

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله هفتم

رشته انسانی

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۱۸/آبان/۱۴۰۳

دفترچه شماره یک

بودجه بندی دروس

ریاضی و آمار	زبان و ادبیات فارسی
ریاضی و آمار (۱) فصل ۲ صفحه ۳۹ تا ۷۰ ریاضی و آمار (۳) فصل ۱ درس ۱ و ۲ (تا ابتدای اعمال روی پیشامدها) صفحه ۱ تا ۱۶	علوم و فنون ادبی (۱) درس ۴ تا ۶ کارگاه تحلیل فصل صفحه ۳۷ تا ۵۸ علوم و فنون ادبی (۳) درس ۱ و ۲ صفحه ۱۰ تا ۲۸ روان شناسی
علوم اجتماعی	روان شناسی
جامعه شناسی (۱) درس ۵ تا ۸ صفحه ۳۴ تا ۷۴ جامعه شناسی (۳) درس ۱ و ۲ صفحه ۲ تا ۱۸	درس ۱ و ۲ صفحه ۸ تا ۶۵

مدت پاسخگویی	تأ شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۲۵ دقیقه	۲۰	۱	۲۰	ریاضی
۳۰ دقیقه	۵۰	۲۱	۳۰	زبان و ادبیات فارسی
۱۵ دقیقه	۶۵	۵۱	۱۵	علوم اجتماعی
۱۵ دقیقه	۸۰	۶۶	۱۵	روان شناسی
۸۵ دقیقه		۸۰ سؤال		مجموع

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی:

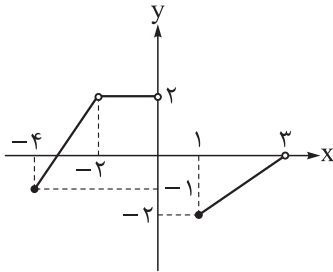
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسانی ها با ما به اشتراک بگذارید.

ریاضی و آمار

۱- مجموع مقادیر m برای آن که $f = \{(8, 6), (4, m), (2, \frac{1}{4}), (2m, \frac{m}{4})\}$ تابع نباشد، کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) ۴ (۳) ۶ (۴) ۷

۲- در مورد تابع مقابل کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) تعداد اعضای صحیح دامنه و بُرد یکسان است.
 (۲) تعداد اعضای صحیح دامنه، یکی از تعداد اعضای صحیح بُرد بیشتر است.
 (۳) عدد -2 ، نه در دامنه وجود دارد و نه در بُرد.
 (۴) عدد صفر، هم در دامنه است و هم در بُرد.

۳- تابع f به ازای هر ورودی که عدد طبیعی باشد، نسبت «یک واحد بیشتر از دو برابر آن» به «قرینه دو واحد بیشتر از

آن» را بیرون می‌دهد. اگر خروجی این تابع، عدد $1/8$ باشد، ورودی مربوط به آن کدام عدد بوده است؟

- (۱) ۱۱ (۲) ۱۲ (۳) ۱۳ (۴) ۱۴

۴- تابعی خطی است که از نقاط $(1, 1)$ و $(3, 9)$ می‌گذرد. تابع f از کدام نقطه زیر عبور می‌کند؟

- (۱) $(-2, -11)$ (۲) $(0, 3)$ (۳) $(10, 27)$ (۴) $(\frac{1}{4}, 5)$

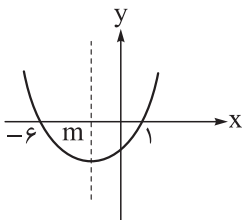
۵- نقاط متمایز $(-k, 3)$ ، $(-2, 1-k)$ و $(0, 3-3k)$ روی یک خط قرار دارند. مقدار k کدام است؟

- (۱) صفر (۲) -2 (۳) ۳ (۴) ۴

۶- خط d از رأس سهمی $y = \frac{-x^2}{4} + 4x - 2$ و نقطه برخورد این سهمی با محور عرض‌ها عبور می‌کند. شیب خط d کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) -2 (۳) ۱ (۴) -1

۷- با توجه به نمودار سهمی زیر، مقدار $4m$ کدام است؟

- (۱) -8
 (۲) -9
 (۳) -10
 (۴) -12

۸- سهمی $y = (x-2)^2 + x$ و خط $y = x + 9$ ، یکدیگر را در نقاط A و B قطع می‌کنند. مجموع عرض دو نقطه A و

B کدام است؟

- (۱) ۱۸ (۲) ۲۰ (۳) ۲۲ (۴) ۲۴

محل انجام محاسبات

۹- محیط پنجره زیر ۴۰ است. اگر اندازه شش پاره خط مشخص شده، یکسان باشد، حداکثر مساحت این پنجره کدام است؟

۷۵ (۲)

۱۰۰ (۴)

 $\frac{160}{3}$ (۱) $\frac{200}{3}$ (۳)

۱۰- اگر تابع درآمد به صورت $y = -\frac{1}{4}x^2 + 82x$ و تابع هزینه به صورت $y = 70x + 40$ باشد، زمانی که سود ماکزیم می شود، هزینه چه قدر است؟

۱۸۰۰ (۴)

۱۷۶۰ (۳)

۱۷۲۰ (۲)

۱۶۸۰ (۱)

۱۱- دو تاس را هم زمان پرتاب می کنیم. پیشامد آن که حاصل ضرب اعداد روبرو شده، بزرگ تر یا مساوی ۳۰ باشد، چند عضو دارد؟

۵ (۴)

۴ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

۱۲- با ۸ نقطه متمایز واقع بر محیط دایره، چند مثلث می توان تشکیل داد؟

۵۶ (۴)

۲۰ (۳)

۱۵ (۲)

۴۲ (۱)

۱۳- n سکه و یک تاس را با هم پرتاب می کنیم. اگر تعداد عناصر فضای نمونه ۹۶ باشد، n کدام است؟

۶ (۴)

۵ (۳)

۴ (۲)

۳ (۱)

۱۴- با ارقام ۱ تا ۸ چند عدد زوج چهاررقمی بدون ارقام تکراری می توان نوشت که صدگان آن ها ۵ یا ۷ باشد؟

۳۶۰ (۴)

۳۰۰ (۳)

۲۴۰ (۲)

۲۰۰ (۱)

۱۵- چند عدد پنج رقمی مثل ۸۲۵۲۸ داریم که اگر جای یکان و ده هزارگان و هم چنین جای دهگان و هزارگان را با هم عوض کنیم، به همان عدد اولیه می رسیم؟

۱۰۰۰ (۴)

۹۰۰ (۳)

۲۰۰۰ (۲)

۱۸۰۰ (۱)

۱۶- اگر $(n-1)! = 12 \times 60 \times 56$ باشد، مقدار $C(n, 2)$ کدام است؟

۱۵ (۴)

۳۶ (۳)

۱۰ (۲)

۲۸ (۱)

۱۷- از بین ۵ دانش آموز مدرسه A و ۴ دانش آموز مدرسه B و ۳ دانش آموز مدرسه C، می خواهیم یک گروه شش نفره تشکیل دهیم، به طوری که دقیقاً از یکی از مدارس، هیچ عضوی در گروه نباشد. به چند طریق می توانیم این کار را انجام دهیم؟

۱۱۹ (۴)

۱۱۷ (۳)

۱۱۵ (۲)

۱۱۳ (۱)

۱۸- مجموعه اعداد طبیعی زوج کم تر از ۲۰ را در نظر بگیرید. در این مجموعه، چند زیرمجموعه ۴ یا ۵ عضوی داریم که بزرگ ترین عضو آن ۱۲ و فاقد ۶ باشد؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۵ (۲)

۱ (۱)

۱۹- کوشا در کامپیوترش، ۴ فیلم درام، ۳ فیلم کمدی، ۲ فیلم جنایی و ۲ فیلم جنگی دارد. او در سه روز آخر هفته می خواهد هر روز یک فیلم ببیند، به طوری که ژانر فیلم هایش متفاوت باشد. او به چند طریق می تواند این کار را انجام دهد؟

۵۴۰ (۴)

۱۸۰ (۳)

۳۶۰ (۲)

۴۵۶ (۱)

۲۰- ۸ نفر که ۲ نفر آن ها برادرند می خواهند در یک ردیف کنار هم قرار گیرند. در چند حالت تعداد نفراتی که دو برادر هستند با تعداد نفراتی که بین شان نیستند، یکسان است؟

۵۷۶۰ (۴)

۴۳۲۰ (۳)

۲۸۸۰ (۲)

۱۴۴۰ (۱)

محل انجام محاسبات

علوم و فنون ادبی

۲۱- کدام عبارت، دربارهٔ زبان فارسی نو (دری) درست نیست؟

- (۱) بهره‌گیری از خط عربی با کنار گذاشتن بعضی از صداهای آن
- (۲) شکل‌گیری ادبیات دری تقریباً هم‌زمان با ظهور دولت طاهریان
- (۳) رواج آن به عنوان زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی سامانی
- (۴) رواج فارسی دری نخست در مناطق شمالی و شمال شرقی ایران

۲۲- کدام گزینه از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم به شمار نمی‌آید؟

- (۱) به کار بردن تشبیهات گوناگون
- (۲) توجه‌داشتن به حالات درونی
- (۳) به کارگیری انواع توصیف
- (۴) سادگی فکر و روانی کلام

۲۳- کدام موارد از ویژگی‌های «نثر» در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم به شمار می‌روند؟

(الف) نثر این دوره ساده و روان است.

(ب) آوردن اشعار و امثال در آن رایج نیست.

(ج) آوردن اصطلاحات علمی در آن رایج است.

(د) مدیحه‌سرایی در آن معمول است.

(ه) موضوع آن بیشتر حماسی و ملی است.

- (۱) الف - ج - د (۲) الف - ب - ه (۳) ب - ج - ه (۴) ب - ج - د

۲۴- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص شده نادرست است؟

«ابوعلی بلعمی به دستور امیر ابومنصور عبدالرزاق، مأموریت یافت تا تاریخ مفصلی را که محمد بن جریر طبری آن را

۲

۱

تحت عنوان تاریخ الرسل والملوک به زبان عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند. بلعمی هم‌زمان با ترجمهٔ کتاب، اطلاعات

۳

دیگری راجع به تاریخ ایران به دست آورد و بر آن افزود و آن را به صورت تألیفی مستقل درآورد که به تاریخ بلعمی

۴

شهرت یافته است.»

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۵- نوع «سجع» در کدام گزینه‌ها یکسان است؟

(الف) خشم بیش از حد گرفتن، وحشت آرد و لطف بی‌وقت، هیبت ببرد.

(ب) قبلهٔ چشمم، جمال او بودی و سود و سرمایهٔ عمرم، وصال او.

(ج) بازرگانی را شنیدم که صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بنده و خدمتکار.

(د) پشت و پناه سپاه من بود؛ در دیدهٔ دشمنان، خار و بر روی دوستان، خال.

(ه) گویند: روی زیبا مرهم دل‌های خسته است و کلید درهای بسته.

- (۱) الف - ب - ه (۲) ب - ج - د (۳) الف - ب - ج (۴) ب - ج - ه

۲۶- نوع سجع در کدام عبارت، «متفاوت» است؟

(۱) درویش را دست قدرت بسته است و توانگر را پای ارادت شکسته.

(۲) تنی چند از روندگان، متفق سیاحت بودند و شریک رنج و راحت.

(۳) من، بنده، امید آورده‌ام نه طاعت و به دريوزه آمده‌ام نه به تجارت.

(۴) حکما گفته‌اند که توانگری به قناعت، به از توانگری به بضاعت.

۲۷- کدام عبارت را می توان «مسجع» دانست؟

- (۱) پادشاهی پارسایی را دید؛ گفت: هیجت از ما یاد می آید؟ گفت: بلی، وقتی که خدا را فراموش می کنم.
 (۲) گفت: ای یار عزیز، تعزیتم کن که جای تهنیت نیست؛ آن گه که تو دیدی، غم نانی داشتم و امروز تشویش جهانی.
 (۳) لقمان را گفتند: ادب از که آموختی؟ گفت: از بی ادبان؛ هر چه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از فعل آن پرهیز کردم.
 (۴) گفت: هیچ از این سخنان دلاویز متکلمان در من اثر نمی کند به حکم آن که نمی بینم مر ایشان را فعلی موافق گفتار.

۲۸- توضیح مقابل کدام عبارت، نادرست است؟

- (۱) درویشی را شنیدم که در آتش فاقه می سوخت و رقعہ بر خرقة همی دوخت. (سجع مطرف)
 (۲) هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده و گر هنرمند از دولت بیفتد، غم نباشد. (سجع متوازی)
 (۳) هنر در نفس خود دولت است؛ هنرمند هر جا که رود، قدر بیند و بر صدر نشیند. (سجع متوازن)
 (۴) نظر از تو برنگیرم همه عمر تا بمیرم که تو در دلم نشستی و سر مقام داری (شعر مسجع)

۲۹- کدام عبارت، «فاقد» سجع است؟

- (۱) سیم و زر در سفر بر محل خطر است؛ یا دزد به یکبار ببرد یا خواجه به تفاریق بخورد.
 (۲) گفت: ای برادر، حرم در پیش است و حرامی از پس؛ اگر رفتی، بردی و گر خفتی، مردی.
 (۳) شبی در بیابان مگه از بی خوابی پای رفتنم نماند، سر بنهادم و شتربان را گفتم: دست از من بدار.
 (۴) در نفس خویش این قدرت و سرعت می شناسم که در خدمت مردان، یار شاطر باشم نه بار خاطر.

۳۰- در بیت زیر چند مصوّت بلند وجود دارد؟

- «فریب خال گندم گون او خوردم ندانستم»
 (۱) یازده (۲) دوازده (۳) سیزده (۴) چهارده

۳۱- در کدام بیت، «سه هجای کشیده در کنار یکدیگر» یافت می شود؟

- (۱) گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
 (۲) اوقات خوش آن بود که با دوست به سر شد
 (۳) یار مفروش به دنیا که بسی سود نکرد
 (۴) هر کاو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید
- آری شود ولیک به خون جگر شود
 باقی همه بی حاصلی و بی خبری بود
 آن که یوسف به زر ناسره بفروخته بود
 در رهگذار باد نگهبان لاله بود

۳۲- با توجه به قواعد تقطیع، نشانه های هجایی چند مصراع «ایراد» دارد؟

- مستان خرابات ز خود بی خبرند (U-UU--UU--UU--)
 - غم چند خوری که کرد او ترک عطا (UU--U-U-UU--)
 - هر آن چه می کند به من نگار ماهروی من (U-U-U-U-U-U-U--)
 - ای آفتاب خوبان می جوشد اندرونم (UU-U--U--U-U--)
 - چرا همی شکنی جان من ز سنگ دلی (UU-U-U--UU-U-U)
- (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۳۳- نشانه های هجایی مقابل همه مصراع ها، کاملاً درست است؛ به جز

- (۱) چه باز در دلت آمد که مهر بر کندی (UU-U--UU--UU--)
 (۲) موی و رویت روز و شب در چشم ماست (U--UU--UU--U--)
 (۳) چه سرو است آن که بالا می نماید (UU--UU--UU--UU--)
 (۴) ماه فرو رفت و آفتاب برآمد (UU--UU--UU--UU--)

۳۴- با توجه به رباعی زیر، همهٔ موارد کاملاً درست هستند؛ به جز

بر چهرهٔ گل، نسیم نوروز خوش است در صحن چمن، روی دل افروز خوش است
از دی که گذشت هرچه گویی خوش نیست خوش باش و ز دی مگو که امروز خوش است

(۱) به غیر از هجای پایانی مصراع‌ها، چهار هجای کشیده در ابیات یافت می‌شود.

(۲) صامت همزه در واژه‌های «دل افروز» و «امروز» هنگام خوانش حذف می‌شود.

(۳) مفاهیم «خوش باشی» و «زمان حال را غنیمت دانستن» از ابیات دریافت می‌شود.

(۴) آرایه‌های تشخیص، واج‌آرایی، تکرار، تضاد و مراعات نظیر در ابیات یافت می‌شود.

۳۵- مصراع «که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها» با همهٔ ابیات زیر هم‌مفهوم است؛ به جز

(۱) چو عاشق می‌شدم گفتم که بردم گوهر مقصود ندانستم که این دریا چه موج خون‌فشان دارد

(۲) گمان از تشنگی بردم که دریا تا کمر باشد چو پایام برفت اکنون بدانستم که دریایی

(۳) شادم ای دوست که در عشق تو دشواری‌ها بر من امروز به اقبالِ غمت، آسان شد

(۴) تحصیلِ عشق و رندی، آسان نمود اول آخر بسوخت جانم در کسبِ این فضایل

۳۶- مفهوم کدام بیت با عبارت زیر، «متفاوت» است؟

«سرّ عشق، نهفتنی است نه گفتنی و بساطِ مهر، پیمودنی است نه نمودنی.»

(۱) هر که را اسرار حق آموختند مهر کردند و دهانش دوختند

(۲) این مدعیان، در طلبش بی‌خبرانند آن را که خبر شد، خبری باز نیامد

(۳) لاف تقرّب مزین به حضرت جانان زآن که خموشند بندگان مقرب

(۴) چگونه راز دلم همچو نی نهان ماند که داغ عشق تو پیدا ز بندبند من است

۳۷- بیت زیر با همهٔ ابیات، قرابت مفهومی دارد؛ به جز

«من از این‌جا به ملامت نروم که من این‌جا به امید می‌گروم»

(۱) گر من از سرزنش مدعیان اندیشم شیوهٔ مستی و رندی نرود از پیشم

(۲) گزرت کسی بی‌پرستد ملامتش نکنم تو هم در آینه بنگر که خویشتن بی‌پرستی

(۳) تو میندار کز این در به ملامت بروم دلم این‌جاست بده تا به سلامت بروم

(۴) عاشق از طعنهٔ اغیار چه پروا دارد؟ آتش از سرزنش خار چه پروا دارد؟

۳۸- کدام بیت، «فاقد» مفهوم عبارت زیر است؟

«الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است.»

(۱) گر نباشد گلِ رخسارِ تو در باغِ بهشت اهل دل را نکشد میل به جناتِ نعیم

(۲) بی روی و قامت و لبِ جان‌بخشِ دل‌کِشت ترکِ بهشت و طوبی و کوثر گرفته‌ایم

(۳) مگر تو باغِ بهشتی نگویمت که چو حوری مرا تو جان و جهانی ندانمت که کدامی

(۴) بر سرِ کوت ندارم سر و پروای بهشت ز آن که فردوسِ برین، بی تو نیرزد به خسی

۳۹- عبارت زیر معرّف کدام یک از شخصیت‌های دورهٔ بازگشت ادبی است؟

«از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ این دوره است که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. قبل از وی سبک نویسندگان فارسی با تکلف و تصنع همراه بود. او با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد و مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر شد. عبارات کوتاه او نیز گاه موزون و مسجع‌اند.»

(۱) علی‌اکبر دهخدا (۲) ادیب‌الممالک فراهانی (۳) قائم‌مقام فراهانی (۴) ملک‌الشعراى بهار

۴۰- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام بخش از متن زیر نادرست است؟

«فَنّ ترجمه از عوامل مؤثر در رشد آگاهی و تحوّل اندیشهٔ ایرانیان در سال‌های قبل از مشروطه بود. ترجمهٔ آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان ناصرالدین‌شاه آغاز شد. از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده در این دوره می‌توان از

۱
۲
«سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه نام برد که میرزا حبیب اصفهانی آن را ترجمه کرده است.»

۳
۴
۴ (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴)

۴۱- در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات، چند خطا دیده می‌شود؟

«از مهم‌ترین روزنامه‌های دورهٔ مشروطه می‌توان «صوراسرافیل» با مدیریت علی‌اکبر دهخدا و «نسیم شمال» با مدیریت سید اشرف‌الدین گیلانی را نام برد که مسائل سیاسی، اجتماعی و ... را با لحنی انتقادی و طنزآمیز بیان می‌کردند. مجلهٔ «نوبهار» که مجله‌ای ادبی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیلهٔ میرزا یوسف‌خان آشتیانی منتشر شد و پس از آن «دانشکده» و «بهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار به عرصهٔ ظهور رسیدند.»

(۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۴۲- نام پدیدآورندگان همهٔ آثار در کدام گزینه درست آمده است؟

(۱) شمس و طغرا (محمدباقر میرزا خسروی)، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی (میرزا حبیب اصفهانی)، چرند و پرند (دهخدا)
(۲) شمس‌الدین و قمر (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ تطوّر نظم فارسی (ملک‌الشعرا بهار)، منشآت (قائم‌مقام فراهانی)
(۳) داستان باستان (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ بیداری ایرانیان (ناظم‌الاسلام کرمانی)، ایده‌آل (فرخی یزدی)
(۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (ملک‌الشعرا بهار)، گنجینهٔ نشاط (نشاط اصفهانی)، خداوندنامه (ادیب‌الممالک فراهانی)

۴۳- وزن کدام ابیات، «ناهمسان» است؟

الف) امیدوار چنانم که کار بسته برآید
ب) ذوقی چنان ندارد بی دوست زندگانی
ج) زنده شود هر که پیش دوست بمیرد
د) ماندم به چمن شب شد و مهتاب برآمد
ه) گشتیم خاک پایش و آن سرو سرفراز

۱) الف - د (۲) ب - ج (۳) ج - ه (۴) ب - ه

وصال چون به سرآمد فراق هم به سرآید
دودم به سر برآمد زین آتش نهانی
مردده دل است آن که هیچ دوست نگیرد
سیمای شب آغشته به سیماب برآمد
دامن‌کشان روان شد و در ما نظر نکرد

۴۴- کدام بیت، وزن ناهمسان دارد و می‌توان آن را به دو صورت، دسته‌بندی هجایی کرد؟

(۱) ز باغ عشق تو هرگز گلی به کام نچیدم
(۲) جهان اگرچه مرا بر قرار خود نگذاشت
(۳) گر وصل یار سروققت دست می‌دهد
(۴) هر که تماشای روی چون قمرت کرد

به روز گلبن حسنت گلی به کام نچینی
گمان مبر که جهان نیز بر قرار خود است
چون سرو خوش برآی و لب جویبار جوی
سینه سپر کرد پیش تیر ملامت

۴۵- کدام ابیات، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت «همسان» و «ناهمسان» را دارند؟

الف) گوهر اگر ز قطره باران شود پدید	با آفتاب و ماه ز یک گوهر است اشک
ب) نامت شنوم دل ز فرح زنده شود	حال من از اقبال تو فرخنده شود
ج) مردان این قدم را باید که سر نباشد	مرغان این چمن را باید که پر نباشد
د) ای دل گر از آن چاه زنخدان به در آیی	هر جا که روی زود پشیمان به در آیی
ه) ای گریه دل را صفاده رنگی به رخسار ماده	خاکم به باد فنا ده ای سیل بنیان کن من
- (۱) الف - ب (۲) ب - ج (۳) د - ه (۴) ب - د

۴۶- با توجه به دسته‌بندی دوگانه هجاهای بیت زیر، کدام وزن‌واژه‌ها تماماً در بیت وجود دارند؟
«این رنگ نگر که زلفش آمیخت وین فتنه نگر که چشمش انگیخت»

- (۱) فاعلات - مستفعلن - مُستَف
(۲) مستفعل - مفاعیل - فَع لُن
(۳) مستفعل - مفاعیل - فعولن
(۴) مفعول - فاعلات - مفاعِلن

۴۷- وزن کدام مصراع نادرست است؟

- (۱) دیده نگه داشتیم تا نرود دل (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
(۲) از من چه عجب اگر شوم مستش (مفعول مفاعِلن مفاعیل فَعْل)
(۳) گره ز دل بگشا وز سپهر یاد مکن (مفاعِلن فاعلاتن مفاعِلن فعِلن)
(۴) ماییم و دلی ز عشق صد چاک (مستفعل فاعلات مستف)

۴۸- مفهوم کلی کدام بیت با دیگر ابیات، متفاوت است؟

- (۱) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است
(۲) آسوده ز هر چه نیست می باید زیست
(۳) عمرتان باد و مراد ای ساقیان بزم جم
(۴) جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد

۴۹- بیت زیر، با همه ابیات، تناسب معنایی دارد؛ به جز

- «تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان بین
(۱) کنار سعدی از آن روز کز تو دور افتاد
(۲) دور از رخ تو دم به دم از گوشه چشم
(۳) هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم
(۴) می‌گیریم و مرادم از این سیل اشکبار

۵۰- کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند
(۱) ای دوست بی‌آزار مرا هرچه توانی
(۲) مرغ دل تا هوا گرفت و رمید
(۳) ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم
(۴) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
- از گوشه بامی که پریدیم پریدیم»
دل نیست اسیری که ز آزار گریزد
باز با آشیان نمی‌افتد
امید ز هر کس که پریدیم پریدیم
ز بامی که برخاست مشکل نشیند

جامعه‌شناسی

۵۱- تفاوت و تغییر در هر یک از موارد زیر، به ترتیب مربوط به کدام دسته از تغییرات جهان اجتماعی است؟

- تغییر در مُد و سبک لباس پوشیدن
- تغییر پرچم و سرود ملی یک کشور
- تغییر در نگرش صهیونیست‌ستیزی در جوامع اسلامی
- تغییر جامعهٔ جاهلی به جامعهٔ نبوی

- (۱) درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. - از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی نیست. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. - از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.
- (۲) از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است. - مربوط به حوزهٔ عقاید است. - به عقاید و ارزش‌های کلان جهان اجتماعی مربوط است. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند.
- (۳) درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. - مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است. - درون یک جهان اجتماعی پذیرفته نمی‌شود.
- (۴) به حوزهٔ هنجارها و نمادها بازمی‌گردد. - درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. - از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است. - درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد.

۵۲- از بین موارد زیر، کدام عبارت‌ها به ترتیب مربوط به دیدگاه عرضی و دیدگاه طولی نسبت به تاریخ جهان‌های اجتماعی است؟

- (الف) در مسیر واحد جوامع، برخی پیشرفته‌ترند و بعضی در مقایسه با جوامع پیشرفته، عقب‌مانده‌اند.
- (ب) از نظر دورکیم، در جوامع مکانیکی تقسیم کار شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی است.
- (ج) آن‌چه باعث تحولات خاص هر جهان اجتماعی می‌شود، آرمان‌ها و ارزش‌های آن جهان اجتماعی است.
- (د) تفاوت میان جهان‌های اجتماعی، همانند تفاوت میان مراحل مختلف رشد یک موجود زنده است.
- (ه) هر جهان اجتماعی می‌تواند مطابق با نیازهای خود از دستاوردهای جهان‌های اجتماعی دیگر بهره‌بردار.

(۱) ه، د - الف، ب، ج

(۲) ج، د - ب، ه، الف

(۳) ج، ب، ه - الف، د

(۴) ه، ج - الف، د، ب

۵۳- به ترتیب، هر یک از عبارت‌های زیر، نشان‌دهندهٔ کدام مفهوم است؟

- با طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره‌وری معقول از آن را دور از دسترس می‌سازد.
 - قرآن از تمثیل «خانهٔ عنکبوت سست‌ترین خانه‌هاست» برای آن استفاده کرده است.
 - با افول عقلانیت ذاتی در جهان متجدد، داوری دربارهٔ این امور به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.
 - هر جهان اجتماعی تا از طریق آن پا برجاست، پیامدهای آن نیز باقی و لازم‌الاجراست.
- (۱) رویکرد دنیاگریز برای نادیده گرفتن نیازهای دنیوی انسان - رویکرد این جهانی - علوم فراتجربی - فرصت‌ها و محدودیت‌ها
- (۲) نگاه فرهنگ اساطیری نسبت به طبیعت - دوستی با غیر خدا - ارزش‌ها و آرمان‌های بشری - مشارکت اجتماعی
- (۳) طبیعت‌گرایی و مقدس‌دانستن آن - سست‌بودن جهان مادی - پدیده‌های فراتجربی - گسترش آگاهی نوین
- (۴) گسترش عقلانیت ابزاری برای توسعهٔ سریع علوم تجربی - فانی‌بودن جهان دنیوی - دانش ابزاری - عقاید و ارزش‌ها

۵۴- عبارات‌های کدام گزینه، تأکیدکنندهٔ بیت زیر از اقبال لاهوری است؟

«قوت افرنگ از علم و فن است از همین آتش چراغش روشن است»

- ۱) علوم تجربی و فناوری حاصل از آن، قدرت مسلط‌شدن انسان بر طبیعت را به انسان می‌دهد. - رواج کنش‌های حسابگرانهٔ معطوف به دنیا عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی تنگ می‌کند.
- ۲) آدمیان برای رسیدن به اهداف دنیوی از علوم تجربی استفاده می‌کنند. - علوم ابزاری با روش تجربی، قدرت پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی را به انسان می‌دهد.
- ۳) در جهان متجدد عناصر معنوی و مقدس طرد می‌شود و جهان هیچ‌گونه قداستی ندارد. - جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار بشرند.
- ۴) رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت را گسترش عقلانیت ابزاری می‌گویند. - انسان اسیر نظام پیچیده‌ای است که مثل قفس آهنین وجود او را احاطه کرده است.

۵۵- کدام‌یک در ارتباط با عقاید و ارزش‌ها در قلمرو حقیقت درست است؟

- ۱) ارزش‌های حقیقی براساس آگاهی یا جهل و توجه یا بی‌توجهی مردم جهان‌های اجتماعی مختلف نسبت به آن‌ها تعیین نمی‌شود.
- ۲) اگر جوامع به ارزش‌های حقیقی ایمان بیاورند، آن‌ها را به واقعیت تبدیل می‌کنند و فاصلهٔ قلمرو آرمانی و واقعی را کاهش می‌دهند.
- ۳) حقیقت و ارزش‌های حقیقی از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی یک جهان اجتماعی ثابت‌اند و امکان تغییرپذیری ندارند.
- ۴) اگر مردم مطابق با ارزش‌های حقیقی عمل کنند، می‌توانند با اراده و آگاهی خود حق یا باطل بودن آن‌ها را تعیین کنند.

۵۶- به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

• در چه صورتی جهان‌های اجتماعی به سمت باطل گام برمی‌دارند؟

• این موضوع که امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای در قلمرو آرمانی است، به چه معناست؟

• براساس تقسیم کار میان جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان در جهان غرب، چه نتیجه‌ای حاصل شد؟

• کدام‌یک دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی نادرست است؟

- ۱) در صورتی که حقایق را نشناسند و به آن ایمان نیاورند - حدود واقعی و آرمانی هر جهان اجتماعی دستخوش تغییر می‌شود - به خودمداری فرهنگ غرب و تصور آن‌ها از سایر فرهنگ‌ها انتقاد شد - پیامدهای هر جهان اجتماعی صرفاً محدودکنندهٔ ارادهٔ افراد است.
- ۲) اگر حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها تغییر کند - قلمرو آرمانی و واقعی تابع جهان اجتماعی نیستند - جوامع غیرغربی متعلق به گذشتهٔ بشر هستند و باید از جوامع غربی الگو بگیرند - جهان‌های اجتماعی را نمی‌توان براساس فرصت‌های آن‌ها ارزیابی کرد.
- ۳) اگر ایمان خود را نسبت به حقایق از دست بدهند - حدود واقعی و آرمانی از جامعه‌ای به جامعهٔ دیگر متفاوت است - جوامع غیرصنعتی در مراحل کودکی رشد خود هستند - فرصت‌ها و محدودیت‌ها به صورت حقوق و تکالیف افراد ظاهر می‌شود.
- ۴) اگر حقایق را در قلمرو آرمانی و واقعی جوامع تغییر دهند - قلمرو آرمانی و واقعی تابع جهان اجتماعی هستند - برداشت جامعه‌شناسان نسبت به جوامع غیرغربی ایراد دارد - هر جهان اجتماعی براساس فرصت‌های خود، عقاید و ارزش‌هایی را می‌پذیرد.

- ۵۷- هر یک از موارد زیر، به ترتیب به کدام یک از گزاره‌های «الف» یا «ب» مرتبط است؟
- الف) هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی مرتبط است.
- ب) هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد.
- جهان متجدد با ویژگی‌هایی همچون انضباط که با آرمان‌ها و ارزش‌های دنیوی در ارتباطند، سازگاری دارد.
 - اسلام هویت افراد را براساس تقوا، علم و عدالت ارزیابی می‌کند.
 - در جامعهٔ قبیله‌ای هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها مشخص می‌شود.
 - هر جهان اجتماعی امکان رشد نوعی از هویت را فراهم می‌کند و انواع دیگر را تضعیف می‌کند.
- ۱) الف - الف - ب - ب ۲) ب - الف - الف - ب ۳) الف - ب - ب - الف ۴) الف - ب - الف - الف

۵۸- موارد کدام گزینه در ارتباط با مفهوم جهان اجتماعی درست است؟

- ۱) تنوع جهان‌های اجتماعی: انسان آگاه و خلاق جهان اجتماعی را پدید می‌آورد؛ بنابراین در مقابل فرهنگی که از طریق وراثت به او منتقل می‌شود صرفاً موجودی منفعل و پذیرنده نیست، بلکه کنشگری فعال است.
- ۲) قلمرو آرمانی جهان اجتماعی: نظام معیار جهان اجتماعی است که بسیاری کم و بیش به آن عمل می‌کنند، ولی برخی آن را مراعات نمی‌کنند؛ بنابراین بخشی از آن درون قلمرو واقعی جهان اجتماعی قرار می‌گیرد.
- ۳) فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی: هر جهان اجتماعی براساس لایه‌های عمیق خود، افق‌ها و ظرفیت‌های جدیدی را برای بشر فراهم می‌کند و براساس لایه‌های سطحی خود، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دیگر بشر را نادیده می‌گیرد.
- ۴) تعامل جهان اجتماعی با طبیعت: در جهان معنوی اسلام، انسان خلیفهٔ خداوند است و به عنوان موجودی زنده، آیت و نشانهٔ او محسوب می‌شود و می‌تواند هرگونه تصرفی را براساس خواست خود و مشیت الهی در آن انجام دهد.
- ۵۹- به ترتیب پیامد هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟

- تلاش برای کسب دانش تخصصی
 - تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی
 - اعتقاد به تفاوت روش دانش علمی و عمومی
- ۱) بر ذخیرهٔ دانش علمی جوامع می‌افزاید - ارتباط دوسویهٔ دانش علمی و دانش عمومی قطع می‌شود - دانش عمومی در مقابل دانش علمی ارزش ناچیزی دارد.
- ۲) قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی پدید می‌آید - ایدهٔ علوم انسانی بومی مطرح می‌شود - دانش عمومی دانش حاصل از زندگی و کشف واقعیت می‌شود.
- ۳) برای حل بحران‌ها و مشکلات راه حل‌های صحیح ارائه می‌شود - دانش عمومی از دانش علمی حمایت نمی‌کند - مرز میان دانش عمومی و دانش علمی فرومی‌پاشد.
- ۴) بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخشی دیگر رها می‌شود - تعاریف متضادی از علم پدید می‌آید - دانش علمی باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۶۰- به ترتیب مصادیق «الف» تا «د» در جدول زیر در کدام گزینه آمده است؟

علوم	موضوع	کارکرد
طبیعی	پدیده‌های مستقل از ارادهٔ انسان‌ها	«ب»
«الف»	«د»	شناخت فضیلت و عدالت
انسانی	پدیده‌های انسانی	«ج»

- ۱) فلسفه - نشان دادن راه صحیح استفاده از فناوری - رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعت - شناسایی قوانین کلی موجودات
- ۲) علوم اجتماعی - سلطه بر طبیعت - نشان دادن شیوهٔ صحیح استفاده از دانش‌های ابزاری - مطالعهٔ کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها
- ۳) جامعه‌شناسی - گسترش علوم تجربی و فناوری حاصل از آن - انتقاد از کنش‌های ناپسند و ظالمانهٔ انسان‌ها - مطالعهٔ کنش و ساختار اجتماعی
- ۴) متافیزیک - پیشگیری و پیش‌بینی طبیعت - فهم معانی کنش‌های آدمیان و آثار آن‌ها - مطالعهٔ پدیده‌های ارادی و آگاهانه

۶۱- کدام یک، درباره رابطه «جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی» درست است، اما درباره رابطه «علوم اجتماعی و علوم انسانی» نادرست است؟

- ۱) علوم اجتماعی یکی از شاخه‌های جامعه‌شناسی است. - علوم انسانی و اجتماعی موضوعات متفاوتی دارند.
- ۲) جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی هر دو زیرمجموعه علوم انسانی هستند. - علوم انسانی بخشی از علوم اجتماعی است.
- ۳) جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است. - همه علوم اجتماعی در زمره علوم انسانی هستند.
- ۴) جامعه‌شناسی مقدمه‌ای برای کسب دانش اجتماعی است. - علوم انسانی عام‌تر از علوم اجتماعی است.

۶۲- به ترتیب عبارت‌های مرتبط با «دانش علمی»، «دانش عمومی» و «دانش اجتماعی» در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) انسان‌ها در این دانش با سایر افراد جهان اجتماعی سهیم و شریک هستند - گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست که کم‌تر درباره آن می‌اندیشیم - درباره کنش‌های اجتماعی و آثار و پیامدهای آن مطالعه می‌کند.
- ۲) هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود می‌آموزند، دانش علمی نام دارد. - مانند هوا برای زندگی انسان ضروری است اما اغلب از اهمیت آن غافلیم - براساس ابعاد زندگی اجتماعی شاخه‌های متفاوتی در آن پدید آمده است.
- ۳) اگر دانش علمی نباشد، زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد - هرگاه در جامعه مسئله خاصی مطرح شود، دانش عمومی درباره آن مسئله رشد و پیشرفت می‌کند - پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کند.
- ۴) بخشی از ذخیره دانشی است که با تأمل در دانش عمومی به دست می‌آید - از آن‌جا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم مجبور نیستیم دانش عمومی لازم برای تک‌تک کنش‌هایمان را به تنهایی تولید کنیم - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها را مطالعه می‌کند.

۶۳- به ترتیب پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- علت تفاوت و تنوع جهان‌های اجتماعی انسان‌ها چیست؟
 - تقسیم‌بندی جهان‌های اجتماعی به معنوی و دنیوی بر چه اساسی است؟
 - این که یک انسان باتقوا جهانی را تغییر می‌دهد، نشان‌دهنده چه مفهومی است؟
 - انسان از چه طریقی از دیده‌ها و شنیده‌هایش فراتر می‌رود و به فهم معنا می‌رسد؟
- ۱) تنوع اراده و اختیار انسان‌ها - باور به جهان دیگر - تعامل جهان اجتماعی با جهان نفسانی - تجربه
 - ۲) تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها - فرهنگ - تأثیر جهان نفسانی بر جهان اجتماعی - تعقل و تفکر
 - ۳) آزادی و آگاهانه بودن کنش انسان‌ها - عقاید و ارزش‌ها - تناسب جهان فردی و اجتماعی - تفکر
 - ۴) معنادار بودن فعالیت‌های انسانی - هویت فرهنگی - تأثیر جهان اجتماعی بر جهان نفسانی - عقل و تجربه

۶۴- هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب با چه موضوعی مرتبط است؟

- از علوم انسانی است، اما جزء علوم اجتماعی نیست.
 - هویتی است که در کسب آن نقشی نداریم، اما در تغییر آن مؤثریم.
 - در پرتو آرمان‌های یک جهان اجتماعی ارزیابی می‌شود.
 - پیش‌بینی در علوم اجتماعی دشوارتر از علوم طبیعی است.
- ۱) تاریخ - ویژگی‌های اخلاقی و روانی - حقایق - داوری درباره عقاید و ارزش‌های انسانی
 - ۲) روان‌شناسی - زادگاه و محل سکونت - حق و باطل - تنوع و گسترش آگاهی و اراده نوین
 - ۳) اخلاق - منزلت اجتماعی - واقعیت‌ها - آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی
 - ۴) مردم‌شناسی - عضویت در گروه‌های اجتماعی - ارزش‌ها - تنوع اختیار و معرفت انسان‌ها

۶۵- چه تعداد از موارد زیر نادرست است؟

- الف) حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی به واسطه علوم مبتنی بر عقل و وحی شناخته می‌شود.
- ب) بخشی از هویت که آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و برایمان بازگو می‌کنند آگاهانه است.
- ج) انسان در هر موقعیتی ابتدا به آن موقعیت معنا می‌دهد، سپس آن را تعریف می‌کند و دست به عمل می‌زند.
- د) علوم اجتماعی با کشف قواعد جهان اجتماعی، امکان پیش‌بینی آثار و پیامدهای کنش‌های اجتماعی را به انسان‌ها می‌دهد.
- ه) در جامعه‌شناسی براساس موضوع مورد مطالعه، جامعه‌شناسی خرد و کلان پدید آمده است.

۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

روان‌شناسی

۶۶- کدامیک از سؤالات زیر در دایره علم روان‌شناسی می‌گنجد؟

- (الف) چه میزان از تصادفات جاده‌ای در عید نوروز ۱۴۰۲ به خاطر خواب‌آلودگی رانندگان است؟
 (ب) علت ترغیب‌شدن مردم به استفاده از وسایل هوشمند در زندگی روزمره چیست؟
 (ج) چرا میزان پذیرش سوگ از دست دادن عزیز در افراد با هم متفاوت است؟
 (د) میزان پیشرفته‌بودن یک کشور از نظر اقتصادی، تحت تأثیر چه عواملی است؟
- (۱) الف - د (۲) ب - ج (۳) الف - ج (۴) ب - د

۶۷- گزاره‌های زیر به ترتیب، مرتبط با کدامیک از مفاهیم علم تجربی است؟

- شکل‌گیری آن متکی به تأیید پژوهش‌های انجام‌شده و تطابق آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی است.
 - با عبارت «شبهه‌های فرزندپروری والدین در نحوه ارتباط برقرار کردن کودک در بزرگسالی اش نقش دارد» رابطه دوسویه دارد.
 - درستی یا نادرستی مفهوم، علی‌رغم پذیرفته‌شدن می‌تواند دچار خدشه شده و منطبق با واقعیت نباشد.
 - پیرامون یک موضوع کلی است که تحقیقات اثبات‌شده زیادی از آن حمایت می‌کنند.
- (۱) اصل - فرضیه - نظریه (۲) قانون - مسئله - اصل - نظریه
 (۳) فرضیه - قانون - اصل (۴) نظریه - مسئله - فرضیه - اصل

۶۸- هر یک از گزاره‌های زیر به ترتیب به کدامیک از اهداف روان‌شناسی اشاره دارد؟

- (الف) بر هم خوردن تعادل مواد شیمیایی مغز منجر به افسردگی می‌شود.
 (ب) افسردگی اختلالی است که با احساس غم و بی‌لذتی شدید همراه است.
 (ج) اختلال افسردگی در صورت ادامه‌یافتن می‌تواند منجر به افت تحصیلی یا کاهش عملکرد شغلی شود.
 (د) مراجعه به روان‌پزشک و مصرف دارو از جمله راه‌هایی است که به درمان افسردگی کمک می‌کند.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل (۲) پیش‌بینی - توصیف - کنترل - تبیین
 (۳) تبیین - توصیف - کنترل - پیش‌بینی (۴) پیش‌بینی - تبیین - توصیف - کنترل

۶۹- کدامیک از عبارتهای زیر در خصوص روش علمی و ویژگی‌های آن نادرست است؟

- (۱) با تغییر در نظریات و مبانی غیرتجربی، نظریه علمی مربوط به آن نیز متحول خواهد شد.
 (۲) در یک آزمایش تجربی متغیر چیزی است که تغییر می‌کند و باعث سهولت در اندازه‌گیری می‌شود.
 (۳) تمثیل وجود نور در تاریکی، اشاره به ابهام‌زدایی دانشمند از موقعیت نامعین دارد.
 (۴) در بررسی میزان هوش دانش‌آموزان با استفاده از تست و کسلر، نمره به دست آمده ما را به مفهومی مشترک از هوش می‌رساند.
- ۷۰- روان‌شناسی به دنبال بررسی علل افت عملکرد حافظه در بین نوجوانان بود. او حدس می‌زد در نوجوانانی که روزانه بیش از حد معمول از ابزارهای هوشمند الکترونیکی مانند موبایل، تبلت، لپ‌تاپ و ... استفاده می‌کنند، حالت‌هایی از نقص توجه و در نتیجه اختلال در عملکرد حافظه دیده می‌شود. بنابراین او حدس خود را این‌گونه بیان کرد: «نوجوانانی که روزانه بیش از ۷ ساعت از ابزارهای الکترونیکی استفاده می‌کنند، دچار افت در عملکرد حافظه می‌شوند». در ارتباط با این عبارت کدام گزینه درست است؟

- (۱) تکرارپذیری در این پژوهش به دلیل رعایت مسائل اخلاقی با دشواری روبه‌رو است.
 (۲) متغیرهای اصلی پژوهشی در موضوع مطرح‌شده «میزان استفاده از ابزارهای الکترونیکی»، «نوجوانان» و «عملکرد حافظه» است.
 (۳) در این عبارت هیچ‌کدام از متغیرهای اصلی پژوهش تعریف عملیاتی نشده‌اند.
 (۴) برای جمع‌آوری اطلاعات در مورد متغیرهای پژوهشی آن، «مشاهده» مناسب‌ترین ابزار است.

۷۱- دادگاهی برای تعیین مالکیت خانه‌ای در حال برگزاری است. هر یک از موقعیت‌های توصیف‌شده زیر به ترتیب مصداق کدام یک از موضوعات در تعریف جامع روان‌شناسی است؟

- پس از اعلام دادگاه، مدعوین جلسه به سمت جایگاه‌های مربوط به خود حرکت می‌کنند.
 - با توجه به گذشت سال‌ها، یکی از شاهدین به سختی می‌تواند جزئیات وقایع را به خاطر بیاورد.
 - پس از اعلام حق مالکیت، آقای سعیدی مشت خود را گره کرده و به سمت وکیلش می‌رود.
 - دفاعیه‌های ایرادشده و اسناد ارائه‌شده به نحوی هستند که برای قاضی انتخاب فرد ذی‌حق روشن است.
- (۱) شناخت - رفتار - شناخت - رفتار
(۲) شناخت - شناخت - شناخت - شناخت
(۳) رفتار - شناخت - رفتار - شناخت
(۴) شناخت - رفتار - رفتار - رفتار

۷۲- روش جمع‌آوری اطلاعات نوشته‌شده مقابل کدام گزینه درست است؟

- (۱) از خود آزمودنی در مورد ویژگی‌های او سؤال می‌کنیم؛ سؤالاتی معتبر و از پیش مشخص. ← مشاهده
- (۲) به عنوان اصلی‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات در مطالعات انسانی و حیوانی کاربرد دارد. ← آزمون
- (۳) هم در محیط طبیعی و هم در محیط آزمایشگاهی پژوهشگر باید به دور از پیش‌قضاوت باشد. ← پرسش‌نامه
- (۴) پویا، هدفمند و سازمان‌یافته است و مسیر جمع‌آوری اطلاعات دو آزمودنی با هم مشابه نیست. ← مصاحبه

۷۳- درستی و نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- روان‌شناسی رشد به عنوان یکی از شاخه‌های علم روان‌شناسی، اعتقاد دارد وقایع کودکی در بزرگسالی مؤثر است و می‌تواند در همه جنبه‌های رشد خود را نشان دهد.
 - بررسی‌های روان‌شناسی رشد، هم ناظر بر تفاوت‌های فردی در سنین مختلف و هم تفاوت‌های بین فردی است.
 - مبدأ مطالعات در روان‌شناسی رشد زمان تشکیل نطفه والدین فرد است، زیرا نحوه زندگی آن‌ها برای فرزند تأثیرگذار است.
 - پژوهشگران اعتقاد دارند بروز هیجان‌ات (مانند گریستن از ناراحتی) توأمان بخشی از جنبه‌های هیجانی و رفتاری رشد است.
- (۱) نادرست - درست - درست - درست
(۲) درست - درست - درست - نادرست
(۳) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست
(۴) درست - درست - نادرست - درست

۷۴- چه تعداد از عبارات زیر در مورد دو قلوهای همسان درست است؟

- (الف) بهره‌مندی از الگوی کروموزومی یکسان
(ب) شباهت رنگ مو، پوست و چشم
(ج) بر خورداری از جنسیت یکسان یا متفاوت
(د) بر خورداری از الگوی رفتاری و شخصیتی الزاماً یکسان
- (۱) چهار مورد (۲) سه مورد (۳) دو مورد (۴) یک مورد

۷۵- هر یک از عبارات زیر به ترتیب به کدام عامل مؤثر بر رشد اشاره دارد؟

- (الف) از آن جایی که برادر فریبا در ۱۱ ماهگی شروع به حرف زدن کرده است، پدر و مادر فریبا حدس می‌زنند که او نیز در همین سن شروع به حرف زدن کند.
- (ب) مینا فارسی را با لهجه اصفهانی صحبت می‌کند؛ زیرا از همان سن زبان‌آموزی با این لهجه مواجه شده است.
- (ج) نریمان از سگ می‌ترسد؛ زیرا مادرش را دیده که با دیدن سگ‌ها به شدت آشفته می‌شود.
- (د) تینا از نظر باورها و اعتقادات بیشترین شباهت را با مادر بزرگش دارد.
- (۱) عوامل وراثتی - عوامل وراثتی - عوامل محیطی - عوامل وراثتی
(۲) عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل وراثتی
(۳) عوامل وراثتی - عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل محیطی
(۴) عوامل محیطی - عوامل وراثتی - عوامل وراثتی - عوامل محیطی

۷۶- آقا و خانم ربیعی می‌خواهند تا فرزندانشان را مطابق با نظر اسلام تربیت کنند. آن‌ها می‌بایست هر یک از توصیه‌های زیر را در مورد کدام یک از فرزندانشان به کار گیرند؟

- وسایل خانه را به صورتی بچینند که تا حد ممکن مانع بازی آزادانه او نشود.
- زمان انتخاب خانه برای سکونت، او را همراه خود برده و نظر او را جویا شوند.
- باید از او بخواهند نظم ظاهری خانه را حفظ کند و وسایلی را نامنظم رها نکند.

(۱) مهدی ۸ساله - میلاد ۱۵ساله - مریم ۴ساله

(۲) مریم ۴ساله - مهدی ۸ساله - میلاد ۱۵ساله

(۳) مهدی ۸ساله - مریم ۴ساله - میلاد ۱۵ساله

(۴) مریم ۴ساله - میلاد ۱۵ساله - مهدی ۸ساله

۷۷- هر کدام از عبارات زیر، به ترتیب مرتبط با کدام یک از جنبه‌های رشد است؟

(الف) ترس از افراد ناآشنا و غریبه

(ب) کسب اطلاعات و آگاهی از کار خوب و بد

(ج) متفاوت در انسان و حیوان به دلیل برقراری ارتباط با محیط متنوع تر

(د) دارای اقسام مختلف با ظهور یکسان و ظهور متفاوت مبتنی بر نوع ارزیابی

(ه) ابتدایی‌ترین و شاخص‌ترین جنبه رشد در کسب مهارت‌های شغلی

(۱) هیجانی - اخلاقی - اجتماعی - هیجانی - جسمانی

(۲) اجتماعی - شناختی - هیجانی - هیجانی - جسمانی

(۳) اجتماعی - شناختی - هیجانی - شناختی - اجتماعی

(۴) هیجانی - اخلاقی - اجتماعی - شناختی - اجتماعی

۷۸- در رابطه با ویژگی‌های رشد در دوره کودکی دوم کدام گزینه درست است؟

(۱) توانایی زیادی در فهم دقیق هیجانات اطرافیان ندارند و ممکن است خطا کنند؛ یعنی بروز هیجانی منفی را مثبت تلقی کنند.

(۲) در قضاوت اخلاقی دیگران پردازش ادراکی دارند؛ یعنی بدون توجه به قصد درونی افراد، رفتار عینی را داوری می‌کنند.

(۳) در محیط‌های اجتماعی با دوستانشان بازی کرده و جنسیت آن‌ها برایشان چندان اهمیتی ندارد.

(۴) توانایی بازی در جمع، حضور مبتنی بر مشارکت در گروه، فهم و دریافت قواعد و قوانین بازی‌های گروهی را دارند.

۷۹- پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

• علت اصلی احساس توانمندی زیاد در نوجوانان چیست؟

• تغییر اساسی دوره نوجوانی کدام است؟

• سازگار شدن نوجوان با ضرورت‌های تکلیف نتیجه وجود کدام ویژگی در اوست؟

• احساس بحران در نوجوان نتیجه کدام تغییرات است؟

(۱) رشد دستگاه تولیدمثل - کسب هویت - تفکر فرضیه‌سازی - تحریک‌پذیری و بی‌ثباتی در احساسات

(۲) رشد دستگاه تولیدمثل - رسش جنسی - متمرکز شدن با ضرورت‌های تکلیف - تغییر در تناسب بدن

(۳) رشد اندام‌های داخلی - رسش جنسی - گزینشی‌تر شدن توجه - ناگهانی بودن رشد

(۴) رشد اندام‌های داخلی - کسب هویت - افزایش سرعت تفکر - غیر قابل پیش‌بینی بودن تغییرات

۸۰- درستی و نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- به سبب رمزگردانی جزء به جزء، کودکان بهتر از نوجوانان قادر به رمزگردانی، اندوزش و بازیابی اطلاعات هستند.
- نصیحت نوجوان، اگر صرفاً دامنه شناخت او را افزایش دهد، چندان به رفتار اخلاقی منتهی نمی‌شود.
- نوجوانان هم‌زمان با ورود به گروه‌های اجتماعی، متوجه می‌شوند آن‌چنان هم منحصر به فرد نیستند.
- دستیابی به هویت مصداق رشد اجتماعی است و خود واقعی و خود آرمانی او را نیز شامل می‌شود.

(۱) نادرست - نادرست - درست - درست

(۲) درست - نادرست - درست - نادرست

(۳) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۴) درست - درست - درست - نادرست

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی
خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

آزمون آزمایشی خیلی سبز

رشته انسانی

مرحله هفتم

پایه دوازدهم

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴ تاریخ برگزاری: ۱۸/آبان/۱۴۰۳

دسترچه شماره دو

بودجه بندی دروس

تاریخ	زبان عربی
تاریخ (۱) درس ۵ تا ۸ صفحه ۴۲ تا ۷۹ تاریخ (۳) درس ۱ و ۲ صفحه ۲ تا ۳۱	عربی، زبان قرآن (۱) درس ۳ و ۴ صفحه ۳۱ تا ۵۶ عربی، زبان قرآن (۳) درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۸
اقتصاد	جغرافیا
درس ۳ و ۴ صفحه ۲۲ تا ۴۲	فلسفه و منطق منطق درس ۳ و ۴ صفحه ۲۰ تا ۳۸ فلسفه (۱) درس ۳ و ۴ صفحه ۱۹ تا ۳۵ فلسفه (۲) درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۲۱
	جغرافیا (۱) درس ۴ و ۵ صفحه ۲۱ تا ۴۵ جغرافیا (۳) درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۳۷

مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۲۰ دقیقه	۱۰۰	۸۱	۲۰	زبان عربی
۱۳ دقیقه	۱۱۳	۱۰۱	۱۳	تاریخ
۱۲ دقیقه	۱۲۵	۱۱۴	۱۲	جغرافیا
۲۰ دقیقه	۱۴۵	۱۲۶	۲۰	فلسفه و منطق
۱۵ دقیقه	۱۶۰	۱۴۶	۱۵	اقتصاد
۸۰ دقیقه		۸۰ سؤال		مجموع

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

عربی، زبان قرآن دوازدهم

• عَيْنَ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۹-۸۱):

۸۱- ﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ﴾:

- (۱) این امت شما قطعاً امت یکپارچه‌ای است و من پروردگارتان هستم تا مرا عبادت کنید.
- (۲) بی‌تردید این امت شماست، امتی که یکتاست و مرا که پروردگار شما هستم باید بپرستید.
- (۳) قطعاً این امت شماست؛ امتی یکپارچه و من پروردگار شما هستم، پس مرا بپرستید.
- (۴) بی‌گمان این امت شما امتی یکپارچه است و من پروردگارتان هستم و مرا عبادت کنید.

۸۲- «إِذَا نَصَرَ عَلَى الْعَدْوَانِ دُونَ أَيِّ مَنْطِقٍ وَ نُفِّرَ عَمَلَاءَ الْعَدُوِّ وَ قَادَتَهُمْ لَا نَنْتَفِعُ بِهَذَا الْعَمَلِ!»:

- (۱) اگر بدون هیچ منطقی بر دشمنان پافشاری کرده و عاملان دشمن و رهبرشان را شاد کنیم، این کار به ما سود نمی‌رساند!
- (۲) اگر بر دشمنی بدون هیچ منطقی اصرار کنیم و مزدوران دشمن و رهبرانشان را شاد گردانیم، از این کار سود نمی‌بریم!
- (۳) اگر بدون هیچ منطقی بر دشمنان اصرار کنیم و مزدوران دشمن و رهبرشان را شاد گردانیم، از این کار بهره‌مند نمی‌شویم!
- (۴) اگر بدون منطق بر دشمنی پافشاری کنیم و عاملان دشمن و رهبرانشان را شاد کنیم از این عمل سودی نخواهیم برد!

۸۳- «تَمْضِي أَرْبَعَةَ شَهْرٍ لَكِنَّكَ لَا تَعْمَلِينَ بِوَأَجْبَاتِكَ بِأَكْمَلِهَا كَأَنَّكَ تَعْصِينَ مِنْ قَوَانِينِ الشَّرْكَةِ فَلَا حِلَّ لَنَا إِلَّا إِخْرَاجُكَ!»:

- (۱) چهار ماه است که سپری می‌شود، اما تو به وظایف کامل عمل نمی‌کنی، چراکه از قوانین شرکت سر باز می‌زنی و هیچ چاره‌ای جز بیرون کردن نیست!
- (۲) چهار ماه می‌گذرد، ولی تو به وظایف کامل عمل نمی‌کنی، گویا تو از قوانین شرکت سرکشی می‌کنی، پس هیچ چاره‌ای بر ما به جز اخراج نیست!
- (۳) چهار ماه می‌گذرد، ولی تو به وظیفه خود کاملاً عمل نمی‌کنی، انگار از قانون‌های شرکت عصیان می‌کنی، پس راهی جز اخراج نداریم!
- (۴) چهار ماه سپری می‌شود، اما تو به وظایف خویش کاملاً عمل‌کننده نیستی و مانند این است که سرکشی می‌کنی از قوانین شرکت، پس ما چاره‌ای نداریم به جز اخراج تو!

۸۴- «كَانَ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ يَنْظُرُونَ إِلَى ظَاهِرَةِ سَقُوطِ الْأَسْمَاكِ الَّتِي تُحَيِّرُهُمْ كَثِيرًا ثُمَّ يُفَرِّحُهُمْ أَطْفَالُ يَقُومُونَ بِجَمْعِ الْأَسْمَاكِ الْمُنْتَشِرَةِ عَلَى الْأَرْضِ لِيَأْخُذُوا إِلَى الْبَيْتِ لِلطَّبْخِ وَ التَّنَاوُلِ!»:

- (۱) بسیاری از مردم با شگفتی بسیار به پدیده افتادن ماهی‌ها می‌نگریستند، آن‌گاه کودکانی آن‌ها را خوشحال می‌کردند که به جمع کردن ماهی‌های پراکنده‌شده بر روی زمین اقدام می‌کردند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند!
- (۲) بسیاری از مردم به پدیده افتادن ماهی‌هایی می‌نگریستند که آن‌ها را بسیار حیران می‌کرد، آن‌گاه آن‌ها را کودکانی که اقدام به جمع کردن ماهی‌های پراکنده‌شده بر روی زمین می‌کردند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند شادمان می‌کرد!
- (۳) بسیاری از مردم نگاه می‌کردند به پدیده افتادن ماهی‌هایی که آن‌ها را بسیار شگفت‌زده می‌کرد، سپس از دیدن بچه‌هایی خوشحال می‌شدند که به جمع کردن ماهی‌های پخش‌شده بر روی زمین می‌پرداختند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند!
- (۴) بسیاری از مردم به پدیده افتادن ماهی‌هایی نگاه می‌کردند که بسیار حیران‌شان می‌کرد، سپس بچه‌هایی آن‌ها را خوشحال می‌کردند که اقدام به جمع کردن ماهی‌های افتاده بر روی زمین می‌کردند تا آن‌ها را در خانه بپزند و بخورند!

۸۵- «إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَحْسِبُونَ أَنفُسَهُمْ أَفْضَلَ مِنَ الْآخِرِينَ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ مِنْ جِهَةِ الْآبَاءِ أَكْفَاءٌ وَ الْفَضْلُ بِمَا يُحْسِنُونَهُ!»:

- (۱) بعضی از مردم خود را برتر از دیگران می‌پندارند، گویی آنان نمی‌دانند که مردم همگی‌شان از جهت پدران (نیاکان) یکسان‌اند و برتری به چیزی است که آن را درست انجام می‌دهند!
- (۲) بسیاری از مردم خودشان را بالاتر از بقیه می‌دانند، ولی نمی‌دانند که همهٔ مردم از جهت پدران (نیاکان) برابرند و قطعاً برتری به نیکی‌هایی است که انجام می‌دهند.
- (۳) مردم بعضاً خود را برتر از دیگران می‌دانند، پنداری آنان نمی‌دانند که همهٔ مردم از جهت پدران (نیاکان) یکسان‌اند و برتری به چیزی است که درست انجام بدهند!
- (۴) برخی مردم خودشان را بالاتر از دیگران می‌پندارند، گویی آن‌ها نمی‌دانند که مردم از جهت پدران (نیاکان) برابرند و قطعاً برتری به چیزی است که به درستی انجام شود!

۸۶- عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) جاء الزملاء بقائمة من الظواهر التي تحدث في بلادنا: همكلاسيان فهرستی از پدیده‌هایی که در کشور ما رخ می‌دهد، آوردند!
- (۲) إنما الاعتصام بحبل الله سببٌ يُقَوِّينَا أَمَامَ الْأَعْدَاءِ: چنگ‌زدن به ریسمان خداوند تنها عاملی است که ما را مقابل دشمنان توانمند می‌سازد!
- (۳) من كان أتقى فهو أكرمٌ عند الله و لا قيمةٌ للأنساب: هر کس باتقواتر باشد، گرامی‌تر است و نسب‌ها نزد خداوند هیچ ارزشی ندارند!
- (۴) اشتریتُ جهازاً لأجفَّ الفواكه به لأبيعها في السوق: دستگاهی خریدم تا با آن میوه‌ها را خشک کنم برای این که در بازار آن‌ها را بفروشم!

۸۷- عَيْنُ الصَّحِيح:

- (۱) افْتَحِي دَفْتَرَ الذِّكْرِيَاتِ حَتَّى يُفْتَشَهُ الشَّرْطِيُّ: دفتر خاطرات را باز کردم تا پلیس آن را بازرسی کند!
- (۲) لیت العلماء یبحثون عن أسباب قد تُمیت قلوب النَّاسِ: کاش دانشمندان به دنبال دلایلی بودند که گاهی دل‌های مردم را می‌میراند!
- (۳) کُنْتُ أَسْأَلُ رَبِّي أَلَا يُحْمَلْنِي مَا لَا طَاقَةَ لِي بِهِ: از پروردگارم می‌خواستم که آن‌چه را هیچ توانی نسبت به آن ندارم بر من تحمیل نکند!
- (۴) كان النَّاسُ لَا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يُصَدِّقُوا تَسَاقُطَ الْأَسْمَاكِ مِنَ السَّمَاءِ: مردم پی‌درپی افتادن ماهی‌ها از آسمان را باور نمی‌کردند!

۸۸- «كاش از غذاهایی که نمی‌خورید به نیازمندان غذا ندهید، زیرا هیچ پاداشی ندارد!»:

- (۱) يا لیت لا تطعمون المحتاجين من أطعمة لا تأكلون فإنه لا أجر فيه!
- (۲) لیتکم لا تطعموا الفقراء من أطعمة لا يأكلون لأنه لا أجر له!
- (۳) لیتکم لا تطعمون المحتاجين من أطعمة لا تأكلون فإنه لا أجر له!
- (۴) لیتکم لا تطعموا المساكين من طعام لا تأكلون لأنه ليس أجر له!

۸۹- عَيْنُ أَيْبَعْدِ الْمَفْهُومِ لِهَذِهِ الْآيَةِ: (... إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ ...)

(۱) اگر جرم بخشی به مقدار جود	نماند گنهکاری اندر وجود!
(۲) همی شرم دارم ز لطف کریم	که خوانم گنه پیش عفوش عظیم!
(۳) لطف خدا بیشتر از جرم ماست	نکتهٔ سربسته چه دانسی؟ خموش!
(۴) مرا خدای تعالی ولایتی داده ست	ولایتی‌ست که نامش قناعت‌آباد ست!

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٤ - ٩٠) بما يناسب النَّصَّ:

«الفرزدق» من أشهر شعراء العرب وُلِدَ في السنة العشرين بعد الهجرة في أيام الخليفة الثاني و كان أباه و أجداده جميعهم من أعلام أهل البصرة. اشتهر الشاعر في العصر الأموي و ساد (أصبح سيداً) شعراء زمانه. جاء بالفرزدق أبوه عند اميرالمؤمنين علي (ع) عام سبعة و ثلاثين بعد الهجرة و قال له: «هذا ابني يكاد يكون شاعراً عظيماً» فشجعه الإمام و طلب من أبيه يُعلِّمه القرآن فقبل.

كان الفرزدق يُعرف بقوته في الشعر و شدة لسانه و له تأثير عظيم على اللغة العربية حيث يُقال «لو لا شعر الفرزدق لذهب ثلث لغة العرب!» و كان. إنّه كان يُنشد في مجلس الخلفاء جالساً أمامهم - عكس بقية الشعراء - و هذا كان بسبب شرفه و عظمة قومه.

يُقال إنّ الفرزدق عندما كان صغيراً، شهد أنّ شاعراً يهجو (= يذم) أباه و قومه و لم يكن والده قادراً أن يُنشد شعراً للإجابة فبكى فرزدق شديداً و بدأ يُنشد لأول مرة ليحبه بالشعر فقال الشاعر لأبيه: إن عاش ابنك كان أشعر العرب. فانتصر الفرزدق في أول معركة شعرية في حياته و عزم على الإنشاد في حياته.

٩٠- عَيِّنِ الْخَطَأَ: «لَمَّا جَاءَ الْفَرَزْدَقُ عِنْدَ الْإِمَامِ عَلِيِّ (ع) كَانَ ...!»

(١) الإمام (ع) خليفة المسلمين!

(٢) شاعراً عظيماً يُعرفه كثيرٌ من النَّاسِ!

(٣) في السَّابعة عشرة من عمره!

(٤) لا يُعلم القرآن جيداً!

٩١- عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

(١) الفرزدق كان أبوه من الأشراف و الشعراء المعروفين في البصرة!

(٢) لولا الفرزدق لما عرف العرب اليومَ قسماً عظيماً من لغته!

(٣) كان أكثر شعراء العرب الكبار قائمينَ عندما يُنشدون في مجلس الخلفاء!

(٤) كان أبو الفرزدق يعرف عند طفولة ابنه أنّه سيُصبح أشهر شعراء العرب!

٩٢- «متى أحسَّ الفرزدقُ بأنّه يستطيع أن يكون شاعراً؟»

(١) لَمَّا شهد أنّ أباه لا يقدر على أن يُجيب مَنْ هجأه بالشعر!

(٢) عندما انتصر في أول معركة شعرية شارك فيها!

(٣) لَمَّا شجعه الإمام عليّ (ع) أمام والده!

(٤) حينما بكى شديداً لاستماع شعر يُذمُّ به والده و قومه!

٩٣- عَيِّنِ الْخَطَأَ:

«تأثير - اشتهر - مجلس - البصرة»

(١) تأثير: مفرد مذكر (جمعه: تأثيرات) - مصدر مزيد ثلاثي (ماضيه: أثر) - نكرة - معرب / مبتدا و مرفوع

(٢) البصرة: اسم - مفرد - مؤنث - اسم علم (تدلّ على مدينة) - معرب / مضاف إليه و مجرور بالكسرة

(٣) مجلس: اسم - مفرد مذكر (جمعه: مجالس) - اسم مكان (مأخوذ من فعل «جلس») / مجرور بحرف الجرّ

(٤) اشتهر: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثي من باب افتعال - له حرف زائد واحد - متعدّد / فعل و فاعله «الشاعر»

٩٤- عین الخطأ:

«يُعرف - انتصر - شجع - العشرين»

- (١) يُعرف: فعل مضارع - للمفرد المذكر - مزيد ثلاثي من باب إفعال - معرب - مجهول / فعل مع فاعله خبر «كان»
 - (٢) انتصر: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثي - حروفه الأصلية: «ن ص ر» - لازم - معلوم / فعل و فاعله «الفرزدق»
 - (٣) شجع: فعلٌ ماضٍ - للمفرد الغائب - مزيد ثلاثي (مضارع: يُشجّع) - متعدّد - معلوم / مفعوله ضمير «الهاء»
 - (٤) العشرين: من اعداد العقود - معرّف بآل - معرب / صفة و مجرور بالياء بالتبعية من موصوفها «السنة»
- عین الجواب الصحيح في الأسئلة التالية: (١٠٠ - ٩٥)

٩٥- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (١) يلاحظُ الناسُ غيمةً سوداءً لمدّة ساعتين أو أكثر ثمّ تصبحُ الأرضُ مَفروشةً بالأسماك!
- (٢) يحتفلُ الناسُ في الهنود راس بهذا اليوم سنويًا و يُسمونه «مهرجان مَطَر السمك»!
- (٣) البلادُ الإسلاميّةُ مجموعةٌ من الشعوبِ الكثيرةِ، تختلفُ في لغاتها و ألوانها!
- (٤) القائدُ رئيسُ البلادِ، الذي يأمرُ المسؤولينَ و ينصّحُهُم بأداء واجباتهم!

٩٦- عین فعلین حروفهما الزائدة سواء:

- (١) تبيّن الأستاذة سؤالاً يشغلنا في الصّف!
- (٢) من يبطل أعماله بالمَن لا يُحترم عند الناس!
- (٣) أجلسُ طفلي بجانبِي و أكلّمه حول سلوكه!
- (٤) تعلّمنا علومًا نافعًا تحبّها والدتنا فعملت بها!

٩٧- عین فعلاً له مفعول به:

- (١) بعد تناول الطعام تتكلّم جدّتي حول أيام شبابها!
- (٢) على كلّ الناس أن يتعايشوا مع بعضهم تعايشاً سلميًّا!
- (٣) يجب على المعلمين أن يجيبوا عن أسئلة الطلاب بهدوء!
- (٤) يحترم المسلمون الأديان الإلهية مع الاحتفاظ بعقائدهم!

٩٨- عین الخطأ في عمل الحروف المشبهة بالفعل و خبرها:

- (١) ليت هؤلاء الطلاب مُجتهدون في أداء واجباتهم المدرسية!
- (٢) ليس اولئك مُجدين لكنكم مُجتهدين في أداء واجباتكم!
- (٣) إنّ المُجتهدين في أداء الواجبات لن يُجربوا الفشل في حياتهم!
- (٤) لعلّ طلاباً مُجتهدين يُشاركون في مهرجان المدرسة ليُشجّع الآخرون!

٩٩- عین الخطأ في استخدام الحروف المشبهة بالفعل للفراغ:

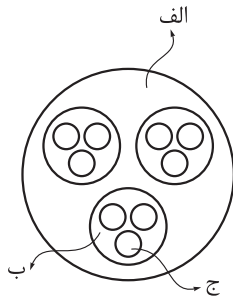
- (١) مع أنّ الدلفين أوصل رجلاً إلى الشاطئ و الرجل بعد نجاته ما صدّق هذا الموضوع. (لكنّ)
- (٢) تدبّروا في الآيات لكي تعلّموا القرآن يؤكّد على حُرّية العقيدة. (أنّ)
- (٣) تواضعوا أمام أصدقائكم، المتكبرين ليسوا محبوبين بين الناس. (لكنّ)
- (٤) يتمنّى أكثر الناس في أيام كبرهم أيام صغرهم تعود يوماً. (ليت)

١٠٠- عین «لا» يختلف عن الباقي:

- (١) من لا تحمّل له في حياته لن ينجح أبداً!
- (٢) لا تعلّم صديقتك العزيزة الطريق الخطأ!
- (٣) لا تفرّح عبثاً من ينتظرون الخبر الجيد!
- (٤) ربّنا لا تحمّل لنا ما أكبر من طاقتنا!

تاریخ

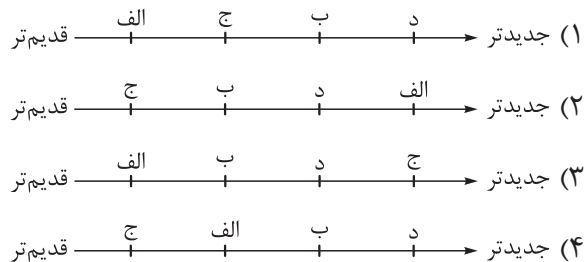
۱۰۱- با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با گونه‌های منابع تاریخی در دوره معاصر تدوین شده است؟

- (۱) اگر «الف» یک کتاب تاریخی باشد، «ب» زندگی‌نامه و «ج» تراجم خواهد بود.
- (۲) اگر «الف» یک منبع آرشیوی باشد، «ب» اسناد و «ج» مکاتبات حکومتی هستند.
- (۳) در صورتی که «ب» کتب جغرافیایی باشد، بنابراین «الف» انواع کتاب‌ها و «ج» سفرنامه‌ها خواهد بود.
- (۴) در صورتی که «ب» نشریات باشد، بنابراین «الف» منبع پژوهش در تاریخ معاصر و «ج» مجلات خواهد بود.

۱۰۲- خط زمان رسم‌شده در کدام گزینه، تقدم و تأخر رویدادهای زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

- (الف) تصرف خراسان تحت فرماندهی شاه تهماسب دوم صفوی
- (ب) تشکیل شورای دشت مغان پس از خلع شاهزاده صفوی
- (ج) فروپاشی حکومت صفویان
- (د) رویگردانی عده‌ای از درباریان از لطفعلی خان

۱۰۳- در تحولات سیاسی قرن هفدهم انگلستان، الیور کرامول در کدام رویدادها نقش داشت؟

- (الف) پیروزی مجلس در جنگ با پادشاه و براندازی نظام پادشاهی
- (ب) درگیری با مجلس و انحلال آن به دلایل مذهبی
- (ج) انقلاب باشکوه و پیروزی مجلس بر پادشاه
- (د) احیای دوباره مجلس و نظام سلطنت

- (۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «د» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

۱۰۴- در کدام موارد، مقایسه‌ی اوضاع سیاسی، اداری و اقتصادی ایران در عصر صفویه، افشاریه و زندیه به درستی بیان شده است؟

- (الف) وضعیت علم و آموزش در عصر زندیه نسبت به افشاریه رونق نسبی داشت، اما به طور کلی نسبت به دوره صفویه رونق زیادی نداشت.
- (ب) به دلیل بی‌ثباتی سیاسی و کوتاه‌بودن دوران حکومت‌های افشاریه و زندیه امکان رشد و ترقی هنر و معماری در این دو دوره فراهم نشد.
- (ج) شیوه‌ی اداره‌ی ولایات و ایالات در عهد افشاریه مانند گذشته ادامه یافت، اما در عصر زندیه، تغییراتی در عناوین آن پدید آمد.
- (د) در عرصه روابط خارجی، نادرشاه برخلاف کریم‌خان زند برای دادن امتیاز به اروپاییان با آن‌ها به توافق رسید.

- (۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «د» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

۱۰۵- کدام یک از موارد زیر جزء اقدامات نادرشاه افشار محسوب می‌شوند یا به او مرتبط هستند؟

الف) اقدام به تأسیس نیروی دریایی در دریای خزر و خلیج فارس

ب) انتخاب مشهد و سپس کلات به پایتختی

ج) بازسازی اصفهان و ساخت بنای کاخ خورشید

د) تأثیر غیرمستقیم در تلفیق هنر ایرانی و هندی

ه) خلع شاه تهماسب دوم از سلطنت

و) تلاش برای رفع اختلافات مذهبی با عثمانی و تقویت مذهب شیعه

۱) «الف» - «ب» - «ه»

۲) «ب» - «ج» - «ه» - «و»

۳) «ج» - «د» - «و»

۴) «الف» - «ج» - «د» - «ه»

۱۰۶- کدام گزینه، به نتیجه اقدامات جانشینان پتر کبیر در مسیر شکل‌گیری توسعه‌طلبی نظامی اشاره دارد؟

۱) اقدامات نظامی وسیع در نواحی غربی اروپا و حوزه دریای بالتیک

۲) به وجود آمدن عملیات‌های نظامی گسترده در سرتاسر اروپا

۳) جنگ‌های متعدد روسیه با ایران، عثمانی و فرانسه

۴) کسب منافع نظامی از طریق دستیابی به آب‌های آزاد

۱۰۷- کدام مورد، مقایسه درستی را میان تمدن سند (۱) و تمدن چین باستان (۲) ارائه می‌کند؟

۱) نخستین شهرها در (۲) در محدوده زمانی انحطاط (۱) ایجاد شده‌اند.

۲) شکل‌گیری (۱) برخلاف (۲) در اطراف یک رود بوده است.

۳) آیین بودا در (۱) برخلاف (۲) مورد پذیرش مردم قرار گرفت.

۴) (۱) همانند (۲) ارتباطات گسترده‌ای با دیگر تمدن‌های هم‌عصر خود داشته و از آن‌ها تأثیر پذیرفته است.

۱۰۸- متن زیر توصیف‌کننده دو تمدن باستانی است. با توجه به عبارت‌ها، موارد کدام گزینه ویژگی‌های این تمدن‌ها را

به درستی بیان کرده است؟

«یکی از ویژگی‌های برجسته تمدن (۱)، شیوه متفاوت حکمرانی بود که توسط مردم آن به وجود آمد.

مردمان تمدن (۲) با درآمیختن فرهنگ کهن طایفه‌ای و نظام دولت - شهری نظام جمهوری را تأسیس کردند.»

الف) پدر علم پزشکی در تمدن (۲) می‌زیسته است.

ب) شکوفایی معماری از شباهت‌های (۱) و (۲) بوده است.

ج) در (۲) برخلاف (۱)، زنان آزادتر بودند.

د) تاریخ‌نگاری که در (۱) با رکود مواجه شده بود در (۲) رشد فراوانی کرد.

۱) «الف» - «ج»

۲) «ب» - «د»

۳) «الف» - «د»

۴) «ب» - «ج»

۱۰۹- در کدام موارد، توصیف درستی دربارهٔ یونان در حدود ۲۰۰۰ ق. م. صورت گرفته است؟

- الف) اولین دورهٔ تمدن یونان را طایفه‌های بیابان‌گردی که از دشت‌های اروپای شرقی به شبه‌جزیرهٔ یونان آمدند، بنیان نهادند.
 ب) میسنی‌ها تحت تأثیر تمدن مینوسی، شهرهایی برپا کردند.
 ج) انتخاب نام میسن، به دلیل انتساب آنان به پادشاه افسانه‌ای آن جزیره است.
 د) از روی بقایای کاخ شاهی مینوسیان، می‌توان به معماری پیشرفتهٔ آنان پی برد.
- ۱) «ب» - «ج» ۲) «الف» - «ب» ۳) «ج» - «د» ۴) «الف» - «د»

۱۱۰- چند مورد از موارد زیر اطلاعات درستی را دربارهٔ گزارهٔ داده‌شده، بیان می‌کند؟

«از دورهٔ هخامنشیان، اطلاعات زیادی اعم از درگیری‌ها و جنگ‌ها، سرکوب‌شورها، اوضاع اقتصادی و اجتماعی و ...»

«الف» «ب»

از طریق منابع دست‌اول مکتوب ایرانی و دست‌اول مکتوب غیرایرانی به دست آمده است.

«د»

«ج»

- مشابه اطلاعات «الف» از سنگ‌نوشتهٔ کعبهٔ زرتشت برای یکی از پادشاهان ساسانی نیز استنباط می‌شود.
 - پنج ستون از سنگ‌نوشتهٔ بیستون حاوی وقایعی همچون «الف» در دوران پادشاهی داریوش است.
 - اطلاعاتی همچون «ب» در لوح‌های گلی کشف‌شده از تخت جمشید که از انواع «ج» است، قابل مشاهده است.
 - متن عربی خدای‌نامه‌ها و ترجمهٔ فارسی آن‌ها که مصداقی از «د» هستند، از بین رفته و چیزی از آن‌ها باقی نمانده است.
- ۱) چهار ۲) سه ۳) دو ۴) یک

۱۱۱- کدام مورد دربارهٔ پیشینهٔ پژوهش در تاریخ ایران باستان درست است؟

الف) از دویست سال پیش تاکنون و با استفاده از منابع جدید کشف‌شده مانند خدای‌نامه‌ها، آگاهی‌های تاریخی تازه‌ای از دوران باستانی به دست آمده است.

ب) در حدود سیصد سال پیش، آگاهی مورخان از سلسلهٔ پیشدادیان آمیخته با افسانه و از ساسانیان درخور توجه بود.
 ج) معدودی از مورخان بر این عقیده هستند که افسانه‌ها براساس واقعیت‌های تاریخی ساخته شده‌اند، اما با گذشت زمان تغییر کرده و به شکل افسانه درآمده‌اند.

د) اگر خط میخی رمزگشایی نشده بود، مورخان هنوز هم هیچ اطلاعاتی از سلسله‌های هخامنشی، اشکانی، ایلام و ماد نداشتند.

۱) فقط «الف» ۲) «ب» - «الف» - «د»

۳) «الف» - «ب» - «ج» ۴) فقط «ب»

۱۱۲- درجهٔ قطعیت و صحت دو گزارهٔ زیر، به ترتیب در کدام مورد درست بیان شده است؟

الف) گروه‌هایی از جمعیت انسانی از آفریقا، آسیای مرکزی، قفقاز و شبه‌قارهٔ هند در دوران پارینه‌سنگی به سوی فلات ایران مهاجرت کردند.

ب) دوران تاریخی فلات ایران با تاریخ ایلام آغاز می‌شود.

- ۱) برخی پژوهشگران به آن احتمال داده‌اند - نمی‌توان به طور قطع دربارهٔ آن نظر داد.
 ۲) مورخان در درستی آن تردید ندارند - دربارهٔ آن اطلاعات مکتوبی وجود دارد.
 ۳) برخی پژوهشگران به آن احتمال داده‌اند - دربارهٔ آن اطلاعات مکتوبی وجود دارد.
 ۴) مورخان در درستی آن تردید ندارند - نمی‌توان به طور قطع دربارهٔ آن نظر داد.

۱۱۳- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب، مربوط به توصیف کدام یک از اقوام، تمدن‌ها یا ساکنان محوطه‌های باستانی است؟

الف) در ساخت بناها از آجر استفاده می‌کردند.

ب) تا قرن‌ها نتوانستند حکومت فراگیری تأسیس کنند.

ج) در حدود دو هزار و هفتصد سال پیش، دچار انحطاط و فروپاشی شدند.

د) خدایان متعددی را می‌پرستیدند و برای آنان جشن‌هایی برگزار می‌کردند.

۱) ایلامی‌ها - تمدن چین - ایلامی‌ها - یونانیان

۲) تمدن سند - آریاییان هند - ایلامی‌ها - آریاییان هند

۳) ایلامی‌ها - آریاییان هند - تمدن سند - رومیان

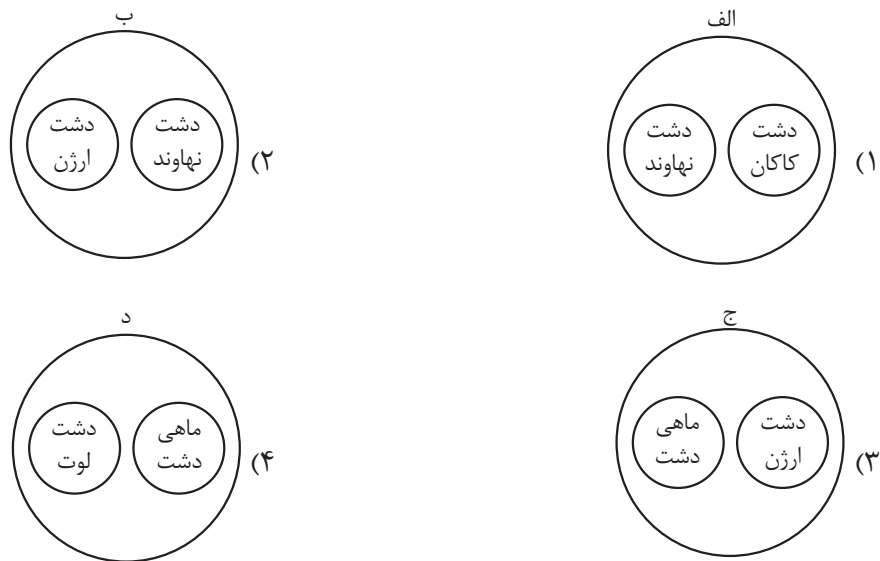
۴) تمدن سند - تمدن چین - تمدن سند - آریاییان هند

جغرافیای دوازدهم

۱۱۴- کدام گزینه درباره «منطقه کوهستانی مرکزی» (۱) و «کوه‌های شرق و جنوب شرقی» (۲) درست است؟
 (۱) ناهمواری‌های (۱) شامل دو بخش کوه‌های چین‌خورده و توده‌های نفوذین آذرین می‌شود و ناهمواری‌های (۲) در محدودهٔ بیش از یک استان قرار دارد.
 (۲) سه نقطه کوه در (۱) مثلثی را تشکیل داده که یک سر آن به کوه جغتای در منطقهٔ جغرافیایی ناهمواری‌های (۲) می‌رسد.
 (۳) کوه‌های منفرد مرکزی در (۱) شامل کوه‌های چین‌خورده هستند و در (۲) کوه‌های نسبتاً بلندی اطراف منطقهٔ مکران را فراگرفته‌اند.
 (۴) گردنهٔ آوج در استان قزوین یک سر مثلث را در (۱) تشکیل داده و در (۲) رشته‌کوه‌های بشاگرد با امتداد شمالی - جنوبی قرار دارند.

۱۱۵- با توجه به علل پیدایش دشت‌ها، کدام تصویر به درستی رسم شده است؟

- الف) هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها
 ب) انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست
 ج) انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها
 د) گسل خوردگی و فرونشست بخشی از پوستهٔ زمین

۱۱۶- با توجه به عبارات زیر در خصوص سرزمین‌های کوهستانی، موارد در دستهٔ منطقهٔ کوهستانی قرار می‌گیرند که

- الف) حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی است و قلهٔ علم‌کوه را در خود جای داده است.
 ب) آلا‌داغ از کوه‌های این منطقهٔ کوهستانی است که به شکل منظم و موازی هستند.
 ج) از برخورد صفحهٔ عربستان با صفحهٔ اوراسیا شکل گرفته است.
 د) گنبد‌های نمکی از زیباترین و فعال‌ترین پدیده‌های این رشته‌کوه‌ها است.
 (۱) «الف» و «ب» - شمال کشور - از لحاظ امتداد و جهت با هم متفاوت‌اند.
 (۲) «ب» و «ج» - مرکزی - به شکل مثلثی، سه نقطهٔ کوهستانی را به هم متصل کرده است.
 (۳) «ج» و «د» - غرب کشور - دارای قله‌ها و توده‌های آتشفشانی است.
 (۴) «الف» و «د» - شرق و جنوب شرق - رشته‌کوه‌هایی با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده‌ای در آن واقع است.

۱۱۷- با توجه به موارد زیر دربارهٔ ورود توده‌های آب‌وهوایی به کشور، کدام گزینه درست است؟

الف) زمان ورود توده‌های آب‌وهوایی به کشور ایران

ب) اثر آب‌وهوایی توده‌های آب‌وهوایی به کشور ایران

- ۱) «الف» در توده هوای موسمی و توده هوای گرم و خشک، مشابه و «ب» در آن‌ها متفاوت است.
- ۲) «الف» و «ب» در توده‌های آب‌وهوایی سودانی و مرطوب غربی متفاوت است.
- ۳) «الف» در دو تودهٔ مرطوب غربی و سودانی، متفاوت و «ب» در آن‌ها مشابه است.
- ۴) «الف» در دو تودهٔ آب‌وهوایی گرم و خشک و سرد و خشک سیبری، متفاوت اما «ب» در آن‌ها مشابه است.

۱۱۸- با توجه به موارد زیر، کدام‌یک در خصوص ناحیهٔ سواحل خزر درست است؟

الف) جهت رشته کوه البرز باعث شده در این ناحیه بارندگی زیادی اتفاق بیفتد.

ب) تودهٔ هوای سیبری وارد این ناحیه می‌شود و موجب بارندگی و رطوبت می‌شود.

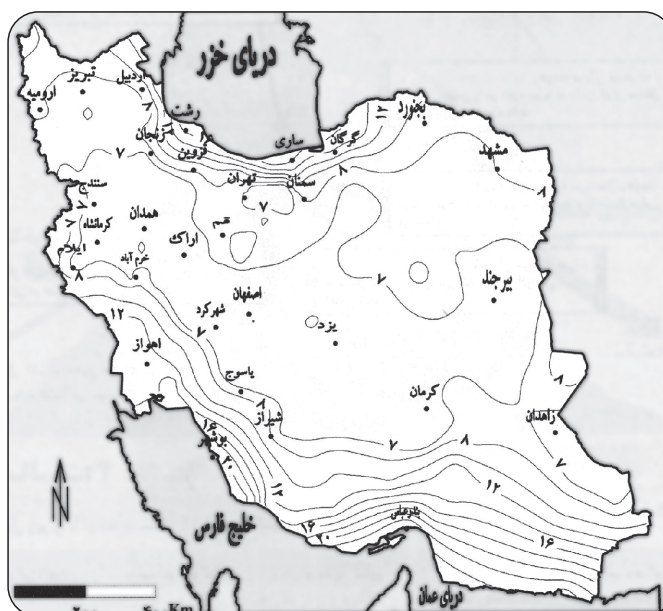
ج) به دلیل عرض جغرافیایی این ناحیه، زاویهٔ تابش خورشید مایل تر و هوا سردتر است.

د) در این ناحیه، بارندگی زیاد است و هم‌چنین تبخیر و تعرق نیز بالاست.

- ۱) موارد «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» با جغرافیای این ناحیه مطابقت دارند.
- ۲) موارد «ج» و «الف» همانند «ب» و «د» با جغرافیای این ناحیه مغایرت دارند.
- ۳) موارد «د» و «الف» همانند «ب» و «ج» با جغرافیای این ناحیه مطابقت دارند.
- ۴) موارد «د» و «ب» برخلاف «الف» و «ج» با جغرافیای این ناحیه مغایرت دارند.

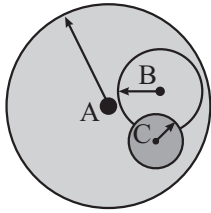
۱۱۹- با توجه به عرض جغرافیایی دو شهر بندرعباس و تبریز روی نقشه، کدام گزینه مقایسهٔ درستی از نظر زاویهٔ تابش

خورشید و تأثیر آن بر دما ارائه می‌دهد؟

- ۱) عرض جغرافیایی و دمای هوا از بندرعباس به سمت تبریز کم‌تر می‌شود.
- ۲) زاویهٔ تابش خورشید در عرض‌های بالاتر مانند بندرعباس نزدیک به عمود است.
- ۳) در شهرهای شمالی مانند تبریز، مقدار تابش خورشید کم‌تر و هوا سردتر است.
- ۴) در مناطق جنوبی مانند بندرعباس که روی خط استوا قرار دارند، زاویهٔ تابش عمود است.

۱۲۰- با توجه به حوزه نفوذ سکونتگاه‌های مشخص شده، کدام مورد به موضوع نادرستی اشاره دارد؟

الف) سکونتگاه A

ب) سکونتگاه B

ج) سکونتگاه C

- ۱) مورد «ب» برخلاف دامنه نفوذ، آستانه جمعیتی بیشتری از مورد «ج» دارد.
- ۲) حداقل جمعیتی که از «الف» تقاضای عملکردی دارند، بیشتر از سکونتگاه «ج» است.
- ۳) بیشترین مسافتی که مردم «الف» برای دریافت خدمات طی می‌کنند، از «ب» بیشتر است.
- ۴) حوزه نفوذ مورد «ج» برخلاف مورد «الف» از حوزه نفوذ مورد «ب» کم‌تر است.

۱۲۱- کدام مورد عبارت زیر را در خصوص مهاجرت از روستا به شهر به درستی کامل می‌کند؟

«در کشورهای، اگرچه سرعت مهاجرت از روستاها به شهرها فزاینده بود، اما این مهاجرت‌ها با توسعه صنعتی همگام نبودند.»

- ۱) اروپایی و آمریکای لاتین - همانند آفریقا
- ۲) آسیایی و آفریقایی - همانند آمریکای لاتین
- ۳) اروپایی و آمریکای لاتین - برخلاف آفریقا
- ۴) آسیایی و آفریقایی - برخلاف آمریکای لاتین

۱۲۲- کدام مورد عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«نظارت بر طرح‌های عمرانی و خدمات شهری و روستایی»

- ۱) از وظایف شوراهای اسلامی شهر و روستا است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور را بر عهده دارد
- ۲) از وظایف سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد
- ۳) از وظایف شوراهای اسلامی شهر و روستا است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد
- ۴) از وظایف سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شوراهای اسلامی شهر و روستا را بر عهده دارد

۱۲۳- با توجه به موارد زیر کدام یک در خصوص «بنیاد مسکن انقلاب اسلامی» درست است؟

- الف) این نهاد با هدف رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور تأسیس شد.
 - ب) ایجاد و توسعه راه‌های روستایی و شبکه‌های آب آشامیدنی از فعالیت‌های این نهاد است.
 - ج) تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی از وظایف مهم این نهاد است.
 - د) این نهاد با هدف تأمین مسکن محرومان به‌ویژه روستاییان در سال ۱۳۵۸ تأسیس شد.
- ۱) موارد «ب» و «د» برخلاف «الف» و «ج» با مشخصات این نهاد مطابقت دارد.
 - ۲) موارد «ج» و «د» برخلاف «الف» و «ب» با مشخصات این نهاد مغایرت دارد.
 - ۳) موارد «الف» و «ج» برخلاف «ب» و «د» با مشخصات این نهاد مطابقت دارد.
 - ۴) موارد «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» با مشخصات این نهاد مغایرت دارد.

۱۲۴- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از «نیازها و مسائل شهری» است؟

- در نواحی حاشیه‌نشین و زاغه‌نشین، میزان جرائم و انحرافات اجتماعی زیاد است.
- برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها، نخست باید علل آنها مانند فقر و بیکاری شناسایی شود.
- فضاهای مختلف شهر طوری طراحی شود که انسان احساس آرامش و تعلق خاطر کند.
- در برخی شهرها، شمار بی‌خانمان‌هایی که در کنار خیابان یا پارک‌ها می‌خوابند رو به افزایش است.

(۱) مسکن - امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - زیباسازی و مبلمان شهری - مسکن

(۲) امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - اشتغال - محیط زیست شهری - مسکن

(۳) مسکن - امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - محیط زیست شهری - اشتغال

(۴) امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - اشتغال - محیط زیست شهری - اشتغال

۱۲۵- با توجه به تصویر زیر در خصوص روستای پایدار، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) توسعه روستایی نیازمند تأکید متوازن بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است.
- (۲) برنامه توسعه روستایی با هدف بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستاییان طراحی می‌شود.
- (۳) تحقق روستای پایدار، در بسیاری از نواحی جهان، به طور کامل رخ داده و نیازهای ساکنان رفع شده است.

(۴) برنامه توسعه روستایی بر مقابله با فقر روستایی، شامل فقر اقتصادی و کمبود تجهیزات و خدمات، تأکید دارد.

فلسفه و منطق

۱۲۶- کدام مورد نمی‌تواند دربارهٔ یک مفهوم کلی درست باشد؟

- (۱) مفهومی که هیچ مصداق واقعی خارجی نداشته باشد.
- (۲) مفهومی که فقط یک مصداق واقعی خارجی داشته باشد.
- (۳) مفهومی که فقط یک مصداق واقعی یا ذهنی داشته باشد.
- (۴) مفهومی که مصادیق متعدد داشته باشد، اما همهٔ آن‌ها ذهنی باشد.

۱۲۷- اگر فقط از صدق قضایای «هر A، B است» و «بعضی A، B است» مطمئن باشیم؛ کدام قضیه در رابطهٔ غیر A و B حتماً صادق است؟

- (۱) هر غیر A - B است.
- (۲) هیچ B - غیر A نیست.
- (۳) بعضی غیر A - B نیست.
- (۴) بعضی B - غیر A است.

۱۲۸- همهٔ مفاهیم کدام گزینه می‌توانند در یک طبقه‌بندی درست قرار گیرند؟

- (۱) چهارضلعی - لوزی - دوزنقه - مستطیل
- (۲) تصدیق - مفهوم - اندیشه - از طریق ذکر مصادیق
- (۳) پستاندار - مهره‌دار - پروازکننده - جانور
- (۴) جسم - حساس - خورشید - رشدکننده

۱۲۹- برای تعریف مفاهیم کدام گزینه، به ترتیب تعریف مفهومی و تعریف لفظی، نامناسب است؟

- (۱) وحدت - مُغ (۲) انرژی - کامپیوتر (۳) شیء - تصدیق (۴) دماوند - درایت

۱۳۰- کدام گزینه در باب انواع تعریف درست است؟

- (۱) برای تعریف مفاهیم جزئی فقط می‌توان از تعریف مصداقی بهره برد.
- (۲) با رجوع به لغتنامه، علاوه بر تعریف لغوی امکان دارد با تعریف مصداقی روبه‌رو شویم.
- (۳) تمام اجزای یک تعریف از طریق ذکر مصادیق، باید مفهوم کلی باشند.
- (۴) برای بیان امر خاص در تعریف مفهومی فقط باید ویژگی‌های منحصره‌فرد مفهوم مجهول را بیان کنیم.

۱۳۱- در کدام گزینه رابطهٔ تعریف و مفهوم مجهول، تساوی است؟

- (۱) مصدر: کلمه‌ای که انجام کار یا وقوع حالتی را می‌رساند.
- (۲) متوازی‌الاضلاع: چهار خط که به صورت دوجه‌دو موازی یکدیگر را قطع کرده‌اند.
- (۳) پروازکننده: پرندگانی که دارای بال هستند و می‌توانند از زمین ارتفاع بگیرند.
- (۴) انسان: جسمی نامی که حساس و ناطق است.

۱۳۲- کدام گزینه دربارهٔ باورهای انسان درست است؟

- (۱) همهٔ انسان‌ها باورهایی دربارهٔ مرگ و ... دارند، ولی فقط برخی از انسان‌ها براساس باورهایشان زندگی می‌کنند.
- (۲) از روی گفته‌های هیچ کس نمی‌شود باورها و عقاید ذهنی او را حدس زد و به اهداف او پی برد.
- (۳) فقط برخی از انسان‌ها هستند که ریشهٔ باورهای خود را بررسی می‌کنند و اهل تفکر فلسفی هستند.
- (۴) یک فیلسوف برای فیلسوف شدن باید از همهٔ عادات خویش رهایی یابد.

۱۳۳- در ارتباط با تفکر فلسفی و فواید آن، بیان کدام گزینه محکوم به صحت است؟

- (۱) بیان نمونه‌هایی از مغالطه‌ها توسط فیلسوفان به جهت تحکیم بنیان‌های فلسفی است.
- (۲) نقد افکار غیرعقلانی توسط فلاسفه و متفکرین، در صورت عدم پذیرش مردم بی‌نتیجه است.
- (۳) فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی‌پذیرد البته به شرطی که با عقایدش هماهنگ باشد.
- (۴) هموارشدن رسیدن به اعتقادات درست، بازتاب دوری از مغالطه‌ها است.

۱۳۴- کدام گزینه درباره تمثیل غار افلاطون درست است؟

- (۱) با توجه به دیدگاه پارمیندس برای درک آن چه در بیرون غار است باید از عقل کمک گرفت.
- (۲) آنچه زندانیان را به بند کشیده، تقلیدهای کورانه و مغالطات است.
- (۳) به نظر هراکلیتوس آن چه بیرون غار است دچار ثبات و جاودانگی است.
- (۴) افلاطون باور دارد که منطق می تواند عامل رهایی انسان از زندان درون غار باشد.

۱۳۵- در دانش فلسفه، نمی توان از نظر زمانی آغازی تعیین کرد، لذا

- (۱) برخلاف سایر دانش ها - نمی توان تاریخ دقیق از آغاز مطلق دانش ارائه کرد
- (۲) همچون سایر دانش ها - فقط می توان گزارشی اجمالی از دورترین اندیشه ها، ارائه کرد
- (۳) همچون سایر دانش ها - با اغماض می توان تاریخ دقیق شروع فلسفه را مشخص کرد
- (۴) برخلاف سایر دانش ها - هر جا به مسائل اساسی اندیشیده اند مهد تفکر فلسفی است

۱۳۶- نقطه تفاوت نظر هراکلیتوس و پارمیندس کدام است؟

- (۱) نیستی، هست.
- (۲) ثبات و تغییر در حقیقت جهان
- (۳) تغییر در لایه ظاهری جهان
- (۴) نپذیرفتن وجود و بودن

۱۳۷- از نظر سوفسطائیان، کسانی که به دنبال کشف حقایق هستند، به کدام مورد شبیه ترند؟

- (۱) کسی که در اتاقی تاریک، می کوشد تا اشیای موجود در آن را ببیند.
- (۲) فردی که در اتاقی کاملاً خالی قرار دارد و با این حال می خواهد اشیا را ببیند.
- (۳) کسی که فقط می تواند سایه های اشیا را ببیند، اما گمان می کند که واقعیات را دیده است.
- (۴) فردی که از ابتدای تولد، نابینا بوده و تلاش می کند به جای دیدن، اشیا را با لمس کردن بشناسد.

۱۳۸- اگر بخواهیم رابطه میان «هستی» و «چیستی» را از نظر نسبت های چهارگانه بررسی کنیم، کدام گزینه درست است؟

- (۱) تباین
- (۲) تساوی
- (۳) عموم و خصوص مطلق
- (۴) عموم و خصوص من وجه

۱۳۹- تمام گزینه های زیر به نحوی بیانگر استدلالی در اثبات مغایرت وجود و ماهیت است، به جز

- (۱) استفاده از «این» و «آن» بیانگر این است که هستی را درک کرده ایم، اما چیستی را نفهمیده ایم
- (۲) حمل وجود بر هر ماهیت بر خلاف حمل ذاتیات بر آن، نیازمند دلیل است
- (۳) می توانیم اموری را در ذهن بیاوریم که چیستی آنها برای ما روشن است هر چند حداقل تا به حال موجود نشده اند
- (۴) اگر وجود، جزئی از ماهیت باشد، همه ماهیات یکی می شوند و تفاوتی میان آنها نیست

۱۴۰- چیزی که هم اکنون در جهان خارج وجود ندارد

- (۱) نسبت به وجود و عدم، مانند دو کفه ترازوی در حال تعادل است
- (۲) ذاتاً نسبت به وجود و عدم، تغییر نکرده و نخواهد کرد
- (۳) از امکان ذاتی، به امتناع بالغیر رسیده است
- (۴) ممکن است علتش موجود باشد

۱۴۱- نسبت حمل در قضایای «برخی انسان ها راست قامت نیستند» و «برخی موجودات، واجب بالغیر نیستند» به ترتیب کدام است؟

- (۱) امکانی - وجوبی
- (۲) امتناعی - امتناعی
- (۳) امتناعی - وجوبی
- (۴) امکانی - امتناعی

۱۴۲- کدام گزینه از نظر جهات قضایا بیانگر مادهٔ ضروری است؟

- (۱) مجموع زوایای مثلث ۳ قائمه است.
 (۲) انسان ممکن‌الوجود است.
 (۳) ماهیت ممکن‌الوجود است.
 (۴) مخروط دارای وزن است.

۱۴۳- مفهومی که در ذهن ما هست، ولی در عالم خارج وجود ندارد،

- (۱) نمی‌تواند ممکن‌الوجود باشد
 (۲) قطعاً ممتنع‌الوجود است
 (۳) قطعاً ممتنع‌الوجود نیست
 (۴) قطعاً ممکن‌الوجود است

۱۴۴- از نظر فلاسفهٔ مسلمان، کودک براساس کدام اصل درمی‌یابد که یک شیء برای به وجود آمدن نیازمند دیگری است؟

- (۱) امتناع اجتماع نقیضین
 (۲) اصل علیت
 (۳) اصل مغایرت وجود و ماهیت
 (۴) اصل وجوب علی و معلولی

۱۴۵- وقتی به آب حرارت می‌دهیم و به جوش می‌آید،

- (۱) صرف تجربه، ضرورت موجود در این توالی را درمی‌یابد
 (۲) حس و مشاهده، به چیزی بیش از توالی آن‌ها حکم نمی‌کند
 (۳) عقل نمی‌تواند به مؤثر بودن حرارت در جوشیدن آب حکم کند
 (۴) عقل براساس مشاهدهٔ تکرار این توالی، اتفاقی بودن آن را مردود می‌داند

اقتصاد دهم

- ۱۴۶- صحیح (ص) یا غلط (غ) بودن هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟
- الف) پول داخل جیب‌تان مهم‌ترین منبع تولیدی است که امکان خرج کردن را در اختیار شما قرار می‌دهد.
- ب) منابعی که در اختیار ما قرار دارد، کمیاب هستند و پایان‌ناپذیرند.
- ج) منابع در اختیار انسان دارای محدودیت در استفاده هستند؛ یعنی در آن واحد نمی‌توانید از یک چیز دو استفاده متفاوت کنید.
- د) مسئله انتخاب آن قدر مهم است که برخی اقتصاددانان علم اقتصاد را علم انتخاب می‌دانند.
- ۱) غ - ص - غ - ص ۲) ص - غ - ص - غ ۳) غ - غ - ص - ص ۴) ص - ص - غ - غ
- ۱۴۷- هر یک از جملات زیر به ترتیب به کدام یک از منابع کمیاب تولید اشاره دارد؟

- دانش و مهارتی که استادی در تابستان به معلمان متوسطه دوره اول، در طی آموزش ضمن خدمت ارائه می‌دهد تا به شکل جدیدتر و جذاب‌تری تدریس کنند.
- تخته هوشمندی که برای آموزش پویا مورد استفاده دانش‌آموزان قرار می‌گیرد.
- شخصی که نظافت کلاس‌ها بعد از پایان ساعت کار مدرسه را بر عهده دارد.
- فضایی که برای تأسیس مدرسه همراه با دو سالن مجهز ورزشی در نظر گرفته شده است.

- ۱) نیروی انسانی - سرمایه مالی - سرمایه فیزیکی - زمین
- ۲) سرمایه انسانی - سرمایه فیزیکی - نیروی انسانی - منابع طبیعی
- ۳) نیروی کار - سرمایه فیزیکی - نیروی کار - سرمایه فیزیکی
- ۴) سرمایه انسانی - سرمایه مالی - سرمایه فیزیکی - زمین
- ۱۴۸- با توجه به متن زیر کدام هزینه، هزینه هدررفته است؟

شخصی صاحب یک کارگاه تولید کفش است که در آن کارگاه سالانه ۲۸ هزار جفت کفش از قرار هر جفت به طور میانگین ۵۰۰ هزار تومان تولید می‌شود. پرداختی این شخص بابت قبوض کارگاه، مواد اولیه و دستمزد کارگران حدوداً ۸ میلیارد تومان می‌باشد. او بخشی از عایدی سالانه خود را در یک رستوران سرمایه‌گذاری کرد که بعد از یک سال از شروع سرمایه‌گذاری به این فعالیت خاتمه داد؛ زیرا برای او سودی به همراه نداشت، اما او معتقد است که اگر پول خود را وارد بورس می‌کرد، می‌توانست حداقل یک میلیارد تومان در پایان سال سود ببرد. وی تصمیم گرفت مابقی سود به دست آمده از کارگاه تولیدی‌اش را صرف خرید خودروهای وارداتی کند.

- ۱) پرداختی شخص بابت قبوض، مواد اولیه و نیروی کار در کارگاه
- ۲) پول صرف شده بابت خرید خودروی وارداتی
- ۳) پول وارد شده به بورس جهت خرید سهام
- ۴) پول سرمایه‌گذاری شده در رستوران

محل انجام محاسبات

۱۴۹- هر یک از موارد زیر به ترتیب به کدام اشتباه رایج در تصمیم‌گیری (عامل رفتار غیرمنطقی) اشاره دارد؟

- شخصی تصمیم دارد از کشور کلمبیا سنگ زمرد وارد کند. خانواده او مخالف این تصمیم است؛ زیرا این شخص نه شناختی روی سنگ دارد و نه به روال تجارت با این کشور آگاه است.
- خانمی بعد از گذراندن دوره آموزش ساخت طلا، به سفارش استاد خود طلا می‌سازد و درصدی از مبلغ فروش را بعد از فروش کالا می‌گیرد. او علی‌رغم توصیه دوستانش حاضر نمی‌شود کارهای خود را در شبکه‌های اجتماعی به نمایش بگذارد و بفروشد.
- پسری ساخت وسایل چوبی را دوست دارد و می‌خواهد مدرسه را ترک کند و یک مغازه فروش وسایل چوبی راه بیندازد.

(۱) اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - توجه به هزینه‌های هدررفته - بی‌صبری زیاد

(۲) بی‌صبری زیاد - توجه به هزینه‌های هدررفته - اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

(۳) اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - چسبیدن به وضعیت فعلی - بی‌صبری زیاد

(۴) توجه به هزینه‌های هدررفته - چسبیدن به وضعیت فعلی - اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

۱۵۰- جدول زیر مقدار تولید محصولات، قیمت و هزینه تولید تمام‌شده این محصولات در بازار را نشان می‌دهد؛ کشاورزی

با بررسی این جدول می‌خواهد زمین خود را زیر کشت ببرد:

الف) انتخاب کدام محصول از لحاظ اقتصادی به صرفه‌تر است؟

ب) هزینه فرصت این انتخاب چیست؟

نام محصول	میزان محصول تولیدی	قیمت هر کیلو از محصول	هزینه تولید تمام‌شده کل محصولات تولیدی
سیب	۱۰۰ کیلو	۱۲۰۰۰ تومان	۵۰۰۰۰۰ تومان
زردآلو	۹۰ کیلو	۱۸۰۰۰ تومان	۷۲۰۰۰۰ تومان
هلو	۵۹ کیلو	۲۳۰۰۰ تومان	۴۳۰۰۰۰ تومان
شلیل	۷۴ کیلو	۲۰۰۰۰ تومان	۴۸۰۰۰۰ تومان

(۱) سیب - زردآلو

(۲) زردآلو - شلیل

(۳) شلیل - سیب

(۴) شلیل - هلو

محل انجام محاسبات

۱۵۱- آقای ترابی در ملک تجاری متعلق به خود یک کارگاه نساجی با ۶ کارگر تأسیس کرده است. هزینه‌ها و درآمد این کارگاه به شرح زیر است. با توجه به این اطلاعات، سود اقتصادی کارگاه تولیدی آقای ترابی چه قدر است؟

(الف) هزینه سالیانه تأمین مواد اولیه: ۲۵٪ حقوق سالیانه کارگران

(ب) حقوق ماهانه هر کارگر: ۸ میلیون تومان

(ج) هزینه سالیانه پرداخت قبوض آب، برق و گاز کارگاه: ۵۰٪ هزینه سالیانه تأمین مواد اولیه

(د) هزینه اجاره ماهانه ماشین‌آلات: ۱۰ میلیون تومان

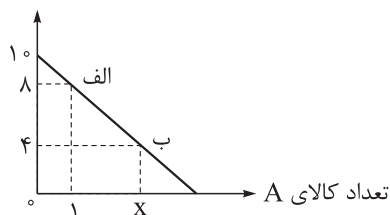
(ه) اجاره‌بهای ماهانه ملک تجاری آقای ترابی: ۲۵ میلیون تومان

(و) این کارگاه ماهانه ۱۵۰ تخته پارچه به ارزش هر تخته ۳ میلیون تومان تولید می‌کند.

(۱) ۴۱۸۸ میلیون تومان (۲) ۴۴۸۸ میلیون تومان (۳) ۳۱۸۸ میلیون تومان (۴) ۳۲۸۸ میلیون تومان

۱۵۲- نمودار قید بودجه فردی با بودجه‌ای مشخص، به صورت زیر است:

تعداد کالای B

(الف) هزینه فرصت فرد برای حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» چند ریال است؟

(ب) اگر فرد تمامی بودجه خود را به خرید کالای A اختصاص دهد، حداکثر چند

واحد از این کالا را می‌تواند خریداری کند؟

(قیمت هر واحد کالای A ۲,۰۰۰ تومان و قیمت هر واحد کالای B ۱,۰۰۰

تومان است.)

(۱) الف / ۲,۰۰۰ (ب) / ۵ (۲) الف / ۲,۰۰۰ (ب) / ۷ (۳) الف / ۲,۰۰۰ (ب) / ۷ (۴) الف / ۲,۰۰۰ (ب) / ۵

۱۵۳- خانم باقری مقدار ۴۰۰ میلیون ریال پس‌انداز دارد که قصد دارد آن را در کاری سرمایه‌گذاری کند. با توجه به اصل هزینه فرصت، خانم باقری سرمایه‌گذاری در کدام مورد را انتخاب خواهد کرد و در این صورت هزینه فرصت انتخاب او چه قدر خواهد بود؟

(الف) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین که سالانه به اندازه ۱۵ درصد سرمایه اولیه‌اش به او سود می‌دهد.

(ب) سرمایه‌گذاری در بورس که ماهانه ۴/۵ میلیون ریال به او سود می‌دهد.

(ج) سپرده‌گذاری در بانک که سالانه ۲۵ میلیون ریال سود می‌دهد.

(د) خرید و فروش اوراق مشارکت که سالانه ۲۸ میلیون ریال سودآوری خواهد داشت.

(۱) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین - ۵۴ میلیون ریال (۲) سرمایه‌گذاری در بورس - ۶۰ میلیون ریال

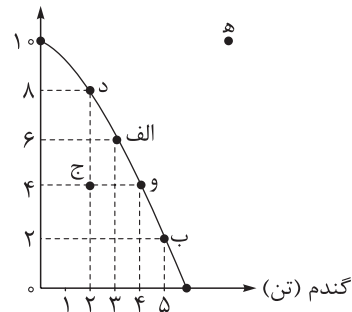
(۳) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین - ۶۰ میلیون ریال (۴) خرید و فروش اوراق مشارکت - ۲۸ میلیون ریال

محل انجام محاسبات

۱۵۴- نمودار زیر مقدار تولید دو کالای برنج و گندم را در یک کشور فرضی نشان می‌دهد. با توجه به این نمودار:

الف) این کشور در کدام نقطه قادر خواهد بود بدون کاستن از مقدار تولید گندم، مقدار تولید برنج را افزایش دهد؟

برنج (تن)

ب) اگر نقطه تولید بنگاه نقطه «د» باشد، آن گاه برای تولید ۳ تن گندم بیشتر،

این کشور باید از تولید چند تن برنج صرف نظر کند؟

ج) در صورتی که این کشور ظرفیت‌های تولیدی خود را افزایش ندهد، قادر به

تولید در کدام نقطه نخواهد بود؟

د) اگر تولیدات این کشور در نقطه «ج» قرار داشته باشد، در چه صورت این

اقتصاد به کارایی خواهد رسید؟

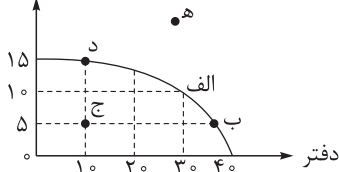
۱) «ج» - ۶ تن - «ه» - با تولید ۲ تن گندم بیشتر

۲) «ب» - ۴ تن - «د» - با تولید ۵ تن برنج بیشتر

۳) «ب» - ۶ تن - «ه» - با تولید ۳ تن گندم بیشتر

۴) «ج» - ۴ تن - «د» - با تولید ۴ تن برنج بیشتر

عروسک

۱۵۵- با توجه به الگوی مرز امکانات تولید مقابل کدام عبارت درست است؟

۱) اگر تولید از نقطه «الف» به «ب» جابه‌جا شود، تولید ناکارا خواهد بود.

۲) در صورتی که از نقطه «ب» به نقطه «ه» حرکت کنیم، تولید ناکارا خواهد شد.

۳) در نقطه «ه» اقتصاد از تمام منابع خود استفاده نکرده است.

۴) برای حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» و برای تولید مقدار بیشتری عروسک باید از

میزان تولید دفتر کاسته شود.

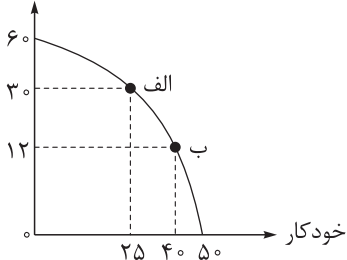
۱۵۶- با توجه به منحنی مرز امکانات تولید مقابل، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

(قیمت هر عدد خودکار ۱۸۰,۰۰۰ تومان و قیمت هر عدد مداد ۱۵۰,۰۰۰ تومان)

الف) هزینه فرصت تولید در نقطه «ب» به جای تولید در نقطه «الف»، چند

ریال است؟

مداد

ب) چه عاملی می‌تواند دلیل حرکت از نقطه «الف» به نقطه «ب» باشد؟

۱) افزایش تقاضای مشتریان برای مداد و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

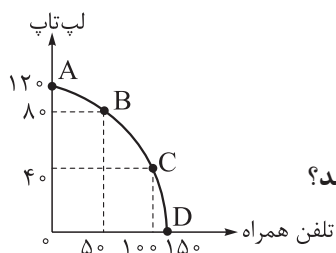
۲) کاهش تقاضای مشتریان برای مداد و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

۳) کاهش تقاضای مشتریان برای خودکار و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

۴) افزایش تقاضای مشتریان برای خودکار و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر خودکار

محل انجام محاسبات

۱۵۷- با توجه به اطلاعات زیر، پاسخ درست پرسش‌های زیر، به ترتیب کدام است؟

• هزینه تولید هر دو محصول یکسان است.

• قیمت تلفن همراه ۵۰٪ ارزان‌تر از لپ‌تاپ است.

• قیمت لپ‌تاپ در حدود ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان برآورد شده است.

الف) در کدام نقطه هر دو شرط بیشترین سود ممکن و تولید هر دو کالا اتفاق می‌افتد؟

ب) بهترین تصمیم در اقتصاد، بر مبنای کدام اصل گرفته می‌شود؟

۱) C - براساس مقایسه منافع هر یک از انتخاب‌ها انجام می‌شود.

۲) B - براساس هزینه فرصت که باید ارزش دومین انتخاب، پایین‌تر از منافع گزینه انتخاب شده باشد.

۳) C - به حداقل رساندن هزینه

۴) B - براساس تفاوت هزینه و درآمد که باید حداکثر باشد.

۱۵۸- مشخص کنید هر کدام از شرایط زیر به کدام‌یک از موارد «انتقال مرز امکانات تولید، جابه‌جاشدن روی منحنی

مرز امکانات یا بدون تغییر» اشاره می‌کند؟

• هزینه تولید کالای «الف» افزایش یافته و مدیران کارخانه تصمیم گرفته‌اند مقدار تولید کالای «الف» را کاهش و

مقدار تولید کالای «ب» را افزایش دهند.

• در اثر نوسانات برق، یکی از ماشین‌آلات اصلی خط تولید کالای «ب» سوخته است و به دلیل تحریم امکان تعمیر

آن وجود ندارد.

• خرید یک دستگاه پرس جدید، ظرفیت تولید تمامی کالاهای کارخانه را در حدود ۲۰٪ افزایش داده است.

۱) جابه‌جاشدن - بدون تغییر - انتقال

۲) انتقال - بدون تغییر - جابه‌جاشدن

۳) انتقال - انتقال - جابه‌جاشدن

۴) جابه‌جاشدن - انتقال - انتقال

۱۵۹- کدام گزینه به ترتیب به شرایط کارایی و ناکارایی اشاره دارد؟

۱) مدیر بازرگانی شرکت درخواست افزایش تولید کالای A را دارد، اما مدیر خط تولید عنوان کرده امکان افزایش تولید

کالای A وجود ندارد و افزایش تولید این کالا منجر به کاهش تولید کالای B خواهد شد. - ظرفیت دستگاه برش ۲۴,۰۰۰

قطعه در روز است، اما در شرکت تنها از ۶۰ درصد ظرفیت آن استفاده می‌شود.

۲) تولید یک قطعه بیشتر از کالای A به کاهش تولید ۲ قطعه از کالای B منجر خواهد شد. - کل منابع تولید بدون اتلاف و

هدررفت به کار گرفته شده است، اما شرکت به هدف تولید ۱۵,۰۰۰ قطعه در ماه دست نیافته است.

۳) مدیر خط تولید شرکت اعلام کرده ظرفیت تولید ۱۲ هزار تن است، اما میزان تولید فعلی ۸ هزار تن است. - بیش از ۶۰ نفر

از نیروهای شرکت در لیست تعدیل و اخراج قرار دارند و در حال حاضر مشغول به کار نیستند.

۴) مدیر خط تولید توانسته تولید کالای A را بدون کاهش میزان تولید کالای B، ۱۰ درصد افزایش بدهد. - ۴ دستگاه

پرس به صورت روزانه با هدف کاهش مصرف برق خاموش می‌شوند.

محل انجام محاسبات

۱۶۰- با توجه به مفهوم مرز امکانات تولید، کارایی و ناکارایی، محتوای کدام گزینه تماماً درست است؟

- ۱) هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما مستلزم بهتر شدن وضع دیگری خواهد شد. - به طور کلی، بهتر است یک شرکت، به جای تولید در درون مرز امکانات تولید، بر روی مرز امکانات، تولید کند.
- ۲) نقاط خارج از مرز امکانات غیرقابل دستیابی است، اما منابع کافی برای تولید آن وجود دارد. - برای داشتن ناهار رایگان، باید بپذیریم که از بعضی کالاها یا خدمات دیگر کم‌تر داشته باشیم.
- ۳) با حرکت بر روی منحنی مرز امکانات تولید و با جابه‌جایی نقطه تولید، بنگاه تولیدی متحمل هزینه فرصت می‌شود؛ چراکه در حالت کارایی برای تولید مقادیر بیشتری از یک کالا باید از میزان تولید کالای دیگر کاست. - نقاطی که در زیر مرز امکانات تولید قرار دارند ناکارا هستند.
- ۴) استفاده از فناوری‌های جدید می‌تواند منجر به افزایش ظرفیت تولید و جابه‌جایی بر روی منحنی مرز امکانات تولید شود. - بیکاری منجر به انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت داخل می‌شود.

پاسخنامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی
خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

پاسخ نامہ آزمون آزمائشی خیلی سبز

پایہ دوازدهم

مرحله هفتم

رشته انسانی

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۱۸/آبان/۱۴۰۳

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	سوگند روشنی - علی شہرایی - علی قہرمانزادہ - علیرضا کاظمی بقا
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی - مہدی کرانی - بہنام کیانی - یعقوب کیانی - حسینعلی موسی زادہ
علوم اجتماعی	محمدابراہیم مازنی
روان شناسی	نگین تربتی - مہدی جاہدی - فرزانه حاجی - ستایش محمدی
زبان عربی	ولی برجی - کیارش پورمہدی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - آیدین مصطفی زادہ
تاریخ	خدیحہ جنت علیپور - مریم صالحی - محمد علی یوسفی
جغرافیا	علی زیبا - مریم صالحی - معراج صالحی نژاد
فلسفہ و منطق	علی اکبر آخوندی - سیاوش خدانشناس - سعید رحیمیان - مجید قدرتی پور
اقتصاد	سعید بہروزی فر - سارا شریفی - پریناز گلپایگانی - ستایش محمدی

نام درس	مستعمل درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامہ	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شہرایی	علی شہرایی	علی شہرایی	شقایق راہبری	زہرا فتحی پگاہ نادری
زبان و ادبیات فارسی	یعقوب کیانی	یعقوب کیانی	یعقوب کیانی	جمال طباطبائی نژاد	الہہ آرائی صادق محرمی
علوم اجتماعی	محمدابراہیم مازنی	محمدابراہیم مازنی	محمدابراہیم مازنی	فروغ نجمی تیموریان فرناز سلیمانی	علی سلوکی زہرہ قموشی
روان شناسی	سیمین زاہدی	سیمین زاہدی	سیمین زاہدی	مہدی جاہدی	مرتضی عزیزی
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	آریا ذوقی	جمال الدین ہنرور محمدنوید راست خدیو حسام حاج مومن	مختار حسامی منیرہ خسروی
تاریخ	خدیحہ جنت علیپور	خدیحہ جنت علیپور	خدیحہ جنت علیپور	مریم صالحی	بہروز یحیی کیانا یوسفزادہ
جغرافیا	مریم صالحی	مریم صالحی	مریم صالحی	بہروز یحیی	کیانا یوسفزادہ
فلسفہ و منطق	محمدجواد سہدی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانیپور	علی سلوکی مہدیار وکیلزادہ
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	مہدی ضیایی	مرتضی عزیزی

سرپرست محتوایی: فاطمہ آقاجانیپور

مشاور محتوایی: مریم صالحی

Telegram: @konkur_in

ویژہ کنکورهای ۱۴۰۴

شروع مجدد دوازدهم از مهر

آزمون آزمائشی خلی سبز

الناز علی یاری زاده	سرپرست تولید
منیژه حق دوست - راضیه سادات خلای نسب زہرا صفری - محیا غنی فرد زہرا فرہادی مہر - مریم مسلمی زادہ ساعده نمازی - مریم نوری نیا	ویراستاران فنی
مونا آندستا سارا گنجی آزادپور	رسام
سحر ازلی تاش - فاطمہ بخششی مریم حسین زادہ - سپیدہ سخایی مائدہ صبری - نیلوفر فرخجستہ مہدیہ گل پور - لیلا نعمت پور	صفحه آرائی

مجموع مقادیر m برای آن که $f = \{(8, 6), (4, m), (2, \frac{1}{p}), (2m, \frac{m}{p})\}$ تابع نباشد، کدام است؟

۷ (۴)

۶ (۳)

۴ (۲)

۲ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: تنها زوج مرتبی که مؤلفه اولش معلوم نیست، زوج مرتب $(2m, \frac{m}{p})$ است.

برای آن که رابطه f تابع نباشد، باید $2m$ با مؤلفه اول یکی از سه زوج مرتب دیگر برابر باشد و به ازای m به دست آمده، مؤلفه‌های دومشان برابر نشوند.

همه را چک می‌کنیم:

(۱) مؤلفه اول $(2m, \frac{m}{p})$ با مؤلفه اول $(8, 6)$ برابر باشد:

به ازای $m = 4$ ، مؤلفه دوم زوج مرتبها یعنی $\frac{m}{p} = \frac{4}{p} = 2$ و $\frac{6}{p} = 2$ برابر نمی‌شوند؛ پس $m = 4$ قابل قبول است.

(۲) مؤلفه اول $(2m, \frac{m}{p})$ با مؤلفه اول $(4, m)$ برابر باشد:

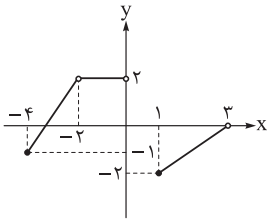
به ازای $m = 2$ ، مؤلفه دوم زوج مرتبها یعنی $\frac{m}{p} = \frac{2}{p} = 1$ و $\frac{m}{p} = 1$ برابر نمی‌شوند؛ پس $m = 2$ قابل قبول است.

(۳) مؤلفه اول $(2m, \frac{m}{p})$ با مؤلفه اول $(2, \frac{1}{p})$ برابر باشد:

به ازای $m = 1$ ، مؤلفه دوم زوج مرتبها یعنی $\frac{m}{p} = \frac{1}{p} = \frac{1}{p}$ و $\frac{1}{p} = \frac{1}{p}$ برابر می‌شوند؛ پس $m = 1$ قابل قبول نیست.

گام دوم: مجموع مقادیر m که به ازای آن‌ها، f تابع نیست برابر است با:

$$4 + 2 = 6$$

۲ در مورد تابع مقابل کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) تعداد اعضای صحیح دامنه و بُرد یکسان است.
 (۲) تعداد اعضای صحیح دامنه، یکی از تعداد اعضای صحیح بُرد بیشتر است.
 (۳) عدد -2 ، نه در دامنه وجود دارد و نه در بُرد.
 (۴) عدد صفر، هم در دامنه است و هم در بُرد.

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۲

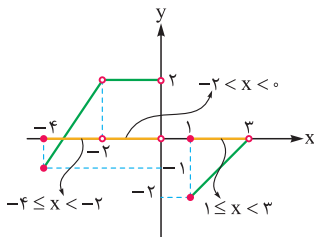
(۱) تعریف دامنه و بُرد:

نماد	تعریف	
D_f	مجموعه همه مقادیری که متغیر مستقل (X) می‌تواند بگیرد را دامنه f می‌گوییم.	دامنه
R_f	مجموعه همه مقادیری که متغیر وابسته (Y) می‌تواند بگیرد را بُرد f می‌گوییم.	بُرد

(۲) پیدا کردن دامنه و بُرد در نمایش‌های مختلف یک تابع:

نمایش	دامنه	بُرد
زوج مرتبی	مجموعه همه مؤلفه‌های اول	مجموعه همه مؤلفه‌های دوم
بیکانی	همه اعدادی که پیکان از آن‌ها خارج شده	همه اعدادی که پیکان به آن‌ها وارد شده
جدولی	همه اعداد سطر مربوط به X	همه اعداد سطر مربوط به Y
نموداری	مجموعه طول (X) همه نقاط نمودار	مجموعه عرض (Y) همه نقاط نمودار
ضابطه‌ای	معمولاً دامنه را می‌دهند.	مقادیر تابع به ازای Xهای دامنه

گام اول: برای به دست آوردن دامنه، سایه نمودار را روی محور Xها هاشور می‌زنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

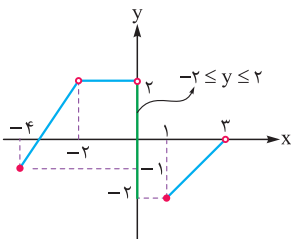

دامنه: $(-4 \leq x < -2) \cup (-2 < x < 0) \cup (1 \leq x < 3)$

$\underbrace{-4, -3, -1, 1, 2}_{\text{تا}}$

پس اعضای صحیح دامنه عبارت‌اند از:

گام دوم: برای به دست آوردن بُرد، نمودار را روی محور Yها می‌کوبیم:

بُرد: $-2 \leq y \leq 2$

$\underbrace{-2, -1, 0, 1, 2}_{\text{تا}}$

پس اعضای صحیح بُرد عبارت‌اند از:

گام سوم: با توجه به گزینه‌ها، فقط گزینه (۱) درست است.

تابع f به ازای هر ورودی که عدد طبیعی باشد، نسبت «یک واحد بیشتر از دو برابر آن» به «قرینه دو واحد بیشتر از آن» را بیرون می‌دهد. اگر خروجی این تابع، عدد $1/8$ باشد، ورودی مربوط به آن کدام عدد بوده است؟

۱۴ (۴)

۱۳ (۳)

۱۲ (۲)

۱۱ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۲

Hint ضابطه تابع را بنویسید و آن را مساوی با $1/8$ قرار دهید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: عدد ورودی را x می‌گیریم.

 $2x + 1$

• یک واحد بیشتر از دو برابر x را می‌نویسیم:

$$\underbrace{2x}_{2x} + 1 = 2x + 1$$

 $-x - 2$

• قرینه ۲ واحد بیشتر از x را هم می‌نویسیم:

$$\underbrace{x + 2}_{-(x+2)} = -x - 2$$

گام دوم: نسبت $2x + 1$ به $-x - 2$ ، ضابطه f است؛ پس داریم:

$$f(x) = \frac{2x + 1}{-x - 2}$$

گام سوم: خروجی تابع برابر با $1/8$ شده؛ پس ضابطه را برابر با آن قرار می‌دهیم:

$$\frac{2x + 1}{-x - 2} = -1/8 \Rightarrow \frac{2x + 1}{-x - 2} = \frac{-18}{8} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 8(2x + 1) = -9(-x - 2)$$

$$\Rightarrow 10x + 5 = 9x + 18 \Rightarrow 10x - 9x = 18 - 5 \Rightarrow \underbrace{x = 13}_{\text{ورودی}}$$

۴ تابعی خطی است که از نقاط $(1, 1)$ و $(3, 9)$ می‌گذرد. تابع f از کدام نقطه زیر عبور می‌کند؟

- (۱) $(-2, -1)$ (۲) $(0, 3)$
 (۳) $(10, 27)$ (۴) $(\frac{1}{3}, 5)$

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۳

نوشتن معادله خط

دروس Box

مثال	معادله خط	چه چیزهایی از خط را داریم؟
معادله خط با شیب ۲ و عرض از مبدأ ۵: $y = 2x + 5$	$y = mx + h$	۱ شیب (m) و عرض از مبدأ (h)
معادله خط با شیب ۲ و گذرنده از نقطه $(1, 6)$: $y - 6 = 2(x - 1) \Rightarrow y = 2x + 4$	$y - y_1 = m(x - x_1)$	۲ شیب (m) و نقطه (x_1, y_1)
معادله خط گذرنده از نقاط $(-1, 1)$ و $(2, 7)$: $m = \frac{7-1}{2-(-1)} = \frac{6}{3} = 2$ $y - 7 = 2(x - 2) \Rightarrow y = 2x + 3$	(۱) ابتدا شیب را به دست می‌آوریم: $m = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}$ (۲) بعد با استفاده از رابطه $y - y_1 = m(x - x_1)$ معادله خط را می‌نویسیم.	۳ دو نقطه $A(x_1, y_1)$ و $B(x_2, y_2)$
معادله خط با طول از مبدأ ۴ و عرض از مبدأ ۲: $\frac{x}{4} + \frac{y}{2} = 1 \xrightarrow{\times 2} \frac{x}{2} + y = 2 \Rightarrow y = \frac{-x}{2} + 2$	 $\frac{x}{p} + \frac{y}{h} = 1$	۴ طول از مبدأ (p) و عرض از مبدأ (h)

گام اول: شیب خط گذرنده از نقاط $A(1, 1)$ و $B(3, 9)$ را حساب می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{9 - 1}{3 - 1} = \frac{8}{2} = 4$$

گام دوم: با داشتن $m = 4$ و $A(1, 1)$ ، با استفاده از رابطه $y - y_1 = m(x - x_1)$ معادله خط را می‌نویسیم:

$$y - 1 = 4(x - 1) \Rightarrow y - 1 = 4x - 4 \Rightarrow y = 4x - 3$$

پس ضابطه خط به صورت $y = 4x - 3$ یا $f(x) = 4x - 3$ شد.

گام سوم: برای آن که ببینیم کدام نقطه روی خط قرار دارد، باید x نقاط را در معادله خط $y = 4x - 3$ قرار دهیم. اگر y به دست آمده با y

همان نقطه برابر شد، آن نقطه روی خط است:

(۱) گزینه $x = -2$: $y = 4(-2) - 3 = -8 - 3 = -11$ ✓

(۲) گزینه $x = 0$: $y = 4(0) - 3 = 0 - 3 = -3$ ✗

(۳) گزینه $x = 10$: $y = 4(10) - 3 = 40 - 3 = 37$ ✗

(۴) گزینه $x = \frac{1}{3}$: $y = 4(\frac{1}{3}) - 3 = \frac{4}{3} - 3 = -\frac{5}{3}$ ✗

نقاط متمایز $(-k, 3)$ ، $(-2, 1-k)$ و $(0, 3-3k)$ روی یک خط قرار دارند. مقدار k کدام است؟

۵

۴ (۴)

۳ (۳)

-۲ (۲)

۱ صفر

زیرمبمش: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۳

$$m_{AB} = m_{AC} = m_{BC}$$

۲ تا شو برابر قرار بدین کافیه

اگر سه نقطه A ، B و C روی یک خط باشند، آن گاه، باید:

نکته

گام اول: شیب خط گذرنده از نقاط $A(-k, 3)$ و $B(-2, 1-k)$ را حساب می‌کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$m_{AB} = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{(1-k) - 3}{-2 - (-k)} = \frac{-k - 2}{-2 + k}$$

گام دوم: شیب خط گذرنده از نقاط $B(-2, 1-k)$ و $C(0, 3-3k)$ را حساب می‌کنیم:

$$m_{BC} = \frac{y_C - y_B}{x_C - x_B} = \frac{(3-3k) - (1-k)}{0 - (-2)} = \frac{3-3k-1+k}{2} = \frac{2-2k}{2} = 1-k$$

گام سوم: چون سه نقطه A ، B و C روی یک خط قرار دارند؛ پس دو شیب به دست آمده باید برابر باشند:

$$m_{AB} = m_{BC} \Rightarrow \frac{-k-2}{-2+k} = 1-k \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} (1-k)(-2+k) = -k-2 \Rightarrow -2+k+2k-k^2 = -k-2$$

$$\Rightarrow k^2 - 4k = 0 \xrightarrow{\text{فاکتور از } k} k(k-4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} k = 0 \times \\ k = 4 \checkmark \end{cases}$$

گام چهارم: به ازای $k = 0$ ، مختصات هر سه نقطه را داریم:

$$A(-k, 3) \quad , \quad B(-2, 1-k) \quad , \quad C(0, 3-3k)$$

$(0, 3) \quad \quad \quad (-2, 1) \quad \quad \quad (0, 3)$

چون مختصات نقاط A و C مثل هم شد؛ پس $k = 0$ رد می‌شود (سؤال گفته سه نقطه متمایز) و فقط $k = 4$ قبول است.

خط d از رأس سهمی $y = \frac{-x^2}{4} + 4x - 2$ و نقطه برخورد این سهمی با محور عرضها عبور می کند. شیب خط d کدام است؟

-۱ (۴)

۱ (۳)

-۲ (۲)

۲ (۱)

۶

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۴

(۱) در سهمی به معادله $y = ax^2 + bx + c$ ، طول رأس از رابطه $x_S = \frac{-b}{2a}$ به دست می آید. برای به دست آوردن عرض رأس، کافی است طول رأس را در ضابطه سهمی جای گذاری کنیم.

(۲) سهمی به معادله $y = ax^2 + bx + c$ ، محور عرضها را در نقطه $(0, c)$ قطع می کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول:

● طول رأس سهمی $y = \frac{-1}{4}x^2 + 4x - 2$ را حساب می کنیم:

$$x_S = \frac{-b}{2a} = \frac{-4}{2(-\frac{1}{4})} = \frac{-4}{-1} = 4$$

● با جای گذاری $x_S = 4$ در ضابطه سهمی، عرض رأس به دست می آید:

$$y_S = -\frac{1}{4}(4)^2 + 4(4) - 2 = -1 + 16 - 2 = 6$$

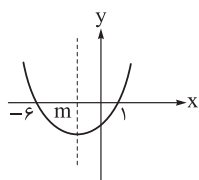
● مختصات رأس به صورت $S(4, 6)$ است.

گام دوم: محل برخورد سهمی $y = \frac{-1}{4}x^2 + 4x - 2$ ، نقطه $B(0, -2)$ است.

گام سوم: شیب خط گذرنده از نقاط $S(4, 6)$ و $B(0, -2)$ را حساب می کنیم:

$$m_{BS} = \frac{y_S - y_B}{x_S - x_B} = \frac{6 - (-2)}{4 - 0} = \frac{8}{4} = 2$$

با توجه به نمودار سهمی زیر، مقدار $4m$ کدام است؟

-۸ (۱)

-۹ (۲)

-۱۰ (۳)

-۱۲ (۴)

زیرمبث: ریاضی و آمار (۱) - فصل (۲) - درس ۳

Hint به متقارن بودن سهمی دقت کنید.

نکته میانگین طول نقاط برخورد سهمی با محور x ها، طول رأس را به ما می‌دهد.

$$x_S = \frac{x_1 + x_2}{2}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ **گام اول:** با توجه به نمودار سهمی رسم شده، میانگین -6 و 1 باید برابر با m باشد:

$$m = \frac{-6 + 1}{2} = \frac{-5}{2}$$

$$4m = 4 \times \frac{-5}{2} = \frac{-20}{2} = -10$$

گام دوم: پس:

سهمی $y = (x-2)^2 + x$ و خط $y = x + 9$ ، یکدیگر را در نقاط A و B قطع می‌کنند. مجموع عرض دو نقطه A و B کدام است؟

۲۴ (۴)

۲۲ (۳)

۲۰ (۲)

۱۸ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۳

ضابطه سهمی را مساوی با ضابطه خط قرار دهید.

Hint

دروس Box

(۱) به دست آوردن نقطه (یا نقاط) تقاطع دو تابع:

سهمی $y = x^2 + 2x - 1$ و خط $y = x + 5$ را در نظر بگیرید. می‌خواهیم مختصات نقطه یا نقاط برخورد این دو تابع را به دست آوریم.

برای این کار مراحل زیر را می‌رویم:

مرحله (۱): ضابطه‌های دو تابع را با هم برابر قرار می‌دهیم و معادله به دست آمده را حل می‌کنیم:

$$y_{\text{سهمی}} = y_{\text{خط}} \Rightarrow (x^2 + 2x - 1) = x + 5 \Rightarrow x^2 + x - 6 = 0$$

ضابطه سهمی ضابطه خط

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x+3)(x-2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x = -3 \\ x = 2 \end{cases}$$

مرحله (۲): Xهای به دست آمده را در یکی از توابع جای گذاری می‌کنیم تا Y نقاط هم به دست آید:

در این مثال اگر با در $y = x + 5$ جای گذاری کنیم، محاسبه‌ها کم‌تر است:

$$\begin{cases} y = x + 5 \xrightarrow{x=-3} y = -3 + 5 = 2 \xrightarrow{\text{نقطه}} (-3, 2) \\ y = x + 5 \xrightarrow{x=2} y = 2 + 5 = 7 \xrightarrow{\text{نقطه}} (2, 7) \end{cases}$$

(۲) در معادله درجه دو اگر به تساوی به فرم $A^2 = B$ (با شرط $B \geq 0$) برسیم، از آن نتیجه می‌گیریم:

$$A = \pm\sqrt{B}$$

گام اول: ضابطه سهمی و خط را برابر قرار می‌دهیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$y_{\text{سهمی}} = y_{\text{خط}} \Rightarrow (x-2)^2 + x = x + 9 \Rightarrow (x-2)^2 = 9$$

گام دوم: به کمک ریشه‌گیری داریم:

$$x-2 = \pm\sqrt{9} \Rightarrow x-2 = \pm 3 \Rightarrow \begin{cases} x-2 = 3 \Rightarrow x = 5 \\ x-2 = -3 \Rightarrow x = -1 \end{cases}$$

گام سوم: با جای گذاری Xهای به دست آمده در یکی از معادله‌ها، عرض نقاط تقاطع را پیدا می‌کنیم:

$$y = x + 9 \xrightarrow{x=5} y_A = 5 + 9 = 14$$

$$y = x + 9 \xrightarrow{x=-1} y_B = -1 + 9 = 8$$

$$14 + 8 = 22$$

گام چهارم: پس مجموع عرض نقاط A و B برابر است با:

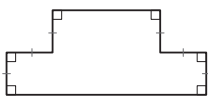
۹ محیط پنجره زیر ۴۰ است. اگر اندازه شش پاره خط مشخص شده، یکسان باشد، حداکثر مساحت این پنجره کدام است؟

$$\frac{160}{3} \quad (1)$$

$$75 \quad (2)$$

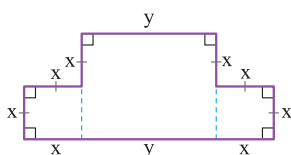
$$\frac{200}{3} \quad (3)$$

$$100 \quad (4)$$

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: اندازه پاره خط‌های مشخص شده را x و اندازه پاره خط بالایی را y می‌گیریم:

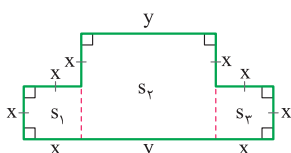
گام دوم: مجموع طول پاره خط‌ها (محیط شکل) برابر با ۴۰ است:

$$8x + 2y = 40 \quad \div 2 \rightarrow 4x + y = 20$$

$$y = -4x + 20$$

گام سوم: y را بر حسب x می‌نویسیم:

گام چهارم: مساحت کل شکل را می‌نویسیم:

$$S_{\text{کل}} = S_1 + S_2 + S_3 = x^2 + (2x)(y) + x^2 = 2x^2 + 2xy$$

گام پنجم: در عبارت بالا، جای y می‌نویسیم: $(-4x + 20)$:

$$S = 2x^2 + 2x(-4x + 20) = 2x^2 - 8x^2 + 40x = \frac{-6}{1}x^2 + \frac{40}{1}x$$

گام ششم: ماکزیمم عبارت درجه دوم بالا را حساب می‌کنیم:

$$S_{\text{max}} = \frac{-\Delta}{4a} = \frac{-(b^2 - 4ac)}{4a} = \frac{-((40)^2 - 4(-6)(0))}{4(-6)} = \frac{40^2}{4 \times 6} = \frac{10 \times 20}{4 \times 3} = \frac{200}{3}$$

۱۰. اگر تابع درآمد به صورت $y = -\frac{1}{4}x^2 + 82x$ و تابع هزینه به صورت $y = 70x + 40$ باشد، زمانی که سود ماکزیم می‌شود، هزینه چه قدر است؟

۱۷۲۰ (۲)

۱۶۸۰ (۱)

۱۸۰۰ (۴)

۱۷۶۰ (۳)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۳

دروس Box

(۱) در بازاریابی با سه تابع کار داریم: تابع درآمد، تابع هزینه و تابع سود.

(۲) اگر سؤال یکی از توابع درآمد و هزینه را نداده بود، آن‌ها را به کمک روابط زیر پیدا می‌کنیم:

$R(x) = x \cdot P$ <p>↑ قیمت ↓ تعداد</p>	قیمت هر کالا × تعداد کالا = درآمد	تابع درآمد
$C(x) = ax + b$ <p>↑ هزینه هر کالا ↓ هزینه ثابت ↓ تعداد</p>	(هزینه هر کالا × تعداد کالا) + هزینه ثابت = هزینه کل	تابع هزینه

(۳) رابطه بین سه تابع: $P(x) = R(x) - C(x)$

سود = درآمد - هزینه

(۴) در سؤالات ما، تابع سود یک تابع درجه دو با $a < 0$ است که ماکزیم دارد. ماکزیم سود به ازای فروش $\frac{-b}{2a}$ کالا به دست می‌آید و مقدار ماکزیم سود برابر با $P(\frac{-b}{2a})$ یا $\frac{-\Delta}{4a}$ است.

گام اول: تابع سود را می‌نویسیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

$$\begin{aligned} \text{سود} &= \text{درآمد} - \text{هزینه} = (-\frac{1}{4}x^2 + 82x) - (70x + 40) \\ &= -\frac{1}{4}x^2 + 82x - 70x - 40 = -\frac{1}{4}x^2 + \frac{12}{1}x - \frac{40}{1} \end{aligned}$$

گام دوم: ماکزیم سود در نقطه رأس رخ می‌دهد:

$$x_S = \frac{-b}{2a} = \frac{-12}{2(-\frac{1}{4})} = \frac{12}{\frac{1}{2}} = 24$$

پس به ازای تولید ۲۴ واحد کالا، سود ماکزیم می‌شود.

گام سوم: باید هزینه را به ازای $x = 24$ حساب کنیم:

$$\text{هزینه} = 70x + 40 = 70(24) + 40 = 1680 + 40 = 1720$$

دو تاس را هم‌زمان پرتاب می‌کنیم. پیشامد آن که حاصل ضرب اعداد رو شده، بزرگ‌تر یا مساوی 3^0 باشد، چند عضو دارد؟

۱۱

۵ (۴)

۴ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

زیرمبعض: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲

(۵,۶), (۶,۵), (۶,۶)

تمام حالت‌هایی که حاصل ضرب اعداد دو تاس، بزرگ‌تر یا مساوی 3^0 می‌شود را می‌نویسیم:

پس این پیشامد، ۳ عضو دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با ۸ نقطه متمایز واقع بر محیط دایره، چند مثلث می توان تشکیل داد؟ ۱۲

۵۶ (۴)

۲۰ (۳)

۱۵ (۲)

۴۲ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

درس Box

اگر n نقطه روی محیط یک دایره داشته باشیم، آن گاه:

• تعداد پاره‌خط‌هایی که با آن نقاط می توان ساخت، برابر با $\binom{n}{2}$ است.

• تعداد مثلث‌هایی که با آن نقاط می توان ساخت، برابر با $\binom{n}{3}$ است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ تعداد مثلث‌هایی که با ۸ نقطه واقع بر محیط یک دایره می توان ساخت، برابر است با:

$$\binom{8}{3} = \frac{8!}{5!3!} = \frac{8 \times 7 \times 6 \times 5!}{5! \times 6} = 56$$

n سکه و یک تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر تعداد عناصر فضای نمونه ۹۶ باشد، n کدام است؟

۶ (۴)

۵ (۳)

۴ (۲)

۳ (۱)

زیرمبث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲

دروس Box

۱) تعریف چند اصطلاح

مثال در آزمایش پرتاب تاس	تعریف	
$S = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$	مجموعه‌ای تمام نتایج ممکن یک آزمایش تصادفی	فضای نمونه
۱ یا ۲ یا ۳ یا ۴ یا ۵ یا ۶	به هر کدام از اعضای فضای نمونه، یک برآمد می‌گوییم.	برآمد
مثلاً $\{2, 4\}$ یا $\{1, 4, 6\}$	به هر زیرمجموعه از فضای نمونه، یک پیشامد می‌گوییم.	پیشامد

۲) تعداد اعضای فضای نمونه دو آزمایش مهم

تعداد اعضای S	آزمایش
2^n	پرتاب n سکه
6^n	پرتاب n تاس
$2^n \times 6^m$	پرتاب n سکه و m تاس
2^n	خانواده n فرزندی
$n!$	جایگشت n شیء متمایز
$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}$	جایگشت r شیء از n شیء
$C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!r!}$	انتخاب r شیء از n شیء

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: تعداد اعضای فضای نمونه در آزمایش پرتاب n سکه و m تاس؛ دارای $2^n \times 6^m$ عضو است.

تعداد سکه‌ها n و تعداد تاس‌ها $m = 1$ است؛ پس تعداد اعضای فضای نمونه دارای $2^n \times 6^1$ عضو است.

گام دوم: باید $2^n \times 6 = 96$ برابر باشد:

$$2^n \times 6 = 96 \xrightarrow{\div 6} 2^n = 16 \Rightarrow 2^n = 2^4 \Rightarrow n = 4$$

با ارقام ۱ تا ۸ چند عدد زوج چهاررقمی بدون تکراری می‌توان نوشت که صدگان آن‌ها ۵ یا ۷ باشد؟

۱۴

۳۶۰ (۴)

۳۰۰ (۳)

۲۴۰ (۲)

۲۰۰ (۱)

زیرمبمش: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: صدگان ۲ حالت دارد (۵ یا ۷):

$$\frac{7,5}{\text{ه}} \times \frac{2}{\text{ص}} \times \frac{3}{\text{د}} \times \frac{4}{\text{ی}}$$

گام دوم: حالا سراغ یکان می‌رویم که باید زوج باشد؛ پس ۴ حالت دارد:

$$\frac{8,6,4,2}{\text{ه}} \times \frac{2}{\text{ص}} \times \frac{3}{\text{د}} \times \frac{4}{\text{ی}}$$

گام سوم: از ۸ رقم اولیه، ۲ رقم استفاده شده و ۶ رقم مانده است؛ پس دو خانه باقی‌مانده به ترتیب ۶ و ۵ حالت دارند:

$$\frac{6}{\text{ه}} \times \frac{2}{\text{ص}} \times \frac{5}{\text{د}} \times \frac{4}{\text{ی}} = ۲۴۰$$

چند عدد پنج رقمی مثل ۸۲۵۲۸ داریم که اگر جای یکان و ده‌هزارگان و هم‌چنین جای دهگان و هزارگان را با هم عوض کنیم، به همان

عدد اولیه می‌رسیم؟

$$۲۰۰۰ (۲)$$

$$۱۸۰۰ (۱)$$

$$۱۰۰۰ (۴)$$

$$۹۰۰ (۳)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱- درس ۱

گام اول: با رقم ده‌هزارگان شروع می‌کنیم که ۹ حالت دارد (صفر نمی‌تواند باشد)؛ رقم یکان هم باید مثل ده‌هزارگان باشد؛ پس ۱ حالت دارد: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

$$\begin{array}{ccccccc} & & & & \text{مثل ده‌هزارگان} & & \\ & & & & \uparrow & & \\ ۹ \text{ تا } ۱ & & & & & & \\ \uparrow & & & & & & \\ \frac{۹}{د.ه} \times \frac{۱}{ه} \times \frac{۱}{ص} \times \frac{۱}{د} \times \frac{۱}{ی} \end{array}$$

گام دوم: برای هزارگان ۱۰ حالت داریم (۰ تا ۹)؛ رقم دهگان هم باید مثل هزارگان باشد؛ پس ۱ حالت دارد:

$$\begin{array}{ccccccc} & & & & \text{مثل هزارگان} & & \\ & & & & \uparrow & & \\ ۹ \text{ تا } ۰ & & & & & & \\ \uparrow & & & & & & \\ \frac{۹}{د.ه} \times \frac{۱}{ه} \times \frac{۱}{ص} \times \frac{۱}{د} \times \frac{۱}{ی} \end{array}$$

گام سوم: برای صدگان هم ۱۰ حالت داریم (۰ تا ۹):

$$\frac{۹}{د.ه} \times \frac{۱}{ه} \times \frac{۱}{ص} \times \frac{۱}{د} \times \frac{۱}{ی} = ۹۰۰$$

چون ارقام یکان و ده‌هزارگان و هم‌چنین دهگان و هزارگان یکی هستند، یعنی ارقام تکراری هستند؛ پس حالت‌ها را برحسب تکراری بودن ارقام به دست می‌آوریم. **گول نخوری ✗**

۱۶ اگر $(n-1)! = 12 \times 60 \times 56$ باشد، مقدار $C(n, 2)$ کدام است؟

۱۵ (۴)

۳۶ (۳)

۱۰ (۲)

۲۸ (۱)

زیرمبش: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

سعی کنید اعداد ۱۲، ۶۰ و ۵۶ را به صورت حاصل ضرب اعداد ۲، ۳، ۴ و ... بنویسید.

Hint

درسی Box

(۱) فاکتوریل:

تعریف	حاصل ضرب اعداد طبیعی متوالی از ۱ تا n را با $n!$ نشان می‌دهیم: $1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n = n!$
مقادیر $0!$ تا $6!$	$0! = 1$ $1! = 1$ $2! = 2$ $3! = 6$ $4! = 24$ $5! = 120$ $6! = 720$
بازکردن $n!$	$n! = n \times (n-1)! = n \times (n-1) \times (n-2)! = \dots$

(۲) انتخاب ۲ از n ، برابر است با حاصل ضرب n و $n-1$ ، تقسیم بر ۲:

$$\binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2}$$

گام اول: جای سه عدد ۱۲، ۶۰ و ۵۶ به ترتیب 2×6 ، $3 \times 4 \times 5$ و 7×8 قرار می‌دهیم: پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$(n-1)! = \underbrace{12}_{2 \times 6} \times \underbrace{60}_{3 \times 4 \times 5} \times \underbrace{56}_{7 \times 8}$$

گام دوم: در سمت راست تساوی، اعداد ۲ تا ۸ در هم ضرب شده‌اند که همان ۸! است؛ پس:

$$(n-1)! = 8! \xrightarrow[\text{فاکتوریل از دو طرف}]{\text{حذف نماد}} n-1 = 8 \Rightarrow n = 9$$

گام سوم: مقدار عبارت $C(n, 2)$ را حساب می‌کنیم:

$$C(9, 2) = \binom{9}{2} = \frac{9 \times \cancel{8}}{\cancel{2}} = 36$$

از بین ۵ دانش آموز مدرسه A و ۴ دانش آموز مدرسه B و ۳ دانش آموز مدرسه C، می خواهیم یک گروه شش نفره تشکیل دهیم، به طوری که دقیقاً از یکی از مدارس، هیچ عضوی در گروه نباشد. به چند طریق می توانیم این کار را انجام دهیم؟

۱۱۹ (۴)

۱۱۷ (۳)

۱۱۵ (۲)

۱۱۳ (۱)

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

گام اول: کاری که می خواهیم انجام دهیم را به فارسی می نویسیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

« ۶ نفر از بین دانش آموزان مدارس A و B و C » یا « ۶ نفر از بین دانش آموزان مدارس A و C » یا « ۶ نفر از بین دانش آموزان مدارس B و C »
 (۱) (۲) (۳)
 انتخاب کنیم.

گام دوم: تعداد حالت های هر کدام را حساب می کنیم:

(۱) مدارس A و B روی هم $4 + 5 = 9$ دانش آموز دارند. ۶ نفر از ۹ نفر انتخاب می کنیم:

$$\binom{9}{6} = \frac{9!}{6!3!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6!}{6! \times 3 \times 2} = 84$$

(۲) مدارس A و C روی هم $3 + 5 = 8$ دانش آموز دارند. ۶ نفر از ۸ نفر انتخاب می کنیم:

$$\binom{8}{6} = \frac{8!}{6!2!} = \frac{8 \times 7 \times 6!}{6! \times 2} = 28$$

(۳) مدارس B و C روی هم $3 + 4 = 7$ دانش آموز دارند. ۶ نفر از ۷ نفر انتخاب می کنیم:

$$\binom{7}{6} = 7$$

گام سوم: چون بین موارد بالا، حروف اضافه «یا» قرار گرفته بود؛ پس آن ها را با هم جمع می کنیم:

$$84 + 28 + 7 = 119$$

مجموعه اعداد طبیعی زوج کم‌تر از ۲۰ را در نظر بگیرید. در این مجموعه، چند زیرمجموعه ۴ یا ۵ عضوی داریم که بزرگ‌ترین عضو آن ۱۲ و فاقد ۶ باشد؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۵ (۲)

۱ (۱)

زیرمبش: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

دستی Box

(۱) تعداد زیرمجموعه‌های k عضوی یک مجموعه n عضوی برابر با $\binom{n}{k}$ است.

(۲) تعداد کل زیرمجموعه‌های یک مجموعه n عضوی برابر با 2^n است؛ پس:

$$\binom{n}{0} + \binom{n}{1} + \binom{n}{2} + \dots + \binom{n}{n} = 2^n$$

(۳) بعضی تیپ سؤال‌های مهم در زیرمجموعه‌ها:

تیپ	مثال	جواب
بدون شرط	تعداد زیرمجموعه‌های ۶ عضوی مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ کدام است؟	$\binom{10}{6}$
بعضی‌ها باشند	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ ، عدد ۲ وجود دارد؟	$\binom{10-1}{6-1} = \binom{9}{5}$
بعضی‌ها نباشند	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ ، اعداد ۷، ۸ و ۹ وجود ندارند؟	$\binom{10-3}{6} = \binom{7}{6}$
بعضی‌ها باشند و بعضی‌ها نباشند	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ ، اعداد ۲ و ۳ وجود دارند، ولی ۵ وجود ندارد؟	$\binom{10-2-1}{6-2} = \binom{7}{4}$
حداقل تعداد عضو	مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ چند زیرمجموعه حداقل ۳ عضوی دارد؟	$2^n - \left(\binom{10}{0} + \binom{10}{1} + \binom{10}{2} \right)$
استفاده از اصل ضرب	مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ چند زیرمجموعه ۵ عضوی دارد که ۳ عضو آن فرد و ۲ عضو آن زوج باشد؟	$\binom{5}{3} \times \binom{5}{2}$

گام اول: مجموعه اعداد طبیعی زوج کم‌تر از ۲۰ را می‌نویسیم: **پاسخ خیلی تشریحی**

$\{2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18\}$

گام دوم: قرار است بزرگ‌ترین عدد داخل زیرمجموعه ما، عدد ۱۲ باشد، پس ۱۴، ۱۶ و ۱۸ حذف می‌شوند، ضمناً خود سؤال هم گفته فاقد ۶ باشد؛ پس ۶ را هم حذف می‌کنیم. اعداد باقی‌مانده برابر است با:

$\{2, 4, 8, 10, 12\}$
باید باشد (*)

گام سوم:

● اگر بخواهیم زیرمجموعه ۴ عضوی باشد، چون ۱۲ را انتخاب کردیم؛ پس باید از ۴ عضوی که زیرشان (*) است، ۳ تا انتخاب کنیم:

$$\binom{4}{3} = 4$$

● اگر بخواهیم زیرمجموعه ۵ عضوی باشد، چون ۱۲ را انتخاب کردیم، پس باید از ۴ عضوی که زیرشان (*) است، هر ۴ تا برداریم؛

$$\text{در نتیجه } \binom{4}{4} = 1 \text{ حالت دارد.}$$

$$4 + 1 = 5$$

گام چهارم: مجموع دو حالت برابر است با:

کوشا در کامپیوترش، ۴ فیلم درام، ۳ فیلم کمدی، ۲ فیلم جنایی و ۲ فیلم جنگی دارد. او در سه روز آخر هفته می‌خواهد هر روز یک فیلم ببیند، به طوری که ژانر فیلم‌هایش متفاوت باشد. او به چند طریق می‌تواند این کار را انجام دهد؟

۵۴۰ (۴)

۱۸۰ (۳)

۳۶۰ (۲)

۴۵۶ (۱)

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: اول ۳ ژانر از ۴ ژانر را باید انتخاب کنیم. این که کدام ژانرها انتخاب می‌شوند، مهم است. همه حالت‌ها را می‌نویسیم:

$$\binom{4}{1} \times \binom{3}{1} \times \binom{2}{1} \times 3! = 4 \times 3 \times 2 \times 3! = 24 \times 3! \quad \text{ترتیب دیدن}$$

(۱) درام، کمدی و جنایی:

$$\binom{4}{1} \times \binom{3}{1} \times \binom{2}{1} \times 3! = 4 \times 3 \times 2 \times 3! = 24 \times 3! \quad \text{ترتیب دیدن}$$

(۲) درام، کمدی و جنگی:

$$\binom{3}{1} \times \binom{2}{1} \times \binom{2}{1} \times 3! = 3 \times 2 \times 2 \times 3! = 12 \times 3! \quad \text{ترتیب دیدن}$$

(۳) کمدی، جنایی و جنگی:

$$\binom{4}{1} \times \binom{2}{1} \times \binom{2}{1} \times 3! = 4 \times 2 \times 2 \times 3! = 16 \times 3! \quad \text{ترتیب دیدن}$$

(۴) درام، جنایی و جنگی:

گام دوم: مجموع کل حالات برابر است با:

$$24 \times 3! + 24 \times 3! + 12 \times 3! + 16 \times 3! \stackrel{\text{فاکتور}}{=} \frac{3!}{6} (24 + 24 + 12 + 16) = 456$$

از ۳! از ۶

۲۰. ۸ نفر که ۲ نفر آن‌ها برادرند می‌خواهند در یک ردیف کنار هم قرار گیرند. در چند حالت تعداد نفراتی که دو برادر هستند با تعداد نفراتی که بین‌شان نیستند، یکسان است؟

$$۲۸۸۰ \quad (۲)$$

$$۱۴۴۰ \quad (۱)$$

$$۵۷۶۰ \quad (۴)$$

$$۴۳۲۰ \quad (۳)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ **گام اول:** به غیر از ۲ برادر، ۶ نفر دیگر هم هستند. نصف ۶ نفر می‌شود ۳ نفر، پس باید ۳ نفر بین این دو برادر باشند و ۳ نفر بین‌شان نباشند؛ مثل شکل زیر:

گام دوم: ابتدا سراغ بسته می‌رویم. (اول و آخر، برادرها و بین‌شان ۳ نفر دیگر هستند).

• ابتدا ۳ نفر از ۶ نفر را انتخاب می‌کنیم که بین B_1 و B_2 باشند:

$$\binom{6}{3} = \frac{6!}{3!3!} = \frac{\cancel{6} \times 5 \times 4 \times \cancel{3!}}{\cancel{3!} \cancel{3!}} = 20$$

• ترتیب قرارگرفتن این ۳ نفر مهم است که $3! = 6$ حالت دارد.

• جای دو برادر هم می‌تواند عوض شود که دو حالت دارد.

$$20 \times 6 \times 2 = 240$$

• پس تعداد حالت‌های بسته برابر است با:

گام سوم: حالا ۱ بسته و ۳ نفر دیگر داریم که روی هم ۴ تا هستند.

جایگشتشان $4! = 24$ حالت دارد.

گام چهارم: پس تعداد کل حالات برابر است با:

$$240 \times 24 = 5760$$

بسته و داخل بسته
۳ نفر دیگر

۲۱ کدام عبارت، دربارهٔ زبان فارسی نو (دری) درست نیست؟

- ۱) بهره‌گیری از خطّ عربی با کنار گذاشتن بعضی از صداهای آن
- ۲) شکل‌گیری ادبیات دری تقریباً هم‌زمان با ظهور دولت طاهریان
- ۳) رواج آن به عنوان زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی سامانی
- ۴) رواج فارسی دری نخست در مناطق شمالی و شمال شرقی ایران

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۴

درس‌Box

- | ویژگی‌های
زبان فارسی نو (دری) |
|--|
| • بهره‌گیری از خطّ عربی با کنار گذاشتن برخی از صداهای زبان عربی. |
| • طاهریان نخستین حکومت اسلامی ایران، پس از برافتادن ساسانیان بودند. |
| • ادبیات فارسی دری هم‌زمان با دولت طاهریان پدید آمد. |
| • «دری» زبان درباری سامانی، زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی بوده است. |
| • دری، نخستین صورت ادبی زبان فارسی در برابر نفوذ عناصر زبان عربی بود. |
| • دری، موجودیت خود را به سرسختی حفظ کرد و به تدریج، زبان عمومی سراسر ایران شد. |
| • منطقهٔ رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود. |

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓ زبان فارسی نو (دری) نخست در مناطق شرقی و شمال شرق ایران رواج داشت.

۲۲ کدام گزینه از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم به شمار نمی‌آید؟

- (۱) به کار بردن تشبیهات گوناگون
 (۲) توجه داشتن به حالات درونی
 (۳) به کارگیری انواع توصیف
 (۴) سادگی فکر و روانی کلام

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۴

درستی Box

ویژگی‌های شعر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم

- ۱) سادگی فکر و روانی کلام: شاعر می‌کوشد فکر و خیال را همان‌گونه که به خاطرش می‌رسد، بیان کند.
- ۲) شاعران به واقعیت‌های بیرونی نظر داشتند و مفاهیم ذهنی آنان، تعالیم کلی اخلاقی است.
- ۳) آوردن ترکیب‌های تازه، استعاره‌های دلپذیر، تشبیهات گوناگون و به کارگیری انواع توصیف
- ۴) شعر پارسی در این دوره به دست رودکی بنیاد نهاده شد و او را «پدر شعر فارسی» نام نهاده‌اند.

✓ پاسخ خیلی تشریحی
 شاعران در این عصر، بیشتر به واقعیت‌های بیرونی نظر داشتند.

۲۳

کدام موارد از ویژگی‌های «نثر» در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم به شمار می‌روند؟

الف) نثر این دوره ساده و روان است.

ب) آوردن اشعار و امثال در آن رایج نیست.

ج) آوردن اصطلاحات علمی در آن رایج است.

د) مدیحه‌سرایی در آن معمول است.

ه) موضوع آن بیشتر حماسی و ملی است.

۱) الف - ج - د

۲) الف - ب - ه

۳) ب - ج - ه

۴) ب - ج - د

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۴

دروس Box

ویژگی‌های نثر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم (دوره سامانی)

۱) نثر این دوره، ساده و روان است.

۲) بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی می‌پردازد.

۳) هنوز آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن رایج نشده است.

موارد «ج» و «د» در نثر این عصر رایج نبودند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مورد «د» از ویژگی‌های شعر این دوره است؛ اما سؤال ویژگی‌های نثر را خواسته است. اگر دقت کافی به صورت سؤال نداشته باشید، ممکن است اشتباه کنید.

گول نخوری ✗

۲۴

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص شده نادرست است؟

«ابوعلی بلعمی به دستور امیر ابومنصور عبدالرزاق، مأموریت یافت تا تاریخ مفصلی را که محمد بن جریر طبری آن را تحت عنوان تاریخ الرُّسُل و الملوک به زبان عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند. بلعمی هم‌زمان با ترجمه کتاب، اطلاعات دیگری راجع به تاریخ ایران به دست آورد و بر آن افزود و آن را به صورت تألیفی مستقل درآورد که به تاریخ بلعمی شهرت یافته است.»

چهار (۴)

سه (۳)

دو (۲)

یک (۱)

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۴

Hint دقت داشته باشید که در این تیپ سؤالات، اسامی اشخاص (شاعران، نویسندگان، پادشاهان و ...) و آثار مطرح‌شده در کتاب، ممکن است با هم جابه‌جا شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ابوعلی بلعمی به دستور منصور بن نوح سامانی، مأموریت یافت تا تاریخ طبری را به فارسی برگرداند.

۲۵ نوع «سجع» در کدام گزینه‌ها یکسان است؟

- (الف) خشم بیش از حد گرفتن، وحشت آرد و لطف بی‌وقت، هیبت ببرد.
 (ب) قبله چشم، جمال او بودی و سود و سرمایه عمرم، وصال او.
 (ج) بازرگانی را شنیدم که صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بنده و خدمتکار.
 (د) پشت و پناه سپاه من بود؛ در دیده دشمنان، خار و بر روی دوستان، خال.
 (ه) گویند: روی زیبا مرهم دل‌های خسته است و کلید درهای بسته.

(۲) ب - ج - د

(۱) الف - ب - ه

(۴) ب - ج - ه

(۳) الف - ب - ج

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۶

درس‌Box

آموختیم که سجع بر سه گونه است:

(۱) سجع متوازی:

واژه‌های سجع، هم در وزن و هم در حروف پایانی یکسان هستند؛ مانند «کمال» و «جمال» در عبارت زیر:
 همه کس را عقل خود به کمال نماید و فرزند خود به جمال.

(۲) سجع متوازن:

واژه‌های سجع، در وزن یکسان اما در حروف پایانی متفاوت هستند؛ مانند «باطل» و «ضایع» در عبارت زیر:
 مُلک بی دین باطل است و دین بی مُلک ضایع.

(۳) سجع مطزف:

واژه‌های سجع، در وزن متفاوت اما در حروف پایانی، یکسان هستند؛ مانند «نگیرد» و «نپذیرد» در عبارت زیر:
 متکلم را تا کسی عیب نگیرد، سخنش صلاح نپذیرد.

الف) وحشت و هیبت: سجع متوازی - ب) جمال و وصال: سجع متوازی - ه) خسته و بسته: سجع متوازی.

بررسی سایر عبارت‌ها:

ج) بار و خدمتکار: سجع مطزف - د) خار و خال: سجع متوازن.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲۶ نوع سجع در کدام عبارت، «متفاوت» است؟

- ۱) درویش را دستِ قدرت بسته است و توانگر را پای ارادت شکسته.
- ۲) تنی چند از روندگان، متفقِ سیاحت بودند و شریکِ رنج و راحت.
- ۳) من، بنده، امید آورده‌ام نه طاعت و به در یوزه آمده‌ام نه به تجارت.
- ۴) حکما گفته‌اند که توانگری به قناعت، به از توانگری به بضاعت.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در عبارت گزینه (۱) واژه‌های «بسته» و «شکسته»؛ در عبارت گزینه (۲) واژه‌های «سیاحت» و «راحت» و در عبارت گزینه (۳) واژه‌های «طاعت» و «تجارت» سجع «مطرف» دارند؛ اما در عبارت گزینه (۴) واژه‌های «قناعت» و «بضاعت» سجع «متوازی» دارند.

۲۷ کدام عبارت را می‌توان «مسجع» دانست؟

- (۱) پادشاهی پارسایی را دید؛ گفت: هیچت از ما یاد می‌آید؟ گفت: بلی، وقتی که خدا را فراموش می‌کنم.
- (۲) گفت: ای یار عزیز، تعزیم کن که جای تهنیت نیست؛ آن‌گه که تو دیدی، غم نانی داشتم و امروز تشویش جهانی.
- (۳) لقمان را گفتند: ادب از که آموختی؟ گفت: از بی‌ادبان؛ هرچه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از فعل آن پرهیز کردم.
- (۴) گفت: هیچ از این سخنان دلاویز متکلمان در من اثر نمی‌کند به حکم آن که نمی‌بینم مر ایشان را فعلی موافق گفتار.

زیرمبدهت، علوم و فنون ادبی دهم - درس ۶

✓ پاسخ خیلی تشریحی در عبارت گزینۀ (۲) واژه‌های «نانی» و «جهانی» و حتی واژه‌های «تعزیت» و «تهنیت» دارای سجع هستند و این عبارت، مسجع است؛ اما در دیگر عبارات‌ها واژه‌هایی که دارای سجع باشند، وجود ندارد.

۲۸ توضیح مقابل کدام عبارت، نادرست است؟

- ۱) درویشی را شنیدم که در آتش فاقه می‌سوخت و رقعہ بر خرقه همی دوخت. (سجع مطرف)
- ۲) هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده و گر هنرمند از دولت بیفتد، غم نباشد. (سجع متوازی)
- ۳) هنر در نفس خود دولت است؛ هنرمند هر جا که رود، قدر بیند و بر صدر نشیند. (سجع متوازن)
- ۴) نظر از تو برنگیرم همه عمر تا بمیرم که تو در دلم نشستی و سر مقام داری (شعر مسجع)

زیرمبنا: علوم و فنون ادبی - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در عبارت گزینه (۱) واژه‌های «می‌سوخت» و «همی‌دوخت» سجع مطرف و در عبارت گزینه (۲) واژه‌های «زاینده» و «پاینده» سجع متوازی دارند. اما در عبارت گزینه (۳) سجع متوازن وجود ندارد و واژه‌های «قدر» و «صدر»، سجع متوازی و واژه‌های «بیند» و «نشیند» سجع مطرف دارند. در بیت گزینه (۴) واژه‌های «برنگیرم» و «بمیرم» سجع به شمار می‌آیند و شعر «مسجع» نام دارد.

۲۹ کدام عبارت، «فاقد» سجع است؟

- ۱) سیم و زر در سفر بر محلّ خطر است؛ یا دزد به یکبار ببرد یا خواجه به تفاریق بخورد.
- ۲) گفت: ای برادر، حرم در پیش است و حرامی از پس؛ اگر رفتی، بردی و گر خفتی، مردی.
- ۳) شی در بیابان مگه از بی‌خوابی پای رفتنم نماند، سر بنهادم و شتریان را گفتم: دست از من بدار.
- ۴) در نفس خویش این قدرت و سرعت می‌شناسم که در خدمت مردان، یار شاطر باشم نه بار خاطر.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۶

✓ پاسخ خیلی تشریحی

در عبارت گزینه (۱) واژه‌های «ببرد» و «بخورد»؛ در عبارت گزینه (۲) واژه‌های «رفتگی» و «خفتگی» و واژه‌های «بردی» و «مردی» و در عبارت گزینه (۴) واژه‌های «یار» و «بار» و واژه‌های «شاطر» و «خاطر»، دارای سجع هستند؛ اما در عبارت گزینه (۳) واژه‌هایی که دارای سجع باشند، به چشم نمی‌خورد.

۳۰ در بیت زیر چند مصوت بلند وجود دارد؟

«فربب خال گندم گون او خوردم ندانستم که خواهد ساختن این نقطه بی پرگار عاشق را»

(۱) یازده (۲) دوازده

(۳) سیزده (۴) چهارده

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۵

درس Box

واج: واج کوچکترین واحد آوایی زبان است؛ مانند واجهای اک / ت / ا / ب / در واژه «کتاب».

در زبان فارسی ۲۹ واج وجود دارد که آن‌ها را به دو دسته صامت و مصوت تقسیم می‌کنند.

صامت: ۲۳ واج زبان فارسی، صامت‌ها هستند که عبارت‌اند از: ء (ع)، ب، پ، ت (ط)، ج، چ، خ، د، ر، ز (ذ، ظ، ض)، ژ، س (ث، ص)، ش، غ (ق)، ف، ک، گ، ل، م، ن، و، ه (ح)، ی.

مصوت: ۶ واج دیگر زبان فارسی مصوت نام دارند؛ «ا، آ، اِ، اُ» مصوت‌های کوتاه و «او، اَو» مصوت‌های بلند هستند.

برای شناخت مصوت‌ها باید به تلفظ آن‌ها دقت کنید.

انواع تلفظ «و»

مصوت بلند؛ مانند: مو، رو، جادو، سو

مصوت کوتاه؛ مانند: تو، خورد، خود

صامت؛ مانند: ورزش، وحید، توحید

گاهی بی‌صدا و ناخواناست و در خوانش حذف می‌شود؛ مانند: خواب، خواست، خواهش

انواع تلفظ «ی»

مصوت بلند؛ مانند: سیب، بیست، نیک، دوری

صامت؛ مانند: یار، یادگار، نشاید، روی، جای

انواع تلفظ «ا»

مصوت بلند؛ مانند: باد، پا، باز

صامت همزه؛ مانند: آسب، اسم، انس، آب

۱) مصوت بلند «ا» در واژه‌های «خال»، «ندانستم»، «خواهد»، «ساختن»، «بی‌پرگار»، «عاشق» و «را». (حرف «ا» در واژه‌های «او» و

«این» صامت همزه (ء) است.)

۲) مصوت بلند «و» در واژه‌های «گندم‌گون» و «او». (حرف «و» در واژه «خوردم»، مصوت کوتاه «اِ» و در واژه «خواهد» ناخواناست.)

۳) مصوت بلند «ی» در واژه‌های «فربب»، «این» و «بی‌پرگار».

جمعاً دوازده مصوت بلند در بیت وجود دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام بیت، «سه هجای کشیده در کنار یکدیگر» یافت می‌شود؟

- (۱) گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
 (۲) اوقات خوش آن بود که با دوست به سر شد
 (۳) یار مفروش به دنیا که بسی سود نکرد
 (۴) هر کاو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید
- آری شود ولیک به خون جگر شود
 باقی همه بی‌حاصلی و بی‌خبری بود
 آن که یوسف به زر ناسره بفروخته بود
 در رهگذار باد نگهبان لاله بود

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۵

ابیات چهار گزینه را تقطیع هجایی کنید و هجاهای کشیده آن‌ها را مشخص نمایید.

Hint

دستی Box

هجا: هجا یا بخش، واحد آوایی بزرگ‌تر از واج است که از دو یا چند واج (یک یا چند صامت و یک مصوت) پدید می‌آید؛ هجاهای زبان فارسی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

هجای کوتاه U، هجای بلند -، هجای کشیده U-
 هجای کوتاه از دو واج (یک صامت و یک مصوت کوتاه)، هجای بلند از سه واج و هجای کشیده از چهار یا پنج واج تشکیل می‌شود. (هر یک از مصوت‌های بلند در هجاهای گوناگون، برابر با دو واج به حساب می‌آید).

به جدول زیر توجه کنید:

نوع هجا	ساختار هجا	نشانه	نمونه	توضیح
کوتاه	صامت + مصوت کوتاه	U	چو (چ)، که (ک)، و	دو واج است.
بلند	الف) صامت + مصوت کوتاه + صامت ب) صامت + مصوت بلند	-	گل، سر، دل، آرز پا، سی، مو، آ	سه واج یا برابر سه واج است.
کشیده	الف) صامت + مصوت کوتاه + دو صامت ب) صامت + مصوت بلند + یک یا دو صامت	U-	بُرد، سبزه، عشق، آسب، اسم، اُفت دوست، آب، سیب کاشت، آرد، نیست	چهار واج یا برابر چهار یا پنج واج است.

برای جداسازی هجاهای یک کلمه، به نکته‌های زیر، توجه کنید:

- (۱) هر هجا یا بخش، فقط یک مصوت دارد؛ بنابراین تعداد هجاهای یک کلمه با تعداد مصوت‌های آن کلمه برابر است. برای مثال کلمه «باد» یک مصوت دارد، پس یک هجاست و کلمه «برادر» سه مصوت دارد و سه هجاست.
- (۲) هر هجا را همان‌طور که می‌خوانیم، می‌نویسیم تا در شمارش واج‌های آن، دچار اشکال نشویم؛ برای مثال: تو = ت: هجای کوتاه (U) / خواب = خاب: هجای کشیده (U-).
- (۳) در زبان فارسی هیچ واژه‌ای با مصوت آغاز نمی‌شود. بنابراین، کلماتی که به ظاهر با نشانه «ا» آغاز می‌شوند، در ابتدای خود یک صامت همزه (ه) دارند؛ برای مثال: «از» (ه - ز) یک هجای بلند سه واجی و «آب» (ه ا ب) یک هجای کشیده است.

در بیت گزینه (۱) هجاهای «بند»، «سنگ» و «لعل» کشیده هستند و در کنار یکدیگر آمده‌اند. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

- با توجه به قواعد تقطیع، نشانه‌های هجایی چند مصراع «ایراد» دارد؟
- مستان خرابات ز خود بی‌خبرند (U-UU--UU--UU)
 - غم چند خوری که کرد او ترک عطا (UU--U-U-UU--)
 - هر آن چه می‌کند به من نگار ماهروی من (U-U-U-U-U-U-U--)
 - ای آفتاب خویان می‌جوشد اندرونم (U-U--U--U-U--)
 - چرا همی شکنی جان من ز سنگ‌دلی (UU-U-U--UU-U-U)

یک (۴)

دو (۳)

سه (۲)

چهار (۱)

زیرمبحث: علوم ۳ و فنون ادبی دهم - درس ۵

درس‌Box

تقطیع هجایی، مشخص کردن هجاهای کوتاه، بلند و کشیده شعر است. برای این کار، هجاهای هر مصراع را آن‌طور که خوانده می‌شوند، با فاصله در کنار یکدیگر می‌نویسیم، سپس نشانه‌های هجایی مناسب را زیر هر هجا قرار می‌دهیم. به جداسازی هجاهای بیت زیر دقت کنید:

«اگر پای در دامن آری چو کوه سرت ز آسمان بگذرد در شکوه»

ا	گ	ر	پ	ا	ی	د	ر	ا	م	ن	ر	ک
س	ر	ت	ز	ا	س	م	ا	ن	د	ر	ش	ک
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-

قواعد تقطیع هجایی:

(۱) درست خواندن و درست نوشتن شعر (استفاده از خط عروضی):

برای شروع به تقطیع هجایی یک بیت، باید آن را درست خواند. در خواندن، نباید شکل نوشتاری کلمات، ما را دچار اشتباه کند.

«گفتم این شرط آدمیت نیست مرغ تسبیح‌خوان و من خاموش»

گ	ف	ت	م	ن	ا	د	م	ی	ت	ن
م	ر	غ	ت	س	ب	ی	خ	ا	ن	م
-	U	-	-	-	U	-	U	-	-	U

(۲) در خط عروضی باید حرکات (ـَ، ـِ، ـُ) گذاشته شود. روشن است که کلماتی مانند «تو»، «دو»، «چو»، «که»، «به»، «نه» و «و» ربط یا عطف، به صورتی که تلفظ می‌شوند، باید نوشته شوند؛ یعنی به ترتیب، به صورت «تُ»، «دُو»، «چُو»، «کُ»، «بُ»، «نُ»؛ معمولاً «و» ربط یا عطف، در شعر به صورت (ـِ) تلفظ می‌شود؛ همان‌طور که در بیت بالا در هجای «نُ» دیده می‌شود.

(۳) یک هجای کشیده (ـِ) برابر است با یک هجای بلند (ـَ) و یک هجای کوتاه (ـِ)؛ مثلاً در بیت بالا، هجای کشیده «مَرغ» در برابر هجای بلند «گُف» و هجای کوتاه «ت» و هجای کشیده «بیخ» در برابر هجای بلند «شُر» و هجای کوتاه «ط» آمده است.

(۴) اگر مصوت بلند پیش از نون ساکن (نُ) بیاید، امتدادش کاهش می‌یابد و به اندازه مصوت کوتاه در نظر گرفته می‌شود؛ بر این اساس، کلماتی مانند: «جان»، «این» و «خون» هجای بلند به حساب می‌آیند؛ همان‌طور که در بیت بالا هجای «مین» بلند به حساب آمد.

(۵) صامت همزه آغازی که در کلمات به صورت الف (ا) نوشته می‌شود، هنگام خوانش بیشتر ابیات حذف می‌شود؛ بنابراین هنگام جداسازی هجاها (تقطیع هجایی) باید هجاهای بیت را آن‌طور که خوانده می‌شوند در نظر بگیریم نه آن‌طور که نوشته شده‌اند. مثلاً در خوانش بیت بالا، همزه (ا) در آغاز واژه «این»، حذف و عبارت «گفتم این» به صورت «گُف ت مین» تلفظ می‌شود.

(۶) حروفی که در خط هست اما به تلفظ در نمی‌آید، در خط عروضی حذف می‌شود؛ مانند حرف «و» در واژه «تسبیح‌خوان» در بیت بالا.

(۷) حروف مشدد را در تقطیع هجایی، دو بار می‌نویسیم؛ مانند حرف «ی» در واژه «آدمیت»، در بیت بالا.

(۸) هجای پایانی اوزان شعر فارسی همیشه بلند محسوب می‌شود و اگر به جای آن هجای کشیده یا کوتاه بیاید، آن را هجای بلند در نظر می‌گیریم؛ مثلاً واژه «نیست» و هجای «موش» هجای کشیده (ـِ) هستند؛ اما در پایان دو مصراع بیت بالا، آن‌ها را هجای بلند (ـِ) در نظر می‌گیریم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ نشانه‌های هجایی سه مصراع زیر، ایراد دارد:

- (۱) مستان خرابات ز خود بی‌خبرند (— UU — UU — UU — UU)؛ هجای پایانی مصراع، همیشه بلند به حساب می‌آید ولی در این‌جا به صورت کشیده آمده است.
- (۲) هر آن‌چه می‌کند به من نگار ماهروی من (— UU — UU — UU — UU — UU — UU)؛ با توجه به خوانش مصراع و حذف همزه در آغاز کلمه «آن‌چه»، هجای اول مصراع کوتاه است ولی به صورت بلند نشان داده شده است.
- (۳) ای آفتاب خوبان می‌جوشد اندرونم (— UU — UU — UU — UU — UU — UU)؛ هجای «بان» با توجه به قرارگرفتن «ن» ساکن بعد از مصوت بلند، هجای بلند به حساب می‌آید، ولی به صورت کشیده نشان داده شده است.
- نشانه‌های هجایی دیگر مصراع‌ها، درست نشان داده شده است.

نشانه‌های هجایی مقابل همهٔ مصراع‌ها، کاملاً درست است؛ به‌جز.....

۳۳

(۱) چه باز در دلت آمد که مهر برکندی (—U—U—U—U—U—)

(۲) موی و رویت روز و شب در چشم ماست (—U—U—U—U—U—)

(۳) چه سرو است آن که بالا می‌نماید (—U—U—U—U—U—)

(۴) ماه فرو رفت و آفتاب برآمد (—UU—U—U—UU—)

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نشانهٔ هجایی ششم مصراع گزینهٔ (۱) با توجه به خوانش و حذف همزهٔ آغازین در کلمهٔ «آمد» باید به صورت کوتاه باشد، ولی به صورت بلند نشان داده شده است.

خوانش و تقطیع درست مصراع «چه باز در دلت آمد که مهر برکندی» به این صورت است:

چ ب ز در دل تا مد کِ مهر بر کن دی (—U—U—UU—U—U—)

نشانه‌های هجایی دیگر مصراع‌ها، کاملاً درست است.

۳۴

با توجه به رباعی زیر، همه موارد کاملاً درست هستند؛ به جز.....

بر چهره گل، نسیم نوروژ خوش است در صحن چمن، روی دل افروز خوش است
از دی که گذشت هرچه گویی خوش نیست خوش باش و ز دی مگو که امروز خوش است

(۱) به غیر از هجای پایانی مصراع‌ها، چهار هجای کشیده در ابیات یافت می‌شود.

(۲) صامت همزه در واژه‌های «دل افروز» و «امروز» هنگام خوانش حذف می‌شود.

(۳) مفاهیم «خوش باشی» و «زمان حال را غنیمت دانستن» از ابیات دریافت می‌شود.

(۴) آرایه‌های تشخیص، واج آرای، تکرار، تضاد و مراعات نظیر در ابیات یافت می‌شود.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - ترکیبی از فصل دوم

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): به غیر از هجای پایانی مصراع‌ها، هجای «دشت» در «گذشت» و هجای «روز» در سه کلمه «نوروژ»، «دل افروز» و «امروز» کشیده هستند.

گزینه (۲): صامت همزه در واژه «دل افروز» هنگام خوانش حذف می‌شود؛ ولی در واژه «امروز» حذف نمی‌شود.

گزینه (۳): مفهوم «خوش باشی» از تمام رباعی به‌ویژه عبارت «خوش باش» و مفهوم «زمان حال را غنیمت دانستن» از تمام بیت دوم دریافت می‌شود.

گزینه (۴): آرایه تشخیص در ترکیب «چهره گل»؛ واج آرایی در تکرار واج‌های «ش» و «ر» و ...؛ تکرار در واژه «خوش»؛ تضاد میان «امروز» و «دی» (دیروز) و «است» و «نیست» و مراعات نظیر میان واژه‌های «گل»، «نسیم»، «نوروژ» و «چمن» وجود دارد.

۳۵

مصراع «که عشق آسان نمود اوّل ولی افتاد مشکل‌ها» با همه ابیات زیر هم مفهوم است؛ به جز

(۱) چو عاشق می‌شدم گفتم که بردم گوهر مقصود	ندانستم که این دریا چه موج خون‌فشان دارد
(۲) گمان از تشنگی بردم که دریا تا کمر باشد	چو پایابم برفت اکنون بدانستم که دریایی
(۳) شادم ای دوست که در عشق تو دشواری‌ها	بر من امروز به اقبال غمت، آسان شد
(۴) تحصیل عشق و رندی، آسان نمود اوّل	آخر بسوخت جانم در کسب این فضایل

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۵

درس‌Box

«آسان‌نمایی عشق» یکی از مضامین و مفاهیم رایج در شعر عرفانی و عاشقانه فارسی است؛ بدین معنی که شاعر در آغاز کار، به دلیل تشنگی و اشتیاقی که دارد، راه عشق و عرفان را آسان تصوّر می‌کند و وقتی به آن قدم می‌گذارد و با سختی‌های آن روبه‌رو می‌گردد، تازه متوجه می‌شود که راهی سخت و طاقت‌فرسا در پیش گرفته است. ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) نمونه‌هایی از این مفهوم عاشقانه و عارفانه هستند.

مفهوم مشترک مصراع صورت سؤال و دیگر ابیات، «آسان‌نمایی عشق و به سختی افتادن عاشق در راه عشق» است؛ اما بیت گزینه (۳) مفهوم مقابل آن را بیان می‌کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۶

مفهوم کدام بیت با عبارت زیر، «متفاوت» است؟

«سر عشق، نهفتنی است نه گفتنی و بساط مهر، پیمودنی است نه نمودنی.»

(۱) هر که را اسرار حق آموختند	مهر کردند و دهانش دوختند
(۲) این مدعیان، در طلبش بی‌خبرانند	آن را که خیر شد، خبری باز نیامد
(۳) لاف تقرّب مزین به حضرت جانان	زان که خموشند بندگان مقرب
(۴) چگونه راز دلم همچو نی نهان ماند	که داغ عشق تو پیدا ز بند بند من است

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۶

درس‌Box

عارف و عاشق حقیقی چون راز حق را دریابد، سکوت اختیار می‌کند و اسرار حقیقت و معرفت را بر زبان نمی‌آورد و خودنمایی نمی‌کند.

اگر سالکی محرم راز گشت	ببندند بر وی در بازگشت
خموشی حجت ناطق بود جان‌های اصل را	که از غواص در دریا نفس بیرون نمی‌آید

مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳)، «رازپوشی و سکوت عارفان رسیده به حق» است؛ اما مفهوم

بیت گزینه (۴) «پنهان‌نماندن راز عشق» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۷

بیت زیر با همه ابیات، قرابت مفهومی دارد؛ به جز

- «من از این‌جا به ملامت نروم
 (۱) گر من از سرزنش مدعیان اندیشم
 (۲) گرت کسی بپرستد ملامتش نکنم
 (۳) تو مپندار کز این در به ملامت بروم
 (۴) عاشق از طعنه اغیار چه پروا دارد؟»
- که من این‌جا به امید گروم
 شیوه مستی و رندی نرود از پیشم
 تو هم در آینه بنگر که خویشتن بپرستی
 دلم این‌جاست بده تا به سلامت بروم
 آتش از سرزنش خار چه پروا دارد؟

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۵

درسی Box

«ملامت‌پذیری عاشق» و بی‌تأثیری سرزنش و طعنه دیگران برای عاشق، یکی از مفاهیم پرکاربرد شعر عاشقانه و عارفانه فارسی است که شاعران و عارفان، به شیوه‌های گوناگون آن را در سروده‌های خود بیان کرده‌اند.

سیاهی از حبشی چون رود که خودرنگ است؟	ملامت از دل سعدی فرو نشوید عشق
غرقه در نیل، چه اندیشه کند باران را؟	سعدی از سرزنش غیر نترسد هیهات!
همه سهل است تحمل نکنم بار جدایی	عشق و درویشی و انگشت‌نمایی و ملامت

پاسخ خیلی تشریحی ✓ مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴)، «ملامت‌پذیری عاشق» است؛ ولی مفهوم بیت گزینه (۲)، «سزاوار پرستش بودن معشوق» است.

۳۸

کدام بیت، «فاقد» مفهوم عبارت زیر است؟

«الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است.»

اهل دل را نکشد میل به جنّاتِ نعیم	(۱) گر نباشد گلِ رخسارِ تو در باغِ بهشت
تَرکِ بهشت و طوبی و کوثر گرفته‌ایم	(۲) بی روی و قامت و لبِ جان‌بخشِ دل‌کشت
مرا تو جان و جهانی ندانمت که کدامی	(۳) مگر تو باغِ بهشتی نگویمت که چو حوری
ز آن که فردوسِ برین، بی تو نیرزد به خسی	(۴) بر سرِ کُوتِ ندارم سر و پروایِ بهشت

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دهم - کارگاه تدبیر فصل ۲

عبارت صورت سؤال و گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) می‌گویند: بهشت بدون معشوق، ارزشی ندارد. اما بیت گزینه (۳)، معشوق را به باغ بهشت و حور مانند می‌کند و او را جان و جهان خود می‌داند.

در بیت گزینه (۳) نیز مانند عبارت صورت سؤال و سایر ابیات، از «بهشت» و «حور» و ... سخن به میان آمده است ولی مفاهیم ابیات، متفاوت است و نباید ظاهر واژه‌ها ما را فریب دهد.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

✗ گول نخوری

عبارت زیر معرف کدام یک از شخصیت‌های دوره بازگشت ادبی است؟

«از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ این دوره است که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. قبل از وی سبک نویسندگان فارسی با تکلف و تصنع همراه بود. او با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد و مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر شد. عبارات کوتاه او نیز گاه موزون و مسجع‌اند.»

(۱) علی‌اکبر دهخدا

(۲) ادیب‌الممالک فراهانی

(۳) قائم‌مقام فراهانی

(۴) ملک‌الشعراى بهار

مشاوره علاوه بر این که در به خاطر سپردن نام آثار و پدیدآورندگان می‌توانید از رمزها و کلیدهایی استفاده کنید که در جلسه آزمون شما را به نام‌های مورد نظر راهنمایی کنند، در توضیحات مربوط به شخصیت‌ها نیز می‌توانید از کلیدهایی برای شناخت هر شخصیت استفاده کنید. برای نمونه کسی که نثر را از تکلف رها ساخت و مسائل را به سبک سعدی و به صورت مسجع می‌نوشت، قائم‌مقام فراهانی بود؛ پس در هر متنی این توضیح را دیدید، بدانید که آن متن معرف قائم‌مقام است.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

این توضیحات درباره قائم‌مقام فراهانی است. **پاسخ خیلی تشریحی** ✓

۴۰

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام بخش از متن زیر نادرست است؟

«فَنّ ترجمه از عوامل مؤثر در رشد آگاهی و تحوّل اندیشه ایرانیان در سال‌های قبل از مشروطه بود. ترجمه آثار اروپایی در ایران با

۱

تأسیس چاپخانه در زمان ناصرالدین‌شاه آغاز شد. از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده در این دوره می‌توان از «سرگذشت حاجی‌بابای اصفهانی» اثر

۳

۲

جیمز موریه نام برد که میرزا حبیب اصفهانی آن را ترجمه کرده است.»

۴

۴ (۱)

۱ (۲)

۲ (۳)

۳ (۴)

مشاوره در مبحث تاریخ ادبیات هیچ نکته‌ای را از قلم نیندازید. هر سطری از این مبحث می‌تواند مورد سؤال قرار گیرد. کافی است مطالب را به صورت دسته‌بندی‌شده و منظم به خاطر بسپارید. برای دسته‌بندی مطالب تاریخ ادبیات، بهتر است مطالب را در دوره‌های خاص یا در ارتباط با حوادث تاریخی خاص دسته‌بندی کنید. هر چه‌قدر این طبقه‌بندی‌ها ریزتر و جزئی‌تر شود در به خاطر آوردن مطالب به شما کمک بیشتری خواهد کرد.

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

بخش دوم این متن نادرست است. تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی‌شاه بود، نه ناصرالدین‌شاه. اطلاعات ذکر شده در دیگر بخش‌های متن، درست است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
هجدهم آبان ماه ۱۴۰۳
مرحله هفتم

۴۳

۴۱

در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات، چند خطا دیده می‌شود؟

«از مهم‌ترین روزنامه‌های دورهٔ مشروطه می‌توان «صوراسرافیل» با مدیریت علی‌اکبر دهخدا و «نسیم شمال» با مدیریت سید اشرف‌الدین گیلانی را نام برد که مسائل سیاسی، اجتماعی و ... را با لحنی انتقادی و طنزآمیز بیان می‌کردند. مجلهٔ «نوبهار» که مجله‌ای ادبی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیلهٔ میرزا یوسف‌خان آشتیانی منتشر شد و پس از آن «دانشکده» و «بهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار به عرصهٔ ظهور رسیدند.»

یک (۴)

دو (۳)

سه (۲)

چهار (۱)

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در این متن از دیدگاه تاریخ ادبیات، سه خطا وجود دارد: (۱) روزنامهٔ صوراسرافیل با مدیریت میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل منتشر می‌شد. (۲) مجلهٔ «بهار» به وسیلهٔ میرزا یوسف‌خان آشتیانی منتشر می‌شد. (۳) نشریه‌ای که با مدیریت ملک‌الشعراى بهار منتشر می‌شد، «نوبهار» نام داشت، نه بهار.

گول نخوری ✗

به دلیل شباهت نام دو مجلهٔ «بهار» و «نوبهار» ممکن است آن‌ها را به جای هم اشتباه بگیرید. به‌ویژه که در این بحث با نام ملک‌الشعرا «بهار» هم طرفید؛ پس در این مورد دقت ویژه داشته باشید.

نام پدیدآورندگان همه آثار در کدام گزینه درست آمده است؟ ۴۲

- ۱) شمس و طغرا (محمدباقر میرزا خسروی)، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی (میرزا حبیب اصفهانی)، چرند و پرند (دهخدا)
- ۲) شمس‌الدین و قمر (میرزا حسن‌خان بدیع)، تاریخ تطوّر نظم فارسی (ملک‌الشعرا بهار)، منشآت (قائم‌مقام فراهانی)
- ۳) داستان باستان (میرزا حسن‌خان بدیع)، تاریخ بیداری ایرانیان (ناظم‌الاسلام کرمانی)، ایده‌آل (فرخی یزدی)
- ۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (ملک‌الشعرا بهار)، گنجینه نشاط (نشاط اصفهانی)، خداوندنامه (ادیب‌الممالک فراهانی)

مشاوره در به خاطر سپردن نام‌ها، سعی کنید تا جایی که ممکن است نویسندگان و شاعران این دوره را با نام کوچکشان بشناسید، وگرنه در مواردی که القاب و عناوین بسیار شبیه به هم هستند دچار مشکل می‌شوید؛ مثلاً میرزا حسن‌خان را ممکن است با میرزا خسروی اشتباه بگیرید یا ادیب‌الممالک فراهانی را با قائم‌مقام فراهانی.

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

نام پدیدآورندگان همه آثار ذکرشده در گزینه (۲) درست آمده است. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): سرگذشت حاجی بابای اصفهانی اثر جیمز موریه است (میرزا حبیب اصفهانی آن را به فارسی ترجمه کرده است).
گزینه (۳): ایده‌آل نام نمایشنامه‌ای منظوم از میرزاده عشقی است.
گزینه (۴): خداوندنامه اثر صبا کاشانی است.

در کدام گزینه، وزن هر دو بیت، «ناهمسان» است؟

- (الف) امیدوار چنانم که کار بسته برآید
 (ب) ذوقی چنان ندارد بی دوست زندگانی
 (ج) زنده شود هر که پیش دوست بمیرد
 (د) ماندم به چمن شب شد و مهتاب برآمد
 (ه) گشتیم خاک پایش و آن سرو سرفراز

(۱) الف - د (۲) ب - ج (۳) ج - ه (۴) ب - ه

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس Box

پایه‌های آوایی ناهمسان: می‌دانیم که در شعر فارسی، وزن‌هایی وجود دارد که پایه‌های آوایی و وزن‌واژه‌های آن‌ها، همسان تکراری یا همسان دولختی نیست؛ یعنی یک وزن‌واژه، در آن‌ها تکرار نشده یا از دو وزن‌واژه که به طور متناوب و یک‌درمیان تکرار شده باشند، تشکیل نشده‌اند بلکه در این وزن‌ها، «وزن‌واژه‌ها» ناهمگون و غیرتکراری‌اند و ممکن است از چهار یا سه وزن‌واژه متفاوت و ناهمسان تشکیل شده باشند.

به بیت زیر توجه کنید:

«درد عشقی کشیده‌ام که می‌پرس زهر هجری چشیده‌ام که می‌پرس»

پایه‌های آوایی	کِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
دَر دِ عِش قِی	کِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
رَه رِ هِج رِی	چِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
— — — —	— — — —	— — — —
وزن‌واژه‌ها	مفاعِلن	فعلن

توجه: برای به دست آوردن پایه‌های آوایی ناهمسان، بهتر است هجاها را از آغاز به صورت چهارتایی برش بزنیم.

«به حُسنِ خُلُق و وفا کس به یار ما نرسد تو را در این سخن انکار کار ما نرسد»

پس از خواندن درست بیت، تقطیع هجایی و جداسازی پایه‌های آوایی به صورت چهارهجایی، درمی‌یابیم که این بیت از چهار پایه آوایی، تشکیل شده و وزن‌واژه‌های آن، به صورت ناهمسان آمده است.

پایه‌های آوایی	بِ یَا رِ ما	بِ حُسنِ نِ خُلُق
نَ رِ سَد	بِ یَا رِ ما	بِ حُسنِ نِ خُلُق
تُ را دَ رین	رِ کا رِ ما	سُ خَ نِ کا
— — — —	— — — —	— — — —
وزن‌واژه‌ها	مفاعِلن	فعلن

این بیت از چهار پایه آوایی ناهمسان «مفاعِلن فاعِلاتن مفاعِلن فَعْلن» تشکیل شده است. با کمی دقت درمی‌یابیم که پایه‌های آوایی این بیت را نمی‌توان به دسته‌های همسان تکراری یا دولختی جدا کرد. وزن این بیت، «مفاعِلن فاعِلاتن مفاعِلن فَعْلن» است.

با خوانش درست و تقطیع مصراع اول هر بیت، می‌بینیم که بیت‌های «الف» و «ب» وزن همسان و «ج»، «د» و «ه» وزن ناهمسان دارند و با توجه به ابیات پیشنهادی در گزینه‌ها، تنها ابیات گزینه (۳) هر دو وزن ناهمسان دارند.

(الف) اُمید و اَرچُ نا ئَم / کِ کارِ بَس / تِ بَ را یَد: مفاعِلن فاعِلاتن مفاعِلن فاعِلاتن (وزن همسان دولختی)

(ب) ذوقِ چُ نان / اِن دا زَد / بی دو ست زِن / دِ گا نی: مستفعلن فاعِلن مستفعلن فاعِلن (وزن همسان دولختی)

(ج) زِن دِ شُ وُد / هَر کِ پی شِ / دو ست بِ می / اَرَد: مفاعِلن فاعِلاتن مفاعِلن فَعْلن (وزن ناهمسان)

بیت (د) به دو صورت «همسان» و «ناهمسان» دسته‌بندی هجایی می‌شود:

(۱) ما نِ دَم بِ چَ / مَن شَب شُ دُ / مَه تا بِ بَ / را مَد: مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ (وزن همسان)

(۲) ما نِ دَم بِ / چَ مَن شَب شُ / دُ مَه تا بِ / بَ را مَد: مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فاعِلن (وزن ناهمسان)

بیت (ه) به دو صورت «ناهمسان» دسته‌بندی هجایی می‌شود:

(۱) گَش تِیم خا / کِ پا یِ شُ / اَن سَر وِ سَر / اَف راز: مستفعلن مفاعیلُ مستفعلن فَعْلن (وزن ناهمسان)

(۲) گَش تِیم / خا کِ پا یِ شُ / اَن سَر وِ سَر / اَف راز: مفعولُ فاعِلاتن مفاعیلُ فاعِلن (وزن ناهمسان)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام بیت، وزن ناهمسان دارد و می‌توان آن را به دو صورت، دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) ز باغ عشق تو هرگز گلی به کام نجیدم
به روز گلبن حسنت گلی به کام نجینی
- (۲) جهان اگرچه مرا بر قرار خود نگذاشت
گمان میر که جهان نیز بر قرار خود است
- (۳) گر وصل یار سروقدت دست می‌دهد
چون سرو خوش برآی و لب جویبار جوی
- (۴) هر که تماشای روی چون قمرت کرد
سینه سپر کرد پیش تیر ملامت

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

همان‌طور که می‌دانید، گاهی می‌توان پایه‌های آوایی یک بیت را به دو صورت بُرش زد؛ مثلاً: پایه‌های آوایی بیت زیر را به دو صورت برش بزنیم:

(۱) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	پن مای رُخ	کِ با عُ گُ	اِس تا نَ ما	رِ زوست
بُگ شای لَب	کِ قَن دِ فَت	را وا نَ ما	رِ زوست	
—U—	UU—U	—U—	—U—	
مستفعلن	مفاعِلْ	مستفعلن	فَعْل	

(۲) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	پن مای	رُخ کِ با عُ	گُ اِس تا نَ	ما رِ زوست
بُگ شای	لَب کِ قَن دِ	فَت را وا نَ	ما رِ زوست	
—U—	U—U—	—U—	—U—	
مفعولُ	فاعلاٹ	مفاعِلْ	فاعلن	

هم‌چنین وزن بیت زیر را به دو صورت می‌توانیم نشان دهیم:

از کرده خویشتن پشیمانم جز توبه رهی دگر نمی‌دانم

پایه‌های آوایی	آز گر دِ ی	خیش تَن پَ	شی ما تَم
جُز تو پَ رَ	ه دِ گر نِ	می دا تَم	
UU—	U—U—	— — —	
مستفعلُ	فاعلاٹ	مفعولن (مستفعل)	

وزن بیت بالا را به این صورت نیز می‌توان تعیین کرد:

پایه‌های آوایی	آز گر دِ	ی خیش تَن	پَ شی ما تَم
جُز تو پَ	رَ ه دِ گر	نِ می دا تَم	
U—	—U—U	— — —U	
مفعولُ	مفاعِلن	مفاعِلن	

وزن‌های همسان دولختی و ناهمسانی که با رکن «مفعول» شروع می‌شوند، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت را دارند.

تنها بیت گزینه (۳) را می‌توان به دو صورت «مستفعلن مفاعِلْ مستفعلن فَعْل» و «مفعولُ فاعلاٹ مفاعِلْ فاعلن» دسته‌بندی هجایی کرد.

گزینه (۳): گر وَص لِ یا / رِ سَر و قِ / دَت دَسْت می / دَ هَد: مستفعلن مفاعِلْ مستفعلن فَعْل

یا: (گر وَص لِ یا / رِ سَر و / قِ دَت دَسْت / می دَ هَد: مفعولُ فاعلاٹ مفاعِلْ فاعلن)

بررسی وزن دیگر ابیات:

گزینه (۱): ز باغِ عِشاق تُو هَر گِز / گُ لِ پِ کَا / م نَ چِ دَم: مفاعِلن فاعلاٹن مفاعِلن فاعلاٹن (وزن همسان دولختی)

گزینه (۲): جَ هَا نَ گِر / چَم رَا بَر / قِ رَا رِ خُدَا / نَ گُ دَا شَت: مفاعِلن فاعلاٹن مفاعِلن فاعلن (وزن ناهمسان)

گزینه (۴): هَر کِ تَ ما / شای رِ وِی / چُن قِ مَ رَت / کَر د: مفعِلن فاعلاٹ مفعِلن فَع (وزن ناهمسان)

نکته

پاسخ خیلی تشریحی

کدام ابیات، قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت «همسان» و «ناهمسان» را دارند؟

(الف) گوهر اگر ز قطره باران شود پدید
 (ب) نامت شنوم دل ز فرح زنده شود
 (ج) مردان این قدم را باید که سر نباشد
 (د) ای دل گر از آن چاه زنخدا به در آیی
 (ه) ای گریه دل را صفا ده رنگی به رخسار ما ده

با آفتاب و ماه ز یک گوهر است اشک
 حال من از اقبال تو فرخنده شود
 مرغان این چمن را باید که پر نباشد
 هر جا که روی زود پشیمان به در آیی
 خاکم به باد فنا ده ای سیل بنیان کن من

- (۱) الف - ب
 (۲) ب - ج
 (۳) د - ه
 (۴) ب - د

زیرمبحث: علوم ۳ و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

با خوانش درست و تقطیع هجایی، وزن ابیات «الف»، «ج» و «ه» را به دست آورید و همسان یا ناهمسان بودن آن‌ها را مشخص نمایید.

دو وزن زیر قابلیت دسته‌بندی هجایی به دو صورت همسان و ناهمسان را دارند:

- (۱) «مستفعلٌ مستفعلٌ مُستفعلٌ مُسْتَف (فَعْل)» (مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فَعْل)
 (۲) «مستفعلٌ مستفعلٌ مُستَف (فَعْلُن)» (مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فَعولن)؛ نمونه:

تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت

پایه‌های آوایی	تا رَفت مَ	را آَز نَ ظَ	را ن چَش م جَ	هان بین
نشانه‌های هجایی	گس وا قِ فِ	ما نیست کِ	اَز دِی دِ چِ	ها رفت
وزن‌واژه‌ها	مستفعلٌ	مستفعلٌ	مستفعلٌ	مُستَف (فَعْلُن)

نظم همسان «مستفعلٌ مستفعلٌ مُستَف (فَعْلُن)» بر نظم ناهمسان برتری دارد و وزن بیت را بهتر نشان می‌دهد؛ اگرچه نشانه‌های هجایی این بیت را می‌توان به شیوه ناهمسان «مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ مفاعی (فَعولن)» نیز سامان داد:

پایه‌های آوایی	تا رَفت	م را آَز نَ	ظَ را ن چَش م	ج هان بین
نشانه‌های هجایی	گس وا قِ	فِ ما نیست	کِ اَز دِی دِ	چ ها رفت
وزن‌واژه‌ها	مفعولٌ	مفاعیلٌ	مفاعیلٌ	فَعولن (مفاعی)

ابیات «ب» و «د» را می‌توان به دو صورت همسان و ناهمسان دسته‌بندی هجایی کرد:

بیت «ب»:

- (۱) به صورت همسان: نا مَت شِ نَ / و مِ دِل زَ فَ / رَح زِنِ دِ شِ / و دَ (مستفعلٌ مستفعلٌ مُستَف (مُس)
 (۲) به صورت ناهمسان: نا مَت شِ اِنَ / و مِ دِل زَ / فَ رَح زِنِ دِ / شِ و دَ (مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فَعْل)

بیت «د»:

- (۱) به صورت همسان: ای دِل گِ زَ / زان چاهِ زَ / نَخِ دانِ پِ دَ / را یِ (مستفعلٌ مستفعلٌ مُستَف (مُستَف)
 (۲) به صورت ناهمسان: ای دِل گِ / زَ زان چاهِ / زَ نَخِ دانِ پِ / دَ را یِ (مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فَعولن)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴۶

- با توجه به دسته‌بندی دو گانه هجاهای بیت زیر، کدام وزن‌واژه‌ها تماماً در بیت وجود دارند؟
- «بِن رَنگ نَگر کِه زلفش آمِیخت وِین فتنه نَگر کِه چشمش انگیخت»
- (۱) فاعلاتٌ - مستفعلن - مُستَف
- (۲) مستفعلٌ - مفاعیلٌ - فَع لُن
- (۳) مستفعلٌ - مفاعِلٌ - فَعولن
- (۴) مفعولٌ - فاعلاتٌ - مفاعِلن

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وزن‌واژه‌های این بیت را به دو صورت «مستفعلُ فاعلاتٌ مستف (فَع لُن)» و «مفعولُ مفاعِلن فَعولن» می‌توان نشان داد؛ بنابراین، وزن‌واژه‌های «مفعولُ»، «فاعلاتٌ» و «مفاعِلن» که در گزینه (۴) آمده‌اند، هر سه در بیت وجود دارند.

در گزینه (۱) وزن‌واژه‌های «فاعلاتٌ» و «مستف» با توجه به دو صورت یادشده درست هستند؛ ولی وزن‌واژه «مستفعلن» در هیچ‌یک از دسته‌بندی‌های دو گانه بیت دیده نمی‌شود.

در گزینه (۲) وزن‌واژه‌های «مستفعلُ» و «فَع لُن» با توجه به دو صورت یادشده درست هستند؛ ولی وزن‌واژه «مفاعیلُ» در هیچ‌یک از دسته‌بندی‌های دو گانه بیت دیده نمی‌شود.

در گزینه (۳) وزن‌واژه‌های «مستفعلُ» و «فَعولن» با توجه به دو صورت یادشده درست هستند؛ ولی وزن‌واژه «مفاعِلُ» در هیچ‌یک از دسته‌بندی‌های دو گانه بیت دیده نمی‌شود.

وزن کدام مصراع نادرست است؟ **۴۷**

- (۱) دیده نگه داشتیم تا نرود دل (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- (۲) از من چه عجب اگر شوم مستش (مفعول مفاعلهن مفاعیل فعل)
- (۳) گره ز دل بگشا وز سپهر یاد مکن (مفاعلهن فاعلاتن مفاعلهن فعلهن)
- (۴) ماییم و دلی ز عشق صد چاک (مستفعل فاعلات مستف)

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خوانش درست، تقطیع هجایی و وزن مصراع گزینه (۲) به دو صورت زیر است:

الف) از من چه / ع جب آ گر / ش وم مس تش (مفعول مفاعلهن مفاعیلن)

ب) از من چه ع / جب آ گر ش / وم مس تش (مستفعل فاعلات مفعولن)

وزن دیگر مصراعها درست آمده است.

دقت کنید که وزن «مستفعل فاعلات مستف» (گزینه (۴)) را به صورت «مفعول مفاعلهن فاعولن» نیز می‌توان بیان کرد.

۴۸

مشاوره سؤالات بخش قرابت معنایی کنکور سراسری، از تمام بیت‌ها و عبارت‌های آمده در متن درس‌ها، خودارزیابی‌ها و کارگاه‌های تحلیل فصل کتاب‌های علوم و فنون ادبی دهم، یازدهم و دوازدهم طرح می‌گردد. برای پاسخ‌گویی به این سؤالات، بخش «مفهوم و قرابت معنایی» کتاب «علوم و فنون ادبی جامع خیلی سبز» را مطالعه کنید.

مفهوم کلی کدام بیت با دیگر ابیات، متفاوت است؟

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت
و آزاده ز هر چه هست می‌باید بود
گرچه جام ما نشد پُر می به دوران شما
زنهار! دل مبنند بر اسبابِ دنیوی

(۱) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است
(۲) آسوده ز هر چه نیست می‌باید زیست
(۳) عمرتان باد و مراد ای ساقیان بزم جم
(۴) جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد

زیرمبش: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

✓ پاسخ خیلی تشریحی مفهومی مشترک ابیات دیگر گزینه‌ها، «بی‌تعلقی و آسودگی از اسباب دنیوی» است؛ ولی بیت گزینه (۳) از حاکمان روزگار خود، گله می‌کند که او را به نان و نوایی نرسانده‌اند.

۴۹

بیت زیر، با همه ابیات، تناسب معنایی دارد؛ به جز

کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت
از آب دیده تو گویی کنار جیحون است
سیلاب سرشک آمد و طوفان بلا رفت
دور از رخ تو چشم مرا نور نمانده‌ست
تخم محبت است که در دل بکارمت

«تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین
(۱) کنار سعدی از آن روز کز تو دور افتاد
(۲) دور از رخ تو دم به دم از گوشه چشم
(۳) هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم
(۴) می‌گیرم و مرادم از این سیل اشکبار

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ‌دهی تشریحی ✓ مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳)، «گریه و زاری فراوان عاشق در دوری و جدایی از یار» است؛

اما مفهوم بیت گزینه (۴) «گریه و زاری عاشق برای به دست آوردن دل معشوق» است.

در ابیات همه گزینه‌ها مانند بیت صورت سؤال، سخن از «گریه و اشک‌ریختن عاشق» است؛ اما دلیل «اشک‌ریختن عاشق» در بیت گزینه (۴) با دیگر ابیات، متفاوت است. **گول‌نخوری** ✗

در چنین سؤالی می‌توانیم بدون توجه به بیت صورت سؤال، ابیات گزینه‌ها را با یکدیگر مقایسه کنیم و بیتی را که مفهوم متفاوت با دیگر ابیات دارد، بیابیم. **تیزبازی** 🎯

۵۲

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
هجدهم آبان ماه ۱۴۰۳
مرحله هفتم

۵۰

کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند
 (۱) ای دوست بیازار مرا هرچه توانی
 (۲) مرغ دل تا هوا گرفت و رمید
 (۳) ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم
 (۴) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
 از گوشه بامی که پریدیم پریدیم»
 دل نیست اسیری که ز آزار گریزد
 باز با آشیان نمی‌افتد
 امید ز هر کس که بریدیم پریدیم
 ز بامی که برخاست مشکل نشیند

زیرمبحث: علوم ۴ و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات (۲)، (۳) و (۴) «روی گردانی دل عاشق از معشوق» و «تهدید معشوق به رفتن و ترک کردن او» است؛ ولی بیت (۱) می‌گوید: ای دوست، هرچه می‌توانی مرا آزار بده؛ دل من، اسیری نیست که از آزار برنجد و بگریزد.

در چنین سؤالی می‌توانیم بدون توجه به بیت صورت سؤال، ابیات گزینه‌ها را با یکدیگر مقایسه کنیم و بیتی را که مفهوم متفاوت با دیگر ابیات دارد، بیابیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تیزبازی

تفاوت و تغییر در هر یک از موارد زیر، به ترتیب مربوط به کدام دسته از تغییرات جهان اجتماعی است؟

- تغییر در مُد و سبک لباس پوشیدن
- تغییر پرچم و سرود ملی یک کشور
- تغییر در نگرش صهیونیست‌ستیزی در جوامع اسلامی
- تغییر جامعه جاهلی به جامعه نبوی

- ۱) درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. - از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی نیست. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. - از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.
- ۲) از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است. - مربوط به حوزه عقاید است. - به عقاید و ارزش‌های کلان جهان اجتماعی مربوط است. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند.
- ۳) درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. - جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. - مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است. - درون یک جهان اجتماعی پذیرفته نمی‌شود.
- ۴) به حوزه هنجارها و نمادها بازمی‌گردد. - درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. - از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است. - درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۵

ابتدا باید مشخص کنید که هر یک از تغییرات صورت سؤال مربوط به لایه‌های عمیق است یا لایه‌های سطحی؛ سپس به دنبال پیامدهای هر دسته از تغییرات باشید.

کرتی Box

بر اساس تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی به لایه‌های مختلف، تفاوت‌های مختلفی نیز در جهان اجتماعی پدید می‌آید:

تفاوت‌های مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی (هنجارها و نمادها)	● از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. ● درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود.
تفاوت‌های مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی (ارزش‌ها و عقاید)	● جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. ● از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.

سبک مد و لباس پوشیدن نوعی **هنجار** است و در **لایه‌های سطحی** جهان اجتماعی قرار می‌گیرد؛ تغییرات در لایه‌های سطحی جهان اجتماعی، درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد.

پرچم و سرود ملی از **نمادهای** یک کشور است؛ تغییر در نمادها و لایه‌های **سطحی**، از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف نیست.

توجه داشته باشید که تغییر پرچم و سرود ملی یک کشور، پیامد تغییرات در لایه‌های عمیق (تغییر در نظام سیاسی و بنیان‌های سازنده یک کشور) است، اما خودش نوعی تغییر سطحی محسوب می‌شود.

صهیونیست‌ستیزی یک عقیده در جوامع اسلامی است. تغییر در این عقیده، جزء تغییرات مربوط به **لایه‌های عمیق** است و یک جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند.

تغییر جامعه جاهلی به جامعه نبوی، تغییر در **لایه‌های عمیق** این جامعه است؛ بنابراین از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.

از بین موارد زیر، کدام عبارت‌ها به ترتیب مربوط به دیدگاه عرضی و دیدگاه طولی نسبت به تاریخ جهان‌های اجتماعی است؟

(الف) در مسیر واحد جوامع، برخی پیشرفته‌ترند و بعضی در مقایسه با جوامع پیشرفته، عقب‌مانده‌اند.
 (ب) از نظر دورکیم، در جوامع مکانیکی تقسیم کار شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی است.
 (ج) آنچه باعث تحولات خاص هر جهان اجتماعی می‌شود، آرمان‌ها و ارزش‌های آن جهان اجتماعی است.
 (د) تفاوت میان جهان‌های اجتماعی، همانند تفاوت میان مراحل مختلف رشد یک موجود زنده است.
 (ه) هر جهان اجتماعی می‌تواند مطابق با نیازهای خود از دستاوردهای جهان‌های اجتماعی دیگر بهره‌بردار.

(۱) ه، د - الف، ب، ج

(۲) ج، د - ب، ه، الف

(۳) ج، ب، ه - الف، د

(۴) ه، ج - الف، د، ب

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۵

دروس Box

جهان‌های اجتماعی در طول هم (دیدگاه طولی)	جهان‌های اجتماعی در عرض هم (دیدگاه عرضی)
عده‌ای از جامعه‌شناسان، از جمله آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس، معتقدند جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی می‌کنند.	عده دیگری از اندیشمندان، از جمله مردم‌شناسان معتقدند جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند و فرهنگ و تمدن متناسب با خود را به وجود می‌آورند.
معتقدند همه جهان‌های اجتماعی شبیه یک موجود زنده‌اند و تفاوت آن‌ها، همانند تفاوتی است که موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود طی می‌کند.	معتقدند تفاوت میان جهان‌های اجتماعی همانند تفاوت دو گونه متفاوت (مانند شیر و آهو) است.
در این دیدگاه، همه جوامع در یک خط قرار می‌گیرند و جوامع عقب‌مانده باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند. این موضوع منجر به شکل‌گیری نظریه استعمار شده که امروزه به استعمار تبدیل شده است.	مطابق با این دیدگاه، جهان‌های اجتماعی مختلف، با روابط متقابلی که دارند می‌توانند به صورت سالم و فعالانه از یکدیگر تجربه کسب کنند؛ اما هیچ‌کدام با حفظ هویت خود نمی‌توانند مسیر دیگری را ادامه دهند.
مطابق با این دیدگاه، دورکیم، حرکت جوامع بشری را به دو مرحله تقسیم می‌کند: (۱) جوامع مکانیکی؛ در آن تقسیم کار شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی (مانند تقسیم کار سنی و جنسی) است. (۲) جوامع ارگانیکی؛ در آن تقسیم کار گسترده وجود دارد.	مردم‌شناسان، براساس این دیدگاه، از جهان‌های اجتماعی متفاوت همچون غرب، اسلام، چین و هند یاد می‌کنند.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓ عبارت‌های «ه» و «ج» مربوط به دیدگاه عرضی و عبارت‌های «الف»، «د» و «ب» مربوط به دیدگاه طولی نسبت به تاریخ (سرگذشت و سرنوشت) جهان‌های اجتماعی است.

۵۳

به ترتیب، هر یک از عبارتهای زیر، نشان‌دهنده کدام مفهوم است؟

- با طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره‌وری معقول از آن را دور از دسترس می‌سازد.
 - قرآن از تمثیل «خانه عنکبوت سست‌ترین خانه‌هاست» برای آن استفاده کرده است.
 - با افول عقلانیت ذاتی در جهان متجدد، داوری درباره این امور به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.
 - هر جهان اجتماعی تا از طریق آن پا برجاست، پیامدهای آن نیز باقی و لازم‌الاجراست.
- (۱) رویکرد دنیاگریز برای نادیده‌گرفتن نیازهای دنیوی انسان - رویکرد این جهانی - علوم فراتجربی - فرصت‌ها و محدودیت‌ها
- (۲) نگاه فرهنگ اساطیری نسبت به طبیعت - دوستی با غیر خدا - ارزش‌ها و آرمان‌های بشری - مشارکت اجتماعی
- (۳) طبیعت‌گرایی و مقدس‌دانستن آن - سست‌بودن جهان مادی - پدیده‌های فراتجربی - گسترش آگاهی نوین
- (۴) گسترش عقلانیت ابزاری برای توسعه سریع علوم تجربی - فانی‌بودن جهان دنیوی - دانش ابزاری - عقاید و ارزش‌ها

مشاوره می‌بینید که حتی از اون جاهایی که فکر نمی‌کنید سؤال طرح بشه هم سؤال طرح می‌شه! 😊

پاورقی‌ها، زیرنویس تصاویر، بخوانیم و بدانیم‌ها و ... از منابع طرح سؤال در درس جامعه‌شناسی محسوب می‌شن.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جهان اساطیری طبیعت را قلمرو قدرت‌های فوق طبیعی و محصور رازها و افسون‌های آن‌ها می‌بیند و با طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره‌وری معقول انسان از طبیعت را دور از دسترس می‌سازد.

خدا زندگی انسان‌هایی را که غیر خدا را به دوستی و سرپرستی می‌گیرند، همچون کسانی می‌داند که به خانه سستی همچون خانه عنکبوت پناه برده‌اند.

با افول علوم فراتجربی (افول عقلانیت ذاتی)، امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری - که پدیده‌هایی فراتجربی‌اند و با علوم تجربی قابل مطالعه نیستند - از دست می‌رود و داوری درباره این امور به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است.

عبارت‌های کدام گزینه، تأکید کنندهٔ بیت زیر از اقبال لاهوری است؟

«قوت افرنگ از علم و فن است / از همین آتش چراغش روشن است»

(۱) علوم تجربی و فناوری حاصل از آن، قدرت مسلط شدن انسان بر طبیعت را به انسان می‌دهد. - رواج کنش‌های حسابگرانهٔ معطوف به دنیا عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی تنگ می‌کند.

(۲) آدمیان برای رسیدن به اهداف دنیوی از علوم تجربی استفاده می‌کنند. - علوم ابزاری با روش تجربی، قدرت پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی را به انسان می‌دهد.

(۳) در جهان متجدد عناصر معنوی و مقدس طرد می‌شود و جهان هیچ‌گونه قداستی ندارد. - جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار بشرند.

(۴) رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت را گسترش عقلانیت ابزاری می‌گویند. - انسان اسیر نظام پیچیده‌ای است که مثل قفس آهنین وجود او را احاطه کرده است.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۴

کتاب درسی در مبحث ویژگی‌های جهان متجدد، دو بیت شعر آورده که هر بیت بیانگر یکی از ویژگی‌های این جهان است:

(۱) قوت افرنگ از علم و فن است / از همین آتش چراغش روشن است ← رشد عقلانیت ابزاری

(۲) در نگاهش آدمی آب و گل است / کاروان زندگی بی‌منزل است ← تقدس‌زدایی

بیت صورت سؤال بیانگر عقلانیت ابزاری (رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت و جامعه) است. در جهان متجدد، آدمیان متوجه اهداف دنیوی‌اند و برای رسیدن به این اهداف از علوم تجربی استفاده می‌کنند. این علوم با روش تجربی و فناوری حاصل از آن، قدرت پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی همانند بیماری، زلزله، سیل و ... و مسلط شدن بر آن‌ها را به انسان می‌دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): رشد عقلانیت ابزاری - قفس آهنین

گزینهٔ (۳): تقدس‌زدایی - تقدس‌زدایی

گزینهٔ (۴): رشد عقلانیت ابزاری - قفس آهنین

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۵۵

کدام یک در ارتباط با عقاید و ارزش‌ها در قلمرو حقیقت درست است؟

- ۱) ارزش‌های حقیقی براساس آگاهی یا جهل و توجه یا بی‌توجهی مردم جهان‌های اجتماعی مختلف نسبت به آن‌ها تعیین نمی‌شود.
- ۲) اگر جوامع به ارزش‌های حقیقی ایمان بیاورند، آن‌ها را به واقعیت تبدیل می‌کنند و فاصله قلمرو آرمانی و واقعی را کاهش می‌دهند.
- ۳) حقیقت و ارزش‌های حقیقی از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی یک جهان اجتماعی ثابت‌اند و امکان تغییرپذیری ندارند.
- ۴) اگر مردم مطابق با ارزش‌های حقیقی عمل کنند، می‌توانند با اراده و آگاهی خود حق یا باطل بودن آن‌ها را تعیین کنند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

حق و باطل بودن عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و کنش‌ها، براساس آگاهی یا جهل، توجه یا بی‌توجهی مردم جهان‌های اجتماعی مختلف نسبت به آن‌ها تعیین نمی‌شود. برای مثال نژادگرایی و برتردانستن یک قوم یا گروه خاص، استکبار و غلبه بر دیگر جوامع، پول‌پرستی و شرک از عقاید و ارزش‌های باطل‌اند. باطل بودن این عقاید و ارزش‌ها با نوع مواجهه جوامع مختلف با آن‌ها دگرگون نمی‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲): جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، آن‌ها را به قلمرو آرمانی (نه واقعیت) خود وارد می‌کنند.

گزینه ۳): حقایق هر چند خود ثابت‌اند؛ ولی از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی تغییرپذیرند.

گزینه ۴): حق و باطل بودن با اراده انسان‌ها تغییر نمی‌کند و تعیین نمی‌شود.

به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

- در چه صورتی جهان‌های اجتماعی به سمت باطل گام برمی‌دارند؟
- این موضوع که امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای در قلمرو آرمانی است، به چه معناست؟
- براساس تقسیم کار میان جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان در جهان غرب، چه نتیجه‌ای حاصل شد؟
- کدام یک دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی نادرست است؟

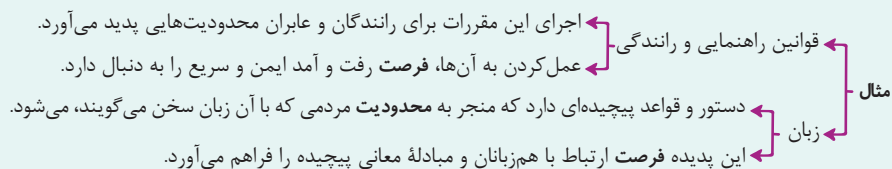
- ۱) در صورتی که حقایق را نشانساند و به آن ایمان نیاورند - حدود واقعی و آرمانی هر جهان اجتماعی دستخوش تغییر می‌شود - به خودمداری فرهنگ غرب و تصور آن‌ها از سایر فرهنگ‌ها انتقاد شد - پیامدهای هر جهان اجتماعی صرفاً محدودکنندهٔ ارادهٔ افراد است.
- ۲) اگر حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها تغییر کند - قلمرو آرمانی و واقعی تابع جهان اجتماعی نیستند - جوامع غیرغربی متعلق به گذشتهٔ بشر هستند و باید از جوامع غربی الگو بگیرند - جهان‌های اجتماعی را نمی‌توان براساس فرصت‌های آن‌ها ارزیابی کرد.
- ۳) اگر ایمان خود را نسبت به حقایق از دست بدهند - حدود واقعی و آرمانی از جامعه‌ای دیگر متفاوت است - جوامع غیرصنعتی در مراحل کودکی رشد خود هستند - فرصت‌ها و محدودیت‌ها به صورت حقوق و تکالیف افراد ظاهر می‌شود.
- ۴) اگر حقایق را در قلمرو آرمانی و واقعی جوامع تغییر دهند - قلمرو آرمانی و واقعی تابع جهان اجتماعی هستند - برداشت جامعه‌شناسان نسبت به جوامع غیرغربی ایراد دارد - هر جهان اجتماعی براساس فرصت‌های خود، عقاید و ارزش‌هایی را می‌پذیرد.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۶ و ۷

فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی

● بخش‌های مختلف جهان اجتماعی، فرصت‌ها و محدودیت‌هایی دارند. فرصت‌ها و محدودیت‌ها به یکدیگر وابسته‌اند و هیچ‌کدام بدون دیگری محقق نمی‌شوند - به عبارت دقیق‌تر - فرصت‌ها و محدودیت‌ها دو روی یک سکه‌اند.

بنابراین، هر پدیده‌ای در جهان اجتماعی، دارای فرصت‌ها و محدودیت‌هایی است:

نتیجه: هر جهان اجتماعی، براساس عقاید و ارزش‌های خود، افق‌ها و ظرفیت‌های جدیدی برای انسان فراهم می‌کند و ممکن است ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دیگر بشر را نادیده بگیرد.

اگر جوامع حقایق را نشانساند، و به آن ایمان نیاورند و مطابق آن عمل نکنند یا اگر ایمان خود را نسبت به حقایق از دست بدهند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی‌دارند.

ارزش‌ها ممکن است در یک جهان اجتماعی در قلمرو آرمانی و در جامعه‌ای دیگر در قلمرو واقعی باشند؛ برای مثال امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای در قلمرو آرمانی و برای یک جامعهٔ بسامان در قلمرو واقعی است. بنابراین حدود قلمرو واقعی و آرمانی هر جهان اجتماعی دستخوش تغییر می‌شود.

یکی از پیامدهای تقسیم کار بین جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان این بود که: مردم‌شناسان یکی از مهم‌ترین انتقادها به خودمداری فرهنگ غرب و تصور سادهٔ آن از سایر فرهنگ‌ها را مطرح کردند.

پیامدهای هر جهان اجتماعی هم محدودیت و هم فرصت ایجاد می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از موارد زیر، به ترتیب به کدام یک از گزاره‌های «الف» یا «ب» مرتبط است؟

- الف) هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی مرتبط است.
 ب) هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد.
- جهان متجدد با ویژگی‌هایی همچون انضباط که با آرمان‌ها و ارزش‌های دنیوی در ارتباط‌اند، سازگاری دارد.
 - اسلام هویت افراد را براساس تقوا، علم و عدالت ارزیابی می‌کند.
 - در جامعهٔ قبیله‌ای هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها مشخص می‌شود.
 - هر جهان اجتماعی امکان رشد نوعی از هویت را فراهم می‌کند و انواع دیگر را تضعیف می‌کند.

- ۱) الف - الف - ب - ب
 ۲) ب - الف - الف - ب
 ۳) الف - ب - ب - الف
 ۴) الف - ب - الف - الف

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۸

عبارت «الف» بیانگر تعامل هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی افراد است و عبارت «ب» بیانگر شکل‌گیری هویت افراد براساس عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی است.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود، با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد سازگار است و زمینهٔ پیدایش و رشد همان هویت را فراهم می‌آورد و امکان پیدایش و رشد انواع دیگر را تضعیف می‌کند.

جهان متجدد به تناسب رویکرد این جهانی خود با آن دسته از ویژگی‌های اخلاقی و روانی سازگار است که در ارتباط با آرمان‌ها و ارزش‌های دنیوی آن شکل گیرند (مانند فردگرایی، دم‌غنیمت‌شماری، انضباط، تبحر و ...).

جهان متجدد با بسیاری از ویژگی‌های اخلاقی که براساس ارزش‌های معنوی و الهی وجود انسان شکل گرفته باشند (مانند قناعت، حیا، بندگی خدا، تقوا، خوف و رجای الهی و ...) سازگار نیست.

ب) هویت اجتماعی هر فرد، درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد.

در جامعهٔ قبیله‌ای، هویت اجتماعی افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها مشخص می‌شود.
 در جامعهٔ سرمایه‌داری، هویت افراد بیشتر به ثروت و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است.
 در جامعهٔ دینی، هویت اجتماعی افراد براساس عقاید و ارزش‌هایی است که آن دین محترم می‌شمارد.
 اسلام هویت افراد را با تقوا، علم و عدالت ارزیابی می‌کند.

موارد کدام گزینه در ارتباط با مفهوم جهان اجتماعی درست است؟

- ۱) تنوع جهان‌های اجتماعی: انسان آگاه و خلاق جهان اجتماعی را پدید می‌آورد؛ بنابراین در مقابل فرهنگی که از طریق وراثت به او منتقل می‌شود صرفاً موجودی منفعل و پذیرنده نیست، بلکه کنشگری فعال است.
- ۲) قلمرو آرمانی جهان اجتماعی: نظام معیار جهان اجتماعی است که بسیاری کم و بیش به آن عمل می‌کنند، ولی برخی آن را مراعات نمی‌کنند؛ بنابراین بخشی از آن درون قلمرو واقعی جهان اجتماعی قرار می‌گیرد.
- ۳) فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی: هر جهان اجتماعی براساس لایه‌های عمیق خود، افق‌ها و ظرفیت‌های جدیدی را برای بشر فراهم می‌کند و براساس لایه‌های سطحی خود، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دیگر بشر را نادیده می‌گیرد.
- ۴) تعامل جهان اجتماعی با طبیعت: در جهان معنوی اسلام، انسان خلیفه خداوند است و به عنوان موجودی زنده، آیت و نشانه او محسوب می‌شود و می‌تواند هرگونه تصرفی را براساس خواست خود و مشیت الهی در آن انجام دهد.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۶، ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- آرمان‌ها و قلمرو آرمانی همان نظام معیار جهان اجتماعی است که بسیاری کم و بیش به آن عمل می‌کنند و برخی هم آن را مراعات نمی‌کنند. بنابراین: بخشی از قلمرو آرمانی درون قلمرو واقعی قرار دارد و بخشی از قلمرو آرمانی درون قلمرو واقعی قرار ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱: فرهنگ از طریق تربیت و آموزش به انسان منتقل می‌شود، نه وراثت.
- گزینه ۳: هر جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های خود (لایه‌های عمیق)، ظرفیت‌هایی را برای بشر فراهم می‌کند و توانمندی‌های دیگر او را نادیده می‌گیرد.
- گزینه ۴: انسان در دیدگاه اسلام حق هرگونه تصرف در طبیعت را ندارد، بلکه صرفاً در حیطه خواست و اراده الهی حق تصرف دارد.

۵۹

به ترتیب پیامد هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟

- تلاش برای کسب دانش تخصصی
- تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی
- اعتقاد به تفاوت روش دانش علمی و عمومی

(۱) بر ذخیره دانش علمی جوامع می‌افزاید - ارتباط دوسویه دانش علمی و دانش عمومی قطع می‌شود - دانش عمومی در مقابل دانش علمی ارزش ناچیزی دارد.

(۲) قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی پدید می‌آید - ایده علوم انسانی بومی مطرح می‌شود - دانش عمومی دانش حاصل از زندگی و کشف واقعیت می‌شود.

(۳) برای حل بحران‌ها و مشکلات راه حل‌های صحیح ارائه می‌شود - دانش عمومی از دانش علمی حمایت نمی‌کند - مرز میان دانش عمومی و دانش علمی فرومی‌پاشد.

(۴) بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر رها می‌شود - تعاریف متضادی از علم پدید می‌آید - دانش علمی باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

← ارتباط دوسویه دانش علمی و عمومی قطع می‌شود.

← در شرایط تعارض دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند.

← دانش علمی، دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

برخی اندیشمندان معتقدند تفاوت دانش علمی و عمومی در روش آن‌هاست؛ آن‌ها معتقدند:

← روش دانش علمی: حس و تجربه و به صورت نظام‌مند

← روش دانش عمومی: جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری

← تفاوت دانش عمومی و دانش علمی - روش پدیدآمدن آن‌هاست - روش دانش عمومی در مقابل دانش علمی ارزش ناچیزی دارد؛ دانش علمی برای حفظ هویت خود، باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۶۰. مصادیق «الف» تا «د» در جدول زیر در کدام گزینه آمده است؟

علوم	موضوع	کارکرد
طبیعی	پدیده‌های مستقل از اراده انسان‌ها	«ب»
«الف»	«د»	شناخت فضیلت و عدالت
انسانی	پدیده‌های انسانی	«ج»

- (۱) فلسفه - نشان دادن راه صحیح استفاده از فناوری - رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعت - شناسایی قوانین کلی موجودات
- (۲) علوم اجتماعی - سلطه بر طبیعت - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از دانش‌های ابزاری - مطالعه کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها
- (۳) جامعه‌شناسی - گسترش علوم تجربی و فناوری حاصل از آن - انتقاد از کنش‌های ناپسند و ظالمانه انسان‌ها - مطالعه کنش و ساختار اجتماعی
- (۴) متافیزیک - پیشگیری و پیش‌بینی طبیعت - فهم معانی کنش‌های آدمیان و آثار آن‌ها - مطالعه پدیده‌های ارادی و آگاهانه

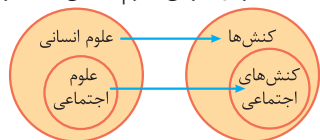
زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

برای آسان‌تر حل کردن سؤال، از ردیف‌هایی شروع کنید که فقط یک جای خالی دارند، یعنی: «ب» و «ج».

Hint

دستی‌Box

علوم طبیعی	موضوع علوم طبیعی پدیده‌های طبیعی هستند. پدیده‌های طبیعی به تصمیم و اقدام انسان‌ها وابسته نیستند، بلکه مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارند.
علوم انسانی	فعالیت‌های غیرارادی بدن انسان کنش نیستند، بنابراین در علوم طبیعی بحث می‌شوند، نه علوم انسانی. درباره کنش‌های انسان و آثار و پیامدهای آن بحث می‌کند؛ مثل اقتصاد و روان‌شناسی.
علوم اجتماعی	کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند. علوم اجتماعی جزئی از علوم انسانی است و علوم انسانی عام‌تر از علوم اجتماعی است. بنابراین، برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند.
فلسفه	موضوع آن، اصل وجود است، یعنی به موجودی خاص نمی‌پردازد، بلکه قوانین کلی موجودات را شناسایی می‌کند؛ مانند قانون علیت. بنابراین فلسفه دانشی مستقل است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ الف) شناخت فضیلت و عدالت، از کارکردها و فواید علوم انسانی و اجتماعی است.

ب) فواید علوم طبیعی عبارت‌اند از:

- (۱) شناخت طبیعت و قوانین آن ← دادن قدرت پیش‌بینی و پیشگیری نسبت به طبیعت و کمک به انسان در استفاده از طبیعت
- (۲) بهره‌مندی انسان از طبیعت و غلبه (سلطه) او بر محدودیت‌های طبیعی
- (ج) یکی از کارکردهای علوم انسانی و اجتماعی، نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی است. رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی کارکرد علوم طبیعی است.
- (د) «هلاکه فهمیدیم پای «الف» باید بذاریم علوم اجتماعی، نتیجه می‌گیریم که؛ موضوع علوم اجتماعی مطالعه کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن (پدیده‌های اجتماعی) است.

جامعه‌شناسی یکی از علوم اجتماعی است. علوم اجتماعی نیز زیرمجموعه علوم انسانی قرار دارد؛ بنابراین:

علوم انسانی < علوم اجتماعی < جامعه‌شناسی

تیزبازی

۶۱

کدام یک، دربارهٔ رابطهٔ «جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی» درست است، اما دربارهٔ رابطهٔ «علوم اجتماعی و علوم انسانی» نادرست است؟

- (۱) علوم اجتماعی یکی از شاخه‌های جامعه‌شناسی است. - علوم انسانی و اجتماعی موضوعات متفاوتی دارند.
- (۲) جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی هر دو زیرمجموعهٔ علوم انسانی هستند. - علوم انسانی بخشی از علوم اجتماعی است.
- (۳) جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است. - همهٔ علوم اجتماعی در زمرهٔ علوم انسانی هستند.
- (۴) جامعه‌شناسی مقدمه‌ای برای کسب دانش اجتماعی است. - علوم انسانی عام‌تر از علوم اجتماعی است.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): نادرست (جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است). - درست
- گزینهٔ (۲): درست - نادرست (علوم اجتماعی بخشی از علوم انسانی است).
- گزینهٔ (۳): درست - درست
- گزینهٔ (۴): نادرست (دانش اجتماعی شامل علوم مختلفی از جمله جامعه‌شناسی می‌شود). - درست

به ترتیب عبارت‌های مرتبط با «دانش علمی»، «دانش عمومی» و «دانش اجتماعی» در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) انسان‌ها در این دانش با سایر افراد جهان اجتماعی سهیم و شریک هستند - گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست که کم‌تر درباره آن می‌اندیشیم - درباره کنش‌های اجتماعی و آثار و پیامدهای آن مطالعه می‌کند.
- (۲) هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود می‌آموزند، دانش علمی نام دارد. - مانند هوا برای زندگی انسان ضروری است اما اغلب از اهمیت آن غافلیم - براساس ابعاد زندگی اجتماعی شاخه‌های متفاوتی در آن پدید آمده است.
- (۳) اگر دانش علمی نباشد، زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد - هرگاه در جامعه مسئله خاصی مطرح شود، دانش عمومی درباره آن مسئله رشد و پیشرفت می‌کند - پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کند.
- (۴) بخشی از ذخیره دانشی است که با تأمل در دانش عمومی به دست می‌آید - از آن‌جا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم مجبور نیستیم دانش عمومی لازم برای تک‌تک کنش‌هایمان را به تنهایی تولید کنیم - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها را مطالعه می‌کند.

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

درس‌Box

دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی)

- انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، در مجموعه‌ای از دانش‌ها با دیگران سهیم و شریک می‌شوند. این نوع از دانش را دانش عمومی می‌نامند.
- اگر این آگاهی‌ها و دانش‌ها نباشند
 - زندگی اجتماعی مختل می‌شود.
 - جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.
- از آن‌جا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم، مجبور نیستیم خودمان به تنهایی، دانش لازم برای کنش‌هایمان را تولید کنیم؛ بلکه جهان اجتماعی این دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.
- دانش عمومی، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست که
 - درباره آن کم‌تر می‌اندیشیم.
 - بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.
 - در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌بریم.
- دانش عمومی برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است.

دانش علمی (دانش تخصصی و ویژه)

- دانش علمی بخشی از ذخیره دانشی است که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید.
- درباره پدیده‌های اجتماعی، ممکن است هم دانش عمومی وجود داشته باشد و هم دانش علمی، اما دانش علمی عمیق‌تر و دقیق‌تر است.
- دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هرگاه در جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن مسئله فراهم می‌شود.
- به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.
- کسی که دانش علمی دارد
 - آسیب‌ها و اشکالات مربوط به دانش عمومی را شناسایی می‌کند.
 - قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌های نادرست:

- گزینه (۱): نادرست (مربوط به دانش عمومی است). - درست - درست
- گزینه (۲): نادرست (مربوط به ذخیره دانشی است). - درست - درست
- گزینه (۳): نادرست (مربوط به دانش عمومی است). - نادرست (مربوط به دانش علمی است). - درست

۶۳

به ترتیب پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- علت تفاوت و تنوع جهان‌های اجتماعی انسان‌ها چیست؟
 - تقسیم‌بندی جهان‌های اجتماعی به معنوی و دنیوی بر چه اساسی است؟
 - این‌که یک انسان باتقوا جهانی را تغییر می‌دهد، نشان‌دهنده چه مفهومی است؟
 - انسان از چه طریقی از دیده‌ها و شنیده‌هایش فراتر می‌رود و به فهم معنا می‌رسد؟
- (۱) تنوع اراده و اختیار انسان‌ها - باور به جهان دیگر - تعامل جهان اجتماعی با جهان نفسانی - تجربه
- (۲) تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها - فرهنگ - تأثیر جهان نفسانی بر جهان اجتماعی - تعقل و تفکر
- (۳) ارادی و آگاهانه بودن کنش انسان‌ها - عقاید و ارزش‌ها - تناسب جهان فردی و اجتماعی - تفکر
- (۴) معناداربودن فعالیت‌های انسانی - هویت فرهنگی - تأثیر جهان اجتماعی بر جهان نفسانی - عقل و تجربه

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۶ و ۸ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها و همچنین تنوع اراده و اختیار آن‌ها، سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی مختلف (تنوع جهان‌های

اجتماعی) می‌شود.

جهان‌های اجتماعی را براساس فرهنگ آن‌ها به دنیوی و معنوی تقسیم می‌کنند.

تقوا یک ویژگی نفسانی و روحی است. این‌که یک انسان باتقوا ممکن است جهانی را تغییر دهد، نشانه تأثیر جهان نفسانی بر جهان اجتماعی است.

انسان با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خواننده‌هایش فراتر می‌رود، معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند و به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

۶۴

هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب با چه موضوعی مرتبط است؟

- از علوم انسانی است، اما جزء علوم اجتماعی نیست.
 - هویتی است که در کسب آن نقشی نداریم، اما در تغییر آن مؤثریم.
 - در پرتو آرمان‌های یک جهان اجتماعی ارزیابی می‌شود.
 - پیش‌بینی در علوم اجتماعی دشوارتر از علوم طبیعی است.
- (۱) تاریخ - ویژگی‌های اخلاقی و روانی - حقایق - داوری درباره عقاید و ارزش‌های انسانی
 (۲) روان‌شناسی - زادگاه و محل سکونت - حق و باطل - تنوع و گسترش آگاهی و اراده نوین
 (۳) اخلاق - منزلت اجتماعی - واقعیت‌ها - آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی
 (۴) مردم‌شناسی - عضویت در گروه‌های اجتماعی - ارزش‌ها - تنوع اختیار و معرفت انسان‌ها

زیرمبث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۷ و ۸ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

✓ پاسخ خیلی تشریحی

روان‌شناسی و اخلاق از علوم انسانی‌اند، اما جزء علوم اجتماعی نیستند. در مقابل، تاریخ و مردم‌شناسی جزء علوم اجتماعی و طبیعتاً جزء علوم انسانی‌اند.

بعضی ویژگی‌ها هستند که در به دست آوردن آن‌ها نقشی نداریم، اما می‌توانیم با تلاش و کوشش خود آن‌ها را تغییر دهیم، مانند منزلتی که از طریق خانواده‌مان به دست می‌آوریم و با کنش‌هایمان آن را تغییر می‌دهیم. واقعیت‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان در پرتو آرمان‌های آن ارزیابی کرد. به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.

۶۵

چه تعداد از موارد زیر نادرست است؟

- (الف) حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی به واسطه علوم مبتنی بر عقل و وحی شناخته می‌شود.
 (ب) بخشی از هویت که آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و برایمان بازگو می‌کنند آگاهانه است.
 (ج) انسان در هر موقعیتی ابتدا به آن موقعیت معنا می‌دهد، سپس آن را تعریف می‌کند و دست به عمل می‌زند.
 (د) علوم اجتماعی با کشف قواعد جهان اجتماعی، امکان پیش‌بینی آثار و پیامدهای کنش‌های اجتماعی را به انسان‌ها می‌دهد.
 (ه) در جامعه‌شناسی براساس موضوع مورد مطالعه، جامعه‌شناسی خرد و کلان پدید آمده است.

(۴) یک

(۳) دو

(۲) سه

(۱) چهار

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۷ و ۸ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌های نادرست:

- (الف) حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی با علم متناسب با همان لایه مشخص می‌شود. علوم مبتنی بر عقل و وحی، دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند.
 (ج) انسان‌ها در هر موقعیتی که قرار می‌گیرند:
 (۱) ابتدا آن موقعیت را برای خود تعریف می‌کنند و به آن معنا می‌دهند
 (۲) و سپس در آن موقعیت دست به عمل می‌زنند.
 (د) علوم اجتماعی نیز با شناخت پدیده‌های اجتماعی، به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند.
 (علوم اجتماعی با کشف نظم و قواعد زندگی (جهان اجتماعی)، تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح می‌دهد.)

۶۶

کدام یک از سؤالات زیر در دایره علم روان‌شناسی می‌گنجد؟

- الف) چه میزان از تصادفات جاده‌ای در عید نوروز ۱۴۰۲ به خاطر خواب‌آلودگی رانندگان است؟
 ب) علت ترغیب شدن مردم به استفاده از وسایل هوشمند در زندگی روزمره چیست؟
 ج) چرا میزان پذیرش سوگ از دست دادن عزیز در افراد با هم متفاوت است؟
 د) میزان پیشرفته بودن یک کشور از نظر اقتصادی، تحت تأثیر چه عواملی است؟

(۲) ب - ج

(۱) الف - د

(۴) ب - د

(۳) الف - ج

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

پاسخ دقیق به پرسش‌هایی که در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد دغدغه روان‌شناسان است. سؤالات و موضوعاتی در حیطه علم روان‌شناسی است که دو ویژگی داشته باشد:

(۱) قابلیت بررسی علمی داشته باشد؛ یعنی با ابزارها و روش‌های علمی بتوان آن‌ها را مطالعه کرد.

(۲) به پدیده‌ها و موضوعات روان‌شناختی (یعنی رفتار و یا فرایندهای ذهنی) مربوط باشد.

علم روان‌شناسی درصدد پاسخ‌گویی به دغدغه‌ها و سؤالات مربوط به روان آدمی است.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

سؤالاتی که به موضوعاتی مانند شناخت، هیجان، حافظه، انگیزش، تصمیم‌گیری، حل مسئله و ... می‌پردازند، در حیطه علم روان‌شناسی می‌گنجد. به این ترتیب، سؤالات «ب» و «ج» در دایره علم روان‌شناسی قرار می‌گیرند، زیرا به دنبال کشف علت رفتار و تفاوت رفتار انسان‌ها با یکدیگر در برخورد با پدیده‌ها و موضوعات مختلف هستند. توجه داشته باشید که اگر در سؤال «الف» از چرایی و علت خواب‌آلودگی افراد و یا تصادفات جاده‌ای پرسیده می‌شد در حیطه علم روان‌شناسی قرار می‌گرفت، ولی بررسی تعداد تصادفات جاده‌ای به علم آمار مربوط می‌شود. سؤال «د» نیز در مورد پیشرفته بودن جوامع به علم جامعه‌شناسی و اقتصاد مربوط می‌شود.

گزاره‌های زیر به ترتیب، مرتبط با کدام یک از مفاهیم علم تجربی است؟

- شکل‌گیری آن متکی به تأیید پژوهش‌های انجام‌شده و تطابق آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی است.
- عبارت «شیوه‌های فرزندپروری والدین در نحوه ارتباط برقرار کردن کودک در بزرگسالی‌اش نقش دارد» رابطه دوسویه دارد.
- درستی یا نادرستی مفهوم، علی‌رغم پذیرفته شدن می‌تواند دچار خدشه شده و منطبق با واقعیت نباشد.
- پیرامون یک موضوع کلی است که تحقیقات اثبات‌شده زیادی از آن حمایت می‌کنند.

- (۱) اصل - فرضیه - فرضیه - نظریه
 (۲) قانون - مسئله - اصل - نظریه
 (۳) فرضیه - فرضیه - قانون - اصل
 (۴) نظریه - مسئله - فرضیه - اصل

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

مفاهیم پرکاربرد علم تجربی	توضیح
(۱) مسئله	<ul style="list-style-type: none"> ● پژوهش دانشمندان با «طرح مسئله» آغاز می‌شود. ● مسئله، موضوعی نامعین است که دانشمندان به دنبال کشف آن هستند. ● مسئله و فرضیه با هم رابطه دوسویه دارند.
(۲) فرضیه	<ul style="list-style-type: none"> ● به پاسخ‌ها یا حدس‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله‌های علمی «فرضیه» گفته می‌شود. ● همیشه به صورت یک جمله خبری است که می‌تواند درست یا نادرست باشد. ● فرضیه با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و هم‌چنین با استفاده از قوه تخیل دانشمند شکل می‌گیرد.
(۳) اصل یا قانون	فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به «قانون یا اصل» تبدیل می‌شوند.
(۴) نظریه	مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع «نظریه» را شکل می‌دهد.

نکته

(۱) معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ (اصل) لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست.

(۲) پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است پس از مدتی می‌تواند به دلیل:

- الف) آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی
- ب) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان
- کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: زمانی که فرضیه‌ای ارائه می‌شود باید آن فرضیه را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم. پس از بررسی اگر مطابقت وجود داشته باشد، فرضیه مطرح‌شده به یک «اصل یا قانون» تبدیل می‌شود.

عبارت دوم: عبارت مطرح‌شده در داخل گیومه یک فرضیه است؛ زیرا بین متغیرها رابطه‌ای احتمالی برقرار کرده است. بین «مسئله» و «فرضیه» رابطه دوسویه وجود دارد؛ یعنی هم مسئله می‌تواند فرضیه را به وجود آورد و هم فرضیه می‌تواند باعث طرح مسئله‌های دیگر شود.

عبارت سوم: ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است (اصل یا قانون) پس از مدتی کنار گذاشته شود.

عبارت چهارم: مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع «نظریه» را تشکیل می‌دهند؛ پس نظریه معمولاً درباره یک عنوان و یا موضوع کلی است که اصول و قوانین زیادی در ارتباط با آن بوده و آن را شکل می‌دهند؛ مثل نظریه‌های فراموشی یا نظریه‌های رشد.

هر یک از گزاره‌های زیر به ترتیب به کدام یک از اهداف روان‌شناسی اشاره دارد؟

- الف) بر هم خوردن تعادل مواد شیمیایی مغز منجر به افسردگی می‌شود.
 ب) افسردگی اختلالی است که با احساس غم و بی‌لذتی شدید همراه است.
 ج) اختلال افسردگی در صورت ادامه یافتن می‌تواند منجر به افت تحصیلی یا کاهش عملکرد شغلی شود.
 د) مراجعه به روان‌پزشک و مصرف دارو از جمله راه‌هایی است که به درمان افسردگی کمک می‌کند.

۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل

۲) پیش‌بینی - توصیف - کنترل - تبیین

۳) تبیین - توصیف - کنترل - پیش‌بینی

۴) پیش‌بینی - تبیین - توصیف - کنترل

زیرمبحث: درس ۱

درستی Box

هدف علم روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی، توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل موضوع پژوهش است.

اهداف علم روان‌شناسی	توضیح
توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی پدیده
تبیین	بیان علل اتفاق افتادن یک پدیده
پیش‌بینی	بیان احتمال رخ دادن یک پدیده در آینده
کنترل	دستکاری کردن و ایجاد تغییر در پدیده

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

- الف) یکی از علل ایجاد افسردگی را بیان کرده و به چرایی وقوع آن اشاره دارد، بنابراین «تبیین» است.
 ب) برخی از ویژگی‌های اختلال افسردگی را بیان کرده و به چیستی افسردگی اشاره دارد، بنابراین «توصیف» است.
 ج) احتمال می‌دهد که افسردگی در صورت ادامه داشتن در آینده تبعاتی خواهد داشت؛ بنابراین به مفهوم «پیش‌بینی» اشاره دارد.
 د) به بیان درمان اختلال افسردگی (دستکاری و ایجاد تغییر) پرداخته، پس به مفهوم «کنترل» اشاره دارد.

۶۹

کدام یک از عبارات‌های زیر در خصوص روش علمی و ویژگی‌های آن نادرست است؟

(۱) با تغییر در نظریات و مبانی غیرتجربی، نظریه علمی مربوط به آن نیز متحول خواهد شد.

(۲) در یک آزمایش تجربی متغیر چیزی است که تغییر می‌کند و باعث سهولت در اندازه‌گیری می‌شود.

(۳) تمثیل وجود نور در تاریکی، اشاره به ابهام‌زدایی دانشمند از موقعیت نامعین دارد.

(۴) در بررسی میزان هوش دانش‌آموزان با استفاده از تست و کسلر، نمره به‌دست‌آمده ما را به مفهومی مشترک از هوش می‌رساند.

زیرمبحث: درس ۱

بررسی گزینه‌ها:

✓ پاسخ خیلی تشریحی

گزینه (۱): درست؛ باید به خاطر داشته باشیم که هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطة دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

گزینه (۲): نادرست؛ تعریف عملیاتی از متغیر باعث سهولت در اندازه‌گیری متغیر می‌شود نه خود متغیر.

گزینه (۳): درست؛ دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های مجهول و ناشناخته را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد. روشن‌سازی موقعیت نامعین مانند نور در شب تاریک است.

گزینه (۴): درست؛ به تعریفی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از متغیر، «تعریف عملیاتی» گفته می‌شود. زمانی که مقدار هوش را از طریق آزمون و کسلر به دست می‌آوریم، در واقع این متغیر را تعریف عملیاتی کرده‌ایم. چنین تعریفی از هوش ما را به مفهومی مشترک از آن می‌رساند.

روان‌شناسی به دنبال بررسی علل اُفت عملکرد حافظه در بین نوجوانان بود. او حدس می‌زد در نوجوانانی که روزانه بیش از حد معمول از ابزارهای هوشمند الکترونیکی مانند موبایل، تبلت، لپ‌تاپ و ... استفاده می‌کنند، حالت‌هایی از نقص توجه و در نتیجه اختلال در عملکرد حافظه دیده می‌شود. بنابراین او حدس خود را این‌گونه بیان کرد: «نوجوانانی که روزانه بیش از ۷ ساعت از ابزارهای الکترونیکی استفاده می‌کنند، دچار افت در عملکرد حافظه می‌شوند». در ارتباط با این عبارت کدام گزینه درست است؟

(۱) تکرارپذیری در این پژوهش به دلیل رعایت مسائل اخلاقی با دشواری روبه‌رو است.

(۲) متغیرهای اصلی پژوهشی در موضوع مطرح‌شده «میزان استفاده از ابزارهای الکترونیکی»، «نوجوانان» و «عملکرد حافظه» است.

(۳) در این عبارت هیچ‌کدام از متغیرهای اصلی پژوهش تعریف عملیاتی نشده‌اند.

(۴) برای جمع‌آوری اطلاعات در مورد متغیرهای پژوهشی آن، «مشاهده» مناسب‌ترین ابزار است.

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

ویژگی‌های روش علمی عبارت‌اند از:

<ul style="list-style-type: none"> ● به تعریفی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از متغیر گفته می‌شود. ● باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان برسند. ● برای رسیدن به مفهومی مشترک از متغیر از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود. 	تعریف عملیاتی
<ul style="list-style-type: none"> ● یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی شخصی نیست، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند. ● رسیدن به یافته‌های یکسان در آزمایش‌های متعدد تکرارپذیری نام دارد. 	تکرارپذیری

تکرارپذیری و تعریف عملیاتی در علمی مانند روان‌شناسی دشوارتر از سایر علوم مانند فیزیک و شیمی است.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند. تکرارپذیری در علمی مانند روان‌شناسی بسیار دشوار است. دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. این پژوهش هم از نظر اخلاقی با مشکلاتی روبه‌رو است؛ چون اگر احتمال می‌دهیم آسیب‌زا است، نمی‌توانیم تعدادی نوجوان را مجبور کنیم تا روزانه بیش از ۷ ساعت از این وسایل الکترونیکی استفاده کنند و سپس بعد از مدتی نتیجه آن را در حافظه آن‌ها بررسی کنیم؛ بنابراین گزینه (۱) درست است.

گزینه (۲): متغیرهای اصلی پژوهش «میزان استفاده از ابزارهای الکترونیکی» و «عملکرد حافظه» است. «نوجوانان» در این پژوهش نمونه‌ای هستند که آزمایش بر روی آنان انجام می‌شود، پس این گزینه نادرست است.

گزینه (۳): در این عبارت استفاده بیش از حد از وسایل الکترونیکی تعریف عملیاتی شده است؛ چون بیش از ۷ ساعت در شبانه‌روز بیانی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از این متغیر است، پس این گزینه نادرست است.

گزینه (۴): روش مشاهده مناسب‌ترین روش برای توصیف رفتار است. استفاده از ابزارهای الکترونیکی یک رفتار است که قابلیت مشاهده آن وجود دارد، ولی متغیر دیگر این پژوهش، یعنی «عملکرد حافظه» به طور مستقیم قابل مشاهده نیست و برای بررسی آن باید از روش‌های دیگری مانند آزمون و یا پرسش‌نامه استفاده شود، پس این گزینه نادرست است.

دادگاهی برای تعیین مالکیت خانه‌ای در حال برگزاری است. هر یک از موقعیت‌های توصیف‌شده زیر به ترتیب مصداق کدام یک از موضوعات در تعریف جامع روان‌شناسی است؟

- پس از اعلام دادگاه، مدعین جلسه به سمت جایگاه‌های مربوط به خود حرکت می‌کنند.
- با توجه به گذشت سال‌ها، یکی از شاهدین به سختی می‌تواند جزئیات وقایع را به خاطر بیاورد.
- پس از اعلام حق مالکیت، آقای سعیدی مشت خود را گره کرده و به سمت وکیلش می‌رود.
- دفاعیه‌های ایرادشده و اسناد ارائه‌شده به نحوی هستند که برای قاضی انتخاب فرد ذی‌حق روشن است.

(۱) شناخت - رفتار - شناخت - رفتار

(۲) رفتار - شناخت - شناخت - شناخت

(۳) رفتار - شناخت - رفتار - شناخت

(۴) شناخت - رفتار - رفتار - رفتار

زیرمبحث: درس ۱

دروس Box

یکی از جامع‌ترین تعاریف روان‌شناسی عبارت است از: «علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی».

● به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار گفته می‌شود.	رفتار
● رفتار محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.	
● به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند.	فرایندهای ذهنی
● فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها، مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم.	ذهنی

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی موقعیت‌ها:

موقعیت اول: یکی از وجوه تمایز رفتار و شناخت مشاهده‌پذیر بودن رفتار به صورت مستقیم است. حرکت مدعین به سمت جایگاهشان به صورت مستقیم قابل مشاهده بوده، پس مصداق «رفتار» است.

موقعیت دوم: شاهد حاضر در جلسه در تلاش برای بازیابی اطلاعات از حافظه خود است. حافظه فرایندی است که مربوط به فرایندهای ذهنی و «شناخت» است.

موقعیت سوم: مشت گره کردن آقای سعیدی و رفتن او به سمت وکیلش قابل مشاهده مستقیم بوده، پس مصداق «رفتار پرخاشگری» است.

موقعیت چهارم: انتخاب طرف محق توسط قاضی مربوط به استدلال و قضاوت بوده، پس مصداق فرایندهای ذهنی یا «شناخت» است.

روش جمع‌آوری اطلاعات نوشته‌شده مقابل کدام گزینه درست است؟

- (۱) از خود آزمودنی در مورد ویژگی‌های او سؤال می‌کنیم؛ سؤالاتی معتبر و از پیش مشخص. ← مشاهده
- (۲) به عنوان اصلی‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات در مطالعات انسانی و حیوانی کاربرد دارد. ← آزمون
- (۳) هم در محیط طبیعی و هم در محیط آزمایشگاهی پژوهشگر باید به دور از پیش‌قضاوت باشد. ← پرسش‌نامه
- (۴) پویا، هدفمند و سازمان‌یافته است و مسیر جمع‌آوری اطلاعات دو آزمودنی با هم مشابه نیست. ← مصاحبه

زیرمبحث: درس ۱

دروس Box

<ul style="list-style-type: none"> • برای توصیف پدیده‌ها مناسب است. • برای بررسی رفتار انسان و حیوان به کار می‌رود. • اطلاعات باید دقیق ثبت شود و تا حد ممکن از تعصب و پیش‌داوری‌ها به دور باشد. • به دو شکل (۱) در محیط طبیعی و (۲) در محیط آزمایشگاهی انجام می‌شود. 	مشاهده
<ul style="list-style-type: none"> • از خود فرد درباره افکار یا رفتار خاص او پرسیده می‌شود. • سؤالات از قبل تعیین شده‌اند. • باید دقیق و معتبر باشد. • به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود. 	پرسش‌نامه
<ul style="list-style-type: none"> • گفت‌وگوی دوطرفه بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده است. • سؤالات در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌شده معلوم و مصاحبه‌هدایت می‌شود. • برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است. 	مصاحبه
<ul style="list-style-type: none"> • بیش از هر روشی، افراد عادی جامعه با آن مواجه شده‌اند. • ابزاری برای کمتی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی است. • ساخت آزمون‌ها بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند. • دو ویژگی مهم دارد: <ul style="list-style-type: none"> (۱) آزمون‌ها باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. (۲) آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند. • استفاده، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود. • متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی را که از افراد به دست آورده‌اند به صورت عمومی منتشر کنند. 	آزمون

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): در روش «پرسش‌نامه» از خود فرد در مورد رفتار یا افکار خاص او پرسیده می‌شود، هم‌چنین پرسش‌نامه‌ها باید دقیق و معتبر باشند.
- گزینه (۲): «مشاهده» یکی از اصلی‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است که با کمک آن می‌توان اطلاعات آزمودنی‌های انسانی و حیوانی را به دست آورد.
- گزینه (۳): «مشاهده» می‌تواند هم در محیط طبیعی و هم در محیط آزمایشگاهی محقق شود و باید به دور از تعصب و پیش‌داوری باشد.
- گزینه (۴): «مصاحبه» پویاست و روند جمع‌آوری اطلاعات از آزمودنی‌ها می‌تواند متنوع باشد؛ زیرا محقق با شنیدن پاسخ قبلی سؤال بعدی را طرح‌ریزی می‌کند.

درستی و نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- روان‌شناسی رشد به عنوان یکی از شاخه‌های علم روان‌شناسی، اعتقاد دارد وقایع کودکی در بزرگسالی مؤثر است و می‌تواند در همه جنبه‌های رشد خود را نشان دهد.
- بررسی‌های روان‌شناسی رشد، هم ناظر بر تفاوت‌های فردی در سنین مختلف و هم تفاوت‌های بین فردی است.
- مبدأ مطالعات در روان‌شناسی رشد زمان تشکیل نطفه والدین فرد است، زیرا نحوه زندگی آن‌ها برای فرزند تأثیرگذار است.
- پژوهشگران اعتقاد دارند بروز هیجانات (مانند گریستن از ناراحتی) توأمان بخشی از جنبه‌های هیجانی و رفتاری رشد است.

(۱) نادرست - درست - درست - درست

(۲) درست - درست - نادرست - نادرست

(۳) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست

(۴) درست - نادرست - درست - درست

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: درست؛ روان‌شناسی رشد یکی از شاخه‌های علم روان‌شناسی است و معتقد است که وقایع و حوادث دوران کودکی یک فرد به عنوان محیطی که کودک در آن پرورش یافته است، می‌تواند بر رشد او در آینده اثر بگذارد. محیط و نقش آن همه جنبه‌های رشد را در بر می‌گیرد.

عبارت دوم: درست؛ در روان‌شناسی رشد تفاوت‌ها و شباهت‌های فرد با دیگران (بین فردی) و تفاوت‌های خود او (فردی) در سنین مختلف بررسی می‌شود.

عبارت سوم: نادرست؛ فراختای زندگی از زمان تشکیل نطفه خود فرد (نه والدینش) تا لحظه مرگ اوست.

عبارت چهارم: نادرست؛ بروز هیجانات، مصداقی از رشد هیجانی است. توجه داشته باشید جنبه رفتاری در جنبه‌های مختلف رشد اصلاً وجود ندارد و هر یک از جنبه‌های رشد می‌توانند نمود رفتاری داشته و یا نداشته باشند.

چه تعداد از عبارات زیر در مورد دوقلوهای همسان درست است؟

الف) بهره‌مندی از الگوی کروموزومی یکسان

ب) شباهت رنگ مو، پوست و چشم

ج) بر خورداری از جنسیت یکسان یا متفاوت

د) بر خورداری از الگوی رفتاری و شخصیتی الزاماً یکسان

۲) سه مورد

۱) چهار مورد

۴) یک مورد

۳) دو مورد

زیرمبحث: درس ۲

درتس Box

دوقلوه‌ها به دو گروه تقسیم‌بندی می‌شوند:

<ul style="list-style-type: none"> ● از یک تخمک به وجود آمده‌اند و دارای ویژگی‌های وراثتی یکسان هستند. ● الزاماً هم‌جنس هستند (یعنی هر دو دختر یا هر دو پسر هستند). ● از لحاظ ظاهر و رفتار بیشتر اوقات قابل تشخیص نیستند. 	دوقلوهای همسان
<ul style="list-style-type: none"> ● از دو تخمک جدا به وجود آمده‌اند. ● گاهی هم‌جنس و گاهی غیر هم‌جنس هستند. ● از لحاظ ظاهر و رفتار از یکدیگر قابل تشخیص‌اند. ● از لحاظ وراثتی مانند خواهر و برادرهای معمولی هستند. 	دوقلوهای ناهمسان

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دوقلوهای همسان دارای ویژگی‌های وراثتی یکسان هستند؛ یعنی الگوی کروموزومی آن‌ها چون از یک تخمک به وجود آمده یکسان است (تأیید «الف»); هم‌چنین ویژگی‌های وراثتی آن‌ها مانند رنگ پوست، مو و چشم آن‌ها مشابه است (تأیید «ب»). ضمناً دوقلوهای همسان هر دو پسر یا هر دو دختر هستند. (رد «ج»)

اگرچه دوقلوهای همسان ویژگی‌های وراثتی یکسانی دارند، اما ممکن است الگوی رفتاری و شخصیتی متفاوتی داشته باشند و الزاماً شبیه هم رفتار نکنند، چون رفتار آن‌ها تحت تأثیر محیط هم هست. (رد «د»)

هر یک از عبارات زیر به ترتیب به کدام عامل مؤثر بر رشد اشاره دارد؟

- الف) از آن جایی که برادر فریبا در ۱۱ ماهگی شروع به حرف زدن کرده است، پدر و مادر فریبا حدس می‌زنند که او نیز در همین سن شروع به حرف زدن کند.
- ب) مینا فارسی را با لهجه اصفهانی صحبت می‌کند؛ زیرا از همان سن زبان‌آموزی با این لهجه مواجه شده است.
- ج) نریمان از سگ می‌ترسد؛ زیرا مادرش را دیده که با دیدن سگ‌ها به شدت آشفته می‌شود.
- د) تینا از نظر باورها و اعتقادات بیشترین شباهت را با مادر بزرگش دارد.
- ۱) عوامل وراثتی - عوامل وراثتی - عوامل محیطی - عوامل وراثتی
- ۲) عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل وراثتی
- ۳) عوامل وراثتی - عوامل محیطی - عوامل محیطی - عوامل محیطی
- ۴) عوامل محیطی - عوامل وراثتی - عوامل وراثتی - عوامل محیطی

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

الف) از آن جایی که وراثت نقش تعیین‌کننده‌ای در رسش دارد، در بسیاری از موارد با بررسی خصوصیات افراد فامیل نزدیک و دور می‌توان ویژگی‌های رفتاری و شناختی را در دامنه سنی خاصی پیش‌بینی کرد. در این عبارت با توجه به سنی که برادر فریبا شروع به حرف زدن کرده است، زمان حرف زدن فریبا پیش‌بینی می‌شود؛ بنابراین، این سؤال به رسش که از عوامل زیستی رشد است و با «وراثت» در ارتباط است اشاره دارد.

ب) یادگیری زبان به شدت تحت تأثیر عوامل محیطی است و از آن جایی که اطرافیان مینا از ابتدا با او با لهجه اصفهانی صحبت کرده‌اند او فارسی را با این لهجه آموخته است، بنابراین، این عبارت به «عوامل محیطی» اشاره دارد.

ج) در موقعیت صورت سؤال علت ترس نریمان، دیدن ترس مادرش عنوان شده است. از آن جایی که مادر نریمان عاملی بیرون از اوست، عامل محیطی موجب یادگیری ترس شده است.

د) وراثت ایجادکننده صفاتی است که از قبل در فرد نهفته است. اگر تینا از نظر ظاهری به مادر بزرگ خود شباهت داشت، مثل رنگ چشم، پوست و ... به عوامل وراثتی مربوط می‌شد، ولی باورها و اعتقادات همان قوانین شرعی و عرفی هستند که بیشتر از محیط آموخته می‌شوند، پس این عبارت به «عوامل محیطی» اشاره دارد.

آقا و خانم ربیعی می‌خواهند تا فرزندانشان را مطابق با نظر اسلام تربیت کنند. آن‌ها می‌بایست هر یک از توصیه‌های زیر را در مورد کدام یک از فرزندانشان به کار گیرند؟

- وسایل خانه را به صورتی بچینند که تا حد ممکن مانع بازی آزادانه او نشود.
- زمان انتخاب خانه برای سکونت، او را همراه خود برده و نظر او را جویا شوند.
- باید از او بخواهند نظم ظاهری خانه را حفظ کند و وسایلی را نامنظم رها نکند.

(۱) مهدی ۸ساله - میلاد ۱۵ساله - مریم ۴ساله

(۲) مریم ۴ساله - مهدی ۸ساله - میلاد ۱۵ساله

(۳) مهدی ۸ساله - مریم ۴ساله - میلاد ۱۵ساله

(۴) مریم ۴ساله - میلاد ۱۵ساله - مهدی ۸ساله

زیرمبحث: درس ۲

درسی Box

مراحل رشد انسان تا ۲۱سالگی از نظر اسلام به سه مرحله تقسیم می‌شود:

باید آزاد باشد که بازی کند. باید عواطف و احساسات صحیح او را رشد داد. باید با رفتار خوب و گفتار پسندیده او را پرورش داد. باید بدون توقع اطاعت از او، با عمل و گفتار صحیح از حس تقلیدش بهره گرفت.	۷ سال اول: سید (آقا و سرور)
باید کم‌کم زشتی‌ها و زیبایی‌ها را به او فهماند. باید در تأدیب او کوشش کرد. باید او را به ارزش‌ها و دوری از زشتی‌ها رهنمون ساخت.	۷ سال دوم: عید (فرمانبردار)
باید با او به منزله مشاور رفتار کرد. دیگر نباید به صورت آمرانه با او رفتار شود. او را باید مانند عضو بزرگ خانواده دانست و در تصمیم‌گیری‌ها دخالت داد.	۷ سال سوم: وزیر (وزیر و مشاور)

بررسی توصیه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

توصیه اول: کودک در هفت سال اول زندگی باید آزاد باشد تا بازی کند؛ پس رعایت این توصیه برای رفتار با فرزندی در «هفت سال نخست» زندگی مناسب است.

توصیه دوم: فرزند را در هفت سال سوم زندگی باید به مانند عضو بزرگ خانواده دانست و در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت داد، پس این توصیه مناسب برای رفتار با فرزند در «هفت سال سوم» زندگی است.

توصیه سوم: باید در هفت سال دوم زندگی در تأدیب فرزند کوشید و کم‌کم زشتی‌ها و زیبایی‌ها را به او فهماند؛ پس این توصیه مناسب برای رفتار با فرزندی در «هفت سال دوم» زندگی است.

هر کدام از عبارات زیر، به ترتیب مرتبط با کدام یک از جنبه‌های رشد است؟

- الف) ترس از افراد ناآشنا و غریبه
 ب) کسب اطلاعات و آگاهی از کار خوب و بد
 ج) متفاوت در انسان و حیوان به دلیل برقراری ارتباط با محیط متنوع‌تر
 د) دارای اقسام مختلف با ظهور یکسان و ظهور متفاوت مبتنی بر نوع ارزیابی
 ه) ابتدایی‌ترین و شاخص‌ترین جنبه رشد در کسب مهارت‌های شغلی

۱) هیجانی - اخلاقی - اجتماعی - هیجانی - جسمانی

۲) اجتماعی - شناختی - هیجانی - هیجانی - جسمانی

۳) اجتماعی - شناختی - هیجانی - شناختی - اجتماعی

۴) هیجانی - اخلاقی - اجتماعی - شناختی - اجتماعی

زیرمبحث: درس ۲

بررسی عبارت‌ها:

✓ پاسخ خیلی تشریحی

- الف) ترس از غریبه در ۷ یا ۸ ماهگی رخ داده و مربوط به رشد اجتماعی در دوره کودکی است.
 ب) کودکان در ابتدا هیچ تصویری از کار خوب و بد ندارند، چون هنوز دانش کافی در مورد خوبی و بدی رفتار ندارند و به همین دلیل مسئول رفتار خود نیستند. برای رشد اخلاقی باید ابتدا اطلاعات و دانش لازم کسب شود و سپس به عقاید و باورهای فرد تبدیل شده و به رفتار درآید؛ بنابراین صرف وجود اطلاعات و دانش به رشد شناختی مربوط می‌شود.
 ج) رشد هیجانی در انسان نسبت به حیوانات به دلیل آگاهی بیشتر و تعامل با محیط بازتر و متنوع‌تر، رشد یافته‌تر است.
 د) رشد هیجانی در دوره کودکی، در ابتدا معطوف به هیجان‌ات ساده بوده و سپس به هیجان‌ات مرگب تعمیم می‌یابد. هیجان‌های ساده هیجان‌هایی هستند که بروزشان تحت تأثیر نظام پدیده‌های فردی نیست و غالباً به یک صورت پدیدار می‌شوند و هیجان‌های مرکب هیجان‌اتی هستند که بروز پیچیده‌تری دارند و با توجه به نوع ارزیابی، ظهور متفاوتی می‌یابند.
 ه) ابتدایی‌ترین و شاخص‌ترین جنبه رشد، رشد جسمانی - حرکتی است که می‌تواند خود را در هر یک از جنبه‌های دیگر رشد نشان دهد.

در رابطه با ویژگی‌های رشد در دوره کودکی دوم کدام گزینه درست است؟

- (۱) توانایی زیادی در فهم دقیق هیجانات اطرافیان ندارند و ممکن است خطا کنند؛ یعنی بروز هیجانی منفی را مثبت تلقی کنند.
- (۲) در قضاوت اخلاقی دیگران پردازش ادراکی دارند؛ یعنی بدون توجه به قصد درونی افراد، رفتار عینی را داوری می‌کنند.
- (۳) در محیط‌های اجتماعی با دوستانشان بازی کرده و جنسیت آن‌ها برایشان چندان اهمیتی ندارد.
- (۴) توانایی بازی در جمع، حضور مبتنی بر مشارکت در گروه، فهم و دریافت قواعد و قوانین بازی‌های گروهی را دارند.

مشاوره سنین و دوره‌های مطرح‌شده در مثال‌های کتاب درسی برای توضیح مفاهیم اهمیت زیادی دارند و لازم است به خاطر سپرده شوند.

زیرمبحث: درس ۲

دزسی Box

اولین علامت رشد اجتماعی در ۳ - ۲ ماهگی لیخند اجتماعی است.	۳ - ۲ ماهگی
ترس از غریبه در ۸ ماهگی است.	۸ ماهگی
بازی‌های موازی در ۴ یا ۵ سالگی است. در این بازی‌ها کودکان علاقه‌مندند در کنار یکدیگر باشند، ولی به تنهایی بازی کنند.	۳ - ۲ سالگی
کودکان در دوره دبستان با یکدیگر بازی‌های گروهی می‌کنند و علاقه خاصی به بازی با هم‌جنسان خود دارند. جمله معروف آن‌ها (دخترها با دخترها و پسرها با پسرها) را همگی شنیده‌ایم.	دوره دبستان

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کودکی دوم سنین ۷ تا ۱۲ سال را شامل می‌شود. با توجه به این نکته:

گزینه (۱): نادرست؛ کودک ۲ - ۳ ساله (طفولیت یا کودکی اول) توانایی زیادی در فهم دقیق هیجان اطرافیان ندارد و ممکن است واکنش منفی مادر را مثبت تلقی کرده و رفتار خود را تکرار کند.

گزینه (۲): نادرست؛ کودکان ۵ و ۶ ساله (کودکی اول) صرفاً براساس واقعیت و رفتار ظاهری و بیرونی و بدون توجه به قصد و نیت درونی افراد آن‌ها را قضاوت می‌کنند و وقتی بزرگ‌تر می‌شوند به نیت فرد توجه می‌کنند.

گزینه (۳): نادرست؛ کودکان در دوره کودکی دوم یا همان دوره دبستان علاقه خاصی به بازی با هم‌جنسان خود دارند. اهمیت‌ندادن به جنسیت هم‌بازی به دوره قبل از آن یعنی کودکی اول مربوط می‌شود.

گزینه (۴): درست؛ کودکان تا سنین پیش‌دستانی (کودکی اول) توانایی مشارکت در بازی‌های گروهی و قاعده‌مند را ندارند و از سنین دبستان توانایی و ظرفیت بازی‌های گروهی و قاعده‌مند را پیدا می‌کنند.

پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- علت اصلی احساس توانمندی زیاد در نوجوانان چیست؟
 - تغییر اساسی دوره نوجوانی کدام است؟
 - سازگار شدن نوجوان با ضرورت‌های تکلیف نتیجه وجود کدام ویژگی در اوست؟
 - احساس بحران در نوجوان نتیجه کدام تغییرات است؟
- (۱) رشد دستگاه تولیدمثل - کسب هویت - تفکر فرضیه‌سازی - تحریک پذیری و بی‌ثباتی در احساسات
 (۲) رشد دستگاه تولیدمثل - ریش جنسی - متمرکز شدن با ضرورت‌های تکلیف - تغییر در تناسب بدن
 (۳) رشد اندام‌های داخلی - ریش جنسی - گزینشی تر شدن توجه - ناگهانی بودن رشد
 (۴) رشد اندام‌های داخلی - کسب هویت - افزایش سرعت تفکر - غیر قابل پیش‌بینی بودن تغییرات

زیرمبحث: درس ۲

ابعاد رشد جسمانی در دوره نوجوانی

کادر آموزشی Box

توضیحات	ابعاد
<p>(۱) اندازه بدن به سرعت افزایش می‌یابد و تناسب بدن به سرعت تغییر می‌کند. (۲) وزن و قد نوجوان افزایش می‌یابد. (۳) در حدود یک سال پس از افزایش قد و وزن، ماهیچه‌ها رشد بیشتری می‌کنند. ناگهانی بودن تغییرات در اغلب اجزای بدن دیده می‌شود.</p>	<p>ناگهانی بودن رشد اجزای بدن</p>
<p>(۱) اندازه و ظرفیت شش، سه برابر و اندازه قلب، دو برابر قبل می‌شود. (۲) حجم کلی خون افزایش پیدا می‌کند. تغییرات بالا باعث می‌شود نوجوانان احساس توانمندی زیادی کنند.</p>	<p>تغییر در اندام‌های داخلی بدن</p>
<p>● رشد دستگاه تولیدمثل، تغییر اساسی دوره نوجوانی است که با بلوغ جنسی رخ می‌دهد. ● بلوغ جنسی مرحله‌ای است که در آن ریش جنسی رخ می‌دهد. منظور از ریش جنسی، وقوع تغییرات مربوط به جنس است. برجسته‌ترین تغییرات مربوط به جنس را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد: الف) تغییراتی که بر توانایی تولیدمثل تأثیر می‌گذارند که آن‌ها را ویژگی‌های جنسی اولیه می‌نامند؛ یعنی ویژگی‌هایی که به طور مستقیم در تولیدمثل نقش دارند. مثال: تخمک‌گذاری در دختران و اسپرم‌سازی در پسران ب) تغییراتی که جزئی از علائم رشد و قابل رؤیت‌اند، ویژگی‌های جنسی ثانویه نامیده می‌شوند. مثال: رویش موی صورت در پسران و بزرگ شدن سینه دختران</p>	<p>بلوغ جنسی</p>

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی سؤالات:

سؤال اول: در دوره نوجوانی اندام‌های داخلی بدن رشد قابل توجهی دارند، به طوری که اندازه و ظرفیت شش سه برابر و اندازه قلب دو برابر قبل می‌شود و حجم کلی خون افزایش پیدا می‌کند. این تغییرات باعث می‌شود نوجوان احساس توانمندی زیادی کند؛ بنابراین پاسخ این سؤال در گزینه‌های (۳) و (۴) درست هستند.

سؤال دوم: رشد دستگاه تولیدمثل «تغییر اساسی» دوره نوجوانی است که با بلوغ جنسی رخ می‌دهد. منظور از بلوغ جنسی مرحله‌ای است که در آن ریش جنسی رخ می‌دهد؛ بنابراین پاسخ این سؤال در گزینه‌های (۲) و (۳) درست هستند.

تغییر اساسی دوره نوجوانی ← رشد دستگاه تولیدمثل (بلوغ جنسی)

تکلیف اساسی دوره نوجوانی ← کسب هویت

سؤال سوم: توجه نوجوانان، در مقایسه با کودکان، گزینشی‌تر است؛ به این معنا که بر اطلاعات مرتبط متمرکز می‌شوند و با ضرورت‌های تکلیف مورد نظر بهتر سازگار می‌شوند؛ بنابراین پاسخ گزینه‌های (۲) و (۳) درست هستند.

سؤال چهارم: نوجوانان بسیاری هستند که شروع نوجوانی را برای خود شروع یک بحران می‌دانند. یکی از ویژگی‌های رشد در دوره نوجوانی ناگهانی بودن آن است؛ یعنی اندازه بدن به سرعت افزایش می‌یابد و تناسب بدن به سرعت تغییر می‌کند؛ بنابراین پاسخ گزینه‌های (۲) و (۳) درست هستند.

توجه داشته باشید که ناگهانی بودن رشد و عدم تناسب در بدن به معنای غیر قابل پیش‌بینی بودن تغییرات نیست، بلکه همه این تغییرات در عموم نوجوانان اتفاق می‌افتد و قابل پیش‌بینی است. (رد گزینه (۴))

درستی و نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- به سبب رمزگردانی جزء به جزء، کودکان بهتر از نوجوانان قادر به رمزگردانی، اندوزش و بازیابی اطلاعات هستند.
- نصیحت نوجوان، اگر صرفاً دامنه شناخت او را افزایش دهد، چندان به رفتار اخلاقی منتهی نمی‌شود.
- نوجوانان هم‌زمان با ورود به گروه‌های اجتماعی، متوجه می‌شوند آن‌چنان هم منحصر به فرد نیستند.
- دستیابی به هویت مصداق رشد اجتماعی است و خود واقعی و خود آرمانی او را نیز شامل می‌شود.

(۱) نادرست - نادرست - درست - درست

(۲) درست - نادرست - درست - نادرست

(۳) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۴) درست - درست - درست - نادرست

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: نادرست؛ نوجوانان بهتر از کودکان قادر به رمزگردانی، اندوزش و بازیابی اطلاعات هستند.

عبارت دوم: درست؛ صرف وجود شناخت، به اخلاق و رفتار اخلاقی منتهی نمی‌شود. برای بروز رفتار اخلاقی، باید شناخت به عقاید و باورها و ارزش‌های فرد تبدیل شود.

عبارت سوم: نادرست؛ یکی از پیامدهای ناسازگارانه تغییرات شناختی دوره نوجوانی احساس منحصر به فرد بودن اغراق‌آمیز اوست؛ بنابراین با ورود به گروه‌های اجتماعی هم بروز می‌کند.

عبارت چهارم: درست؛ دستیابی به هویت یکی از تغییرات در جنبه اجتماعی رشد است و همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد. هویت اجزای متعددی دارد و شامل ویژگی‌های جسمی، جنسی، اجتماعی، شناختی، اخلاقی، هیجانی، آرمانی و شغلی است که در مجموع هویت فرد را می‌سازد؛ به عبارت دیگر ویژگی‌هایی که فرد دارد (خود واقعی) و ویژگی‌هایی که دوست دارد به دست بیاورد (خود آرمانی) همگی جزء هویت او محسوب می‌شوند.

• عین الأنسب للجواب عن الترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية (۸۹-۸۱):

﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ﴾:

۸۱

- ۱) این امت شما قطعاً امت یکپارچه‌ای است و من پروردگارتان هستم تا مرا عبادت کنید.
- ۲) بی تردید این امت شماست، امتی که یکتاست و مرا که پروردگار شما هستم باید بپرستید.
- ۳) قطعاً این امت شماست؛ امتی یکپارچه و من پروردگار شما هستم، پس مرا بپرستید.
- ۴) بی گمان این امت شما امتی یکپارچه است و من پروردگارتان هستم و مرا عبادت کنید.

مشاوره توی آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب هست، پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرین، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

زیرمبث: عربی دهم - درس ۴

«هذه أمتکم» چه جوری ترجمه می‌شه؟ به جمله کامله یا به گروه اسمی؟ «أمة واحدة» رو هم دریاب!

Hint

دربش Box

وقتی ساختار اسم اشاره + اسم بدون «ال» داشته باشیم، باید به نکات زیر توجه کنیم:

- ۱) این دو کلمه، تشکیل یک جمله اسمیه کامل می‌دهند که در آن اسم اشاره، مبتدا و آن اسم بدون «ال» خبر است.
 - ۲) در ترجمه، این دو کلمه نباید به شکل یک گروه اسمی ترجمه شوند و باید میان آن‌ها مکثی (ویرگول) داشته باشیم.
 - ۳) از آن‌جا که اسم بدون «ال» خبر است، باید آن را به شکل مسند فارسی در کنار فعل اسنادی «است / هستند» ترجمه کنیم.
- مثال: هذه أمتکم: این، امت شماست.

کلمات مهم: «إِنَّ»: قطعاً، بی گمان، بی تردید / «هذه»: این / «أمتکم»: امت شما / «أمة واحدة»: امتی یکپارچه / «رَبُّكُمْ»: پروردگار شما / «فاعبدون»: پس مرا بپرستید، پس مرا عبادت کنید.

خطاهای سایر گزینه‌ها: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

گزینه ۱): این امت شما ... (از آن‌جا که «أمتکم» اسم بعد از اسم اشاره است و «ال» ندارد به همراه «هذه» تشکیل یک جمله کامل می‌دهند نه یک گروه اسمی، پس در ترجمه آن از فعل «است» (هستند) استفاده می‌کنیم!) - قطعاً «إِنَّ» بر کَلّ جمله بعد از خودش تأکید می‌کند، بنابراین جایگاه ترجمه «إِنَّ» نادرست است و باید در ابتدای جمله ترجمه شود!) - تا (معادل «فَ: پس» نیست!)
گزینه ۲): امتی که یکتاست («أمة واحدة» موصوف و صفت هستند و نباید میان آن‌ها از حرف ربط «که» استفاده شود!) - که پروردگار ... (حرف «که» اضافی است!) - باید بپرستید («أعبدوا» فعل امر مخاطب است و در ترجمه امرهای مخاطب از لفظ «باید» استفاده نمی‌کنیم!)

گزینه ۴): این امت شما ... (مانند گزینه ۱))

۱) در ترجمه امر مخاطب از لفظ «باید» و در ترجمه نهی مخاطب از «نباید» استفاده نمی‌کنیم!

نکته

مثال:

● اذهبوا: بروید ✓ باید بروید ✗

● لا تذهبوا: نروید ✓ نباید بروید ✗

۲) گاهی اوقات ضمیر «ي: من» از انتهای کلمات حذف می‌شود و یک کسره «ـ» به جای آن باقی می‌ماند.

در این سؤال «فاعبدون» از حرف «فَ: پس»، فعل امر «أعبدوا: بپرستید»، نون وقایه (ن) و یک کسره که به جای ضمیر «ي: من» باقی مانده است تشکیل می‌شود، برای همین در گزینه صحیح به شکل «مرا پرستش کنید» ترجمه شده است.

«إِذَا نُصِرَ عَلَى الْعَدُوِّ دُونَ أَيِّ مَنْطِقٍ وَتُفْرَحَ عَمَلَاءُ الْعَدُوِّ وَ قَادَتِهِمْ لَا نَنْتَفِعُ بِهَذَا الْعَمَلِ!»:

- ۱) اگر بدون هیچ منطقی بر دشمنان پافشاری کرده و عاملان دشمن و رهبرشان را شاد کنیم، این کار به ما سود نمی‌رساند!
- ۲) اگر بر دشمنی بدون هیچ منطقی اصرار کنیم و مزدوران دشمن و رهبرانشان را شاد گردانیم، از این کار سود نمی‌بریم!
- ۳) اگر بدون هیچ منطقی بر دشمنان اصرار کنیم و مزدوران دشمن و رهبرشان را شاد گردانیم، از این کار بهره‌مند نمی‌شویم!
- ۴) اگر بدون منطق بر دشمنی پافشاری کنیم و عاملان دشمن و رهبرانشان را شاد کنیم از این عمل سودی نخواهیم برد!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبث: عربی دهم - درس ۴

«العدوان» یعنی چی؟ / «قادة» جمع یا مفرد؟ / «عملاء» یعنی چی؟

کلمات مهم: «إِذَا»: اگر، هرگاه / «نُصِرَ»: اصرار کنیم / «الْعَدُوِّ»: دشمنی / «دُونَ أَيِّ مَنْطِقٍ»: بدون هیچ منطقی / «تُفْرَحَ»: شاد گردانیم / «عَمَلَاءُ الْعَدُوِّ»: مزدوران دشمن / «قَادَتِهِمْ»: رهبرانشان / «لَا نَنْتَفِعُ»: سود نمی‌بریم
خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): دشمنان («الْعَدُوِّ»: دشمنی» مصدر و مفرد است نه جمع!) - عاملان («عَمَلَاءُ» به معنی «مزدوران» است!) - رهبر («قادة»: رهبران» جمع مکسر «قائد» است نه مفرد!) - به ما سود نمی‌رساند («ننتفع» یعنی «سود نمی‌بریم!» دقت کنید که فعل «ننتفع» متکلم مع‌الغیر (اول شخص جمع) است نه غایب (سوم شخص)! فعل «لَا يَنْفَعُنَا» معادل «به ما سود نمی‌رساند» است!
گزینه (۳): دشمنان (مانند گزینه (۱)) - رهبر (مانند گزینه (۱))
گزینه (۴): بدون منطق («أَيِّ»: هیچ» ترجمه نشده است!) - عاملان (مانند گزینه (۱)) - سودی نخواهیم برد («ننتفع» مضارع است نه مستقبل!)

به تفاوت دو فعل زیر بسیار دقت کنید!

● نَفَعُ: سود رساند / يَنْفَعُ: سود می‌رساند

● اِنْتَفَعُ: سود برد / يَنْتَفِعُ: سود می‌برد

«تمضي أربعة شهور لكنتك لا تعملين بواجباتك بأكملها كأنك تعصين من قوانين الشركة فلا حلّ لنا إلا إخراجك!»:

- (۱) چهار ماه است که سپری می‌شود، اما تو به وظایف کامل عمل نمی‌کنی، چراکه از قوانین شرکت سر باز می‌زنی و هیچ چاره‌ای جز بیرون کردنت نیست!
- (۲) چهار ماه می‌گذرد، ولی تو به وظایف کامل عمل نمی‌کنی، گویا تو از قوانین شرکت سرکشی می‌کنی، پس هیچ چاره‌ای بر ما به جز اخراجت نیست!
- (۳) چهار ماه می‌گذرد، ولی تو به وظیفه خود کاملاً عمل نمی‌کنی، انگار از قانون‌های شرکت عصیان می‌کنی، پس راهی جز اخراجت نداریم!
- (۴) چهار ماه سپری می‌شود، اما تو به وظایف خویش کاملاً عمل‌کننده نیستی و مانند این است که سرکشی می‌کنی از قوانین شرکت، پس ما چاره‌ای نداریم به جز اخراج تو!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبث: عربی دوازدهم - درس ۱

Hint «لا حلّ لنا» رو بررسی کنی تمومه!

درسی Box

- (۱) حرف «لا» در ساختار «لا + اسمی که فقط آخرش یک فتحه (ـ) دارد (بدون «ال»، بدون تنوین)» از نوع نفی جنس است و به شکل «هیچ... نیست» ترجمه می‌شود!
مثال: «لا وسیلة»: هیچ وسیله‌ای نیست (وجود ندارد).
- (۲) وقتی بعد از «لای نفی جنس» در ادامه جمله، حرف «لی» به کار برود، این لام معنای مالکیت دارد و به دو شیوه می‌توانیم جمله را ترجمه کنیم:
الف) هیچ ... + برای ... + نیست
ب) هیچ ... ندارم (نداری، ندارد ...)
مثال: «لا حلّ لنا»: هیچ چاره‌ای بر ما نیست. هیچ چاره‌ای نداریم.

کلمات مهم: «تمضي»: می‌گذرد / «أربعة شهور»: چهار ماه / «لكنتك»: ولی تو / «لا تعملين»: عمل نمی‌کنی / «بواجباتك»: به وظایف / «بأكملها»: کامل / «كأنك»: گویا تو، مانند این است که تو / «تعصين»: سرکشی می‌کنی / «لا حلّ لنا»: هیچ چاره‌ای بر ما نیست / «إلا إخراجك»: جز اخراجت
خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): است که «أربعة» فاعل است و «است که» اضافی است - چراکه (معادل «كأن»: گویا، انگار» نیست! «لأنّ» می‌تواند معادل «چراکه، زیرا» باشد!) - «لنا: برای ما» ترجمه نشده است!
- گزینه (۳): وظیفه «(واجبات» جمع است نه مفرد!) - راهی «(لا» در «لا حلّ» از نوع نفی جنس است، پس باید به شکل «هیچ راهی» ترجمه شود نه «راهی»!
- گزینه (۴): عمل‌کننده «(لا عملين» فعل است نه اسم!) - چاره‌ای «(لا» در «لا حلّ» از نوع نفی جنس است، پس باید به شکل «هیچ چاره‌ای» ترجمه شود نه «چاره‌ای»!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«كان كثيرٌ من الناس يتظرون إلى ظاهرة سقوط الأسماك التي تُحَيَّرهم كثيراً ثم يُفَرَّحهم أطفال يقومون بجمع الأسماك المنتشرة على الأرض ليأخذوها إلى البيت للطبخ والتناول!»:

- ۱) بسیاری از مردم با شگفتی بسیار به پدیده افتادن ماهی‌ها می‌نگریستند، آن‌گاه کودکانی آن‌ها را خوشحال می‌کردند که به جمع کردن ماهی‌های پراکنده‌شده بر روی زمین اقدام می‌کردند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند!
- ۲) بسیاری از مردم به پدیده افتادن ماهی‌هایی می‌نگریستند که آن‌ها را بسیار حیران می‌کرد، آن‌گاه آن‌ها را کودکانی که اقدام به جمع کردن ماهی‌های پراکنده‌شده بر روی زمین می‌کردند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند شادمان می‌کرد!
- ۳) بسیاری از مردم نگاه می‌کردند به پدیده افتادن ماهی‌هایی که آن‌ها را بسیار شگفت‌زده می‌کرد، سپس از دیدن بچه‌هایی خوشحال می‌شدند که به جمع کردن ماهی‌های پخش‌شده بر روی زمین می‌پرداختند تا آن‌ها را برای پختن و خوردن به خانه ببرند!
- ۴) بسیاری از مردم به پدیده افتادن ماهی‌هایی نگاه می‌کردند که بسیار حیران‌شان می‌کرد، سپس بچه‌هایی آن‌ها را خوشحال می‌کردند که اقدام به جمع کردن ماهی‌های افتاده بر روی زمین می‌کردند تا آن‌ها را در خانه بپزند و بخورند!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۳

«تَحَيَّر» فعله یا اسم؟ ضمناً حواست باشه ضمیر «هم» در «تَحَيَّرهم» مفعولیه! / «الطبخ» و «التناول» چه‌طور؟ اسم هستن یا فعل؟

Hint

دربسی Box

- ۱) فعل مضارع در ساختار «کان + مضارع» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شود.
مثال: کان + «يُرَشِدُ» راهنمایی می‌کند» ← «کان يُرشد: راهنمایی می‌کرد»
- ۲) در ترجمه ساختار «اسم «ال» دار + الّذي، الّتي، الّذين و...» به نکات زیر توجه کنید:
الف) اسم «ال» دار که یک اسم معرفه است را می‌توانیم شبیه به نکره‌ها با «ی» ترجمه کنیم.
ب) «الّذي، الّتي، الّذين و...» را به شکل «که» ترجمه می‌کنیم نه «کسی که / کسانی که»
مثال: «الأسماك الّتي»: ماهی‌هایی که
- ۳) هرگاه یک ضمیر اضافی به یک فعل متصل شود قطعاً مفعول است، در نتیجه فعل حتماً متعدی و معلوم است.
مثال: تُسَخِّطُكَ ← تو را خشمگین می‌کند ✓ تو خشمگین می‌شوی ✗

کلمات مهم: «كثيرٌ من الناس»: بسیاری از مردم / «كان... يتظرون»: می‌نگریستند، نگاه می‌کردند / «إلى ظاهرة»: به پدیده / «الأسماك الّتي»: ماهی‌هایی که / «تَحَيَّرهم»: آن‌ها را حیران می‌کرد / «يُفَرِّحهم»: آن‌ها را شادمان می‌کرد / «أطفال»: کودکانی / «يقومون بجمع الأسماك المنتشرة»: اقدام به جمع کردن ماهی‌های پراکنده‌شده می‌کردند / «على الأرض»: بر روی زمین / «ليأخذوها»: تا آن‌ها را ببرند / «إلى البيت»: به خانه / «للتبخ»: برای پختن / «التناول»: خوردن
خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه ۱): شگفتی (تَحَيَّر) فعل است، ولی «شگفتی» اسم است! - «الّتي: که» ترجمه نشده است!
- گزینه ۳): دیدن (اضافی است!) - خوشحال می‌شدند (ضمیر «هم» در «يُفَرِّحهم» ضمیر مفعولی است و «آن‌ها را خوشحال می‌کرد» صحیح است!)
- گزینه ۴): افتاده (معادل «المنتشرة: پخش‌شده» نیست!) - در خانه («إلى البيت: به خانه») - تا ... بپزند و بخورند («الطبخ» و «التناول» هر دو مصدر هستند نه فعل! ضمناً فعل «ليأخذوا: تا ببرند» ترجمه نشده است!)

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
هجدهم آبان ماه ۱۴۰۳
مرحله هفتم

«إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَحْسِبُونَ أَنفُسَهُمْ أَفْضَلَ مِنَ الْآخِرِينَ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ مِنْ جِهَةِ الْآبَاءِ أَكْفَاءٌ وَالْفَضْلُ بِمَا يُحْسِنُونَ!»:

- ۱) بعضی از مردم خود را برتر از دیگران می‌پندارند، گویی آنان نمی‌دانند که مردم همگی‌شان از جهت پدران (نیاکان) یکسان‌اند و برتری به چیزی است که آن را درست انجام می‌دهند!
- ۲) بسیاری از مردم خودشان را بالاتر از بقیه می‌دانند، ولی نمی‌دانند که همهٔ مردم از جهت پدران (نیاکان) برابرند و قطعاً برتری به نیکی‌هایی است که انجام می‌دهند.
- ۳) مردم بعضاً خود را برتر از دیگران می‌دانند، پنداری آنان نمی‌دانند که همهٔ مردم از جهت پدران (نیاکان) یکسان‌اند و برتری به چیزی است که درست انجام بدهند!
- ۴) برخی مردم خودشان را بالاتر از دیگران می‌پندارند، گویی آن‌ها نمی‌دانند که مردم از جهت پدران (نیاکان) برابرند و قطعاً برتری به چیزی است که به درستی انجام شود!

زیرمبدا: عربی دوازدهم - درس ۱

«بعض الناس» و «الناس کلهم» رو بررسی کنی تمومه!

درسی Box

۱) هرگاه یک ضمیر اضافی به یک فعل متصل شود، قطعاً مفعول است؛ در نتیجه فعل حتماً متعدی و معلوم است.

مثال: تُسَخِّطُكَ ← تو را خشمگین می‌کند ✓ تو خشمگین می‌شوی ✗

۲) وقتی در وسط جمله «كُلٌّ + ضمير» داشته باشیم، معمولاً به صورت «همگی» ترجمه می‌شود.

مثال: «الناس كلهم...»: مردم همگی ...

کلمات مهم: «يَحْسِبُونَ»: می‌پندارند / «أَنْفُسَهُمْ»: خودشان / «أَفْضَلَ مِنَ الْآخِرِينَ»: برتر از دیگران / «كَأَنَّهُمْ»: گویی آنان / «لَا يَعْلَمُونَ»: نمی‌دانند / «أَنَّ»: که / «الناس كلهم»: مردم همگی‌شان / «مِنْ جِهَةِ الْآبَاءِ»: از جهت پدران (نیاکان) / «أَكْفَاءٌ»: یکسان / «الفضل»: برتری / «بِما»: به چیزی که / «يُحْسِنُونَ»: (آن را) درست انجام می‌دهند

خطاهای سایر گزینه‌ها: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

گزینهٔ (۲): بسیاری از مردم (معادل «بعض الناس» نیست!) - ولی «كَأَنَّهُمْ» به معنای «گویی آنان» است - قطعاً (اضافی است!) - به نیکی‌هایی است که انجام می‌دهند («يُحْسِنُونَ» یعنی «آن را به خوبی (به درستی) انجام می‌دهند» و ارتباطی به «نیکی کردن» ندارد!)
گزینهٔ (۳): بعضاً (معادل «بعض الناس: بعضی از مردم» نیست!)
گزینهٔ (۴): مردم («كلهم»: همگی‌شان» ترجمه نشده است!) - قطعاً (مانند گزینهٔ (۲)) - به درستی انجام شود («يُحْسِنُونَ» جمع و معلوم است نه مفرد و مجهول! دقت کنید که ضمیر «ه» در «يُحْسِنُونَ» ضمیر مفعولی است، در نتیجه فعل حتماً معلوم است!)
فعل «أَحْسَنَ إِلَى، يُحْسِنُ إِلَى» به معنی «خوبی کردن به ...» است، ولی اگر «أَحْسَنَ، يُحْسِنُ» به همراه مفعول و بدون حرف «إلى» بیاید، به معنی «خوب انجام دادن یک کار» است!

- (۱) جاء الزملاء بقائمة من الظواهر التي تحدث في بلادنا: همكلاسيان فهرستی از پدیده‌هایی که در کشور ما رخ می‌دهد، آوردند!
 (۲) إنما الاعتصام بحبل الله سبب يقوينا أمام الأعداء: چنگ زدن به ریسمان خداوند تنها عاملی است که ما را مقابل دشمنان توانمند می‌سازد!
 (۳) من كان أتقى فهو أكرم عند الله و لا قيمة للأنسَاب: هر کس باتقواتر باشد، گرامی‌تر است و نسب‌ها نزد خداوند هیچ ارزشی ندارند!
 (۴) اشتریت جهازاً لأجفأ الفواکه به لأبيعها في السوق: دستگاهی خریدم تا با آن میوه‌ها را خشک کنم برای این که در بازار آن‌ها را بفروشم!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید؛ پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

زیرمبش: عربی دهم - درس ۴

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

دربن Box

(۱) در ترجمه اسم‌های تفضیل (أفعل، فُعلی) بسته به شرایط جمله و جایگاه اسم تفضیل از «تر» یا «ترین» استفاده می‌کنیم.
مثال:

- «کبیر: بزرگ» ← «أكبر / کبری: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین»
- «قلیل: کم» ← «أقل: کم‌تر، کم‌ترین»

(۲) در جملات شرطی، فعل شرط (اولین فعل پس از ادات شرط) را غالباً به شکل مضارع التزامی و جواب شرط را متناسب با خود فعل ترجمه می‌کنیم.

مثال: «إن تنصروا ... ينصرکم ...»: اگر یاری کنید ... یاری‌تان می‌کند.

(۳) حرف «لا» در ساختار «لا + اسمی که فقط آخرش یک فتحه (ت) دارد (بدون «ال»، بدون تنوین)» از نوع نفی جنس است و به شکل «هیچ ... نیست» ترجمه می‌شود!

مثال: «لا وسیلة»: هیچ وسیله‌ای نیست (وجود ندارد).

(۴) وقتی بعد از «لای نفی جنس» در ادامه جمله، حرف «ل» به کار برود، این لام معنای مالکیت دارد و به دو شیوه می‌توانیم جمله را ترجمه کنیم:

(۱) هیچ ... + برای ... + نیست

(۲) هیچ ... ندارم (نداری، ندارد ...)

مثال: «لا حلّ لنا»: هیچ چاره‌ای بر ما نیست. هیچ چاره‌ای نداریم.

کلمات مهم: «جاء ... به»: آورد / «الزملاء»: همکلاسیان / «قائمة»: فهرستی / «الظواهر التي»: پدیده‌هایی که / «تحدث»: رخ می‌دهد / «في بلادنا»: در کشور ما / «إنما»: فقط، تنها / «الاعتصام»: چنگ زدن / «حبل الله»: ریسمان خداوند / «يقوينا»: ما را توانمند می‌سازد / «أمام الأعداء»: مقابل دشمنان / «من كان»: هر کس باشد / «أتقى»: باتقواتر / «أكرم»: گرامی‌تر / «عند الله»: نزد خداوند / «لا قيمة لـ»: هیچ ارزشی ندارد / «الأنساب»: نسب‌ها / «اشتریت»: خریدم / «جهازاً»: دستگاهی / «لأجفأ»: تا خشک کنم / «الفواکه»: میوه‌ها / «لأبيعها»: تا آن‌ها را بفروشم / «في السوق»: در بازار

خطای گزینه (۳): «عند الله»: نزد خداوند» مربوط به بخش دوم جمله است، نه بخش آخر و در جای مناسبی ترجمه نشده است!

ترجمه صحیح: «هر کس باتقواتر باشد، نزد خداوند گرامی‌تر است و نسب‌ها هیچ ارزشی ندارند!»

بسیار دقت کنید که «جاء» به تنهایی به معنی «آمد» است، اما وقتی بعد از آن حرف «ب» به کار می‌رود معنایش تغییر کرده و به شکل «آورد» ترجمه می‌شود، مانند «جاء ... بقائمة ...» در گزینه (۱).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

- (۱) اِفْتَحِي دفتر الذکریات حَتَّى تُفْتَشَهُ الشَّرْطِي: دفتر خاطرات را باز کردم تا پلیس آن را بازرسی کند!
- (۲) لیت العلماء یبحثون عن أسباب قد تُثْمِتُ قلوبَ النَّاسِ: کاش دانشمندان به دنبال دلایلی بودند که گاهی دل‌های مردم را می‌میراند!
- (۳) کُنْتُ أَسْأَلُ رَبِّي أَلَا يُحْمَلْنِي مَا لَا طَاقَةَ لِي بِهِ: از پروردگارم می‌خواستم که آن‌چه را هیچ توانی نسبت به آن ندارم بر من تحمیل نکند!
- (۴) کان النَّاسُ لَا یَسْتَطِيعُونَ أَنْ يُصَدِّقُوا تَسَاقُطَ الْأَسْمَاكِ مِنَ السَّمَاءِ: مردم پی‌درپی افتادن ماهی‌ها از آسمان را باور نمی‌کردند!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید؛ پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

زیرمبهدت: ترکیبی عربی دهم - درس‌های ۳ و ۴ / عربی دوازدهم - درس ۱

Hint ترجمه فعل‌ها رو بررسی کن!

کارتین Box

- (۱) فعل مضارع در ساختار «کان + مضارع» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شود.
مثال: کان + «یُرشد» راهنمایی می‌کند ← «کان یُرشد» راهنمایی می‌کرد»
- (۲) وقتی خبر «لیت: کاش» و «لعلّ: شاید» فعل مضارع باشد آن را به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌کنیم.
مثال: «لیت الطّلاب یعرفون»: ای کاش دانش‌آموزان ... بدانند ✓ می‌دانستند ✕
- کلمات مهم:** «اِفْتَحِي»: باز کن / «الذکریات»: خاطرات / «حَتَّى تُفْتَشَهُ»: تا آن را بازرسی کند / «الشَّرْطِي»: پلیس / «لیت»: کاش / «العلماء»: دانشمندان / «یبحثون عن»: به دنبال ... بگردند / «أسباب»: دلایلی / «قد تُثْمِتُ»: گاهی می‌میراند / «کُنْتُ أَسْأَلُ»: می‌خواستم / «أَلَا يُحْمَلْنِي»: که بر من تحمیل نکند / «لا طاقة لی»: هیچ توانی ندارم / «به»: نسبت به آن / «کان ... لا یستطیعون»: نمی‌توانستند / «أَنْ يُصَدِّقُوا»: که باور کنند / «تَسَاقُطَ الْأَسْمَاكِ»: پی‌درپی افتادن ماهی‌ها
- خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): باز کردم «اِفْتَحِي»: باز کن» فعل امر مخاطب است، ولی «باز کردم» ماضی متکلم وحده (اول شخص مفرد) است! فعل «فَتَحْتُ» معادل «باز کردم» در عربی است!
- گزینه (۲): به دنبال ... بودند «یبحثون عن ...»: به دنبال ... بگردند» مضارع است نه ماضی!
- گزینه (۴): باور نمی‌کردند «أَنْ يُصَدِّقُوا» معادل مضارع التزامی است نه ماضی استمراری! ضمناً «کان ... لا یستطیعون»: نمی‌توانستند» ترجمه نشده است!
- ترجمه صحیح گزینه‌ها:
- گزینه (۱): دفتر خاطرات را باز کن تا پلیس آن را بازرسی کند!
- گزینه (۲): کاش دانشمندان به دنبال دلایلی بگردند که گاهی دل‌های مردم را می‌میراند!
- گزینه (۴): مردم نمی‌توانستند پی‌درپی افتادن ماهی‌ها از آسمان را باور کنند!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«کاش از غذاهایی که نمی‌خورید به نیازمندان غذا ندهید، زیرا هیچ پاداشی ندارد!»:

- (۱) یا لیت لا تطعمون المحتاجین من أطفمة لا تأکلون فإِنَّه لا أَجرَ فیہ!
- (۲) لیتکم لا تطعموا الفقراء من أطفمة لا یأکلون لِإِنَّه لا أَجرَ له!
- (۳) لیتکم لا تطعمون المحتاجین من أطفمة لا تأکلون فإِنَّه لا أَجرَ له!
- (۴) لیتکم لا تطعموا المساکین من طعام لا تأکلون لِأَنَّهُ لیس أَجرٌ له!

مشاوره در این مدل سوالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

زیرمبسط: عربی دوازدهم - درس ۱

معادل «هیچ پاداشی ندارد» چی می‌شه؟ / «نمی‌خورید» غایبه یا مخاطب؟

کرتس Box

(۱) وقتی خبر «لیت: کاش» و «لعلّ: شاید» فعل مضارع باشد، آن را به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌کنیم.

مثال: «لیت الطالب يعرفون»: ای کاش دانش‌آموزان ... بدانند ✓ می‌دانستند ✗

(۲) حروف مشبّهة بالفعل مستقیماً بر سر فعل و ضمائر منفصل نمی‌آیند!

مثال: لیت هو ✗ / لیت یذهب ✗ / لیتة یذهب ✓

(۳) حرف «لا» در ساختار «لا + اسمی که فقط آخرش یک فتحه (-) دارد (بدون «ال»، بدون تنوین)» از نوع نفی جنس است و به شکل «هیچ نیست» ترجمه می‌شود!

مثال: «لا وسیلة»: هیچ وسیله‌ای نیست (وجود ندارد)

(۴) وقتی بعد از «لای نفی جنس» در ادامه جمله، حرف «لی» به کار برود، این لام معنای مالکیت دارد و به دو شیوه می‌توانیم جمله را ترجمه کنیم:

(۱) هیچ ... + برای ... + نیست

(۲) هیچ ... ندارم (نداری، ندارد ...)

مثال: «لا حلّ لنا»: هیچ چاره‌ای بر ما نیست ✓ هیچ چاره‌ای نداریم ✓

کلمات مهم: «لیتکم لا تطعمون»: کاش ... غذا ندهید / «من أطفمة»: از غذاهایی / «لا تأکلون»: نمی‌خورید / «المحتاجین، المساکین»: نیازمندان / «فإنّ، لِأَنَّ»: زیرا / «لا أَجرَ له»: هیچ پاداشی ندارد

خطاهای سایر گزینه‌ها: پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): لیت لا تطعمون (حروف مشبّهة بالفعل مستقیماً بر سر فعل نمی‌آیند، در نتیجه «لیت» و «لا تطعمون» نباید در کنار هم بیایند) - لا أَجرَ فیہ (معادل «هیچ پاداشی در آن نیست» می‌باشد)

گزینه (۲): لا تطعموا («غذا ندهید» در «کاش ... غذا ندهید» مضارع التزامی است نه نهی، در نتیجه نباید «ن» از آخر «لا تطعمون» حذف بشود!) - لا یأکلون (این فعل جمع مذکر غایب است، ولی «نمی‌خورید» مخاطب است!)

گزینه (۴): لا تطعموا (مانند گزینه (۲)) - طعام (معادل «غذایی» است نه «غذایی!») - لیس أَجرٌ له (معادل «اجری ندارد» است! «لیس» معادل «هیچ» نمی‌باشد!)

عین أبعد المفهوم لهذه الآية: ﴿... إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ...﴾

(۱) اگر جرم بخشی به مقدار جود	نمانند گنهکاری اندر وجود!
(۲) همی شرم دارم ز لطف کریم	که خوانم گنه پیش عفوش عظیم!
(۳) لطف خدا بیشتر از جرم ماست	نکتۀ سربسته چه دانسی؟ خموش!
(۴) مرا خدای تعالی ولایتی داده ست	ولایتی ست که نامش قناعت آباد ست!

مشاوره سوالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند، پس باید از قبل بررسی شده باشند!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

بیتی پاسخ صحیح که بر مفهوم «بخشش خدا بر انسان» دلالت نکند!

ترجمۀ آیه: «قطعاً خداوند دارای بخشش بر مردم است.»

مفهوم آیه: «لطف و بخشش خداوند بر بندگان»

در همه گزینه‌ها به جز گزینه (۴) به این مفهوم اشاره شده است! بیت گزینه (۴) بر قناعت اشاره دارد!

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٤ - ٩٠) بما يناسب النَّصَّ:

«الفرزدق» من أشهر شعراء العرب وُلِدَ في السنة العشرين بعد الهجرة في أيام الخليفة الثاني و كان أباً و أجداده جميعهم من أعلام أهل البصرة. اشتهر الشاعر في العصر الأموي و ساد (أصبح سيداً) شعراء زمانه. جاء بالفرزدق أبوه عند أمير المؤمنين علي (ع) عام سبعة و ثلاثين بعد الهجرة و قال له: «هذا إبنی یكاد یكون شاعراً عظيماً» فشجعه الإمام و طلب من أبيه يُعلمه القرآن فقبل.

كان الفرزدق يُعرف بقوته في الشعر و شدة لسانه و له تأثير عظيم على اللغة العربية حيث يُقال «لو لا شعر الفرزدق لذهب ثلث لغة العرب!» و كان. إنه كان يُنشد في مجلس الخلفاء جالساً أمامهم - عكس بقية الشعراء - و هذا كان بسبب شرفه و عظمة قومه.

يُقال إن الفرزدق عندما كان صغيراً، شهد أن شاعراً يهجو (= يذم) أباه و قومه و لم يكن والده قادراً أن يُنشد شعراً للإجابة فيكي فرزدق شديداً و بدأ يُنشد لأول مرة ليحببه بالشعر فقال الشاعر لأبيه: إن عاش ابنك كان أشعر العرب. فانتصر الفرزدق في أول معركة شعرية في حياته و عزم على الإنشاد في حياته.

ترجمه متن:

«فرزدق از مشهورترین شاعران عرب است که در سال بیستم بعد از هجرت در دوران خلیفه دوم متولد شد و پدران و اجدادش همگی از بزرگان اهل بصره بودند. این شاعر در دوران امویان مشهور شد و بزرگ شاعران زمانش شد. در سال سی و هفت هجری پدرش فرزدق را نزد امیرالمؤمنین علی (ع) آورد و به او گفت: «این پسر من است، نزدیک است که شاعر بزرگی بشود»، امام او را تشویق کرد و از پدرش خواست که به او قرآن بیاموزد و او پذیرفت.

فرزدق به توانایی اش در شعر و سختی زبانش شناخته می شد و تأثیر بزرگی بر زبان عربی داشت، به طوری که گفته می شود «اگر شعر فرزدق نبود یک سوم زبان عربها از بین می رفت!» و این چنین نیز بود. او در مجلس خلفا در حالی که در برابرشان نشست بود شعر می سرود - برخلاف سایر شاعران - و این به سبب شرافت و بزرگی قومش بود.

گفته می شود که فرزدق هنگامی که کودک بود، دیده بود که شاعری پدر و قومش را نکوهش می کرد و پدرش نتوانسته بود که شعری را برای پاسخ دادن بسراید، پس فرزدق به شدت گریه کرد و برای اولین بار شروع به سرآیدن کرد تا با شعر به او پاسخ دهد. آن شاعر به پدرش گفت: اگر پسرت زندگی کند شاعرترین عرب می شود؛ پس فرزدق در اولین نبرد شعری در زندگی اش پیروز شد و تصمیم بر سرودن (شعر) در زندگی اش گرفت!»

مشاوره در مورد حل سؤالات درک

متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

١) سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.

٢) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده ای نداره.

٣) توی متن و گزینه ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه ...» دارن، دقت کنین.

٤) توی سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و حتماً همه گزینه ها رو بخونین، بعد بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

«لما جاء الفرزدق عند الإمام علي (ع) كان ...!» عَيْنِ الخُطَأِ:

١) الإمام (ع) خليفة المسلمين!

٢) شاعراً عظيماً يُعرفه كثير من الناس!

٣) في السابعة عشرة من عمره!

٤) لا يعلم القرآن جيداً!

زیرمبش: عربی دوازدهم - درس ١

وقتی فرزدق نزد امام علی (ع) آمد ...!»

گزینه ١): امام (ع) خلیفه مسلمانان بود!

گزینه ٢): شاعر بزرگی بود که بسیاری از مردم او را می شناختند! (نه، با توجه به عبارت «یکاد یكون شاعراً عظيماً» نزدیک بود که شاعر بزرگی بشه و هنوز شاعر معروفی نشده بود!)

گزینه ٣): در هفده سالگی از عمرش بود! (درسته! سال بیست هجری به دنیا اومده بود و سال سی و هفت هجری نزد امیر مؤمنان رفت!)

گزینه ٤): قرآن را به خوبی نمی دانست! (درسته، با توجه به این که امام به پدرش گفت قرآن رو به او یاد بده، این عبارت درسته!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) الفرزدقُ كان أبوه من الأشراف و الشعراء المعروفين في البصرة!
 (۲) لولا الفرزدقُ لما عرفَ العربُ اليومَ قسماً عظيماً من لغته!
 (۳) كانَ أكثرُ شعراء العرب الكبار قائمينَ عندما يُنشدون في مجلس الخلفاء!
 (۴) كان أبو الفرزدق يعرف عند طفولة ابنه أنّه سيصبح أشهر شعراء العرب!

زیرمبش: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه (۱): فرزدق پدرش از اشراف و شاعران معروف در بصره بود! (پدرش شاعر نبود!)
 گزینه (۲): اگر فرزدق نبود، عرب‌ها امروز قسمت بزرگی از زبانشان را نمی‌شناختند! (با توجه به عبارت «لولا شعر الفرزدق لذهب ثلث لغة العرب» اگر فرزدق نبود، یک‌سوم زبانشان از بین می‌رفت نه بخش بزرگی از آن!)
 گزینه (۳): بیشتر شاعران بزرگ عرب وقتی که در مجلس خلفا شعر می‌سرودند، ایستاده بودند! (با توجه به عبارت‌های «إِنَّه كان يُنشد ... جالساً...» و «عكس بقية الشعراء» فرزدق برخلاف بیشتر شاعران، در حالی که در برابر خلفا نشسته بود، شعر می‌سرود؛ در نتیجه این عبارت صحیح است!)
 گزینه (۴): پدر فرزدق هنگام کودکی پسرش می‌دانست که او مشهورترین شاعران عرب خواهد شد! (در متن چنین مطلبی ذکر نشده است!)

«متی أحسَّ الفرزدقُ بأنَّه يستطيع أن يكون شاعراً؟»

(۱) لَمَّا شَهِدَ أَنَّ أَبَاهُ لَا يَقْدِرُ عَلَيَّ أَنْ يُجِيبَ مَنْ هَجَاهُ بِالشَّعْرِ!

(۲) عِنْدَمَا انْتَصَرَ فِي أَوَّلِ مَعْرَكَةٍ شَعْرِيَّةٍ شَارَكَ فِيهَا!

(۳) لَمَّا شَجَّعَهُ الْإِمَامُ عَلِيُّ (ع) أَمَامَ وَالِدِهِ!

(۴) حِينَمَا بَكَى شَدِيداً لِاسْتِمَاعِ شَعْرِيَّةٍ بِهِ وَالِدِهِ وَ قَوْمِهِ!

زیرمبش: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چه زمانی فرزادق احساس کرد که می تواند شاعر شود؟

گزینه (۱): وقتی دید که پدرش نمی تواند پاسخ کسی را بدهد که با شعر او را نکوهش می کرد!

گزینه (۲): وقتی که در اولین نبرد شعری که در آن شرکت کرده بود، پیروز شد! (با توجه به آخرین جمله متن، این عبارت صحیح است!)

گزینه (۳): وقتی که امام علی (ع) در مقابل پدرش او را تشویق کرد!

گزینه (۴): وقتی که به خاطر گوش دادن به شعری که پدر و قومش با آن نکوهش می شدند، به شدت گریه کرد!

۹۳ عین الخطأ:

«تأثیر - اشتهر - مجلس - البصرة»:

- ۱) تأثیر: مفرد مذکر (جمعه: تأثیرات) - مصدر مزید ثلاثی (ماضیه: أثر) - نكرة - معرب / مبتدا و مرفوع
- ۲) البصرة: اسم - مفرد - مؤنث - اسم علم (تدلّ علی مدينة) - معرب / مضاف إليه و مجرور بالكسرة
- ۳) مجلس: اسم - مفرد مذکر (جمعه: مجالس) - اسم مکان (مأخوذ من فعل «جلس») / مجرور بحرف الجزر
- ۴) اشتهر: فعلّ ماضٍ - للغائب - مزید ثلاثی من باب افتعال - له حرف زائد واحد - متعدّد / فعل و فاعله «الشاعر»

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو
می‌خواد یا خطا رو!!!

زیرمبصّ: عربی دوازدهم - درس ۱

Hint اول موارد سمت راست مُمیز «/» رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن؛ بعد اگه سؤال حل نشد موارد سمت چپ رو بررسی کن!

برای تشخیص حروف زائد یک فعل، باید به وزن ماضی آن دقت کنیم!

مثال:

- یُخْرِجُ ← ماضی: أَخْرَجَ ← حرف زائد: أ
- یَسْتَخْرِجُ ← ماضی: اسْتَخْرَجَ ← حروف زائد: ا - س - ت

پاسخ خیلی تشریحی ✓ خطاهای این گزینه:

«له» حرف زائد واحد («اشتهر» بر وزن «افتعل» و از باب افتعال است، در نتیجه دو حرف زائد دارد نه یک حرف! «ا» و «ت» حروف زائد این فعل هستند!) - متعدّد (این فعل لازم است)

درس Box

عَيْنُ الْخَطَا: «يُعرف - انتصر - شَجَع - العشرين»:

۹۴

- ۱) يُعرف: فعل مضارع - للمفرد المذكر - مزيد ثلاثي من باب إفعال - معرب - مجهول / فعل مع فاعله خبر «كان»
- ۲) انتصر: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثي - حروفه الأصلية: «ن ص ر» - لازم - معلوم / فعل و فاعله «الفرزدق»
- ۳) شَجَع: فعلٌ ماضٍ - للمفرد الغائب - مزيد ثلاثي (مضارع: يُشَجَع) - متعَدّ - معلوم / مفعوله ضمير «الهاء»
- ۴) العشرين: من اعداد العقود - معرّف بآل - معرب / صفة و مجرور بالياء بالتبعية من موصوفها «السنة»

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو
می‌خواد یا خطا رو!!!

زیرمبش: عربی دوازدهم - درس ۱

اول موارد سمت راست مُتمیز «/» رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن؛ بعد اگه سؤال حل نشد موارد سمت چپ رو بررسی کن!

Hint

خطاهای این گزینه:

پاسخ خیلی تشریحی

مزيد ثلاثي من باب إفعال («يُعرفُ» شكل مجهول «يُعرفُ» می‌باشد، در نتیجه این فعل ثلاثی مجرّد است نه ثلاثی مزید!) - فعل مع فاعله («يُعرف» مجهول است، در نتیجه فاعل ندارد بلکه نائب فاعل دارد و «مع نائب فاعله...» صحیح است!)

بين كلمات «مجهول» و «فاعل» تناقض وجود دارد، چون هیچ فعل مجهولی فاعل ندارد؛ در نتیجه وجود این دو مفهوم در یک گزینه صحیح نیست و صرف نظر از این که فعل واقعاً مجهول است یا نه، می‌توانیم بگوییم که گزینه خطاست!

تیزبازی

عیّن الجواب الصحيح في الأسئلة التالية: (١٠٠-٩٥)

عیّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

٩٥

- ١) يَلَاحِظُ النَّاسُ غَيْمَةً سَوْدَاءَ لِمُدَّةٍ سَاعَتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ ثُمَّ تَصْبِحُ الْأَرْضُ مَفْرُوشَةً بِالْأَسْمَاكِ!
- ٢) يَحْتَفِلُ النَّاسُ فِي الْهِنْدُورَاسِ بِهَذَا الْيَوْمِ سَنَوِيًّا وَيُسَمُّونَهُ «مِهْرَ جَانَ مَطَرِ السَّمَكِ»!
- ٣) الْبِلَادُ الْإِسْلَامِيَّةُ مَجْمُوعَةٌ مِنَ الشُّعُوبِ الْكَثِيرَةِ، تَخْتَلِفُ فِي لُغَاتِهَا وَ أَلْوَانِهَا!
- ٤) الْقَائِدُ رَيْسُ الْبِلَادِ، الَّذِي يَأْمُرُ الْمَسْئُولِينَ وَيَنْصَحُهُمْ بِأَدَاءِ وَاجِبَاتِهِمْ!

مشاوره در این تست‌ها لازم نیست همه حركاتها بررسی بشن!!!

زیرمبش: عربی دهم - درس ٣

ابتدا برو سراغ وزن فعل‌ها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمع‌های مذکر سالم و مثنی! بعد به اسم تفضیل‌ها، اسم فاعل‌ها و اسم مفعول‌ها و در نهایت به فعل‌های مجهول دقت کن!

Hint

خطاهای این گزینه:

پاسخ خیلی تشریحی

يَلَاحِظُ (با توجه به این که در این عبارت، «غیمة» مفعول است، فعل «يلاحظ» باید معلوم باشد نه مجهول؛ در نتیجه «يلاحظ» صحیح است! ترجمه عبارت: «مردم ابر سیاهی را به مدت دو ساعت می‌بینند...») - تَصْبِحُ (این فعل، شکل مضارع فعل ناقص «أصبح: شد» است، در نتیجه «تصبح» صحیح است!)

هروقت در سؤالات ضبط الحركات، فعل مجهول دیدی، حتماً بررسی کن چون غالباً غلط هستند.

تیزبازی

عین فعلین حروفهما الزائدة سواء:

۹۶

- (۱) تبیین الأستاذة سؤالاً يَشغَلنا في الصَّفِّ!
- (۲) من يبطل أعماله بالَمَن لا يُحترم عند الناس!
- (۳) أجلس طفلي بجانبی و أَكَلمه حول سلوكه!
- (۴) تعلَّمتنا علوماً نافعة تُحِبُّها والدتنا فعملت بها!

مشاوره تشخیص تعداد حروف زائد معمولاً در تست‌های تحلیل صرفی مورد سؤال قرار می‌گیرد و در کنکور کمتر دیده‌ایم که در بخش قواعد از این موضوع سؤالی مطرح شود.

زیرمبحث: عربی دهم - درس‌های ۳ و ۴

وزن فعل‌ها رو به دست بیار و با توجه به جدول باب‌های ثلاثی مزید، وزن ماضی‌ش رو بررسی کن و ببین حروف زائدشون چندتا هستن!

Hint

دروس Box

برای تشخیص حروف زائد یک فعل باید به وزن ماضی آن دقت کنیم!

مثال:

• یُخْرِجُ ← ماضی: أَخْرَجَ ← حرف زائد: أ

• یَسْتَخْرِجُ ← ماضی: اسْتَخْرَجَ ← حروف زائد: ا - س - ت

سؤال از ما دو فعل می‌خواهد که تعداد حروف زائدشان یکسان باشند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): از آن‌جا که «تبیین» برای «الأستاذة» به کار رفته است باید مؤنث باشد، در نتیجه «تَبَيَّنُ» صحیح است. این فعل، مضارع باب تفعیل بوده و ماضی آن بر وزن «قَعَلَّ» می‌باشد، در نتیجه عین‌الفعل آن (حرف «ی») زائد است! - فعل «یَشغَل» مضارع ثلاثی مجزّد است، در نتیجه هیچ حرف زائدی ندارد!

گزینه (۲): فعل «یُبطل» مضارع از باب إفعال است و ماضی آن بر وزن «أفَعَلَ» می‌باشد، در نتیجه حرف «أ» تنها حرف زائد این فعل است. - فعل «یحترم» مضارع از باب افتعال است و ماضی آن بر وزن «إفْتَعَلَ» می‌باشد، در نتیجه حروف «ا» و «ت» حروف زائد این فعل هستند! گزینه (۳): فعل «أجلس» مضارع از باب إفعال است و ماضی آن بر وزن «أفَعَلَ» می‌باشد، در نتیجه یک حرف زائد دارد. - فعل «أَكَلَمَ» مضارع از باب تفعیل است و ماضی آن بر وزن «قَعَلَّ» می‌باشد، در نتیجه یک حرف زائد دارد. (پاسخ صحیح)

گزینه (۴): فعل «تعلّمتنا» ماضی از باب تفعل است و ماضی آن بر وزن «تَعَلَّلَّ» می‌باشد، در نتیجه دو حرف زائد (ت - تکرار عین‌الفعل) دارد. - فعل «تُحِبُّ» در اصل «تُحِبُّ» بوده و مضارع از باب إفعال است، ماضی این فعل بر وزن «أفَعَلَ» بوده و در نتیجه یک حرف زائد دارد. - فعل «تعلّمتنا» مضارع ثلاثی مجزّد است، در نتیجه هیچ حرف زائدی ندارد!

عیّن فعلاً له مفعول به:

۹۷

- (۱) بعد تناول الطّعام تتكلّم جدّتي حولَ أيّام شبابها!
- (۲) على كلّ النّاس أن يتعاشوا مع بعضهم تعاشياً سليماً!
- (۳) يجب على المعلمين أن يُجيّبوا عن أسئلة الطّلاب بهدوء!
- (۴) يحترم المسلمون الأديان الإلهيّة مع الاحتفاظ بعقائدهم!

مشاوره غالباً برای پیدا کردن مفعول باید از ترجمه گزینه‌ها کمک بگیریم!

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۳

جمله‌ها رو ترجمه کن و ببین در کدام گزینه مفعول یا متممی پیدا می‌شه که حرف اضافه‌ش در عبارت عربی نیومده!

 Hint

 دروس Box

گاهی مفعول به همراه «را» ترجمه نمی‌شود و به همراه یکی از حروف اضافه مانند «از، به، با، برای ...» ترجمه می‌شود!
 مثال: جاهدوا الكُفّار: با کافران بجنگید. («الكُفّار» مفعول است، ولی به همراه حرف اضافه «با» ترجمه شده است!)
 تذکر: دقت داشته باشید که اگر معادل آن حرف اضافه در عبارت عربی وجود داشته باشد، اسم بعد از آن دیگر مفعول نیست، بلکه غالباً مجرور به حرف جرّ است!
 مثال: ذهبْتُ إلى المدرسة: به مدرسه رفتم. («المدرسة» بعد از حرف اضافه «به» آمده است، اما چون در عبارت عربی «إلى» به کار رفته، دیگر مفعول نیست!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه (۱): بعد از خوردن غذا مادربزرگم درباره‌ی دوران جوانی‌اش سخن می‌گفت!
- گزینه (۲): همه‌ی مردم باید با یکدیگر همزیستی مسالمت‌آمیزی داشته باشند!
- گزینه (۳): معلّم‌ها باید با آرامش به سوّالات دانش‌آموزان پاسخ دهند!
- گزینه (۴): مسلمانان با حفظ عقاید خود به ادیان الهی احترام می‌گذارند! («الأديان» به همراه حرف «به» ترجمه شده و مفعول است!)

عیّن الخطأ في عمل الحروف المشبهة بالفعل و خبرها:

- (۱) لبت هولاء الطلاب مُجتهدونَ في أداء واجباتهم المدرسية!
- (۲) ليس اولئك مُجدينَ لكنكم مُجتهدينَ في أداء واجباتكم!
- (۳) إنّ المُجتهدينَ في أداء الواجبات لن يُجربوا الفشل في حياتهم!
- (۴) لعلّ طلاباً مُجتهدينَ يُشاركون في مهرجان المدرسة لِيشجّع الآخرون!

مشاوره اسم و خبر حروف مشبّهة بالفعل از مباحثی است که برای طراحی سوالات ترکیبی با انواع اعراب بسیار مناسب است.

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

چک کن ببین در کدام گزینه، اسم حروف مشبّهه منصوب نیست و یا خبرش به شکل مرفوع نیومده!

حروف مشبّهة بالفعل بر سر جملات اسمیه می‌آیند و مبتدا را تحت عنوان اسم حروف مشبّهة بالفعل منصوب می‌کنند، ولی خبر به شکل مرفوع باقی می‌ماند!

مثال:

«كَأَنَّ الْمُسْتَرِيَّ مُتَرَدِّدٌ فِي شِرَاءِ الْعَصَاةِ.»

اسم كَأَنَّ خبر كَأَنَّ
و منصوب و مرفوع

اگر اسم اشاره با اسم «ال» دار بیاید، اسم «ال» دار خبر محسوب نمی‌شود، بلکه مشارالیه است:

«إِنَّ هَذَا الْمُسْتَرِيَّ مُتَرَدِّدٌ فِي شِرَاءِ الْعَصَاةِ.»

اسم مشارالیه خبر إِنَّ
إِنَّ

در گزینه (۲) و در عبارت «لكنكم مُجتهدينَ»، «مُجتهدينَ» خبر «لكنَّ» و باید مرفوع باشد: «لكنكم مُجتهدونَ»

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «لَبَّتْ هَؤُلَاءِ الطُّلَابُ مُجْتَهِدُونَ...»

اسم مشارالیه خبر لَبَّتْ
لَبَّتْ

گزینه (۳): «إِنَّ الْمُجْتَهِدِينَ... لَنْ يُجْرَبُوا...»

اسم إِنَّ
خبر إِنَّ

گزینه (۴): «لَعَلَّ طُلَاباً مُجْتَهِدِينَ يُشَارِكُونَ...»

اسم صفت خبر لَعَلَّ
لَعَلَّ

کارت درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین الخطأ في استخدام الحروف المشبهة بالفعل للفراغ:

- ۱) مع أنّ الدّلفينَ أوصلَ رجلاً إلى الشاطئِ و الرجل بعد نجاته ما صدّق هذا الموضوعَ. (لكنّ)
- ۲) تدبّروا في الآيات لكي تعلّموا القرآن يؤكّد على حرّية العقيدة. (أنّ)
- ۳) تواضعوا أمام أصدقائكم، المتكبرين ليسوا محبوبين بين الناس. (لكنّ)
- ۴) يتمي أكثر الناس في أيام كبرهم أيام صغرهم تعود يوماً. (ليت)

مشاوره علاوه بر تشخیص اسم و خبر حروف مشبّهة بالفعل باید بر ترجمه این حروف و کاربردشان در جملات نیز تسلط داشته باشید!

زیرمبث: عربی دوازدهم - درس ۱

Hint جمله‌ها رو ترجمه کن و ببین کدام حرف با ترجمه جمله تناسب نداره!

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه (۱): با این‌که دلفین مردی را به ساحل رساند (ولی) آن مرد بعد از نجاتش این موضوع را باور نکرد. ✓ ←
 - گزینه (۲): در آیات تدبّر کنید تا بیاموزید (که) قرآن بر آزادی عقیده تأکید می‌کند! ✓ ←
 - گزینه (۳): در برابر دوستانتان فروتنی کنید، (ولی) متکبران بین مردم محبوب نیستند! ✗ ←
 - گزینه (۴): بیشتر مردم در بزرگسالی‌شان آرزو دارند (کاش) روزی روزهای کودکی‌شان بازگردد! ✓ ←
- در گزینه (۳) «لأنّ» مناسب جای خالی است.

عین «لا» یختلف عن الباقي:

- (۱) من لا تحمّل له في حياته لن ينجح أبداً!
- (۲) لا تعلّم صديقتك العزیزة الطريق الخطأ!
- (۳) لا تفرّح عبثاً من ينتظرون الخبر الجید!
- (۴) ربّنا لا تحمّل لنا ما أكبر من طاقتنا!

۱۰۰

مشاوره تشخیص نوع «لا» از مهم‌ترین مباحث کنکور است!

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

Hint جمله‌ها رو ترجمه کن و ببین بعد «لا» فعل به کار رفته یا اسم! یادت باشه که مصدرها هم اسم هستن!

Hint

دروس Box

۱) جمع بندی انواع «لا»

- فعل مضارع
- اگر مجزوم نکرده باشد ← لای نافية (نفي) / مثال: لا يذهب (نمی‌رود) - لا يذهبون (نمی‌روند)
 - اگر مجزوم کرده باشد ← لای ناهية (نهي) / مثال: لا يذهب (نباید برود) - لا يذهبوا (نباید بروند) - لا تذهبوا (نروید)
- اسم
- به معنای «هیچ» (لا + اسم «بدون ال و تنوین») ← لای نفی جنس ✓ / مثال: لا نفع لنا. (هیچ سودی برایمان ندارد).
 - به معنای «نه» ← لای نفی جنس ✗ / مثال: أحب المجتهدين لا المتكاسلين. (تلاشگران را دوست دارم نه تنبل‌ها را).
 - در جواب «هل، أ» ← لای جواب (جوابية) / مثال: أ تحب هذا الطعام؟ لا. (آیا این غذا را دوست داری؟ نه).

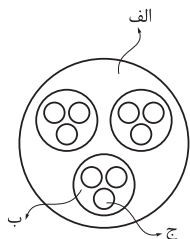
۲) کلمه بر وزن «تفعل»

- تفعل
- تفعل ← ماضی، هو، باب تفعل ← مثال: تعلّم (یاد گرفت)
 - تفعل ← مضارع، هي/ أنت، باب تفعیل ← مثال: تُعلّم (یاد می‌دهد، یاد می‌دهی)
 - تفعل ← امر، أنت، باب تفعل ← مثال: تعلّم (یاد بگیر)
 - تفعل ← اسم ← مصدر باب تفعل ← مثال: تعلّم (یادگرفتن)

ترجمه گزینه‌ها: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): هر کس که در زندگی خود هیچ تحمّلی ندارد، هرگز موفق نخواهد شد! («لا» بر سر مصدر «تحمّل» آمده و به معنی «هیچ» است، در نتیجه لای نفی جنس است!)
- گزینه (۲): به دوست عزیزت راه اشتباه را یاد نده! («لا» در «لا تعلّم» یاد نده» از نوع نهی است، زیرا به شکل دستور منفی ترجمه می‌شود!)
- گزینه (۳): کسانی را که منتظر خبر خوب هستند، بیهوده شاد نکن! («لا» در «لا تفرّح» شاد نکن» از نوع نهی است، زیرا به شکل دستور منفی ترجمه می‌شود!)
- گزینه (۴): پروردگارا، آنچه را که از توان ما بیشتر است، بر ما تحمیل نکن! («لا» در «لا تحمّل» تحمیل نکن» از نوع نهی است، زیرا به شکل دستور منفی ترجمه می‌شود!)

با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با گونه‌های منابع تاریخی در دوره معاصر تدوین شده است؟

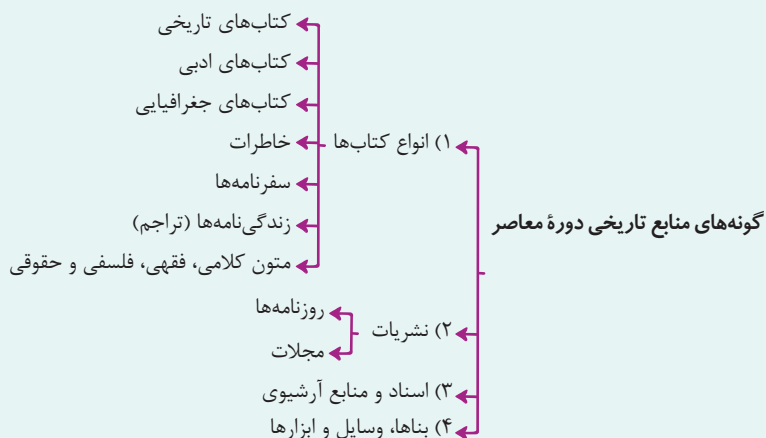

- ۱) اگر «الف» یک کتاب تاریخی باشد، «ب» زندگی‌نامه و «ج» تراجم خواهد بود.
- ۲) اگر «الف» یک منبع آرشیوی باشد، «ب» اسناد و «ج» مکاتبات حکومتی هستند.
- ۳) در صورتی که «ب» کتب جغرافیایی باشد، بنابراین «الف» انواع کتاب‌ها و «ج» سفرنامه‌ها خواهد بود.
- ۴) در صورتی که «ب» نشریات باشد، بنابراین «الف» منبع پژوهش در تاریخ معاصر و «ج» مجلات خواهد بود.

مشاوره این تیپ سؤال در کنکور تیرماه ۱۴۰۳ در درس جغرافیا آمده است. از آنجا که ممکن است در کنکورهای بعدی همانند کنکور اردیبهشت ۱۴۰۳ باز هم سؤالات شکلی داشته باشیم، پس باید خودتان را برای انواع گوناگون این شکل‌ها و سؤالات آماده کنید.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

درسی Box

یک دسته از گونه‌های منابع پژوهش تاریخی دوره معاصر نشریات هستند که به دو دسته روزنامه‌ها و مجلات تقسیم می‌شوند. بنابراین دایره بزرگ‌تر یا «الف» ← منبع پژوهش، دایره کوچک‌تر یا «ب» ← نشریات و کوچک‌ترین دایره یا «ج» ← مجلات هستند. یعنی مجلات زیرمجموعه نشریات و نشریات زیرمجموعه منابع پژوهش تاریخی در دوره معاصر هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خط زمان رسم شده در کدام گزینه، تقدم و تأخر رویدادهای زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

(الف) تصرف خراسان تحت فرماندهی شاه تهماسب دوم صفوی

(ب) تشکیل شورای دشت مغان پس از خلع شاهزاده صفوی

(ج) فروپاشی حکومت صفویان

(د) رویگردانی عده‌ای از درباریان از لطفعلی خان

(۱) جدیدتر → د | ب | ج | الف | قدیم‌تر

(۲) جدیدتر → الف | د | ب | ج | قدیم‌تر

(۳) جدیدتر → ج | د | ب | الف | قدیم‌تر

(۴) جدیدتر → د | ب | الف | ج | قدیم‌تر

مشاوره سؤال‌های مربوط به تقدم و تأخر زمانی در کنکورهای قبل درس تاریخ پرتکرار بوده است. این شکل سؤال که رویدادها را روی خط زمان نشان می‌دهد شبیه یکی از سؤالات جغرافیا در کنکور سال ۱۴۰۲ است.

زیرمبtest: تاریخ دوازدهم - درس ۲

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف و ج) پس از فروپاشی حکومت صفویان (۱۱۰۲ ش. / ۱۷۲۳ م.) و تسلط افغان‌ها بر اصفهان، شاه تهماسب دوم، پسر شاه سلطان حسین از پایتخت گریخت و با همراهی نادر افشار و فتحعلی خان قاجار خراسان را تصرف کرد.

ب) مدتی بعد نادر، شاه تهماسب دوم را خلع کرد و سپس بزرگان کشور، علما و سران طوایف را به شورای دشت مغان فراخواند و شرایطی را برای پذیرفتن سلطنت مطرح کرد. (۱۱۱۴ ش. / ۱۷۳۶ م.)

د) با رویگردانی عده‌ای از درباریان از لطفعلی خان زند (آخرین فرمانروای زند) و اشتباهات نظامی، وی از آقامحمدخان شکست خورد و کشته شد. (۱۱۶۷ ش. / ۱۷۹۴ م.)

بنابراین ترتیب زمانی رویدادها عبارت‌اند از: «ج» ← «الف» ← «ب» ← «د»

حتماً این دو رویداد را از هم تفکیک کنید:

● فروپاشی حکومت صفویان: ۱۱۰۲ ش.

● اعلام انقراض حکومت صفویان: ۱۱۱۴ ش. (یعنی زمانی که به صورت رسمی اعلام کردن حکومت صفویان به کلی از بین رفته است)

در این نوع سؤالات، اگر تاریخ‌های دقیق رو نمی‌دونی، سعی نکن سیر منطقی عبارت‌ها رو پیدا کنی، مثلاً ممکنه فکر کنی منطقاً، اول شاه تهماسب رفته خراسان رو تصرف کرده، بعدش از سلطنت خلع شده و در نهایت هم حکومت صفویان سقوط کرده و این طوری به اشتباه، گول گزینه (۱) رو می‌خوری!

گول نخوری ✗

پایه دوازدهم انسانی
شروع از مهر
هجدهم آبان ماه ۱۴۰۳
مرحله هفتم

در تحولات سیاسی قرن هفدهم انگلستان، الیور کرامول در کدام رویدادها نقش داشت؟

الف) پیروزی مجلس در جنگ با پادشاه و براندازی نظام پادشاهی

ب) درگیری با مجلس و انحلال آن به دلایل مذهبی

ج) انقلاب باشکوه و پیروزی مجلس بر پادشاه

د) احیای دوباره مجلس و نظام سلطنت

۲) «الف» - «د»

۱) «الف» - «ب»

۴) «ج» - «د»

۳) «ب» - «ج»

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

درتس Box

خلاصه‌ای از تحولات سیاسی انگلستان (تحولات مجلس)

قرن ۱۳	شکل‌گیری مجلس (پارلمان)
۱۶۴۶ م. ← جنگ اولیه میان مجلس و نظام پادشاهی: پیروزی مجلس یکی از پیامدها: برانداخته شدن نظام پادشاهی	
قرن ۱۷	
۱۶۸۸ م. ← جنگ دوباره میان مجلس و نظام پادشاهی: پیروزی مجلس یکی از پیامدها: نفی منشأ الهی سلطنت و شناخته شدن مجلس به عنوان منشأ قدرت و تعیین کننده اختیارات پادشاه	

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

الف) در سال ۱۶۴۶ م. میان مجلس به رهبری الیور کرامول و چارلز یکم، پادشاه انگلستان، جنگی درگرفت که به پیروزی مجلس انجامید. کرامول نظام پادشاهی را برانداخت و خود رئیس‌جمهور شد.

ب) کرامول پس از این‌که رئیس‌جمهور شد، به دلایل مذهبی با مجلس درگیر شد و آن را منحل کرد.

ج) پس از مرگ کرامول، مجلس و نظام سلطنت دوباره احیا شدند.

د) به دلیل بی‌توجهی پادشاه انگلستان به مجلس، بار دیگر بین این دو ستیز درگرفت که به پیروزی مجلس (۱۶۸۸ م.) منجر شد.

این اتفاق به انقلاب باشکوه شهرت دارد.

بنابراین کرامول در رویدادهای «الف» و «ب» نقش داشته است.

- در کدام موارد، مقایسهٔ اوضاع سیاسی، اداری و اقتصادی ایران در عصر صفویه، افشاریه و زندیه به درستی بیان شده است؟
- (الف) وضعیت علم و آموزش در عصر زندیه نسبت به افشاریه رونق نسبی داشت، اما به طور کلی نسبت به دورهٔ صفویه رونق زیادی نداشت.
- (ب) به دلیل بی‌ثباتی سیاسی و کوتاه‌بودن دوران حکومت‌های افشاریه و زندیه امکان رشد و ترقی هنر و معماری در این دو دوره فراهم نشد.
- (ج) شیوهٔ ادارهٔ ولایات و ایالات در عهد افشاریه مانند گذشته ادامه یافت، اما در عصر زندیه، تغییراتی در عناوین آن پدید آمد.
- (د) در عرصهٔ روابط خارجی، نادرشاه برخلاف کریم‌خان زند برای دادن امتیاز به اروپاییان با آن‌ها به توافق رسید.

- (۱) «الف» - «ب»
- (۲) «الف» - «د»
- (۳) «ب» - «ج»
- (۴) «ج» - «د»

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

کرتی Box

خلاصه‌ای از رشد یا افول در عرصه‌های مختلف در عهد افشاریه و زندیه	
وضعیت در دوران افشاریه و زندیه نسبت به دوران صفویه	عرصه
<ul style="list-style-type: none"> ● به صورت کلی رونق چندانی نداشت. ● در عهد افشاریه، امتیازاتی به انگلستان در ازای استفاده از دانش دریایی آنان داده شد. ● در عهد زندیه، بین کریم‌خان زند و انگلستان و فرانسه توافقی حاصل نشد. 	روابط خارجی
<ul style="list-style-type: none"> ● قدرت سابق را نداشت. ● شیوهٔ ادارهٔ ایالات، ولایات، شهرها و روستاها حتی عناوین صاحب‌منصبان، مانند دورهٔ صفویه بود. 	نظام اداری و سیاسی
<ul style="list-style-type: none"> ● وضعیت در دوره‌ها، متفاوت بود: ● در عهد افشاریه، تداوم جنگ‌های داخلی و خارجی شرایطی را حاکم کرد که منجر به ضعف و رکود شدید در کشاورزی و تجارت شد. ● در دورهٔ کریم‌خان زند، اقداماتی برای بهبود کشاورزی و بازرگانی صورت گرفت و رونق اقتصادی نیز به وجود آمد. 	اقتصاد، تجارت و کشاورزی
<ul style="list-style-type: none"> ● رونق دوران صفویان را نداشت. ● در عهد افشاریه، فعالیت مدارس و حوزه‌های علمیه از رونق افتادند و یا تعطیل شدند. ● در نتیجهٔ آرامش نسبی در زمان کریم‌خان زند، فعالیت‌های علمی و آموزشی رونق گرفت و مدارس جدیدی ساخته شد. 	ادبیات، علم و آموزش
<ul style="list-style-type: none"> ● با وجود آن‌که امکان رشد و ترقی دور از انتظار بود، در این دو دوره اقدامات قابل توجهی صورت گرفت. ● در دورهٔ نادر افشار، هنر ایرانی و هندی تلفیق شد و نیز بناهای باشکوهی بازسازی و ساخته شد. ● در دورهٔ کریم‌خان، اقدامات عمرانی زیادی گسترش یافت و در نقاشی و نگارگری تحولی بزرگ پدید آمد. 	هنر و معماری

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

- (الف) در عصر افشار و زند، علم و آموزش رونق دوران صفویان را نداشت. اما در نتیجهٔ آرامش نسبی زمان کریم‌خان، فعالیت‌های علمی و آموزشی کمی رونق گرفت. (درست)
- (ب) با وجود شرایط موجود در این دوره، امکان رشد و ترقی هنر و معماری دور از انتظار بود. با این حال در هر دو دوره اقدامات قابل توجهی صورت گرفت. (نادرست)
- (ج) شیوهٔ ادارهٔ ایالات، ولایات، شهرها و روستاها در عصر افشاریه و زندیه همانند دورهٔ صفویه بود و صاحب‌منصبانی با همان عناوین سابق این مراکز را اداره می‌کردند. (نادرست)
- (د) در هر دو دوره، مناسبات سیاسی و اقتصادی و ارتباطات فرهنگی با کشورهای اروپایی چندان رونق نداشت. در این دوره نمایندگانی از بعضی کشورهای اروپایی به ایران آمدند. نادر برای انگلیسی‌ها معافیت‌های گمرکی در نظر گرفت، اما گشایشی در روابط کریم‌خان با فرانسه و انگلستان صورت نگرفت، زیرا وی برای دادن امتیازهای تجاری با آنان به توافق نرسید. (درست)

کدام یک از موارد زیر جزء اقدامات نادرشاه افشار محسوب می‌شوند یا به او مرتبط هستند؟

- الف) اقدام به تأسیس نیروی دریایی در دریای خزر و خلیج فارس
 ب) انتخاب مشهد و سپس کلات به پایتختی
 ج) بازسازی اصفهان و ساخت بنای کاخ خورشید
 د) تأثیر غیرمستقیم در تلفیق هنر ایرانی و هندی
 ه) خلع شاه‌تیماسب دوم از سلطنت
 و) تلاش برای رفع اختلافات مذهبی با عثمانی و تقویت مذهب شیعه

- ۱) «الف» - «ب» - «ه»
 ۲) «ب» - «ج» - «ه» - «و»
 ۳) «ج» - «د» - «و»
 ۴) «الف» - «ج» - «د» - «ه»

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

شاید در ظاهر همه عبارت‌های سؤال جزو اقدامات نادرشاه باشند، اما غلط‌های کوچکی توی برخی عبارت‌ها وجود داره که باعث نادرستی اون‌ها می‌شه و اگر تیزبین نباشید، به اشتباه می‌افتید؛ بنابراین کلی‌نگری رو کنار بگذارید و جزء به جزء کلمات رو چک کنید.

دربس Box

برخی از اقدامات نادرشاه افشار

- ← فرماندهی سپاه شاه‌تیماسب دوم
- ← شکست افغان‌ها
- ← پیروزی بر ارتش عثمانی
- ← خلع شاه‌تیماسب دوم از سلطنت
- ← تلاش برای رفع اختلافات مذهبی با عثمانی (تضعیف مذهب شیعه در این دوره)
- ← تصمیم به تأسیس نیروی دریایی در دریای خزر و خلیج فارس با استفاده از دانش انگلیسی‌ها در این زمینه
- ← فتوحات در هند (که به طور غیرمستقیم باعث ورود هنرمندان و صنعتگران هندی به ایران و تلفیق هنر ایرانی و هندی شد).
- ← بازسازی اصفهان و ساخت بنای کاخ خورشید
- ← تمرکز ویژه بر امور نظامی و ارتش (که باعث شد بی‌توجهی وی به امور اداری به قدری گسترده شود که حتی شهری را هم به عنوان پایتخت انتخاب نکند).

پاسخ خیلی تشریحی ✓ عبارتهای «الف»، «ج»، «د» و «ه» از اقدامات نادرشاه افشار محسوب می‌شوند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- ب) بی‌توجهی نادر به نظام اداری تا جایی بود که شهری را به عنوان پایتخت خود انتخاب نکرد و علی‌رغم آن که در برخی منابع از مشهد و کلات به عنوان پایتخت او یاد شده است، این مراکز بیشتر محل گردآوری خزاین و غنایم نادر بوده‌اند.
 و) در دوره نادرشاه، عامل انسجام‌بخش مردم ایران، یعنی مذهب شیعه تضعیف گردید.

کدام گزینه، به نتیجه اقدامات جانشینان پتر کبیر در مسیر شکل‌گیری توسعه‌طلبی نظامی اشاره دارد؟

- (۱) اقدامات نظامی وسیع در نواحی غربی اروپا و حوزه دریای بالتیک
- (۲) به وجود آمدن عملیات‌های نظامی گسترده در سرتاسر اروپا
- (۳) جنگ‌های متعدد روسیه با ایران، عثمانی و فرانسه
- (۴) کسب منافع نظامی از طریق دستیابی به آب‌های آزاد

مشاوره این سؤال بانگهی بر امتحان نهایی تاریخ دوازدهم خرداد ۱۴۰۳ طرح شده است. به رابطه علت و معلولی این مبحث، توجه ویژه داشته باشید.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

به این زنجیره علت و معلولی دقت کنید: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

یکی از برنامه‌های پتر کبیر برای قدرتمندشدن روسیه، گسترش سرزمین روسیه و دستیابی به آب‌های آزاد برای کسب منافع تجاری و سیاسی بود. این مسئله باعث شد ← جانشینان او در تلاش برای رسیدن به این هدف، در نواحی شرقی اروپا و حوزه دریای بالتیک، سیاه و کاسپی اقدامات نظامی وسیعی انجام دهند. این اقدامات باعث شد ← روسیه وارد جنگ‌های متعددی با ایران، عثمانی و برخی کشورهای اروپایی نظیر فرانسه شود.

کدام مورد، مقایسه‌ی درستی را میان تمدن سند (۱) و تمدن چین باستان (۲) ارائه می‌کند؟

(۱) نخستین شهرها در (۲) در محدوده‌ی زمانی انحطاط (۱) ایجاد شده‌اند.

(۲) شکل‌گیری (۱) برخلاف (۲) در اطراف یک رود بوده است.

(۳) آیین بودا در (۱) برخلاف (۲) مورد پذیرش مردم قرار گرفت.

(۴) (۱) همانند (۲) ارتباطات گسترده‌ای با دیگر تمدن‌های هم‌عصر خود داشته و از آن‌ها تأثیر پذیرفته است.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۵

کوتی Box

مهم‌ترین ویژگی‌ها		نام تمدن
<ul style="list-style-type: none"> ● محل شکل‌گیری: در کنار رود سند شکل گرفت. ● معیشت: مردمان این تمدن بیشتر مشغول کشاورزی بوده‌اند. ● ویژگی شهرها: ساخت شهرها بر اساس نقشه‌ای دقیق و معماری تقریباً یکسان، طراحی خیابان‌ها و معابر اصلی و فرعی با پهنای معین، کاربرد آجرهایی با اندازه‌های مشخص، مجهز به شبکه‌ی فاضلاب ● هنر: رواج سفالگری و نساجی، ساخت مجسمه‌ها و زیورآلات و ... ● اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی: به دلیل رمزگشایی نشدن لوح‌ها و نوشته‌ها، اطلاعاتی در دست نیست. ● ارتباط با سایر تمدن‌ها: دادوستد با ایران و بین‌النهرین 	تمدن دره‌ی سند	هند باستان
<ul style="list-style-type: none"> ● تسلط: از سمت شمال غرب وارد هند شدند و نفوذ خود را تا نواحی مرکزی گسترش دادند. ● نوع حکومت: به صورت پراکنده می‌زیستند و حکومت فراگیری نداشتند تا این که سلسله‌ی موریای و سپس آشوکا بر سر کار آمدند. ● ویژگی مردمان این قوم: افرادی جنگجو و دارای اسب و ارابه 	آریاییان هند (گروهی از اقوام هند و اروپایی)	
<ul style="list-style-type: none"> ● محل شکل‌گیری: در کنار رودهای هوانگ‌هو و یانگ‌تسه شکل گرفتند. ● معیشت: مردمان این تمدن بیشتر مشغول کشاورزی و پرورش حیوانات اهلی بوده‌اند. ● ارتباط با سایر تمدن‌ها: به سبب موقعیت جغرافیایی خود، کم‌تر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده‌اند. 	ظهور تمدن	چین باستان
<ul style="list-style-type: none"> ● به تفرقه و تجزیه‌ی سیاسی چین پایان داد. ● برخی رویدادها و ویژگی‌های این سلسله: نوسازی تشکیلات اداری و مالیاتی، ساخت شبکه‌ای از راه‌ها، تکمیل دیوار چین 	سلسله‌ی چه‌این	
<ul style="list-style-type: none"> ● کشاورزی، صنعت، علم و فرهنگ پیشرفت‌ناپذیری کرد. ● ابداعات و اختراعات مهمی شکل گرفتند. ● ارتباط با سایر تمدن‌ها: ارتباط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با ایران و دیگر تمدن‌ها 	سلسله‌ی هان	

از حدود ۱۵۰۰ ق. م. زمانی که تمدن سند رو به انحطاط نهاده بود، دسته‌هایی از اقوام آریایی از سمت شمال غرب وارد هند شدند.

در چین نیز مانند دیگر جاها با تولید مازاد بر نیاز محصولات کشاورزی و دامی جمعیت رو به افزایش نهاد و زمینه‌ی پیدایش نخستین شهرها، به تدریج، در حدود ۱۵۰۰ ق. م. فراهم آمد. پس این دو رویداد، در محدوده‌ی بازه‌ی زمانی یکسانی رخ داده‌اند. بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۲): کاوش‌های باستان‌شناسی در اوایل قرن بیستم، نشان داد که در حدود ۵ هزار سال پیش، تمدن پیشرفته‌ای در کنار رود سند وجود داشته است، همان‌طور که در دوران نوسنگی و حدود ۸ هزار سال پیش، گروه‌هایی از مردم روستانشین چینی، در اطراف رودهای بزرگ هوانگ‌هو و یانگ‌تسه مشغول کشاورزی بوده‌اند و به تدریج زمینه‌های ظهور تمدن در این منطقه فراهم آمد. گزینه (۳): آیین بودا در زمان تمدن سند هنوز ظهور نکرده بود. شکل‌گیری این آیین بعد از مهاجرت آریاییان به هند و نارضایتی از آیین برهمنی بوده است. آیین بودا در دوران سلسله‌ی هان به تدریج در چین نیز راه یافت و در کنار دیگر آیین‌ها مورد پذیرش بخشی از مردم چین قرار گرفت.

گزینه (۴): در میان تمدن‌های نخستین، تمدن چین به سبب موقعیت ویژه‌ی جغرافیایی خود کم‌تر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده است و زمانی با دیگر تمدن‌ها ارتباط برقرار کرده است که فرهنگ و هنر آن شکوفا شده و ویژگی‌های خاص خود را پیدا کرده بود.

متن زیر توصیف‌کننده دو تمدن باستانی است. با توجه به عبارت‌ها، موارد کدام گزینه ویژگی‌های این تمدن را به درستی بیان کرده است؟

«یکی از ویژگی‌های برجسته تمدن (۱)، شیوه متفاوت حکمرانی بود که توسط مردم آن به وجود آمد.

مردمان تمدن (۲) با درآمیختن فرهنگ کهن طایفه‌ای و نظام دولت - شهری نظام جمهوری را تأسیس کردند.»

الف) پدر علم پزشکی در تمدن (۲) می‌زیسته است.

ب) شکوفایی معماری از شباهت‌های (۱) و (۲) بوده است.

ج) در (۲) برخلاف (۱)، زنان آزادتر بودند.

د) تاریخ‌نگاری که در (۱) با رکود مواجه شده بود در (۲) رشد فراوانی کرد.

- (۱) «الف» - «ج»
- (۲) «ب» - «د»
- (۳) «الف» - «د»
- (۴) «ب» - «ج»

زیرمبش: تاریخ دهم - درس ۶

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

در عبارت صورت سؤال، منظور از تمدن (۱) تمدن یونان و منظور از تمدن (۲) تمدن روم است.

تشریح عبارت‌های صورت سؤال:

(۱) یکی از ویژگی‌های برجسته تمدن یونان، شیوه متفاوت حکمرانی بود که توسط یونانیان به وجود آمد. در یونان باستان، مانند بسیاری از کشورهای دیگر، نخست شاهان به صورت موروثی حکومت می‌کردند، اما در نتیجه توسعه دریانوردی و گسترش تجارت خارجی، طبقه‌ای از ثروتمندان و اشراف برآمدند و به جای شاهان، قدرت را در دست گرفتند.

(۲) رومیان با درآمیختن فرهنگ کهن طایفه‌ای و نظام دولت - شهری، جمهوری رم را تأسیس کردند.

بررسی عبارت‌ها:

الف) بقراط، پزشک نامدار یونانی است که به پدر علم پزشکی معروف بود. (نادرست)

ب) در یونان باستان، معماری شکوفا و پررونق بود. برجسته‌ترین دستاورد هنری تمدن روم نیز، در معماری و مجسمه‌سازی تبلور یافت. (درست)

ج) در یونان، زنان از حق رأی و شرکت در امور سیاسی محروم بودند. زنان رومی نسبت به زنان یونانی آزادتر بودند و حضور مؤثرتری در اجتماع داشتند. (درست)

د) تاریخ‌نگاری، از جمله دانش‌های رایج در یونان باستان بود. (نادرست)

در کدام موارد، توصیف درستی دربارهٔ یونان در حدود ۲۰۰۰ ق.م. صورت گرفته است؟

- الف) اولین دورهٔ تمدن یونان را طایفه‌های بیابان‌گردی که از دشت‌های اروپای شرقی به شبه‌جزیرهٔ یونان آمدند، بنیان نهادند.
 ب) میسنی‌ها تحت تأثیر تمدن مینوسی، شهرهایی را برپا کردند.
 ج) انتخاب نام میسن، به دلیل انتساب آنان به پادشاه افسانه‌ای آن جزیره است.
 د) از روی بقایای کاخ شاهی مینوسیان، می‌توان به معماری پیشرفتهٔ آنان پی برد.

۲) «الف» - «ب»

۱) «ب» - «ج»

۴) «الف» - «د»

۳) «ج» - «د»

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۶

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓

الف) در حدود ۲۰۰۰ ق.م. طایفه‌های بیابان‌گردی از دشت‌های اروپای شرقی به شبه‌جزیرهٔ یونان آمدند و اولین دورهٔ تمدن یونان را بنا کردند که آن را عصر میسنی می‌گویند. (درست)
 ب) طایفه‌های بیابان‌گردی که به یونان آمدند به تدریج و احتمالاً تحت تأثیر تمدن مینوسی، شهرهایی را برپا کردند. (درست)
 بررسی عبارت‌های نادرست:
 ج) نام مینوسی برای تمدن مینوسیان به دلیل انتساب آنان به مینوس، پادشاه افسانه‌ای آن جزیره انتخاب شده است.
 د) بقایای کاخ شاهی مینوسیان، حکایت از قدرت، رفاه و معماری پیشرفتهٔ آنان دارد. این عبارت راجع به مینوسیان درست است ولی تمدنی که در حدود ۲۰۰۰ ق.م در یونان شکل گرفت، تمدن میسنی بود.

چند مورد از موارد زیر اطلاعات درستی را درباره گزاره داده شده، بیان می کند؟

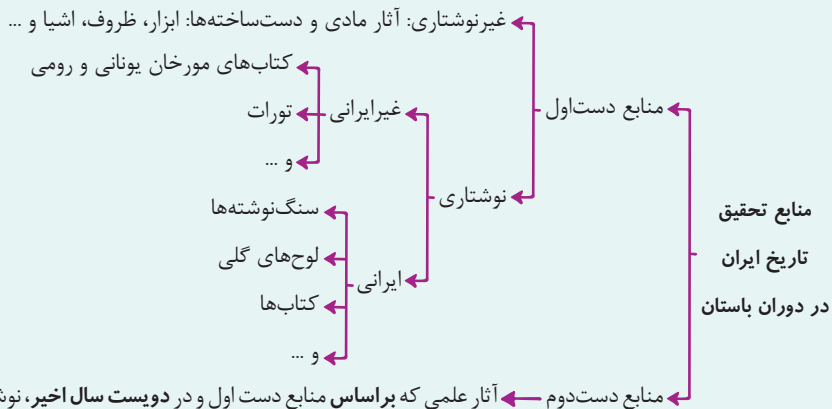
- از دوره هخامنشیان، اطلاعات زیادی اعم از درگیری ها و جنگ ها، سرکوب شورش ها، اوضاع اقتصادی و اجتماعی و ... از طریق منابع دست اول
- «الف» «ب» «ج»
- مکتوب ایرانی و دست اول مکتوب غیرایرانی به دست آمده است.
- «د»

- مشابه اطلاعات «الف» در دوره هخامنشیان از سنگ نوشته کعبه زرتشت برای یکی از پادشاهان ساسانی نیز استنباط می شود.
- پنج ستون از سنگ نوشته بیستون، حاوی وقایعی هم چون «الف» در دوران پادشاهی داریوش است.
- اطلاعاتی همچون «ب» در لوح های گلی کشف شده از تخت جمشید که از انواع «ج» است، قابل مشاهده است.
- متن عربی خدای نامه ها و ترجمه فارسی آنها که مصداقی از «د» هستند، از بین رفته و چیزی از آنها باقی نمانده است.

چهار (۱) سه (۲) دو (۳) یک (۴)

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۷

کارتی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت ها:

عبارت اول: نادرست؛ سنگ نوشته ها از جمله مهم ترین منابع نوشتاری ایرانی در دوره هخامنشیان هستند. سنگ نوشته بیستون به سرکوب شورش های نواحی گوناگون توسط داریوش اشاره دارد، اما سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم نیز شرح جنگ های این پادشاه با رومیان را بازگو می کند.

عبارت دوم: درست؛ پنج ستون از سنگ نوشته بیستون به شرح وقایع دوران آغازین فرمانروایی داریوش بزرگ و سرکوب شورش های نواحی گوناگون اختصاص دارد.

عبارت سوم: درست؛ لوح های گلی که در کنار سنگ نوشته ها، مهم ترین منابع نوشتاری ایرانی در دوره هخامنشیان را تشکیل می دهند، حاوی اطلاعات سودمندی از جمله اوضاع اقتصادی و اجتماعی و تشکیلات اداری دوره هخامنشیان هستند.

عبارت چهارم: نادرست؛ خدای نامه ها از مهم ترین نوشته های تاریخی دوره ساسانی (نه هخامنشی) به شمار می روند که متن اصلی (به زبان پهلوی) و ترجمه عربی آنها از بین رفته و چیزی از آنها باقی نمانده است.

خدای نامه ها جزو منابع دست اول مکتوب (نوشتاری) ایرانی در دوره ساسانی به شمار می روند.

نکته

حواست باشه که:

گول نخوری

- سنگ نوشته ها: اطلاعاتی درباره هخامنشیان، ساسانیان و ... ارائه می دن.
- پنج ستون از سنگ نوشته بیستون: به طور اختصاصی درباره داریوش هخامنشیه.
- چون اگر حواست نباشه، عبارت دوم رو هم درست محسوب می کنی و گول گزینیه (۲) رو می خوری.

کدام مورد درباره پیشینه پژوهش در تاریخ ایران باستان درست است؟

- (الف) از دویست سال پیش تاکنون و با استفاده از منابع جدید کشف شده مانند خدای نامه‌ها، آگاهی‌های تاریخی تازه‌ای از دوران باستانی به دست آمده است.
- (ب) در حدود سیصد سال پیش، آگاهی مورخان از سلسله پیشدادیان آمیخته با افسانه و از ساسانیان درخور توجه بود.
- (ج) معدودی از مورخان بر این عقیده هستند که افسانه‌ها براساس واقعیت‌های تاریخی ساخته شده‌اند، اما با گذشت زمان تغییر کرده و به شکل افسانه درآمده‌اند.
- (د) اگر خط میخی رمزگشایی نشده بود، مورخان هنوز هم هیچ اطلاعاتی از سلسله‌های هخامنشی، اشکانی، ایلام و ماد نداشتند.

- (۱) فقط «الف»
- (۲) «ب» - «الف» - «د»
- (۳) «الف» - «ب» - «ج»
- (۴) فقط «ب»

مشاوره همان‌طور که احتمالاً خودتان هم می‌دانید، گاهی فقط یک قید، باعث نادرستی کل عبارت می‌شود (مانند عبارت ج). مخصوصاً این‌که تجربه کنکور ۱۴۰۳ به ما نشان داده است که قیدها از قبل هم مهم‌تر شده‌اند؛ پس حتماً در حین مطالعه، به آن‌ها توجه ویژه داشته باشید.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(ب) تا دویست سال پیش (و قبل‌تر از آن) مورخان تاریخ باستان را به چهار دوره تقسیم می‌کردند. مطالب مربوط به سلسله‌های پیشدادیان و کیانیان آمیخته با افسانه‌های کهن بود؛ درباره اشکانیان مطالب، بسیار کم و محدود به بعضی اسامی بود؛ ولی در خصوص ساسانیان اطلاعات تاریخی قابل توجهی وجود داشت. بنابراین گستره این اطلاعات می‌توانست درباره برخی سلسله‌ها، محدود و درباره برخی دیگر بیشتر باشد.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) خدای‌نامه‌ها، منابع جدیدی که فقط در دویست سال گذشته کشف شده باشند نیستند، بلکه قبل از تغییر و تحول در دانسته‌های مورخان درباره تاریخ باستان (یعنی تا دویست سال گذشته) نیز مورخان بر پایه ترجمه خدای‌نامه‌های متعلق به دوران ساسانی و داستان‌های شاهنامه فردوسی، تاریخ ایران در عهد باستان را می‌نوشتند.

(ج) بیشتر (نه معدودی از آن‌ها) مورخان بر این عقیده هستند که افسانه‌ها براساس واقعیت‌های تاریخی ساخته شده‌اند، اما با گذشت زمان تغییر کرده و به شکل افسانه و اسطوره درآمده‌اند.

(د) عموم مورخان تا دویست سال پیش (قبل از خوانده شدن خط میخی)، در میان سلسله‌های حکومتی ایران باستان، تنها از تاریخ ساسانیان اطلاع و شناخت نسبتاً درخور توجهی داشتند و سلسله و شاهان اشکانی را تا حدودی می‌شناختند، اما چندان شناختی از سلسله‌های ایلام، ماد و هخامنشیان نداشتند.

درجه قطعیت و صحت دو گزاره زیر، به ترتیب در کدام مورد درست بیان شده است؟

الف) گروه‌هایی از جمعیت انسانی از آفریقا، آسیای مرکزی، قفقاز و شبه‌قاره هند در دوران پارینه‌سنگی به سوی فلات ایران مهاجرت کردند.
ب) دوران تاریخی فلات ایران با تاریخ ایلام آغاز می‌شود.

۱) برخی پژوهشگران به آن احتمال داده‌اند - نمی‌توان به طور قطع درباره آن نظر داد.

۲) مورخان در درستی آن تردید ندارند - درباره آن اطلاعات مکتوبی وجود دارد.

۳) برخی پژوهشگران به آن احتمال داده‌اند - درباره آن اطلاعات مکتوبی وجود دارد.

۴) مورخان در درستی آن تردید ندارند - نمی‌توان به طور قطع درباره آن نظر داد.

مشاوره مشابه این سؤال، سؤال تاریخ ۱۰۶ کنکور تیرماه ۱۴۰۳ بود که در آن قطعیت گزاره‌ها (از جمله این‌که چه کسی گزاره را بیان کرده یا این‌که چه قدر به درست بودن آن باور دارند و...) مورد سؤال قرار می‌گیرد. حین مطالعه وقتی به مطالب این‌شکلی برمی‌خورید، منبع ذکر رویداد تاریخی و میزان صحت آن را خوب یاد بگیرید.

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۸

سابقه حضور انسان در فلات ایران به طور دقیق روشن نیست، اما بعضی پژوهشگران احتمال داده‌اند گروه‌هایی از جمعیت‌های انسانی از آفریقا، آسیای مرکزی، قفقاز و شبه‌قاره هند در دوران پارینه‌سنگی به سوی سرزمین ما مهاجرت کرده‌اند.
دوران تاریخی فلات ایران با تاریخ ایلام، که اطلاعات مکتوبی درباره آن وجود دارد، آغاز می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب، مربوط به توصیف کدام یک از اقوام، تمدن‌ها یا ساکنان محوطه‌های باستانی است؟

- (الف) در ساخت بناها از آجر استفاده می‌کردند.
 (ب) تا قرن‌ها نتوانستند حکومت فراگیری تأسیس کنند.
 (ج) در حدود دو هزار و هفتصد سال پیش، دچار انحطاط و فروپاشی شدند.
 (د) خدایان متعددی را می‌پرستیدند و برای آنان جشن‌هایی برگزار می‌کردند.

(۱) ایلامی‌ها - تمدن چین - ایلامی‌ها - یونانیان

(۲) تمدن سند - آریاییان هند - ایلامی‌ها - آریاییان هند

(۳) ایلامی‌ها - آریاییان هند - تمدن سند - رومیان

(۴) تمدن سند - تمدن چین - تمدن سند - آریاییان هند

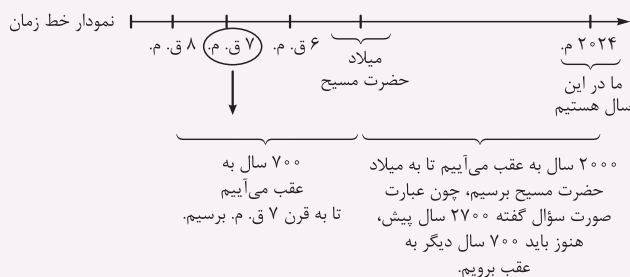
زیرمبحث: تاریخ دهم - ترکیبی - درس‌های ۵، ۶ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) ساکنان متمدن درهٔ سند ساختمان‌ها را با آجرهایی با اندازه‌های مشخص بنا می‌کردند. در دورهٔ ایلام، معماری پیشرفت چشمگیری کرد و استفاده از آجر در ساختن بناها رایج شد. (درستی قسمت اول هر چهار گزینه)
- (ب) قبایل آریایی مهاجر به هند، تا چندین قرن به صورت پراکنده می‌زیستند و حکومت فراگیری را تأسیس نکردند. سلسله‌های حکومتی در سرزمین چین تا قرن‌ها نتوانستند چین را از نظر سیاسی و جغرافیایی به طور کامل متحد و یکپارچه کنند. (و حتی درستی قسمت دوم تمام گزینه‌ها!)
- (ج) حکومت ایلام، سرانجام پس از قرن‌ها سلطنت، بر اثر یورش ویرانگر آشوریان در قرن ۷ ق.م. (حدود ۲۷۰۰ سال پیش) دچار انحطاط و فروپاشی شد. (رد گزینه‌های (۳) و (۴))
- (د) یونانیان به خدایان متعددی اعتقاد داشتند و به احترام خدایان و برای بزرگداشت قهرمانان خویش، جشن‌ها و مسابقه‌های مختلفی را برگزار می‌کردند. رومیان خدایان متعددی را می‌پرستیدند و مانند یونانیان، جشنواره‌ها و بازی‌های عمومی و مذهبی مختلفی را به احترام بزرگداشت خدایان برگزار می‌کردند. (رد گزینه‌های (۲) و (۴))

گزاره‌هایی که به یک زمان و سال خاص در تاریخ اشاره می‌کنند، می‌توانند به دو صورت طرح شوند:

- (۱) مینا میلاد حضرت مسیح باشد: در این صورت به رویدادهای بعد از مسیح با عنوان «میلادی» و قبل از آن با عنوان «قبل از میلاد» اشاره می‌شود.
- (۲) مینا، بازه‌ای باشد: در این صورت شما باید یک جمع و تفریق ساده انجام دهید و ابتدا از سالی که در آن هستید به سمت میلاد مسیح و سپس عقب‌تر از آن بروید تا به تاریخ مد نظر برسید. به عنوان مثال با توجه به عبارت «ج»، به نمودار زیر دقت کنید:

$$۲۰۰۰ + ۷۰۰ = ۲۷۰۰$$

پس اگر ۲۷۰۰ سال به عقب برویم، به قرن ۷ ق.م. می‌رسیم.

تویزای

کدام گزینه درباره «منطقه کوهستانی مرکزی» (۱) و «کوه‌های شرق و جنوب شرقی» (۲) درست است؟

۱) ناهمواری‌های (۱) شامل دو بخش کوه‌های چین‌خورده و توده‌های نفوذین آذرین می‌شود و ناهمواری‌های (۲) در محدودهٔ بیش از یک استان قرار دارد.

۲) سه نقطه کوه در (۱) مثلثی را تشکیل داده که یک سر آن به کوه جغتای در منطقهٔ جغرافیایی ناهمواری‌های (۲) می‌رسد.
 ۳) کوه‌های منفرد مرکزی در (۱) شامل کوه‌های چین‌خورده هستند و در (۲) کوه‌های نسبتاً بلندی اطراف منطقهٔ مکران را فرا گرفته‌اند.
 ۴) گردنهٔ آوج در استان قزوین یک سر مثلث را در (۱) تشکیل داده و در (۲) رشته‌کوه‌های بشاگرد با امتداد شمالی - جنوبی قرار دارند.

زیرمبحث: پرفیای دهم - درس ۴

درس‌Box

منطقه کوهستانی مرکزی (۱): اگر سه نقطه کوه جغتای در خراسان رضوی، گردنهٔ آوج در استان قزوین و قلعه کوه بزمان یا خضرزنده در سیستان و بلوچستان را به یکدیگر وصل کنیم، مثلثی تشکیل می‌شود که منطقه کوهستانی مرکزی نامیده می‌شود.

ناهمواری‌های این منطقه دو نوع است

- ← کوه‌های چین‌خورده ← کوه‌های مرکزی
- ← توده‌های نفوذین آذرین ← کوه‌های منفرد مرکزی

کوه‌های شرق و جنوب شرقی (۲): در جنوب استان سیستان و بلوچستان و اطراف چالهٔ جازموریان در کرمان، منطقهٔ مکران واقع شده است که در آن رشته‌کوه‌های بشاگرد و اطراف آن با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده‌ای وجود دارد. در این کوه‌ها فرسایش، شکل‌های زیبایی با دره‌ها، چاله‌ها و گودال‌های عمیق ایجاد کرده است.

ناهمواری‌های منطقه کوهستانی مرکزی (۱) شامل ۱) کوه‌های چین‌خورده که به آن‌ها کوه‌های مرکزی گفته می‌شود و ۲) توده‌های نفوذی آذرین می‌شود که به آن‌ها کوه‌های منفرد مرکزی می‌گویند. ناهمواری‌های (۲) در محدودهٔ سه استان کرمان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان قرار دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): یک سر مثلث کوه‌های مرکزی، به کوه خضرزنده در سیستان و بلوچستان می‌رسد که بخشی از ناهمواری‌های (۲) در این منطقه قرار دارد.

کوه جغتای در خراسان رضوی قرار دارد.

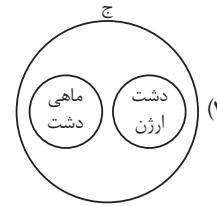
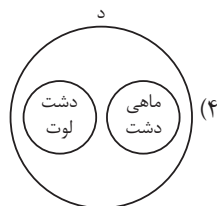
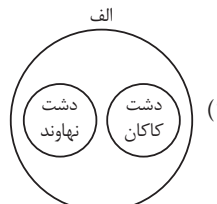
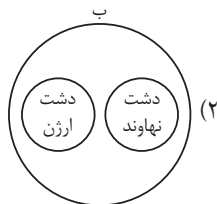
گزینهٔ (۳): کوه‌های منفرد مرکزی شامل توده‌های نفوذی آذرین می‌شود، نه کوه‌های چین‌خورده؛ ضمن این‌که اطراف منطقهٔ مکران کوه‌هایی با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده‌ای وجود دارد.

گزینهٔ (۴): رشته‌کوه‌های بشاگرد در امتداد دریای عمان از استان هرمزگان تا استان سیستان و بلوچستان کشیده شده‌اند که امتداد غربی - شرقی دارند، نه شمالی - جنوبی.

نکته

با توجه به علل پیدایش دشت‌ها، کدام تصویر به درستی رسم شده است؟

- الف) هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها
 ب) انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست
 ج) انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها
 د) گسل‌خوردگی و فرونشست بخشی از پوسته زمین

زیرمبحث: **بغرافیا**ی دهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓ دشت ارژن در فارس و ماهی دشت کرمانشاه، از جمله دشت‌هایی هستند که حاصل انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها هستند.

بنابراین تصویر گزینه (۳) به درستی رسم شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): علت ایجاد دشت نهاوند ← ب

گزینه (۲): علت ایجاد دشت ارژن ← ج

گزینه (۴): علت ایجاد ماهی دشت کرمانشاه ← ج

علت ایجاد دشت لوت ← د

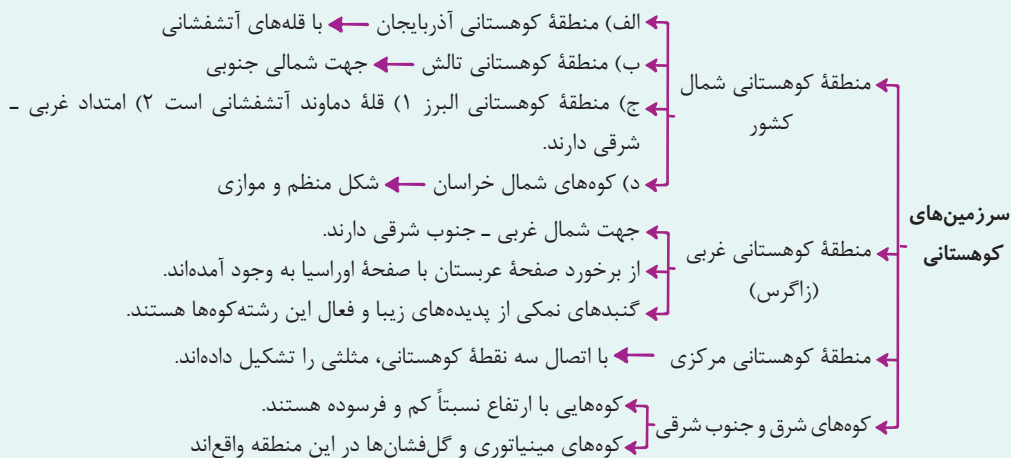

- با توجه به عبارات زیر در خصوص سرزمین‌های کوهستانی، موارد در دسته منطقه کوهستانی قرار می‌گیرند که
- (الف) حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی است و قله علم کوه را در خود جای داده است.
 (ب) آلداغ از کوه‌های این منطقه کوهستانی است که به شکل منظم و موازی هستند.
 (ج) از برخورد صفحه عربستان با صفحه اوراسیا شکل گرفته است.
 (د) گنبد‌های نمکی از زیباترین و فعال‌ترین پدیده‌های این رشته‌کوه‌ها است.
- (۱) «الف» و «ب» - شمال کشور - از لحاظ امتداد و جهت با هم متفاوت‌اند.
 (۲) «ب» و «ج» - مرکزی - به شکل مثلثی، سه نقطه کوهستانی را به هم متصل کرده است.
 (۳) «ج» و «د» - غرب کشور - دارای قله‌ها و توده‌های آتشفشانی است.
 (۴) «الف» و «د» - شرق و جنوب شرق - رشته‌کوه‌هایی با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده‌ای در آن واقع است.

مشاوره این سؤال به لحاظ شکلی، مشابه تست ۱۲۴ کنکور تیرماه ۱۴۰۲ خارج از کشور است.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۴

کارت آموزشی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ابتدا مشخص می‌کنیم هر کدام از عبارات مربوط به کدام منطقه کوهستانی است.
- (الف) منطقه کوهستانی البرز (منطقه کوهستانی شمال کشور)
 (ب) کوه‌های شمال خراسان (منطقه کوهستانی شمال کشور)
 (ج و د) منطقه کوهستانی غربی (زاگرس)
- اکنون ویژگی‌های هر کدام از مناطق کوهستانی را بررسی می‌کنیم:
- رشته‌کوه البرز امتداد غربی - شرقی دارد و کوه‌های شمال خراسان (با توجه به نقشه) جهت شمال غربی - جنوب شرقی دارند. پس عبارات «الف» و «ب» در دسته منطقه کوهستانی شمال کشور قرار می‌گیرند که از لحاظ امتداد و جهت با هم متفاوت‌اند. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه (۲): هیچ‌کدام از موارد جزء منطقه کوهستانی مرکزی نیست.
- گزینه (۳): رشته‌کوه‌های زاگرس، قله و توده آتشفشانی ندارند. این توضیح مربوط به رشته‌کوه البرز و منطقه کوهستانی شمال آذربایجان است.
- گزینه (۴): هیچ‌کدام از موارد، جزء کوه‌های شرق و جنوب شرقی نیست.
- اگر متوجه این مورد نباشی که قله آتشفشانی دماوند در رشته‌کوه‌های البرز و دو توده آتشفشانی سهند و سبلان در کوه‌های شمال آذربایجان واقع‌اند، ممکنه توی دام گزینه (۳) بیفتی.

گول نخوری ✗

با توجه به موارد زیر دربارهٔ ورود توده‌های آب‌وهوایی به کشور، کدام گزینه درست است؟
الف) زمان ورود توده‌های آب‌وهوایی به کشور ایران
ب) اثر آب‌وهوایی توده‌های آب‌وهوایی به کشور ایران

- (۱) «الف» در توده هوای موسمی و توده هوای گرم و خشک، مشابه و «ب» در آن‌ها متفاوت است.
(۲) «الف» و «ب» در توده‌های آب‌وهوایی سودانی و مرطوب غربی متفاوت است.
(۳) «الف» در دو تودهٔ مرطوب غربی و سودانی، متفاوت و «ب» در آن‌ها مشابه است.
(۴) «الف» در دو تودهٔ آب‌وهوایی گرم و خشک و سرد و خشک سیبری، متفاوت اما «ب» در آن‌ها مشابه است.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۵

دروس Box

تودهٔ هوا	زمان ورود به کشور	منشأ	اثر آب‌وهوایی
سرد و خشک سیبری	دورهٔ سرد	سیبری	بارندگی و خشکی
مرطوب غربی	دورهٔ سرد	دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس	بارندگی (برف و باران)
سودانی	دورهٔ سرد	دریای سرخ	بارندگی
گرم و خشک	دورهٔ گرم	عربستان	افزایش دما
موسمی	دورهٔ گرم	اقیانوس هند	باران‌های سیلابی

در تودهٔ آب‌وهوایی موسمی و گرم و خشک، زمان ورود دورهٔ گرم سال است و در موسمی اثر آن باران‌های سیلابی و در گرم و خشک، گرمای هوا است.
بررسی سایر گزینه‌ها:
گزینهٔ (۲): این دو توده هوا در فصل سرد به کشور وارد می‌شوند و رطوبت را به داخل کشور می‌آورند و موجب بارندگی می‌شوند.
گزینهٔ (۳): هر دو در فصل سرد وارد کشور می‌شوند.
گزینهٔ (۴): اثر آب‌وهوایی تودهٔ گرم و خشک افزایش گرمای شدید و اثر تودهٔ سرد و خشک سیبری، سردی و خشکی هواست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- با توجه به موارد زیر، کدام یک در خصوص ناحیه سواحل خزر درست است؟
- الف) جهت رشته کوه البرز باعث شده در این ناحیه بارندگی زیادی اتفاق بیفتد.
- ب) توده هوای سیبری وارد این ناحیه می شود و موجب بارندگی و رطوبت می شود.
- ج) به دلیل عرض جغرافیایی این ناحیه، زاویه تابش خورشید مایل تر و هوا سردتر است.
- د) در این ناحیه، بارندگی زیاد است و همچنین تبخیر و تعرق نیز بالاست.
- ۱) موارد «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» با جغرافیای این ناحیه مطابقت دارند.
- ۲) موارد «ج» و «الف» همانند «ب» و «د» با جغرافیای این ناحیه مغایرت دارند.
- ۳) موارد «د» و «الف» همانند «ب» و «ج» با جغرافیای این ناحیه مطابقت دارند.
- ۴) موارد «د» و «ب» برخلاف «الف» و «ج» با جغرافیای این ناحیه مغایرت دارند.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۵

دربش Box

رطوبت	پوشش گیاهی	دما	بارندگی	نوع آب و هوا
تبخیر و تعرق زیاد	فقر پوشش گیاهی	اختلاف شدید دما	بارش کم و خشکی هوا	آب و هوای گرم و خشک
		میانگین دمای پایین	افزایش بارندگی و کاهش دما	آب و هوای کوهستانی
رطوبت نسبی بالا		میانگین دمای بالای سالانه	بارندگی اندک	آب و هوای گرم و شرجی
	پوشش گیاهی غنی	اعتدال دما در طول سال	بارندگی زیاد	آب و هوای معتدل خزری

● بارندگی اغلب به صورت برف است.

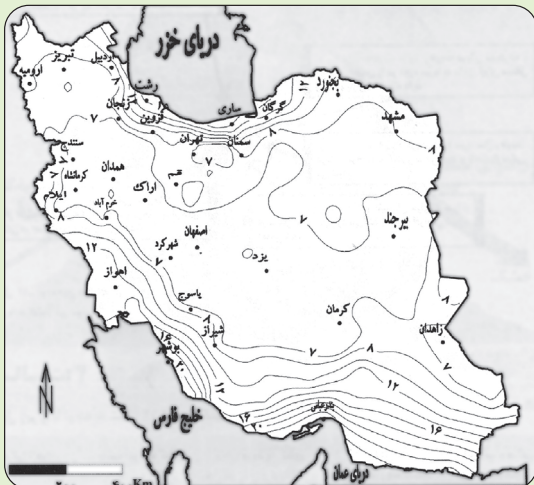
- الف) جهت رشته کوه البرز سبب شده در دامنه شمالی آن (سواحل دریای خزر) بارندگی زیادی صورت گیرد.
- ج) هر چه به نواحی شمالی کشور نزدیک تر می شویم، زاویه تابش خورشید مایل تر و دما پایین تر می آید. بررسی عبارت های نادرست:
- ب) توده هوای سیبری، توده های سرد و خشک است و باعث بارندگی و خشکی هوا می شود؛ نه رطوبت.
- د) تبخیر و تعرق زیاد یکی از ویژگی های آب و هوای گرم و خشک است.

تبخیر و تعرق زیاد یکی از ویژگی های آب و هوای گرم و خشک است (نه آب و هوای معتدل خزری) پس ممکنه با نادیده گرفتن این مسئله، توی دام گزینه (۳) بیفتی.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

با توجه به عرض جغرافیایی دو شهر بندرعباس و تبریز روی نقشه، کدام گزینه مقایسه درستی از نظر زاویه تابش خورشید و تأثیر آن بر دما ارائه می‌دهد؟

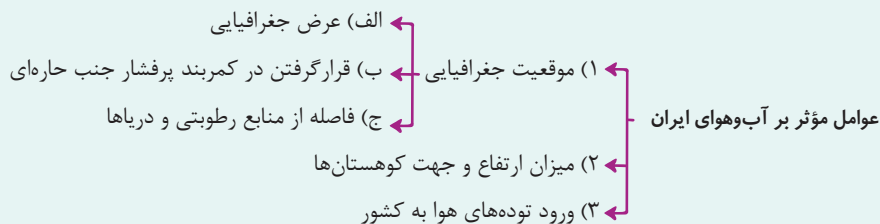

- (۱) عرض جغرافیایی و دمای هوا از بندرعباس به سمت تبریز کم‌تر می‌شود.
- (۲) زاویه تابش خورشید در عرض‌های بالاتر مانند بندرعباس نزدیک به عمود است.
- (۳) در شهرهای شمالی مانند تبریز، مقدار تابش خورشید کم‌تر و هوا سردتر است.
- (۴) در مناطق جنوبی مانند بندرعباس که روی خط استوا قرار دارند، زاویه تابش عمود است.

مشاوره این تست براساس سؤالات امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳ طراحی شده است. بدین صورت که شکل و صورت سؤال مربوط به امتحان نهایی است و گزینه‌ها با توجه به آزمون‌های تستی طراحی شده‌اند.

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۵

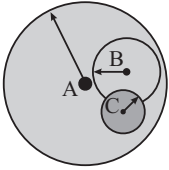
درس‌Box

در مناطق جنوبی کشور که در عرض‌های پایین‌تر قرار دارند (به خط استوا نزدیک‌ترند)، زاویه تابش خورشید هنگام ظهر نزدیک به عمود است، بنابراین مقدار تابش خورشید بیشتر و هوا گرم‌تر است؛ مانند بندرعباس در استان هرمزگان. ولی در مناطق شمالی کشور که در عرض‌های بالای جغرافیایی قرار دارند و زاویه تابش خورشید مایل‌تر است، مقدار تابش کم‌تر و هوا سردتر است، مانند تبریز در استان آذربایجان شرقی.

در ایران به طور میانگین، میزان دما از شمال به جنوب بیشتر می‌شود.

نکته

با توجه به حوزه نفوذ سکونتگاه‌های مشخص شده، کدام مورد به موضوع نادرستی اشاره دارد؟

۱۲۰

الف) سکونتگاه A

ب) سکونتگاه B

ج) سکونتگاه C

- ۱) مورد «ب» برخلاف دامنه نفوذ، آستانه جمعیتی بیشتری از مورد «ج» دارد.
- ۲) حداقل جمعیتی که از «الف» تقاضای عملکردی دارند، بیشتر از سکونتگاه «ج» است.
- ۳) بیشترین مسافتی که مردم «الف» برای دریافت خدمات طی می‌کنند، از «ب» بیشتر است.
- ۴) حوزه نفوذ مورد «ج» برخلاف مورد «الف» از حوزه نفوذ مورد «ب» کم‌تر است.

مشاوره این مبحث در درس ۱ جغرافیای ۳، از تست خیزترین مباحث به شمار می‌رود که به خاطر وجود اشکال گوناگون، دست طراح را برای طرح سؤالات متنوع باز می‌گذارد. ضمن این‌که این درس به طور خاص قابلیت ترکیب شدن با درس ۸ جغرافیای ۱ و طرح تست‌های دشوار را دارد.

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

سکونتگاه‌ها علاوه بر اهمیت (جمعیت + عملکرد)، از نظر حوزه نفوذ (دامنه نفوذ + آستانه جمعیتی نفوذ) نیز با یکدیگر تفاوت داشته و رتبه‌بندی می‌شوند. به محدوده جغرافیایی (دامنه نفوذ) که از یک سکونتگاه، کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه، جریان کالا، خدمات و رفت و آمد افراد (آستانه جمعیت نفوذ) وجود دارد، «حوزه نفوذ» آن سکونتگاه می‌گویند.

سکونتگاه «B» علاوه بر دامنه نفوذ، آستانه جمعیتی بیشتری نسبت به سکونتگاه «C» دارد؛ بنابراین به طور کلی، سکونتگاه «B» حوزه نفوذی، بیش از سکونتگاه «C» دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): آستانه جمعیتی سکونتگاه «A»، بیش از سکونتگاه «B» است.

گزینه (۳): دامنه نفوذ سکونتگاه «B»، کم‌تر از سکونتگاه «A» است.

گزینه (۴): حوزه نفوذ سکونتگاه «A» بیش از سکونتگاه «B» و هم‌چنین حوزه نفوذ سکونتگاه «B» بیش از حوزه نفوذ سکونتگاه «C» است.

در اکثر موارد، میان حوزه نفوذ سکونتگاه‌های مختلف تداخل وجود دارد که منجر به مقایسه سکونتگاه‌ها توسط افراد می‌شود. به طور کلی این دست حوزه‌ها که با مرزهای انسانی مشخص می‌شوند، به طور کامل از یکدیگر جدا نیستند!

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام مورد عبارت زیر را در خصوص مهاجرت از روستا به شهر به درستی کامل می‌کند؟
 «در کشورهای اگر چه سرعت مهاجرت از روستاها به شهرها فزاینده بود، اما این مهاجرت‌ها با توسعه صنعتی همگام نبودند.»

- ۱) اروپایی و آمریکای لاتین - همانند آفریقا
- ۲) آسیایی و آفریقایی - همانند آمریکای لاتین
- ۳) اروپایی و آمریکای لاتین - برخلاف آفریقا
- ۴) آسیایی و آفریقایی - برخلاف آمریکای لاتین

مشاوره

مهاجرت در قاره‌های مختلف از مباحث مهمی است که می‌تواند در قالب تست‌های متنوع و مشابه با کنکورهای گذشته (همانند این سؤال) صورت بگیرد. حتماً هنگام مطالعه این مباحث به شباهت‌ها و تفاوت میان قاره‌های مختلف توجه کرده و برای فهم بهتر موضوع، یک جدول بکشید. ضمن این‌که این مبحث می‌تواند با درس ۷ جغرافیای ۱ ترکیب شود؛ بنابراین پیش از مطالعه این مبحث، درس ۷ جغرافیای ۱ را مرور کنید. این گونه سؤالات را حتماً با توجه به قیده‌های (همانند و برخلاف) حل کنید!!!

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

سرعت رشد شهرنشینی در قاره‌های آسیا و آفریقا تقریباً ۴ برابر سایر قاره‌ها بوده و در درازمدت تفاوت میان سطح شهرنشینی قاره‌های مذکور با سایر قاره‌ها را جبران می‌کند. همان‌طور که در درس ۲ جغرافیای ۳ ذکر شده است، این مهاجرت (نامنطبق با توسعه صنعتی) می‌تواند مشکلاتی را در زمینه اشتغال و مسکن برای قاره‌های آفریقا و آسیا پدید آورد.

در کشورهای آسیایی و آفریقایی مانند آمریکای لاتین، مهاجرت در دوره‌های کوتاه‌تر و سریع‌تری رخ داد و با توسعه صنعتی همگام نبود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): کشورهای اروپایی و آمریکای لاتین، سرعت مهاجرت یکسانی نداشتند و مهاجرت از روستا به شهر در اروپا با توسعه صنعتی همگام بود.

گزینه (۳): کشورهای اروپایی و آمریکای لاتین، سرعت مهاجرت یکسانی نداشتند و مهاجرت از روستا به شهر در اروپا برخلاف آفریقا با توسعه صنعتی همگام بود.

گزینه (۴): در کشورهای آسیایی و آفریقایی مانند آمریکای لاتین، مهاجرت از روستا به شهر با توجه به توسعه صنعتی همگام نبود. به ترتیب، سطح و سرعت شهرنشینی در قاره‌های آسیا و آفریقا کم‌تر و بیشتر از سایر قاره‌ها است.

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

پایه دوازدهم انسانی
 شروع از مهر
 هجدهم آبان ماه ۱۴۰۳
 مرحله هفتم

کدام مورد عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«نظارت بر طرح‌های عمرانی و خدمات شهری و روستایی»

- (۱) از وظایف شوراهای اسلامی شهر و روستا است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور را بر عهده دارد
- (۲) از وظایف سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد
- (۳) از وظایف شوراهای اسلامی شهر و روستا است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد
- (۴) از وظایف سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور است که وابسته به وزارت کشور بوده و وظیفه پشتیبانی مالی و فنی از شوراهای اسلامی شهر و روستا را بر عهده دارد

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

دروس Box

اقدامات	نهادهای مدیریتی
اجرای طرح‌های عمرانی و خدمات شهر و روستا	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
هماهنگی و پشتیبانی مالی، علمی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها + نظارت بر اجرای طرح‌های عمرانی و خدمات شهر و روستا	سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
دخالتهای در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای برنامه‌ها در شهر و روستا + نظارت بر کار نهادهای مدیریتی	شوراهای اسلامی شهر و روستا

«سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور» (وابسته به وزارت کشور)، وظیفه هماهنگی و پشتیبانی مالی، علمی و فنی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد و هم‌زمان بر اجرای طرح‌های عمرانی و خدمات شهری و روستایی نظارت می‌کند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱) و (۳): عبارت ذکرشده از جمله اقدامات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به حساب می‌آید و نه شوراهای اسلامی شهر و روستا.

گزینه (۴): سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، وظیفه پشتیبانی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را بر عهده دارد و نه شوراهای اسلامی شهر و روستاها.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- با توجه به موارد زیر کدام یک در خصوص «بنیاد مسکن انقلاب اسلامی» درست است؟
- الف) این نهاد با هدف رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور تأسیس شد.
- ب) ایجاد و توسعه راه‌های روستایی و شبکه‌های آب آشامیدنی از فعالیت‌های این نهاد است.
- ج) تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی از وظایف مهم این نهاد است.
- د) این نهاد با هدف تأمین مسکن محرومان به‌ویژه روستاییان در سال ۱۳۵۸ تأسیس شد.
- ۱) موارد «ب» و «د» برخلاف «الف» و «ج» با مشخصات این نهاد مطابقت دارد.
- ۲) موارد «ج» و «د» برخلاف «الف» و «ب» با مشخصات این نهاد مغایرت دارد.
- ۳) موارد «الف» و «ج» برخلاف «ب» و «د» با مشخصات این نهاد مطابقت دارد.
- ۴) موارد «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» با مشخصات این نهاد مغایرت دارد.

مشاوره در کنکورهای اخیر، تست‌هایی مشابه تست پیش رو، در تعداد بالا طرح شده‌اند؛ بنابراین آشنایی با آن‌ها و روش حل‌شان بسیار ضروری است. در حل این سؤالات بیش از هر چیز باید به قیدهایی همانند (برخلاف/همانند) و (مطابقت/مغایرت) توجه کرد. ضمن این‌که در این مبحث باید حتماً به مشخصات و اقدامات این نهادها توجه کنید!

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

حتماً به تفاوت میان وظیفه و هدف بنیان مسکن انقلاب اسلامی توجه کنید!

درسی Box

مشخصات	نهاد
سال تأسیس: ۱۳۵۸ هدف: تأمین مسکن محرومان به‌ویژه روستاییان اقدامات: تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
سال تأسیس: ۱۳۵۸ هدف: رسیدگی به مناطق محروم + استقلال کشور + خودبسندگی کشاورزی اقدامات: ایجاد شبکه‌های آب آشامیدنی و برق + خدمات بهداشتی + آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به روستاییان + ایجاد و توسعه راه‌های روستایی + لایروبی و نگهداری قنات‌ها	جهاد سازندگی

موارد «ج» و «د» از مشخصات «بنیاد مسکن انقلاب اسلامی» به حساب می‌آید و موارد «الف» و «ب» مربوط به جهاد سازندگی است. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از «نیازها و مسائل شهری» است؟

- در نواحی حاشیه‌نشین و زاغه‌نشین، میزان جرائم و انحرافات اجتماعی زیاد است.
- برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها، نخست باید علل آن‌ها مانند فقر و بیکاری شناسایی شود.
- فضاهای مختلف شهر طوری طراحی شود که انسان احساس آرامش و تعلق خاطر کند.
- در برخی شهرها، شمار بی‌خانمان‌هایی که در کنار خیابان یا پارک‌ها می‌خوابند رو به افزایش است.

۱) مسکن - امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - زیباسازی و مبلمان شهری - مسکن

۲) امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - اشتغال - محیط زیست شهری - مسکن

۳) مسکن - امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - محیط زیست شهری - اشتغال

۴) امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی - اشتغال - محیط زیست شهری - اشتغال

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

درتین Box

ایجاد مسکن‌های موقت (زاغه‌نشینی + حاشیه‌نشینی) و بی‌خانمانی از مشکلات اساسی در زمینه مسکن به شمار می‌روند که در نتیجه انواع مهاجرت‌های داخلی و خارجی ایجاد می‌شوند. علاوه بر آن، مبارزه با بیکاری به عنوان راه حلی برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد و بسیار مؤثر نیز است.

مورد اول: مسکن / مورد دوم: امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی / مورد سوم: زیباسازی و مبلمان شهری / مورد چهارم: مسکن
عبارت «در نواحی حاشیه‌نشین و زاغه‌نشین، میزان جرائم و انحرافات اجتماعی زیاد است»، مربوط به مسئله مسکن است و نه امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

در بعضی از موارد، گاهی یک مسئله شهری منجر به پیدایش یک مسئله دیگر می‌شود؛ مثلاً در عبارت «برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها، نخست باید علل آن‌ها مانند فقر و بیکاری شناسایی شود»، مسئله «اشتغال» منجر به پیدایش مسئله «امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی» می‌شود.

نکته

با توجه به تصویر زیر در خصوص روستای پایدار، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) توسعه روستایی نیازمند تأکید متوازن بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است.
- ۲) برنامه توسعه روستایی با هدف بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستاییان طراحی می‌شود.
- ۳) تحقق روستای پایدار، در بسیاری از نواحی جهان، به طور کامل رخ داده و نیازهای ساکنان رفع شده است.
- ۴) برنامه توسعه روستایی بر مقابله با فقر روستایی، شامل فقر اقتصادی و کمبود تجهیزات و خدمات، تأکید دارد.

مشاوره در خواندن کتاب درسی گاهی نیاز است که از اصل تعمیم استفاده کنید! یعنی مفاهیم را با بیانی مشابه با مفاهیم مرتبط بیان کنید. این کار علاوه بر تقویت قوه خلاقیت شما، آمادگی شما را نیز برای پاسخگویی به سؤالات متنوع بالا می‌برد. ضمن این‌که، مقایسه میان فقر روستایی و شهری را با مباحث موجود در درس ۱ جغرافیای دوازدهم به صورت ترکیبی بخوانید.

زیرمبمبث: پغرافیای دوازدهم - درس ۲

امروزه، مشکلات اقتصادی در کنار کمبود امکانات و تجهیزات، فقر روستایی را تشکیل می‌دهد که تأثیر منفی بر عملکرد سکونتگاه روستایی داشته و جایگاه آن را در سلسله‌مراتب سکونتگاهی به قاعده هرم نزدیک می‌سازد. البته که امروز توسعه اقتصادی در کنار توسعه تجهیزات و خدمات می‌تواند به شکل مؤثری در تحقق روستای پایدار نقش داشته باشد.

در چند دهه اخیر، در بیشتر نواحی روستایی جهان تجهیزات و خدمات روستایی، گسترش یافته است. با این حال هنوز این خدمات در حد رفع نیاز ساکنان بسیاری از روستاها نیست، در نتیجه پایداری روستا هنوز به شکل کامل محقق نشده است.

درس‌ی Box

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

کدام مورد نمی‌تواند دربارهٔ یک مفهوم کلی درست باشد؟

- (۱) مفهومی که هیچ مصداق واقعی خارجی نداشته باشد.
- (۲) مفهومی که فقط یک مصداق واقعی خارجی داشته باشد.
- (۳) مفهومی که فقط یک مصداق واقعی یا ذهنی داشته باشد.
- (۴) مفهومی که مصادیق متعدد داشته باشد، اما همهٔ آن‌ها ذهنی باشد.

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۳

دروس Box

راه تشخیص مفهوم کلی	مثال
<p>(۱) کلی‌های واحدالمصداق</p> <ul style="list-style-type: none"> «ترین‌ها» ← حالت وصفی دارد. چیزی که باید به دنبال آن بگردیم. صفات ویژه <p>⚠️ دقت کنید که واحدالمصداق بودن، یعنی این که یک مصداق خارجی دارد، اما می‌توان برای آن مصادیق متعدد فرض کرد.</p>	<p>بلندترین قلّه جهان حالت وصفی دارد و مشخص نیست، اما «اورست» اسم خاص است و مفهوم جزئی است.</p> <p>«ترین‌ها» ← بهترین دانش آموز کلاس</p> <p>چیزی که باید به دنبال آن بگردیم. ← تنها پسر علی</p> <p>صفات ویژه: مولود کعبه - ضامن آهو - رهبر کبیر انقلاب و ...</p> <p>یک مصداق دارند، اما می‌توان مصادیق دیگری برای آن‌ها فرض کرد.</p>
<p>(۲) برخی چیزهایی که هیچ مصداق خارجی ندارند و فقط مصداق ذهنی دارند.</p>	<p>دیو، سیمرغ و ...</p> <p>چیزهایی که وجود آن‌ها محال است (اما می‌توان بیش از یک مصداق برای آن فرض کرد): شریک خدا، مثلث دایره‌ای و ...</p>
<p>(۳) ماه و خورشید</p>	<p>ماه = قمر (چندین مصداق دارد).</p> <p>خورشید = ستاره‌ای نورانی</p>
<p>(۴) خدا</p> <p>(دقت کنید که (الله) اسم خاص است و مفهوم جزئی است.)</p>	<p>خدا به عنوان واجب‌الوجود</p> <p>خدا به عنوان علت‌العلل</p>
<p>(۵) تاریخ‌های غیردقیق</p>	<p>اسامی فصل‌ها: بهار، تابستان و ...</p> <p>اسامی ماه‌ها: دی، بهمن و ...</p> <p>دیروز: به معنای روزهای گذشته</p> <p>فردا: به معنی روزهای آینده</p>

نکته

<p>هرگاه یک مفهوم کلی داریم که تعدادی مضاف‌الیه به آن اضافه کنیم، باز هم مفهوم کلی است.</p>	<p>تخته ← مفهوم کلی</p> <p>تخته‌ ← این کلاس ← مفهوم کلی</p> <p>مضاف‌الیه</p>
<p>هر چه (به جز قید اشاره) بر سر مفهوم کلی بیاوریم، باز هم کلی است.</p>	<p>سیب ← مفهوم کلی</p> <p>درخت سیب ← مفهوم کلی</p>

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم کلی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق را داشته باشد، چه آن مصداق، خارجی و واقعی باشد، چه مصداق ذهنی باشد؛ یعنی اگر بتوانیم برای یک مفهوم بیش از یک مصداق فرض کنیم، آن مفهوم کلی است و در غیر این صورت جزئی است. مفهومی که فقط یک مصداق ذهنی یا واقعی داشته باشد، قطعاً جزئی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): می‌تواند کلی باشد؛ مانند: سیمرغ یا شریک خدا و ...
- گزینهٔ (۲): می‌تواند کلی باشد (کلی‌های واحدالمصداق)؛ مانند: خدا.
- گزینهٔ (۴): می‌تواند کلی باشد؛ مانند: گزینهٔ (۱) (سیمرغ، شریک خدا و ...)

اگر فقط از صدق قضایای «هر B, A است» و «بعضی B, A است» مطمئن باشیم؛ کدام قضیه در رابطه غیر A و B حتماً صادق است؟

- (۱) هر غیر B, A است.
- (۲) هیچ B ، غیر A نیست.
- (۳) بعضی غیر B, A نیست.
- (۴) بعضی B ، غیر A است.

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۳

درس Box

اگر رابطه دو مفهوم تساوی باشد. (الف و ب):

● رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← تساوی

● رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← تباین

اگر رابطه دو مفهوم تباین باشد (الف و ب):

● رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← عموم و خصوص من وجه یا تباین

● رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← تساوی یا عموم و خصوص مطلق

اگر رابطه دو مفهوم عموم و خصوص مطلق باشد. (الف < ب):

● رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← عموم و خصوص مطلق (جای عام و خاص عوض می شود).

● رابطه نقیض مفهوم عام با اصل مفهوم خاص ← تباین

● رابطه نقیض مفهوم خاص با اصل مفهوم عام (الف با غیر ب) ← عموم و خصوص من وجه

اگر رابطه دو مفهوم، عموم و خصوص من وجه باشد (الف و ب):

● رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← عموم و خصوص من وجه یا تباین

● رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← عموم و خصوص من وجه

اگر قضایای «هر B, A است» و «بعضی B, A است» صادق باشد، میان A و B ، دو حالت می تواند برقرار باشد، یا تساوی و یا عموم و خصوص مطلق که B ، بزرگ تر و اعم از A باشد. اگر رابطه A و B را تساوی در نظر بگیریم، رابطه غیر A و B تباین می شود و اگر رابطه A و B را عموم و خصوص مطلق در نظر بگیریم، رابطه غیر A و B ، عموم و خصوص من وجه می شود؛ پس رابطه غیر A و B یا تباین است یا عموم و خصوص من وجه که در هر دو صورت این قضایا صادق است: «بعضی غیر B, A نیست» و «بعضی B ، غیر A نیست».

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): در حالت تساوی یا عموم و خصوص مطلق (غیر $B > A$) صادق است.

گزینه (۲): فقط در حالت تباین صادق است.

گزینه (۴): در حالت تساوی یا عموم و خصوص من وجه یا عموم و خصوص مطلق ($B < A$ غیر A) یا عموم و خصوص مطلق ($B > A$ غیر A) صادق است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همه مفاهیم کدام گزینه می‌توانند در یک طبقه‌بندی درست قرار گیرند؟

(۱) چهارضلعی - لوزی - دوزنقه - مستطیل

(۲) تصدیق - مفهوم - اندیشه - از طریق ذکر مصادیق

(۳) پستاندار - مهره‌دار - پروازکننده - جانور

(۴) جسم - حساس - خورشید - رشدکننده

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۳

دستی Box

استفاده از نسبت‌های چهارگانه در طبقه‌بندی مفاهیم

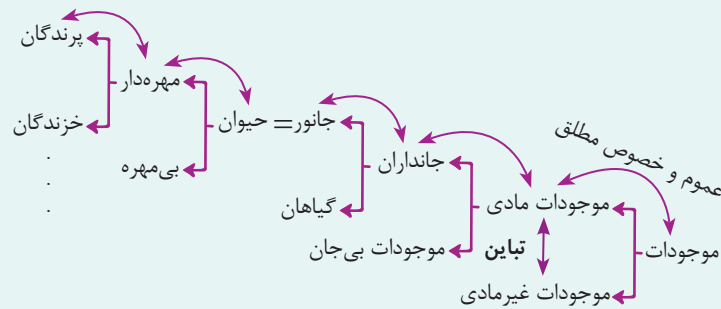
هنگامی که مفاهیمی را طبقه‌بندی می‌کنید، وجوه اشتراک آن‌ها با مفاهیم مشابه و وجود افتراق آن‌ها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می‌کنید.

در این دسته‌بندی‌ها از مفهوم عام آغاز می‌کنیم و به مفهوم خاص می‌رسیم.

در یک دسته‌بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم زیرمجموعه خود در طبقه دیگر، رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند.

در یک دسته‌بندی درست، اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته باشند.

مثال:

در یک طبقه‌بندی صحیح، اولاً باید همه مفاهیم کلی باشند، ثانیاً رابطه عموم و خصوص من وجه نداشته باشند. از طرف دیگر، باید یک مفهوم عام وجود داشته باشد که همه مفاهیم دیگر، زیرمجموعه‌اش قرار گیرند و آلاً همه مفاهیم را نمی‌توان در یک طبقه‌بندی جای داد. بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): لوزی و مستطیل، با هم رابطه عموم و خصوص من وجه دارند، چون در مربع مشترک‌اند.

گزینه (۲): تصدیق، با همه مفاهیم دیگر، متباین است و لذا نمی‌تواند در یک طبقه‌بندی با آن‌ها قرار گیرد. دقت کنید که «مفهوم»، همان تصور است و تصور و تصدیق با هم تباین دارند و هر دو با اندیشه هم تباین دارند و هم‌چنین با «از طریق ذکر مصادیق» هم تباین دارند.

گزینه (۳): پستاندار و پروازکننده رابطه عموم و خصوص من وجه دارند و در خفاش مشترک‌اند.

گزینه (۴): خورشید و رشدکننده (نامی)، زیرمجموعه جسم قرار می‌گیرند و حساس نیز زیرمجموعه رشدکننده. دقت کنید که خورشید، مفهومی کلی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای تعریف مفاهیم کدام گزینه، به ترتیب تعریف مفهومی و تعریف لفظی، نامناسب است؟

۱۲۹

(۲) انرژی - کامپیوتر

(۱) وحدت - مُع

(۴) دماوند - درایت

(۳) شیء - تصدیق

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۴

تعریف مفهومی برای مفاهیمی که مفهومی عام تر از آنها وجود ندارد، امکان پذیر نیست؛ مفاهیمی مانند: وجود، شیء و وحدت. تعریف لغوی برای اصطلاحات علمی مناسب نیست. «تصدیق» یک اصطلاح در علم منطق است که در درس ۱ با آن آشنا شدید. واژه‌های معادلی که فرهنگستان برای واژه‌های خارجی تعیین می‌کند، تعریف لفظی (لغوی) محسوب می‌شوند؛ مانند کامپیوتر = رایانه، هم‌چنین تعریف اسامی خاص (مثل دماوند) را لفظی (لغوی) محسوب می‌کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

۱۳۰ کدام گزینه در باب انواع تعریف درست است؟

- (۱) برای تعریف مفاهیم جزئی فقط می‌توان از تعریف مصداقی بهره برد.
- (۲) با رجوع به لغت‌نامه، علاوه بر تعریف لغوی امکان دارد با تعریف مصداقی روبه‌رو شویم.
- (۳) تمام اجزای یک تعریف از طریق ذکر مصداق، باید مفهوم کلی باشند.
- (۴) برای بیان امر خاص در تعریف مفهومی فقط باید ویژگی‌های منحصره‌فرد مفهوم مجهول را بیان کنیم.

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در لغت‌نامه هم تعریف لغوی وجود دارد، هم تعریف مفهومی و هم تعریف مصداقی از طریق نشان‌دادن تصاویر. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): مفاهیم جزئی را فقط از راه تعریف لغوی می‌توان تعریف کرد.
- گزینه (۳): در تعریف مصداقی برای تعریف یک مفهوم کلی، می‌توان از مفاهیم جزئی هم استفاده کرد؛ مثلاً در تعریف رودخانه از رود ارس، رود کارون و ... که اسم خاص و مفهوم جزئی هستند، استفاده می‌کنیم.
- گزینه (۴): برای بیان امر خاص می‌توانیم از ویژگی‌های منحصره‌فرد مفهوم مجهول و یا کاربردها و موارد استفاده آن بهره ببریم.

لغت‌نامه حتماً یکی از راه‌های مهم برای یافتن تعریف لغوی است، اما لزوماً در لغت‌نامه‌ها فقط تعریف لغوی نیامده است.

در کدام گزینه رابطهٔ تعریف و مفهوم مجهول، تساوی است؟

- (۱) مصدر: کلمه‌ای که انجام کار یا وقوع حالتی را می‌رساند.
- (۲) متوازی‌الاضلاع: چهار خط که به صورت دوه‌دو موازی یکدیگر را قطع کرده‌اند.
- (۳) پروازکننده: پرندگانی که دارای بال هستند و می‌توانند از زمین ارتفاع بگیرند.
- (۴) انسان: جسمی نامی که حساس و ناطق است.

زیرمبحث: منطق دهم - درس ۴

درس‌Box

حالات مختلف جامع و مانع

- (۱) هم جامع باشد هم مانع.
 - ← تعریف درست
 - ← رابطهٔ تعریف با مفهوم مجهول ← تساوی
 - ← مثال ← انسان: حیوان ناطق است.
- (۲) جامع هست، اما مانع نیست.
 - ← تعریف از چیزی که باید باشد بزرگ‌تر است.
 - ← تعریف به اعم
 - ← مفهوم مجهول به اخص
 - ← رابطهٔ تعریف با مفهوم مجهول ← عموم و خصوص مطلق
 - ← مثال ← مربع: شکل چهارضلعی است.
- (۳) جامع نیست، اما مانع هست.
 - ← تعریف از چیزی که باید باشد کوچک‌تر است.
 - ← تعریف به اخص
 - ← مفهوم مجهول به اعم
 - ← رابطهٔ تعریف با مفهوم مجهول ← عموم و خصوص مطلق
 - ← مثال ← مثلث: شکلی با سه ضلع برابر است.
- (۴) نه جامع نه مانع
 - ← تعریف بی‌ربط
 - ← رابطهٔ تعریف با مفهوم مجهول
 - ← یا تباین
 - ← یا عموم و خصوص من‌وجه
 - ← مثال ← مثلث: سه پاره‌خط که یکدیگر را در سه نقطه قطع می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زمانی در یک تعریف، رابطهٔ تعریف و مفهوم مجهول، تساوی است که آن تعریف هم جامع باشد و هم مانع باشد. بررسی سایر گزینه‌ها:

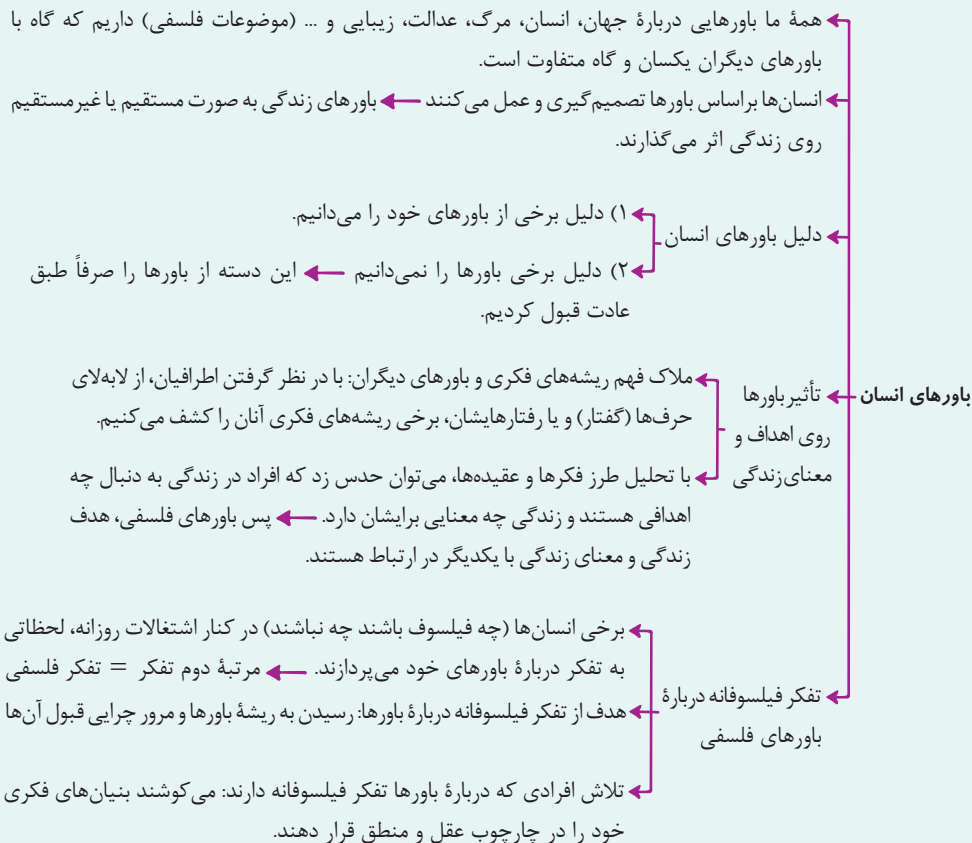
- گزینهٔ (۱): این تعریف مانع نیست، چراکه فعل هم همین‌گونه است؛ پس رابطهٔ مفهوم مجهول و تعریف عموم و خصوص مطلق است.
- گزینهٔ (۲): این تعریف نه جامع است، نه مانع.
- گزینهٔ (۳): این تعریف جامع نیست، چراکه پروازکننده می‌تواند پستانداری مثل خفاش باشد یا جسمی مثل هواپیما.

کدام گزینه دربارهٔ باورهای انسان درست است؟

- (۱) همهٔ انسان‌ها باورهایی دربارهٔ مرگ و ... دارند، ولی فقط برخی از انسان‌ها براساس باورهایشان زندگی می‌کنند.
- (۲) از روی گفته‌های هیچ کس نمی‌شود باورها و عقاید ذهنی او را حدس زد و به اهداف او پی برد.
- (۳) فقط برخی از انسان‌ها هستند که ریشهٔ باورهای خود را بررسی می‌کنند و اهل تفکر فلسفی هستند.
- (۴) یک فیلسوف برای فیلسوف شدن باید از همهٔ عادات خویش رهایی یابد.

زیرمبحث: فلسفهٔ یازدهم - درس ۳

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همهٔ انسان‌ها باورهایی دربارهٔ مرگ، زندگی، عدالت، زیبایی و نظایر آن دارند که براساس آن‌ها تصمیم‌گیری و عمل می‌کنند. برخی از انسان‌ها فارغ از اشتغالات روزانه، لحظاتی را به تفکر دربارهٔ باورهای خود می‌پردازند. اینان در حقیقت اهل تفکر فلسفی هستند. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): همهٔ انسان‌ها براساس باورهایشان تصمیم‌گیری و عمل می‌کنند.
- گزینهٔ (۲): با دقت در حرف‌ها و رفتارهای اطرافیان می‌توانیم برخی از ریشه‌های فکری آنان را کشف کنیم.
- گزینهٔ (۴): از فواید تفکر فلسفی، رهاشدن از عاداتی است که غیرمنطقی باشند، نه همهٔ عادات.

در ارتباط با تفکر فلسفی و فواید آن، بیان کدام گزینه محکوم به صحت است؟

- (۱) بیان نمونه‌هایی از مغالطه‌ها توسط فیلسوفان به جهت تحکیم بنیان‌های فلسفی است.
- (۲) نقد افکار غیرعقلانی توسط فلاسفه و متفکرین، در صورت عدم پذیرش مردم بی‌نتیجه است.
- (۳) فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی‌پذیرد البته به شرطی که با عقایدش هماهنگ باشد.
- (۴) هموارشدن رسیدن به اعتقادات درست، بازتاب دوری از مغالطه‌ها است.

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

درس‌Box

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): هدف فلاسفه از بیان نمونه‌های مغالطه عبرت‌گرفتن دیگران است.

گزینه (۲): استقامت و پایداری متفکران بالاخره مؤثر می‌شود و بسیاری از مردم به حقیقت روی می‌آورند.

گزینه (۳): فیلسوف اگر به درستی چیزی پی ببرد، آن را می‌پذیرد. اساس و مبنا برای فلاسفه درستی و عقلی بودن است، نه هماهنگی با نظرات و عقاید شخصی.

کدام گزینه دربارهٔ تمثیل غار افلاطون درست است؟

۱۳۴

- (۱) با توجه به دیدگاه پارمیندس برای درک آنچه در بیرون غار است باید از عقل کمک گرفت.
- (۲) آنچه زندانیان را به بند کشیده، تقلیدهای کورانه و مغالطات است.
- (۳) به نظر هراکلیتوس آنچه بیرون غار است دچار ثبات و جاودانگی است.
- (۴) افلاطون باور دارد که منطق می‌تواند عامل رهایی انسان از زندان درون غار باشد.

زیرمبحث: فلسفهٔ یازدهم - درس‌های ۳ و ۴

پارمیندس حقیقت و باطن جهان که همان بیرون غار به نظر افلاطون است، را ثابت و بدون تغییر می‌داند و عقیده دارد که با حس نمی‌توان آن را درک کرد بلکه باید با عقل آن را شناخت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): تقلیدها و عادات غیرمنطقی و نادانی انسان را به بند کشیده است.

گزینهٔ (۳): هراکلیتوس همه چیز را دارای تغییر و تحول دائمی می‌داند.

گزینهٔ (۴): به نظر افلاطون فلسفه، انسان را به آزادی حقیقی می‌رساند.

در تمثیل غار افلاطون که مثالی برای استقلال در اندیشه و رهایی از عادات غیرمنطقی است، درون غار نماد عالم ماده و بیرون غار نماد عالم مثل است که همان حقایق است.

نکته

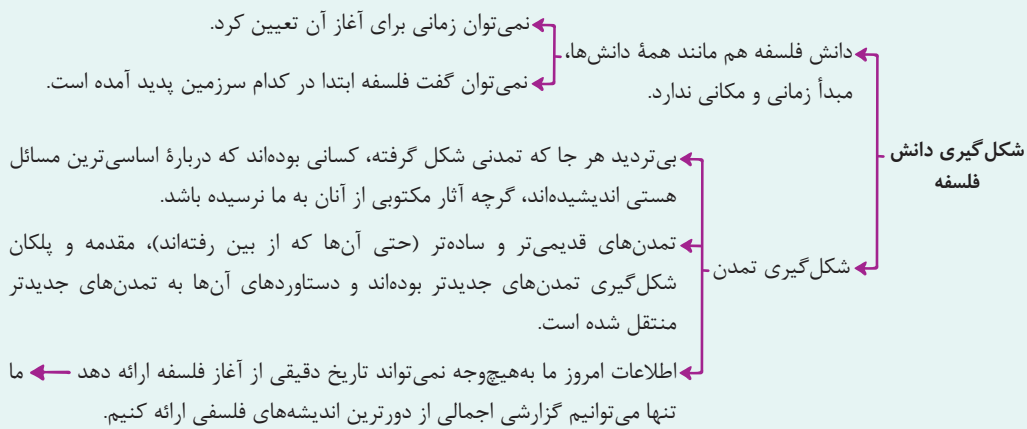
۱۳۵

در دانش فلسفه، نمی توان از نظر زمانی آغازی تعیین کرد، لذا

- (۱) برخلاف سایر دانش‌ها - نمی توان تاریخ دقیق از آغاز مطلق دانش ارائه کرد
- (۲) همچون سایر دانش‌ها - فقط می توان گزارشی اجمالی از دورترین اندیشه‌ها، ارائه کرد
- (۳) همچون سایر دانش‌ها - با اغماض می توان تاریخ دقیق شروع فلسفه را مشخص کرد
- (۴) برخلاف سایر دانش‌ها - هر جا به مسائل اساسی اندیشیده‌اند مهد تفکر فلسفی است

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۴

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای هیچ دانشی از جمله فلسفه نمی توان مبدأ زمانی تعیین کرد و فقط می توان گزارشی اجمالی از دورترین اندیشه‌های فلسفی را ارائه کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در سایر دانش‌ها نیز تعیین زمان دقیق مقدور نیست.

گزینه (۳): تعیین تاریخ دقیق نه ضرورت دارد و نه امکان‌پذیر است، بلکه می توان به طور اجمالی بنا به شواهد آن را مشخص کرد.

گزینه (۴): در سایر دانش‌ها نیز تعیین آغاز و شروع زمانی مقدور نیست و مهد تفکر فلسفی ارتباطی با اندیشیدن به مسائل اساسی ندارد.

نقطه تفاوت نظر هراکلیتوس و پارمنیدس کدام است؟

(۱) نیستی، هست.

(۳) تغییر در لایه ظاهری جهان

(۲) ثبات و تغییر در حقیقت جهان

(۴) نپذیرفتن وجود و بودن

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۴

دروس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از نظر پارمنیدس هستی یک امر ثابت و فناپذیر است که حرکت و شدن ندارد، درحالی که هراکلیتوس معتقد است هیچ نقطه ثابتی در جهان وجود ندارد و همه چیز در حرکت و تغییر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این عبارت از پارمنیدس است، ولی هراکلیتوس چیزی برخلاف آن نگفته است.

گزینه (۳): هم پارمنیدس و هم هراکلیتوس معتقد هستند در لایه ظاهری جهان امور مختلف و متغیر وجود دارند، البته که هراکلیتوس معتقد است که این تغییرات حقیقی و باطنی است.

گزینه (۴): هیچ کدام از این دو اندیشمند وجود و هستی را انکار نمی‌کنند.

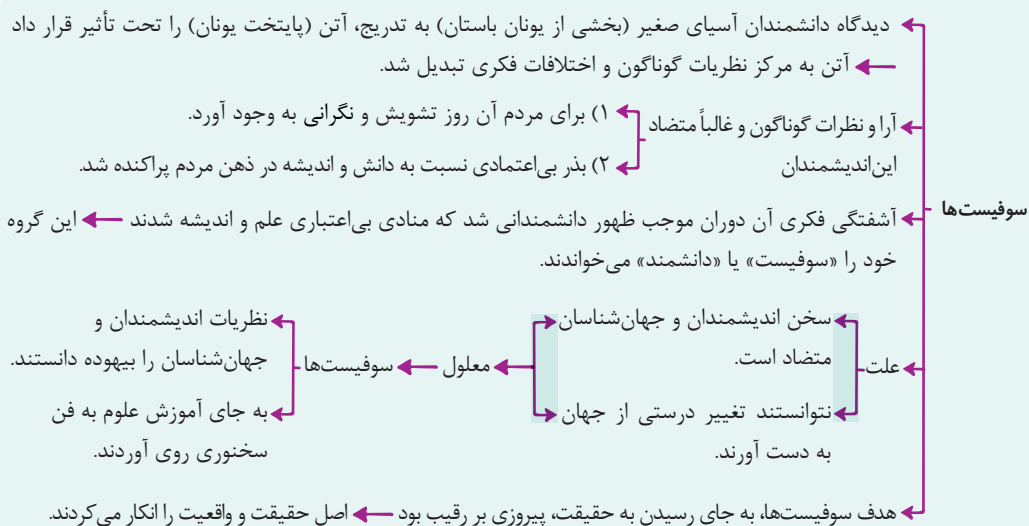
۱۳۷

از نظر سوفسطائیان، کسانی که به دنبال کشف حقایق هستند، به کدام مورد شبیه‌ترند؟

- (۱) کسی که در اتاقی تاریک، می‌کوشد تا اشیای موجود در آن را ببیند.
- (۲) فردی که در اتاقی کاملاً خالی قرار دارد و با این حال می‌خواهد اشیای را ببیند.
- (۳) کسی که فقط می‌تواند سایه‌های اشیای را ببیند، اما گمان می‌کند که واقعیات را دیده است.
- (۴) فردی که از ابتدای تولد، نابینا بوده و تلاش می‌کند به جای دیدن، اشیای را با لمس کردن بشناسد.

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۴

دروس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سوفیست‌ها که منادی بی‌اعتباری علم و اندیشه بودند، به آن‌جا رسیدند که اصل حقیقت و واقعیت را انکار کردند. بدین ترتیب، از نظر آنان، کسی که می‌کوشد تا به حقیقت و واقعیت پی ببرد، مانند کسی است که به دنبال چیزی که اساساً وجود ندارد می‌گردد.

- ۱۳۸ اگر بخواهیم رابطه میان «هستی» و «چیستی» را از نظر نسبت‌های چهارگانه بررسی کنیم، کدام گزینه درست است؟
- (۱) تباین
(۲) تساوی
(۳) عموم و خصوص مطلق
(۴) عموم و خصوص من وجه

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

- پاسخ خیلی تشریحی ✓
- دقت کنید که برخی امور هستند که هم از هستی و هم از چیستی آن‌ها آگاهیم، مثل میز، تلویزیون، ساعت و ...
 - برخی امور هستند که از هستی آن‌ها آگاهیم، اما هنوز چیستی‌شان برایمان مشخص نیست، مثل سیاه‌چاله‌های فضایی و ...
 - برخی امور هستند که از چیستی آن‌ها آگاهیم، اما هنوز به وجود نیامده‌اند، مثل امور فرضی از جمله دیو، سیمرغ و ...
- مفاهیم «هستی» و «چیستی» باهم مغایر و متفاوت‌اند، اما این به این معنی نیست که رابطه مصادیق «هستی» و «چیستی» از نظر نسبت‌های چهارگانه، تباین است، بلکه عموم و خصوص من وجه است.

۱۳۹

تمام گزینه‌های زیر به نحوی بیانگر استدلالی در اثبات مغایرت وجود و ماهیت است، به جز

- (۱) استفاده از «این» و «آن» بیانگر این است که هستی را درک کرده‌ایم، اما چیستی را نفهمیده‌ایم
- (۲) حمل وجود بر هر ماهیت بر خلاف حمل ذاتیات بر آن، نیازمند دلیل است
- (۳) می‌توانیم اموری را در ذهن بیاوریم که چیستی آن‌ها برای ما روشن است هرچند حداقل تا به حال موجود نشده‌اند
- (۴) اگر وجود، جزئی از ماهیت باشد، همه ماهیات یکی می‌شوند و تفاوتی میان آن‌ها نیست

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درس‌نویس Box

اگر «وجود» و «ماهیت» با هم مغایر نباشند (برهان خلف):

- تصور وجود و ماهیت از هم جدا نمی‌شوند (علت) ← امور فرضی بی‌معنی می‌شود. (معلول)
- نتایج مشترک عینیت و وجود داشتن همه چیز بی‌نیاز از دلیل می‌شد و حمل وجود بر ماهیت نیاز به دلیل نداشت.
- جزئیت وجود و ماهیت ← نفی وجود از هیچ ماهیتی ممکن نبود.
- ماهیت‌ها منشأ اثر موجودات می‌شدند.

نتیجه اختصاصی عینیت وجود و ماهیت ← همه ماهیت‌ها یکی می‌شود و هیچ تفاوتی میان آن‌ها نخواهد بود.

یکی شدن همه ماهیت‌ها زمانی رخ می‌دهد که وجود و ماهیت عین هم باشند، نه این که جزئی از هم باشند.

دقت کنید که یکی از راه‌های اثبات مغایرت وجود و ماهیت این است که نشان دهیم اگر وجود و ماهیت با هم مغایر نباشند (یعنی

اگر وجود و ماهیت عین هم یا جزئی از هم باشند)، چه مشکلاتی ایجاد می‌شود. که به این کار استفاده از برهان خلف می‌گویند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۴۰

چیزی که هم‌اکنون در جهان خارج وجود ندارد

(۱) نسبت به وجود و عدم، مانند دو کفه ترازوی در حال تعادل است

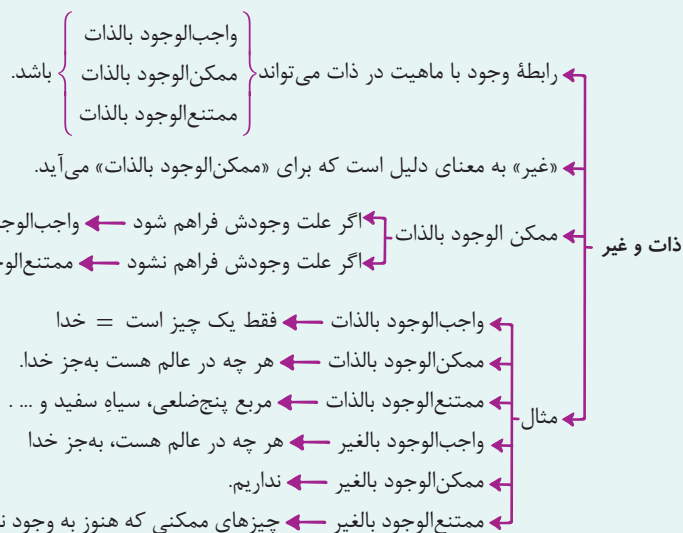
(۲) ذاتاً نسبت به وجود و عدم، تغییر نکرده و نخواهد کرد

(۳) از امکان ذاتی، به امتناع‌بالغیر رسیده است

(۴) ممکن است علتش موجود باشد

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چیزی که هم‌اکنون در جهان خارج موجود نیست، قطعاً ممتنع‌الوجود است؛ یا بالذات و یا بالغیر (رد گزینه (۳))؛ بنابراین نسبت به وجود و عدم، حالت تساوی ندارد، بلکه کفه عدم آن سنگین‌تر است (رد گزینه (۱))، اما در هر صورت، ذات آن تغییر نمی‌کند و اگر هم ذاتاً ممتنع باشد و از امکان ذاتی به وجوب بالغیر برسد، یا در حالت امتناع بالغیر بماند، ذاتش عوض نشده و حالت امکانی دارد، دقت کنید که اگر علتش موجود باشد، به وجود می‌آید و واجب‌الوجود بالغیر می‌شود (رد گزینه (۴))

نسبت حمل در قضایای «برخی انسان‌ها راست‌قامت نیستند» و «برخی موجودات، واجب‌الغیر نیستند» به ترتیب کدام است؟

(۲) امتناعی - امتناعی

(۱) امکانی - وجوبی

(۴) امکانی - امتناعی

(۳) امتناعی - وجوبی

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

درس‌ی Box

نسبت‌های سه‌گانه میان قضایا، همان جهات قضایا یا مواد قضایا هستند.

در این قضایا، محمول، ذاتی موضوع خود می‌باشد.

محمول برای موضوع خود، «ضروری» و «واجب» است.

مثلت شکلی سه‌ضلعی است.

جانور، جاندار است.

دوزنقه، شکل است.

مثال

انسان، جسم است.

اسب، جاندار است.

خدا، غنی است.

مجموع دو ضلع مثلث، بزرگ‌تر از ضلع سوم است.

● حمل‌های بی‌نیاز از دلیل، حتماً ضروری هستند.

● برخی از حمل‌های نیازمند دلیل، ضروری هستند.

● حمل‌های مرتبط با خدا، ضروری، اما نیازمند دلیل هستند.

رابطه امکانی همان رابطه «لا اقتضا» است.

در این قضایا، محمول برای موضوع خود ضروری نیست.

در این قضایا موضوع

می‌تواند این محمول را بپذیرد.

می‌تواند این محمول را نپذیرد.

محمول برای موضوع خود، حالت امکانی دارد.

دیوار خانه ما سفید است.

جاندار، جانور است.

شکل، مثلث است.

مثال

انسان، ده‌چشمی است.

میز موجود است.

ارتفاع و میانه در مثلث یکی است.

چیزهای عجیب و فرضی، امکانی محسوب می‌شوند (امتناعی نیستند).

رابطه امتناعی همان رابطه «محال» است.

در این قضایا برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن است.

مجموع زوایای مثلث برابر با سه قائمه است.

مثال

انسان، جماد (غیرجاندار) است.

تعداد موجودات روی زمین بی‌نهایت است. (تعداد باید بی‌شمار باشد، نه بی‌نهایت).

انسان، غیر حیوان است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ راست‌قامت بودن، جزء تعریف انسان نیست (حمل نیازمند دلیل است)، اما انسان‌ها اساساً راست‌قامت محسوب می‌شوند؛ پس این‌که

برخی از آن‌ها راست‌قامت نباشند، ممتنع است.

با توجه به این‌که از نظر فلسفی، موجودات به واجب‌الذات و واجب‌الغیر تقسیم می‌شوند و خداوند واجب‌الذات دانسته می‌شود،

ضرورتاً و وجوباً برخی موجودات، واجب‌الغیر نیستند.

فلسفه و منطق

کدام گزینه از نظر جهات قضا یا بیانگر ماده ضروری است؟

۱۴۲

- (۱) مجموع زوایای مثلث ۳ قائمه است.
- (۲) انسان ممکن الوجود است.
- (۳) ماهیت ممکن الوجود است.
- (۴) مخروط دارای وزن است.

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

انسان ذاتاً ممکن الوجود است؛ پس این رابطه ضروری است. **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): امتناعی ← مجموع زوایای مثلث، ۲ قائمه (۱۸۰ درجه) است.
 گزینه (۳): امکانی ← بعضی ماهیت‌ها ممکن الوجود هستند، نه همه آنها.
 گزینه (۴): امتناعی ← مخروط شکل است و شکل‌ها وزن ندارند.

وقتی از اشکال هندسی حرف می‌زنیم منظور شکل ترسیم‌شده آنها روی سطح است که وزن ندارد.

مفهومی که در ذهن ما هست، ولی در عالم خارج وجود ندارد، ۱۴۳

- (۱) نمی‌تواند ممکن‌الوجود باشد
 (۲) قطعاً ممتنع‌الوجود است
 (۳) قطعاً ممتنع‌الوجود نیست
 (۴) قطعاً ممکن‌الوجود است

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

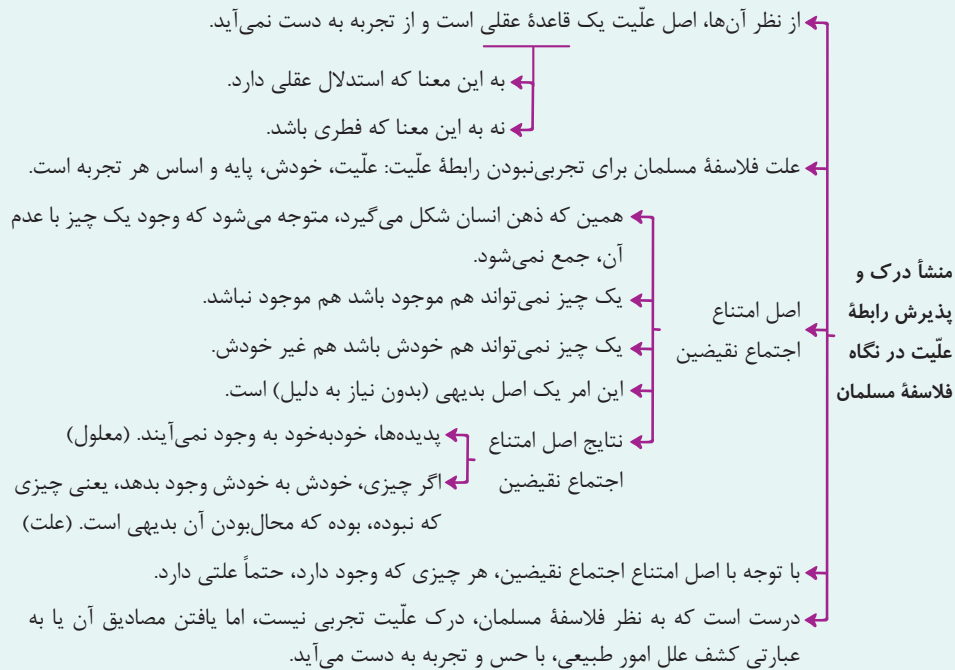
پاسخ خیلی تشریحی ✓ مفهومی که در ذهن ما هست، ولی در عالم خارج تحقق ندارد، می‌تواند یک ممکن‌الوجود بالذات باشد (مانند سیمرغ) که همان ممتنع‌الوجود بالغیر است و یا شاید یک ممتنع‌الوجود بالذات باشد (مانند شریک‌الباری)؛ پس قطعاً ممتنع‌الوجود است یا بالغیر و یا بالذات.

از نظر فلاسفهٔ مسلمان، کودک براساس کدام اصل درمی‌یابد که یک شیء برای به وجود آمدن نیازمند دیگری است؟

- (۱) امتناع اجتماع نقیضین
(۲) اصل علیت
(۳) اصل مغایرت وجود و ماهیت
(۴) اصل وجوب علی و معلولی

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فلاسفهٔ مسلمان معتقدند کودک پس از شکل‌گیری ذهن (اندکی پس از تولد) متوجه می‌شود که یک چیز نمی‌تواند هم باشد هم نباشد (اصل امتناع اجتماع نقیضین) و بر این اساس درمی‌یابد یک شیء نمی‌تواند خودش، خودش را به وجود آورد، پس برای به وجود آمدن نیازمند دیگری است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۲): صورت سؤال به اصل علیت اشاره دارد (نیازمند به دیگری برای به وجود آمدن)، درحالی‌که سؤال از ما مبنای علیت را می‌خواهد.
- گزینهٔ (۳): این مسئله ارتباط به اصل مغایرت وجود و ماهیت ندارد.
- گزینهٔ (۴): اصل وجوب علی و معلولی، از شاخه‌ها و فروع اصل علیت است، نه از مبانی آن.

۱۴۵

وقتی به آب حرارت می‌دهیم و به جوش می‌آید،

- (۱) صرف تجربه، ضرورت موجود در این توالی را درمی‌یابد
- (۲) حس و مشاهده، به چیزی بیش از توالی آن‌ها حکم نمی‌کند
- (۳) عقل نمی‌تواند به مؤثر بودن حرارت در جوشیدن آب حکم کند
- (۴) عقل براساس مشاهده تکرار این توالی، اتفاقی بودن آن را مردود می‌داند

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ادراک اصل علیت و رابطه ضروری میان علت و معلول، کار عقل است و تجربه در این ادراک عقلانی، نقشی ندارد (رد گزینه (۴)). تجربه به خودی خود نمی‌تواند در این توالی، ضرورتی دریاورد (رد گزینه (۱))، اما از آن‌جا که تشخیص مصادیق علت و معلول در جهان طبیعت توسط حس و تجربه صورت می‌گیرد، براساس حس، تجربه و مشاهده می‌توان جوشیدن را معلول حرارت دانست و به رابطه ضروری میان آن‌ها حکم کرد (رد گزینه (۲)). بر این اساس، مشخص است که عقل، اصل این‌که علیت در جهان برقرار است را اثبات می‌کند، اما نمی‌تواند بدون تجربه، حکم کند که حرارت، علت جوشیدن آب است.

- (۱) دقت کنید که اشتراک تمام فلاسفه در درک علیت این است که یافتن مصادیق علیت در طبیعت با حس و تجربه ممکن است.
- (۲) اشتراک دکارت، فلاسفه مسلمان و تجربه‌گرایان در رابطه با علیت، واقعی بودن آن است.
- (۳) اشتراک دکارت، فلاسفه مسلمان و هیوم در رابطه با علیت، تجربی نبودن آن است.

مشاوره برای اولین بار این نوع از سؤالات صحیح یا غلط در کنکور سراسری ۱۴۰۱ مطرح شد. یادتون باشه اولین و مهم‌ترین منبع شما کتاب درسیه. پاسخ‌دادن به این سؤالات را از قسمتی شروع کنید که از صحیح یا غلط بودن جمله مطرح شده مطمئن هستید.

صحیح (ص) یا غلط (غ) بودن هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- الف) پول داخل جیب‌تان مهم‌ترین منبع تولیدی است که امکان خرج کردن را در اختیار شما قرار می‌دهد.
 ب) منابعی که در اختیار ما قرار دارد، کمیاب هستند و پایان‌ناپذیرند.
 ج) منابع در اختیار انسان دارای محدودیت در استفاده هستند؛ یعنی در آن واحد نمی‌توانید از یک چیز دو استفاده متفاوت کنید.
 د) مسئله انتخاب آن قدر مهم است که برخی اقتصاددانان علم اقتصاد را علم انتخاب می‌دانند.

۱) غ - ص - غ - ص

۲) ص - غ - ص - غ

۳) غ - غ - ص - ص

۴) ص - ص - غ - غ

زیرمبحث: درس ۳

بررسی موارد نادرست:

الف) پول داخل جیب‌تان، مهم‌ترین منبعی است که در اختیار دارید و باید آن را مدیریت کنید؛ این منبع هر چند یک منبع تولیدی نیست، اما امکانی است که در اختیار شما قرار دارد.

اقتصاددانان منابع تولید را به طور کلی در سه دسته طبقه‌بندی می‌کنند: منابع طبیعی (زمین)، نیروی کار و سرمایه (سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی)

ب) منابعی که در اختیار ما قرار دارد کمیاب هستند و پایان‌ناپذیر نیستند؛ بلکه برعکس، کاملاً محدود هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- هر یک از جملات زیر به ترتیب به کدام یک از منابع کمیاب تولید اشاره دارد؟
- دانش و مهارتی که استادی در تابستان به معلمان متوسطه دوره اول، در طی آموزش ضمن خدمت ارائه می‌دهد تا به شکل جدیدتر و جذاب‌تری تدریس کنند.
 - تخته هوشمندی که برای آموزش پویا مورد استفاده دانش آموزان قرار می‌گیرد.
 - شخصی که نظافت کلاس‌ها بعد از پایان ساعت کار مدرسه را بر عهده دارد.
 - فضایی که برای تأسیس مدرسه همراه با دو سالن مجهز ورزشی در نظر گرفته شده است.
- (۱) نیروی انسانی - سرمایه مالی - سرمایه فیزیکی - زمین
- (۲) سرمایه انسانی - سرمایه فیزیکی - نیروی انسانی - منابع طبیعی
- (۳) نیروی کار - سرمایه فیزیکی - نیروی کار - سرمایه فیزیکی
- (۴) سرمایه انسانی - سرمایه مالی - سرمایه فیزیکی - زمین

زیرمبحث: درس ۳

اقتصاددانان منابع تولید را در سه دسته کلی طبقه‌بندی می‌کنند:

دربنی Box

منابع تولید	مثال
منابع طبیعی (زمین)	زمینی که تولیدکننده گندم آن را زیر کشت می‌برد.
نیروی کار	<ul style="list-style-type: none"> ● کشاورزانی که روی زمین کار می‌کنند. ● معلمان و کارمندان در یک شرکت تدریس خصوصی
سرمایه	<ul style="list-style-type: none"> ● سرمایه فیزیکی: تراکتوری که روی زمین کار می‌کند. ● تجهیزات اداری (میز، تخته، ابزارهای آموزشی و ...) در یک شرکت تدریس خصوصی ● سرمایه انسانی: دانش و مهارت نیروی انسانی ● مهارت و دانش تدریس معلمان در یک شرکت تدریس خصوصی

- پاسخ خیلی تشریحی ✓**
- دانش و مهارتی که استاد آموزش می‌دهد ← سرمایه انسانی
 - تخته هوشمند جزء ابزارآلات آموزشی محسوب می‌شود ← سرمایه فیزیکی
 - شخصی که در انجام کارهای نظافت مدرسه کمک می‌کند ← نیروی انسانی یا نیروی کار
 - فضایی که در آن مدرسه تأسیس می‌شود ← زمین یا منابع طبیعی

با توجه به متن زیر کدام هزینه، هزینه هدررفته است؟

شخصی صاحب یک کارگاه تولید کفش است که در آن کارگاه سالانه ۲۸ هزار جفت کفش از قرار هر جفت به طور میانگین ۵۰۰ هزار تومان تولید می‌شود. پرداختی این شخص بابت قبوض کارگاه، مواد اولیه و دستمزد کارگران حدوداً ۸ میلیارد تومان می‌باشد. او بخشی از عایدی سالانه خود را در یک رستوران سرمایه‌گذاری کرد که بعد از یک سال از شروع سرمایه‌گذاری به این فعالیت خاتمه داد؛ زیرا برای او سودی به همراه نداشت، اما او معتقد است که اگر پول خود را وارد بورس می‌کرد، می‌توانست حداقل یک میلیارد تومان در پایان سال سود ببرد. وی تصمیم گرفت مابقی سود به‌دست‌آمده از کارگاه تولیدی‌اش را صرف خرید خودروهای وارداتی کند.

(۱) پرداختی شخص بابت قبوض، مواد اولیه و نیروی کار در کارگاه

(۲) پول صرف‌شده بابت خرید خودروی وارداتی

(۳) پول واردشده به بورس جهت خرید سهام

(۴) پول سرمایه‌گذاری‌شده در رستوران

زیرمبحث: درس ۳

هزینه‌های هدررفته مهم نیستند، چون دیگر رفته‌اند و قابل برگشت نیستند؛ مثل پولی که در رستوران سرمایه‌گذاری شد، اما برای شخص مفید نبود. این هزینه‌ها مثل پولی است که در یک چاه عمیق افتاده باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): هزینه‌های تولید (آشکار)

گزینه (۲): سرمایه‌گذاری جدید صاحب کارگاه

گزینه (۳): هزینه فرصت (پنهان)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر یک از موارد زیر به ترتیب به کدام اشتباه رایج در تصمیم‌گیری (عامل رفتار غیرمنطقی) اشاره دارد؟

- شخصی تصمیم دارد از کشور کلمبیا سنگ زمرد وارد کند. خانواده او مخالف این تصمیم است؛ زیرا این شخص نه شناختی روی سنگ دارد و نه به روال تجارت با این کشور آگاه است.
- خانمی بعد از گذراندن دوره آموزش ساخت طلا، به سفارش استاد طلا می‌سازد و درصدی از مبلغ فروش را بعد از فروش کالا می‌گیرد. او علی‌رغم توصیه دوستانش حاضر نمی‌شود کارهای خود را در شبکه‌های اجتماعی به نمایش بگذارد و بفروشد.
- پسری ساخت وسایل چوبی را دوست دارد و می‌خواهد مدرسه را ترک کند و یک مغازه فروش وسایل چوبی راه بیندازد.

(۱) اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - توجه به هزینه‌های هدررفته - بی‌صبری زیاد

(۲) بی‌صبری زیاد - توجه به هزینه‌های هدررفته - اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

(۳) اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - چسبیدن به وضعیت فعلی - بی‌صبری زیاد

(۴) توجه به هزینه‌های هدررفته - چسبیدن به وضعیت فعلی - اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

زیرمبحث: درس ۳

دروس Box

مثال	اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری (عوامل رفتارهای غیرمنطقی)
ترجیح دادن کالایی ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد بر کالایی با قیمت ۸۰ هزار تومان صرفاً به دلیل تخفیف آن - خرید صرفاً به دلیل حراج یا فروش ویژه	(۱) اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها
خوردن کامل غذایی که سفارش داده‌اید، ولی آن را دوست ندارید، صرفاً به دلیل پول پرداخت شده بابت آن غذا - رفتن به کلاس بی‌کیفیت، صرفاً به دلیل پرداخت کامل شهریه آن	(۲) توجه به هزینه‌های هدررفته
سراغ کارهای کم‌ارزش آنی رفتن، به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره‌مندی از منافع آنی - برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی‌ها رفتن	(۳) بی‌صبری زیاد
خوش‌بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس‌انداز کم‌تر برای نیازهای آنی - سرمایه‌گذاری در زمینه‌های پرخطر، بدون آمادگی لازم	(۴) اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده	(۵) چسبیدن به وضعیت فعلی

- پاسخ خیلی تشریحی ✓
- سرمایه‌گذاری در زمینه‌های پرخطر بدون آمادگی لازم ← اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن (حذف گزینه‌های (۲) و (۴))
 - هنگامی که با چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده تصمیم می‌گیریم ← چسبیدن به وضعیت فعلی (حذف گزینه‌های (۱) و (۲))
 - گاهی به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره‌مندی از منافع آنی، سراغ کارهای کم‌ارزش آنی می‌رویم. ← بی‌صبری زیاد (حذف گزینه‌های (۲) و (۴))

جدول زیر مقدار تولید محصولات، قیمت و هزینه تولید تمام شده این محصولات در بازار را نشان می‌دهد؛ کشاورزی با بررسی این جدول می‌خواهد زمین خود را زیر کشت ببرد:

الف) انتخاب کدام محصول از لحاظ اقتصادی به صرفه‌تر است؟

ب) هزینه فرصت این انتخاب چیست؟

نام محصول	میزان محصول تولیدی	قیمت هر کیلو از محصول	هزینه تولید تمام شده کل محصولات تولیدی
سیب	۱۰۰ کیلو	۱۲۰۰۰ تومان	۵۰۰۰۰۰ تومان
زردآلو	۹۰ کیلو	۱۸۰۰۰ تومان	۷۲۰۰۰۰ تومان
هلو	۵۹ کیلو	۲۳۰۰۰ تومان	۴۳۰۰۰۰ تومان
شلیل	۷۴ کیلو	۲۰۰۰۰ تومان	۴۸۰۰۰۰ تومان

(۱) سیب - زردآلو

(۲) زردآلو - شلیل

(۳) شلیل - سیب

(۴) شلیل - هلو

زیرمبحث: درس ۳

ابتدا باید درآمد حاصل از کشت هر محصول را محاسبه کنیم: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

مقدار تولید محصول \times قیمت هر کیلو از محصول = درآمد

تومان $۱۲,۰۰۰ \times ۱۰۰ = ۱,۲۰۰,۰۰۰$ = درآمد حاصل از کشت سیب

تومان $۱۸,۰۰۰ \times ۹۰ = ۱,۶۲۰,۰۰۰$ = درآمد حاصل از کشت زردآلو

تومان $۲۳,۰۰۰ \times ۵۹ = ۱,۳۵۷,۰۰۰$ = درآمد حاصل از کشت هلو

تومان $۲۰,۰۰۰ \times ۷۴ = ۱,۴۸۰,۰۰۰$ = درآمد حاصل از کشت شلیل

سپس باید سود (یا زیان) حسابداری به دست آمده از هر محصول را حساب کنیم:

هزینه تولید - درآمد = سود (یا زیان)

تومان $۱,۲۰۰,۰۰۰ - ۵۰۰,۰۰۰ = ۷۰۰,۰۰۰$ = سود حاصل از کشت سیب

تومان $۱,۶۲۰,۰۰۰ - ۷۲۰,۰۰۰ = ۹۰۰,۰۰۰$ = سود حاصل از کشت زردآلو

تومان $۱,۳۵۷,۰۰۰ - ۴۳۰,۰۰۰ = ۹۲۷,۰۰۰$ = سود حاصل از کشت هلو

تومان $۱,۴۸۰,۰۰۰ - ۴۸۰,۰۰۰ = ۱,۰۰۰,۰۰۰$ = سود حاصل از کشت شلیل

سود حاصل از کشت شلیل در مقایسه با سایر محصولات بیشتر است و در نتیجه انتخاب این محصول از لحاظ اقتصادی به صرفه‌تر است.

هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش اولویت دومی است که بعد از انتخاب اولویت اول، آن را از دست داده‌ایم؛ یعنی در این جا با انتخاب

کاشت شلیل از منافع کاشت هلو چشم‌پوشی کرده‌ایم.

آقای ترابی در ملک تجاری متعلق به خود یک کارگاه نساجی با ۶ کارگر تأسیس کرده است. هزینه‌ها و درآمد این کارگاه به شرح زیر است. با توجه به این اطلاعات، سود اقتصادی کارگاه تولیدی آقای ترابی چه قدر است؟

(الف) هزینه سالیانه تأمین مواد اولیه: ۲۵٪ حقوق سالیانه کارگران
(ب) حقوق ماهانه هر کارگر: ۸ میلیون تومان
(ج) هزینه سالیانه پرداخت قبوض آب، برق و گاز کارگاه: ۵۰٪ هزینه سالیانه تأمین مواد اولیه
(د) هزینه اجاره ماهانه ماشین‌آلات: ۱۰ میلیون تومان
(ه) اجاره‌بهای ماهانه ملک تجاری آقای ترابی: ۲۵ میلیون تومان
(و) این کارگاه ماهانه ۱۵۰ تخته پارچه به ارزش هر تخته ۳ میلیون تومان تولید می‌کند.

۴۴۸۸ (۲) میلیون تومان	۴۱۸۸ (۱) میلیون تومان
۳۲۸۸ (۴) میلیون تومان	۳۱۸۸ (۳) میلیون تومان

مشاوره در کنکور تیرماه ۱۴۰۲
سؤال از مبحث سود و زیان به صورت ترکیبی با هزینه فرصت مطرح شد. اگر صورت سؤال سود حسابداری رو خواسته باشه، باید هزینه فرصت رو نادیده بگیرید، ولی اگر سود اقتصادی (واقعی یا سود ویژه) خواسته شده باشد، باید هزینه فرصت رو به سایر هزینه‌ها اضافه کنید و سپس سود را حساب کنید.

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

تعداد محصول \times قیمت هر واحد از محصول = درآمد

$>$ هزینه - درآمد = سود

$<$ هزینه - درآمد = زیان

اجاره یا خریداری ماشین‌آلات و سایر سرمایه‌های فیزیکی + اجاره یا خریداری مکان کسب و کار = هزینه‌های مستقیم

هزینه خرید مواد اولیه + حقوق یا دستمزد کارمندان (کارگران) +

هزینه فرصت یا هزینه پنهان = هزینه‌های غیرمستقیم

هزینه‌های مستقیم - درآمد = سود حسابداری

(هزینه‌های غیرمستقیم + هزینه‌های مستقیم) - درآمد = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در ابتدا باید درآمد سالیانه این کارگاه تولیدی را محاسبه کنیم:

میلیون تومان $150 \times 3 \times 12 = 5400$ = درآمد سالیانه کارگاه تولیدی

سپس هزینه‌های مستقیم سالیانه کارگاه آقای ترابی را محاسبه می‌کنیم:

میلیون تومان $8 \times 6 \times 12 = 576$ = حقوق سالیانه کارگران

دقت کنید که ۲۵٪ برابر با $\frac{1}{4}$ است؛ بنابراین ما می‌توانیم برای محاسبه هزینه تأمین مواد اولیه که ۲۵٪ حقوق کارگران است، حقوق

کارگران را بر ۴ تقسیم کنیم. هم‌چنین از آن جایی که ۵۰٪ برابر است با $\frac{1}{2}$ ؛ برای محاسبه هزینه قبوض آب، برق و گاز می‌توانیم هزینه

تأمین مواد اولیه را بر ۲ تقسیم کنیم.

میلیون تومان $576 \div 4 = 144$ = هزینه سالیانه تأمین مواد اولیه

میلیون تومان $144 \div 2 = 72$ = هزینه سالیانه پرداخت قبوض آب، برق و گاز کارگاه

میلیون تومان $10 \times 12 = 120$ = هزینه اجاره سالیانه ماشین‌آلات

میلیون تومان $576 + 144 + 72 + 120 = 912$ = مجموع هزینه‌های مستقیم سالیانه

سپس باید هزینه‌های غیرمستقیم کارگاه یعنی هزینه فرصت را محاسبه کنیم. در صورت سؤال ذکر شده است که ملک متعلق به

آقای ترابی است؛ بنابراین درآمدی که آقای ترابی می‌توانست از اجاره دادن این ملک کسب کند ولی از آن صرف‌نظر کرده است، هزینه

فرصت انتخاب او است.

میلیون تومان $25 \times 12 = 300$ = هزینه فرصت

در این مرحله می‌توانیم با استفاده از فرمول زیر سود اقتصادی کارگاه را محاسبه کنیم:

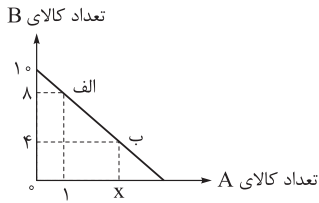
(هزینه‌های مستقیم + هزینه‌های غیرمستقیم) - درآمد = سود (زیان) اقتصادی

میلیون تومان $4188 = 5400 - (912 + 300)$ = سود اقتصادی

نمودار قید بودجه فردی با بودجه‌ای مشخص، به صورت زیر است:

الف) هزینه فرصت فرد برای حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» چند ریال است؟

ب) اگر فرد تمامی بودجه خود را به خرید کالای A اختصاص دهد، حداکثر چند واحد از این کالا را می‌تواند خریداری کند؟

(قیمت هر واحد کالای A ۲,۰۰۰ تومان و قیمت هر واحد کالای B ۱,۰۰۰ تومان است.)

۱) الف) ۲,۰۰۰ (ب) ۵

۲) الف) ۲,۰۰۰ (ب) ۷

۳) الف) ۲۰,۰۰۰ (ب) ۷

۴) الف) ۲۰,۰۰۰ (ب) ۵

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) هزینه فرصت حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» میزان کالای A است که فرد از خرید آن صرف نظر کرده است تا بتواند میزان بیشتری از کالای B را بخرد.

ابتدا باید بودجه فرد و سپس میزان خرید از کالای A در نقطه «ب» را محاسبه کنیم.

اگر فرد تمامی بودجه خود را به خرید کالای B اختصاص دهد، می‌تواند ۱۰ واحد از این کالا را خریداری کند و با توجه به این که قیمت هر واحد کالای B برابر ۱,۰۰۰ تومان است؛ در نتیجه بودجه فرد برابر خواهد بود با:

$$\text{تومان } ۱۰ \times ۱,۰۰۰ = ۱۰,۰۰۰ = \text{بودجه فرد}$$

هر نقطه بر روی نمودار خط بودجه، نشانگر مقدار کالای A و B است که فرد با بودجه ۱۰ هزار تومان می‌تواند بخرد؛ در نتیجه مقدار خرید از کالای A در نقطه «ب» برابر خواهد بود با:

$$۱۰,۰۰۰ = (۴ \times ۱,۰۰۰) + (x \times ۲,۰۰۰) \Rightarrow ۱۰,۰۰۰ = ۴,۰۰۰ + ۲,۰۰۰x \Rightarrow ۶,۰۰۰ = ۲,۰۰۰x$$

$$\Rightarrow x = \frac{۶,۰۰۰}{۲,۰۰۰} = ۳ \text{ واحد}$$

در نقطه «ب» ۳ واحد کالای A و در نقطه «الف» ۱ واحد کالای A خریداری می‌شود؛ بنابراین هزینه فرصت حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف»، ۲ واحد کالای A است ($۳ - ۱ = ۲$) که از خرید آن صرف نظر شده است، اما در صورت سؤال ارزش هزینه فرصت به ریال خواسته شده است و نه براساس واحد یا تعداد کالایی که از خرید آن صرف نظر کرده‌ایم؛ در نتیجه خواهیم داشت:

ارزش هر واحد از کالایی که از خرید آن صرف نظر شده است \times تعداد (واحد) کالایی که از خرید آن صرف نظر شده است

$$\text{ریال } ۲,۰۰۰ = \text{تومان } ۲,۰۰۰ = (۳ - ۱) \times ۱,۰۰۰$$

برای تبدیل تومان به ریال، عدد مورد نظر را در عدد ۱۰ ضرب می‌کنیم (یا به عدد مورد نظرمان یک صفر اضافه می‌کنیم).

برای تبدیل ریال به تومان، عدد مورد نظر را بر عدد ۱۰ تقسیم می‌کنیم (یا از عدد مورد نظرمان یک صفر کسر می‌کنیم).

ب) با توجه به این که: (۱) میزان بودجه فرد برابر با ۱۰ هزار تومان است و (۲) قیمت هر واحد کالای A، ۲۰۰۰ تومان است، خواهیم داشت:

$$\text{میزان بودجه فرد} = \frac{\text{قیمت هر واحد کالای A}}{\text{حداکثر کالای A خریداری شده}}$$

$$\text{واحد } ۵ = \frac{۱۰,۰۰۰}{۲,۰۰۰} = \text{حداکثر کالای A خریداری شده}$$

اگر فرد تمامی بودجه خود را به خرید کالای A اختصاص دهد، حداکثر می‌تواند ۵ واحد از این کالا را خریداری کند.

خانم باقری مقدار ۴۰۰ میلیون ریال پس‌انداز دارد که قصد دارد آن را در کاری سرمایه‌گذاری کند. با توجه به اصل هزینه فرصت، خانم باقری سرمایه‌گذاری در کدام مورد را انتخاب خواهد کرد و در این صورت هزینه فرصت انتخاب او چه قدر خواهد بود؟

(الف) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین که سالانه به اندازه ۱۵ درصد سرمایه اولیه‌اش به او سود می‌دهد.

(ب) سرمایه‌گذاری در بورس که ماهانه ۴/۵ میلیون ریال به او سود می‌دهد.

(ج) سپرده‌گذاری در بانک که سالانه ۲۵ میلیون ریال سود می‌دهد.

(د) خرید و فروش اوراق مشارکت که سالانه ۲۸ میلیون ریال سودآوری خواهد داشت.

- (۱) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین - ۵۴ میلیون ریال
- (۲) سرمایه‌گذاری در بورس - ۶۰ میلیون ریال
- (۳) سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین - ۶۰ میلیون ریال
- (۴) خرید و فروش اوراق مشارکت - ۲۸ میلیون ریال

مشاوره مسائل هزینه فرصت در سه تیپ مطرح می‌شوند:

تیپ اول: سؤالات مفهومی بدون عدد و ارقام: واژه کلیدی در یافتن پاسخ صحیح مربوط به مسائل هزینه فرصت، کلمه صرف نظر است. ببینید فرد از چه کاری یا محصولی صرف نظر کرده است یا آن را از دست داده است و آن را به عنوان هزینه فرصت در نظر بگیرید.

تیپ دوم: سؤالات مفهومی با عدد و ارقام: در این حالت لیستی از کارها و انتخاب‌هایی که فرد می‌تواند داشته باشد را تهیه می‌کنیم. میزان سودآوری و منافی که هر یک از آنها می‌توانند نصیب فرد در انتهای سال کنند را محاسبه و سپس سودآورترین کار باید توسط فرد انتخاب شود و دومین گزینه‌ای که سودآوری بالایی دارد، ولی فرد از آن صرف نظر کرده است، به عنوان هزینه فرصت در نظر گرفته می‌شود.

تیپ سوم: سؤالات به صورت نموداری ترکیبی با مبحث قید بودجه و مرز امکانات تولید

این سؤال براساس تیپ دوم و مشابه سؤال کنکور خارج از کشور تیرماه ۱۴۰۲ طرح شده است.

زیرمبحث: درس ۳

ابتدا باید میزان بازدهی (سود) ناشی از هر سرمایه‌گذاری را به دست آوریم:

$$\text{میلیون ریال } ۶۰ = ۴۰۰ \times \frac{۱۵}{۱۰۰} = \text{سود سالیانه سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین}$$

$$\text{میلیون ریال } ۵۴ = ۴/۵ \times ۱۲ = \text{سود سالیانه سرمایه‌گذاری در بورس}$$

$$\text{میلیون ریال } ۲۵ = \text{سود سالیانه سپرده‌گذاری در بانک}$$

$$\text{میلیون ریال } ۲۸ = \text{سود سالیانه خرید و فروش اوراق مشارکت}$$

در نتیجه سرمایه‌گذاری در کسب‌وکار آنلاین بهترین و سودآورترین انتخاب است.

منافع بهترین انتخاب بعدی که سرمایه‌گذاری در بورس (با سود سالیانه ۵۴ میلیون ریال) است، ولی فرد از آن صرف نظر کرده است، هزینه فرصت انتخاب فرد محسوب می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

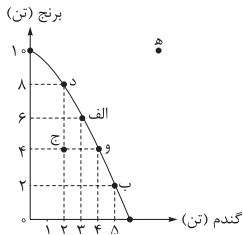
نمودار زیر مقدار تولید دو کالای برنج و گندم را در یک کشور فرضی نشان می‌دهد. با توجه به این نمودار:

الف) این کشور در کدام نقطه قادر خواهد بود بدون کاستن از مقدار تولید گندم، مقدار تولید برنج را افزایش دهد؟

ب) اگر نقطه تولید بنگاه نقطه «د» باشد، آن‌گاه برای تولید ۳ تن گندم بیشتر، این کشور باید از تولید چند تن برنج صرف نظر کند؟

ج) در صورتی که این کشور ظرفیت‌های تولیدی خود را افزایش ندهد، قادر به تولید در کدام نقطه نخواهد بود؟

د) اگر تولیدات این کشور در نقطه «ج» قرار داشته باشد، در چه صورت این اقتصاد به کارایی خواهد رسید؟

- ۱) «ج» - ۶ تن - «ه» - با تولید ۲ تن گندم بیشتر
- ۲) «ب» - ۴ تن - «د» - با تولید ۵ تن برنج بیشتر
- ۳) «ب» - ۶ تن - «ه» - با تولید ۳ تن گندم بیشتر
- ۴) «ج» - ۴ تن - «د» - با تولید ۴ تن برنج بیشتر

زیرمبحث: درس ۴

هر نقطه بر روی مرز امکانات تولید نشان می‌دهد که تولید کارا است و اقتصاد از تمام منابع خود استفاده کرده است. چنین اقتصادی نمی‌تواند بدون کاستن از تولید یک کالا بر تولید کالای دیگر بیفزاید.

نقاطی که در زیر مرز امکانات تولید قرار دارند، نقاطی هستند که تولید در آن‌ها ناکارا است؛ به این معنی که اقتصاد از تمام ظرفیت‌های تولیدی خود استفاده نکرده است و قادر است بدون کاستن از تولید یک کالا، تولید کالای دیگر را افزایش دهد. در چنین حالتی بخشی از منابع این کشور بلااستفاده مانده است.

نقاط خارج از مرز امکانات تولید غیرقابل دستیابی هستند و منابع کافی برای تولید آن‌ها وجود ندارد. (دستیابی به این نقاط بدون افزایش ظرفیت‌های تولیدی ممکن نیست).

الف) این کشور تنها در صورتی قادر است بدون کاستن از مقدار تولید گندم بر مقدار تولید برنج بیفزاید که در حال حاضر تولید آن ناکارا باشد؛ یعنی در نقطه‌ای زیر مرز امکانات تولید قرار داشته باشد که این حالت در نقطه «ج» دیده می‌شود.

نقطه «ج»، یک ترکیب از ۴ تن برنج و ۲ تن گندم است. (نقطه «ج»، یک نقطه ناکارای تولید است.) بنگاه می‌تواند این ترکیب را تولید کند، اما مرز امکانات تولید به ما نشان می‌دهد که اگر ۲ تن گندم تولید شود، منابع کافی برای تولید ۸ تن برنج وجود خواهد داشت (نقطه «د»); بنابراین در نقاط ناکارا (نقاط داخل مرز امکانات تولید) این امکان وجود دارد که حداقل بیشتر از یک کالا تولید شود، بدون این‌که تولید کالاهای دیگر کاهش یافته یا حذف گردد.

ب) برای تولید بیشتر گندم، کشور باید به سمت راست و پایین در طول منحنی مرز امکانات تولید حرکت کند. یعنی از نقطه «د» به نقطه «ب» برود.

در نقطه «د» ۸ تن برنج و ۲ تن گندم تولید می‌شود.

در نقطه «ب» ۲ تن برنج و ۵ تن گندم تولید می‌شود.

در نقطه «ب» میزان تولید کالای گندم، ۳ تن بیشتر از تولید این کالا در نقطه «د» است، اما میزان تولید برنج ۶ تن کاهش می‌یابد.

بنابراین هزینه فرصت تولید ۳ تن گندم بیشتر، ۶ تن برنج است که از تولید آن صرف نظر شده است.

ج) هر کشوری برای این‌که قادر به تولید در نقاط خارج از مرز امکانات تولید (نقاط غیرقابل دستیابی) باشد، لازم است ظرفیت تولیدی خود را افزایش دهد؛ بنابراین این کشور فرضی نیز برای تولید در نقطه «ه» لازم است ظرفیت تولیدی خود را افزایش دهد.

د) نقطه «ج» زیر منحنی مرز امکانات تولید است و تولید در این نقطه ناکارا است. (هر نقطه در زیر منحنی مرز امکانات تولید، نشان‌دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده نکرده است، زیرا می‌توانست حداقل بیشتر از یک کالا تولید کند، بدون این‌که تولید کالاهای دیگر کاهش یابد یا حذف گردند.)

حال اگر کشور از منابع به شکل کارایی استفاده کند، می‌تواند به نقطه‌ای بر روی مرز امکانات تولید حرکت کند. در این صورت سه حالت خواهیم داشت:

۱) اگر منابع غیرفعال تنها برای تولید برنج بیشتر به کار گرفته شوند؛ در این صورت از نقطه «ج» به نقطه «د» منتقل می‌شویم. (برای رسیدن به نقطه «د» باید ۴ تن برنج بیشتر تولید شود.)

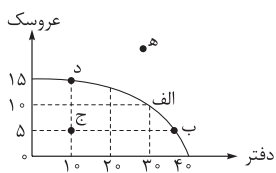
۲) اگر منابع غیرفعال تنها برای تولید گندم بیشتر به کار گرفته شوند؛ در این صورت از نقطه «ج» به نقطه «و» منتقل می‌شویم. (برای رسیدن به نقطه «و» باید ۲ تن گندم بیشتر تولید شود.)

۳) منابع غیرفعال، برای تولید دو محصول تقسیم شوند؛ مثلاً نیمی به تولید گندم بیشتر و نیمی دیگر به تولید بیشتر برنج بپردازند. در این حالت از نقطه «ج» به نقطه «الف» منتقل می‌شویم. (برای رسیدن به نقطه «الف» باید ۲ تن برنج و ۱ تن گندم بیشتر تولید شود.)

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به الگوی مرز امکانات تولید مقابل کدام عبارت درست است؟

(۴) برای حرکت از نقطه «ب» به نقطه «الف» و برای تولید مقدار بیشتری عروسک باید از میزان تولید دفتر کاسته شود.

- (۱) اگر تولید از نقطه «الف» به «ب» جابه‌جا شود، تولید ناکارا خواهد بود.
- (۲) در صورتی که از نقطه «ب» به نقطه «ه» حرکت کنیم، تولید ناکارا خواهد شد.
- (۳) در نقطه «ه» اقتصاد از تمام منابع خود استفاده نکرده است.

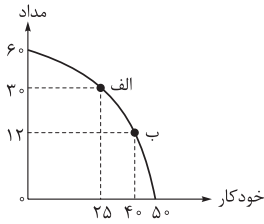
زیرمبحث: درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با حرکت بر روی منحنی مرز امکانات تولید به سمت چپ و بالا از میزان تولید کالای مشخص شده بر روی محور افقی (دفتر) کاسته و بر میزان تولید کالای مشخص شده بر روی محور عمودی (عروسک) افزوده می‌شود. هم‌چنین با حرکت بر روی منحنی مرز امکانات تولید به سمت راست و پایین از میزان تولید کالای مشخص شده بر روی محور عمودی (عروسک) کاسته و بر میزان تولید کالای مشخص شده بر روی محور افقی (دفتر) افزوده می‌شود.

بررسی گزینه‌های نادرست:

- گزینه (۱): نقاط «الف» و «ب» هر دو بر روی مرز امکانات تولید قرار دارند؛ بنابراین هر دو کارا هستند.
- گزینه (۲): نقطه «ه» ناکارا نیست؛ بلکه با استفاده از منابع و امکانات موجود غیرقابل دسترسی و دستیابی است.
- گزینه (۳): اقتصادی که از تمام منابع خود استفاده نکرده است، ناکارا و در زیر مرز امکانات تولید است؛ بنابراین نقطه «ج» چنین شرایطی دارد.

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید مقابل، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

(قیمت هر عدد خودکار ۱۸۰,۰۰۰ تومان و قیمت هر عدد مداد ۱۵۰,۰۰۰ تومان)

الف) هزینه فرصت تولید در نقطه «ب» به جای تولید در نقطه «الف»، چند ریال است؟

ب) چه عاملی می‌تواند دلیل حرکت از نقطه «الف» به نقطه «ب» باشد؟

۱) ۲۷,۰۰۰,۰۰۰ - افزایش تقاضای مشتریان برای مداد و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

۲) ۲,۷۰۰,۰۰۰ - کاهش تقاضای مشتریان برای مداد و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

۳) ۲,۷۰۰,۰۰۰ - کاهش تقاضای مشتریان برای خودکار و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر مداد

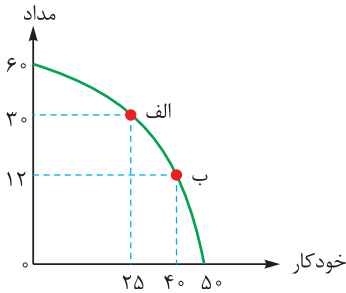
۴) ۲۷,۰۰۰,۰۰۰ - افزایش تقاضای مشتریان برای خودکار و تمایل بنگاه برای تولید بیشتر خودکار

زیرمبحث: درس ۴

در محاسبه هزینه فرصت در نمودارها (یا قید بودجه یا مرز امکانات) ببینید از میزان تولید کدام کالا کم شده است و باید تعداد یا ارزش کالای کم‌شده را به عنوان هزینه فرصت در نظر بگیرید. (حواستون به ریال و تومان صورت سؤال و گزینه‌ها هم باشد.)

الف) با انتقال از نقطه «الف» به نقطه «ب»، میزان تولید مداد از ۳۰ عدد به ۱۲ عدد کاهش پیدا می‌کند. یعنی با انتخاب نقطه «ب»، ما از مزایای تولید ۱۸ عدد مداد صرف نظر می‌کنیم. از آنجایی که سؤال از ما ارزش هزینه فرصت به ریال را خواسته، باید ارزش کل تعداد کالایی که از تولید آن‌ها صرف نظر کرده‌ایم را به دست بیاوریم.

$۲۷,۰۰۰,۰۰۰$ ریال = $۲,۷۰۰,۰۰۰$ تومان = $۱۵۰,۰۰۰$ تومان \times ۱۸ عدد مداد که از تولید آن صرف نظر کرده‌ایم

برای تبدیل تومان به ریال (که سؤال ازمون خواسته) فقط کافیست به صفر به عدمون اضافه کنیم (عدد رو در ۱۰ ضرب کنیم):

$۲۷,۰۰۰,۰۰۰$ ریال = $۲,۷۰۰,۰۰۰$ تومان

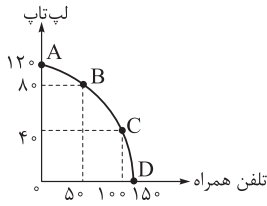
ب) برای این‌که بتونیم به بخش «ب» جواب بدهیم، اول باید بفهمیم حرکت از نقطه «الف» به نقطه «ب» چه معنی دارد؟ با حرکت از نقطه «الف» به نقطه «ب»، تولید مداد کم و تولید خودکار بیشتر می‌شود، یعنی عرضه ما از خودکار بیشتر و از مداد کم‌تر می‌شود. خوب یک شرکت چرا باید تصمیم بگیرد عرضه یک کالا را افزایش بدهد؟ دو تا حالت دارد:

۱) انتظار داشته باشد قیمت یه کالا (مثلاً خودکار) در آینده افزایش داشته باشد \leftarrow با تولید خودکار بیشتر، می‌تواند سود بیشتری کسب کند.

۲) متوجه بشود مردم تقاضای بیشتری برای خودکار دارند \leftarrow سعی می‌کند با افزایش عرضه خودکار، فروش خودش را افزایش دهد. در گزینه‌ها درباره قیمت کالا در آینده صحبت نشده است؛ پس حالت اول وجود ندارد، پس جواب ما می‌شود گزینه (۴) و افزایش تقاضای خودکار.

باتوجه به اطلاعات زیر، پاسخ درست پرسش‌های زیر، به ترتیب کدام است؟

● هزینه تولید هر دو محصول یکسان است.

● قیمت تلفن همراه ۵۰٪ ارزان‌تر از لپ‌تاپ است.

● قیمت لپ‌تاپ در حدود ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان برآورد شده است.

(الف) در کدام نقطه هر دو شرط بیشترین سود ممکن و تولید هر دو کالا اتفاق می‌افتد؟

(ب) بهترین تصمیم در اقتصاد، بر مبنای کدام اصل گرفته می‌شود؟

۱) C - براساس مقایسه منافع هر یک از انتخاب‌ها انجام می‌شود.

۲) B - براساس هزینه فرصت که باید ارزش دومین انتخاب، پایین‌تر از منافع گزینه انتخاب شده باشد.

۳) C - به حداقل رساندن هزینه

۴) B - براساس تفاوت هزینه و درآمد که باید حداکثر باشد.

مشاوره این سؤال مشابه سؤال کنکور سراسری مرحله اول ۱۴۰۳ هست. مفهوم هزینه تولید علی‌رغم نبودن در کتاب درسی در این سؤال طرح شده است. پاسخ تشریحی را با دقت بخوانید.

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) صورت سؤال دوتا شرط برای ما گذاشته: بیشترین سود ممکن و تولید از هر دو کالا

(شرط دوم گفته هر دوتا محصول باید تولید بشوند، پس هم نقطه A (فقط تولید لپ‌تاپ) کنار می‌رود و هم نقطه D (فقط تولید تلفن همراه). حالا شرط ۱ مهم می‌شود. ما دنبال بیشترین سود (درآمد) ممکن هستیم، پس باید نقاط B و C را بسنجیم. هر کدام که درآمد بیشتری برای ما داشت، جواب سؤال می‌شود:

اول باید قیمت تلفن همراه را باید به دست بیاوریم. برای این کار، قیمت لپ‌تاپ را ضرب در ۵۰٪ می‌کنیم (یعنی قیمت تلفن همراه، نصف قیمت لپ‌تاپ است).

قیمت تلفن همراه: تومان $15,000,000 \times \frac{50}{100} = 3,000,000$

ارزش تولید (درآمد کسب‌شده) در نقطه B:

$(15,000,000 \times 50 \text{ تومان همراه}) + (3,000,000 \times 80 \text{ تومان لپ‌تاپ})$

$= 75,000,000 + 2,400,000,000 = 3,150,000,000$ تومان

ارزش تولید (درآمد کسب‌شده) در نقطه C:

$(15,000,000 \times 100 \text{ تومان همراه}) + (3,000,000 \times 40 \text{ تومان لپ‌تاپ})$

$1,500,000,000 + 1,200,000,000 = 2,700,000,000$

$2,700,000,000 < 3,150,000,000$

در نتیجه نقطه B هم شرط اول (بیشترین سود ممکن) را دارد و هم شرط دوم (تولید هر دو کالا).

(ب) بهترین تصمیم با در نظر گرفتن هزینه فرصت اتخاذ می‌شود، که براساس آن باید ارزش دومین انتخاب، پایین‌تر از منافع گزینه انتخاب شده باشد.

محدودیت منابع، مفهوم «هزینه فرصت» را به همراه دارد. هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که فرد آن را هنگام انتخاب از دست داده است. پس از اولویت‌بندی گزینه‌ها، وقتی اولین اولویت را انتخاب کردیم، بهترین اولویت بعدی، هزینه فرصت انتخاب ما خواهد بود.

مشخص کنید هر کدام از شرایط زیر به کدام یک از موارد «انتقال مرز امکانات تولید، جابه‌جاشدن روی منحنی مرز امکانات یا بدون تغییر» اشاره می‌کند؟

● هزینه تولید کالای «الف» افزایش یافته و مدیران کارخانه تصمیم گرفته‌اند مقدار تولید کالای «الف» را کاهش و مقدار تولید کالای «ب» را افزایش دهند.

● در اثر نوسانات برق، یکی از ماشین‌آلات اصلی خط تولید کالای «ب» سوخته است و به دلیل تحریم امکان تعمیر آن وجود ندارد.

● خرید یک دستگاه پرس جدید، ظرفیت تولید تمامی کالاهای کارخانه را در حدود ۲۰٪ افزایش داده است.

(۱) جابه‌جاشدن - بدون تغییر - انتقال

(۲) انتقال - انتقال - جابه‌جاشدن

(۳) انتقال - انتقال - انتقال

زیرمبحث: درس ۴

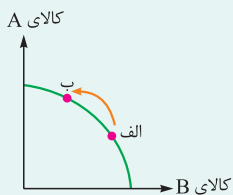
درسی Box

تفاوت بین «جابه‌جایی در طول مرز امکانات تولید» و «انتقال مرز امکانات تولید»:

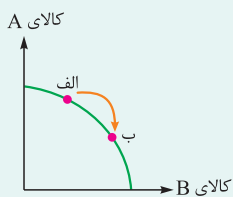
● حرکت و جابه‌جایی در طول مرز:

چنانچه منابع تولیدی تغییری نکنند و تقاضا برای یک کالا افزایش یا کاهش یابد و به دنبال آن تولید آن کالا بیشتر یا کم‌تر شود، روی مرز امکانات تولید جابه‌جا می‌شویم. مثلاً اگر تقاضا و به تبع آن تولید افزایش یابد دو حالت خواهیم داشت:

(۱) اگر تقاضا برای کالای محور عمودی افزایش یابد (کالای A)، در طول مرز امکانات تولید، به سمت چپ و بالا جابه‌جا می‌شویم:

(۲) اگر تقاضا برای کالای محور افقی افزایش یابد (کالای B)، در طول مرز امکانات تولید، به سمت راست و پایین جابه‌جا می‌شویم:

● انتقال مرز امکانات تولید:

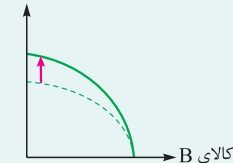
چنانچه عوامل تولید تغییر کنند و به دلایلی افزایش یا کاهش پیدا کند (چه به لحاظ کمی و چه به لحاظ کیفی)، مرز امکانات تولید انتقال می‌یابد.

● حالت افزایش منابع تولید:

اگر عوامل تولید افزایش یابد (مثلاً کشف منابع طبیعی جدید و افزایش مواد اولیه، تزریق سرمایه‌های فیزیکی جدید، افزایش نیروی کار استخدامی به علت رشد جمعیت یا ارتقای مهارت کیفی آن‌ها، پیدایش تکنولوژی جدید یا ارتقای فناوری) در این صورت منحنی مرز امکانات تولید به خارج انتقال می‌یابد. این انتقال به خارج در سه حالت اتفاق می‌افتد:

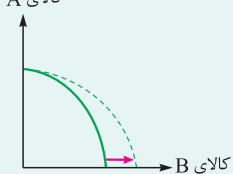
(۱) اگر منابع تولید صرفاً برای تولید یک کالا (کالای A) افزایش یابد و میزان تولید کالای دیگر (کالای B) تغییر نکند، محل تلاقی

منحنی با محور کالای A، بالاتر می‌رود:

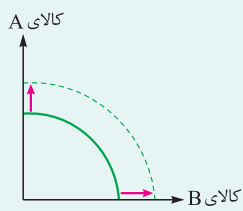

(۲) اگر منابع تولید صرفاً برای تولید یک کالا (کالای B) افزایش یابد و میزان تولید کالای دیگر (کالای A) تغییر نکند، محل تلاقی

منحنی با محور کالای B به سمت راست می‌رود:

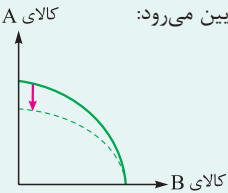
۳) اگر منابع تولیدی برای تولید هر دو کالا افزایش یابد، هر دو نقطه تلاقی منحنی با محورهای عمودی و افقی تغییر می‌کند و به سمت بالا و راست می‌رود و کل منحنی به خارج انتقال می‌یابد:

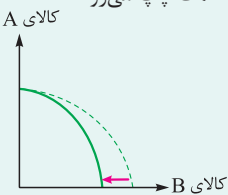
● حالت کاهش منابع تولید:

اگر عوامل تولید کاهش یابند. مثلاً در صورت بروز جنگ، تحریم اقتصادی و کاهش مواد اولیه، در این صورت منحنی مرز امکانات تولید به داخل انتقال می‌یابد. این انتقال به داخل در سه حالت اتفاق می‌افتد:

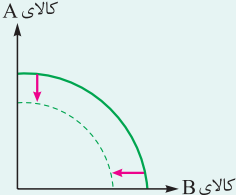
(۱) چنانچه منابع تولیدی صرفاً برای کالای A کاهش یابد؛ محل تلاقی منحنی با محور کالای A پایین می‌رود:

(۲) چنانچه منابع تولیدی صرفاً برای کالای B کاهش یابد؛ محل تلاقی منحنی با محور کالای B به سمت چپ می‌رود:

(۳) چنانچه منابع تولیدی برای تولید هر دو کالا کاهش یابد، محل تلاقی هر دو نقطه تلاقی منحنی با محورهای عمودی و افقی به سمت پایین و چپ می‌رود و کل منحنی به داخل انتقال می‌یابد:

● حرکت روی منحنی مرز امکانات تولید (در این مثال، منابع تولید تغییری نکرده است) ← منحنی مرز امکانات تولید انتقال

نمی‌یابد، بلکه صرفاً منابع از تولید کالای «الف» به تولید کالای «ب» منتقل می‌شود و ما بر روی منحنی مرز امکانات جابه‌جا می‌شویم.

● انتقال منحنی مرز امکانات تولید (در این مثال، منابع تولید کاهش پیدا کرده است) ← منحنی مرز امکانات تولید به سمت پایین و چپ (داخل) انتقال می‌یابد. (ممکنه سوال پیش بیاد براتون که چرا منفی مرز امکانات تولید منتقل شده؟ مگه این شکلی نیست که فقط میزان تولید کم بشه؟ به سری وقتا ما منابع داریم، ولی به هر دلیلی استفاده نمی‌کنیم و یا استفاده درستی نمی‌کنیم ازش. تو این حالت منفی منتقل نمی‌شه، صرفاً نقطه تولید پایین مرز قرار می‌گیره، اما توی این مثال، ما به منبعی رو از دست داریم و دیگه نمی‌تونیم ازش استفاده کنیم؛ در نتیجه منفی به سمت داخل منتقل می‌شه.)

● انتقال منحنی مرز امکانات تولید (در این مثال، منابع تولید افزایش پیدا کرده است) ← منحنی مرز امکانات تولید به سمت بالا و راست (خارج) منتقل می‌شود.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

کدام گزینه به ترتیب به شرایط کارایی و ناکارایی اشاره دارد؟

- (۱) مدیر بازرگانی شرکت درخواست افزایش تولید کالای A را دارد، اما مدیر خط تولید عنوان کرده امکان افزایش تولید کالای A وجود ندارد و افزایش تولید این کالا منجر به کاهش تولید کالای B خواهد شد. - ظرفیت دستگاه برش ۲۴,۰۰۰ قطعه در روز است، اما در شرکت تنها از ۶۰ درصد ظرفیت آن استفاده می‌شود.
- (۲) تولید یک قطعه بیشتر از کالای A به کاهش تولید ۲ قطعه از کالای B منجر خواهد شد. - کل منابع تولید بدون اتلاف و هدررفت به کار گرفته شده است، اما شرکت به هدف تولید ۱۵,۰۰۰ قطعه در ماه دست نیافته است.
- (۳) مدیر خط تولید شرکت اعلام کرده ظرفیت تولید ۱۲ هزار تن است، اما میزان تولید فعلی ۸ هزار تن است. - بیش از ۶۰ نفر از نیروهای شرکت در لیست تعدیل و اخراج قرار دارند و در حال حاضر مشغول به کار نیستند.
- (۴) مدیر خط تولید توانسته تولید کالای A را بدون کاهش میزان تولید کالای B، ۱۰ درصد افزایش بدهد. - ۴ دستگاه پرس به صورت روزانه با هدف کاهش مصرف برق خاموش می‌شوند.

زیرمبحث: درس ۴

درس Box

اگر یک شرکت یا کشور، از تمامی فرصت‌های خود برای بهتر شدن وضعیت خودش استفاده کرده باشد، به گونه‌ای که این بهبود وضعیت، موجب بدتر شدن وضع دیگران نشده باشد، اقتصاد آن شرکت یا کشور کارا است؛ یعنی شرکت یا کشور از منابع موجود خود، بیشترین استفاده را می‌برد. در غیر این صورت حداقل بیش از یک کالا یا خدمت را می‌توان در دسترس مردم قرار داد؛ بدون آن که کالاها یا خدمات دیگر کاهش پیدا کنند. هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما، مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد شد. وقتی تولید ناکارا باشد، این امکان وجود دارد که حداقل بیشتر از یک کالا تولید شود؛ بدون آن که از تولید کالاهای دیگر کاسته شود.

در وضعیت کارایی، امکان تولید بیشتر یک کالا، بدون کاهش تولید کالای دیگر وجود ندارد (مورد اول گزینه‌های (۱) و (۲)) و از همه مهم‌تر، در وضعیت کارا، تمام منابع تولید بدون اتلاف و هدررفت به کار گرفته می‌شوند (مورد دوم گزینه (۲)) - (هواست باشد هر چند تو مورد دوم گزینه (۲)، شرکت به هدفش نرسیده، ولی کل منابعش رو به کار گرفته، یعنی کارا هستش؛ پس هدفی که انتظاب کردند، خارج از منفی مرز امکانات تولید بوده.)

در وضعیت ناکارایی، امکان تولید بیشتر یک کالا وجود دارد، بدون آن که تولید کالای دیگر کم شود (مورد اول گزینه (۴))، از طرفی، در وضعیت ناکارا برخی منابع بدون استفاده مانده‌اند (مورد دوم گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴)) و یا از منابع به صورت درست و بهینه استفاده نمی‌شود (مورد اول گزینه (۳)).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به مفهوم مرز امکانات تولید، کارایی و ناکارایی، محتوای کدام گزینه تماماً درست است؟

- (۱) هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما مستلزم بهتر شدن وضع دیگری خواهد شد. - به طور کلی، بهتر است یک شرکت، به جای تولید در درون مرز امکانات تولید، بر روی مرز امکانات، تولید کند.
- (۲) نقاط خارج از مرز امکانات غیرقابل دستیابی است، اما منابع کافی برای تولید آن وجود دارد. - برای داشتن ناهار رایگان، باید بپذیریم که از بعضی کالاها یا خدمات دیگر کم تر داشته باشیم.
- (۳) با حرکت بر روی منحنی مرز امکانات تولید و با جابه‌جایی نقطه تولید، بنگاه تولیدی متحمل هزینه فرصت می‌شود؛ چرا که در حالت کارایی برای تولید مقادیر بیشتری از یک کالا باید از میزان تولید کالای دیگر کاست. - نقاطی که در زیر مرز امکانات تولید قرار دارند ناکارا هستند.
- (۴) استفاده از فناوری‌های جدید می‌تواند منجر به افزایش ظرفیت تولید و جابه‌جایی بر روی منحنی مرز امکانات تولید شود. - بیکاری منجر به انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت داخل می‌شود.

زیرمبحث: درس ۴

بررسی گزینه‌ها:

✓ پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): نادرست؛ هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما، مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد شد. - درست
- گزینه (۲): نادرست؛ نقاط خارج از مرز امکانات غیرقابل دستیابی است و منابع کافی برای تولید آن وجود ندارد. - درست
- گزینه (۳): درست - درست
- گزینه (۴): نادرست؛ استفاده از فناوری‌های جدید می‌تواند منجر به افزایش ظرفیت تولید و انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت بالا (خارج) و راست شود. - نادرست؛ بیکاری، منحنی مرز امکانات تولید را به سمت داخل، منتقل نمی‌کند. در وضعیت بیکاری، نیروی کار هم‌چنان در دسترس است و با وجود شاغل نبودن آن‌ها در زمان فعلی، امکان به‌کارگیری آن‌ها وجود دارد؛ بنابراین منحنی مرز امکانات تولید که بیان‌کننده حداکثر مقدار تولید محصولات است بدون تغییر باقی می‌ماند.